

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen, lag om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen och lag om ändring av 54 § i utlänningslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen ska godkänna Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, vilken ingicks i Istanbul i maj 2011, samt lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen. Dessutom föreslås det ändringar i strafflagen och utlänningslagen.

Konventionens syfte är att förebygga och avskaffa våld mot kvinnor, att skydda brottsoffer samt att ställa förövare av våldshandlingar till svars. Konventionen tillämpas på alla former av våld, inbegripet våld i hemmet. Konventionens syfte är att bidra till att avskaffa alla former av diskriminering som riktar sig mot kvinnor och att främja faktisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Konventionen förutsätter att parterna beaktar ett genusperspektiv i genomförandet av konventionen och i konsekvensbedömningen.

Konventionen är den första juridiskt bindande överenskommelsen i Europa som syftar till att skydda kvinnor mot våld. I konventionen definieras också statens omsorgsplikt i fråga om att förebygga och utreda våld, bestraffa dess förövare samt gottgöra brottsoffren.

Konventionen innehåller bestämmelser om omfattande och samordnade verksamhetsprinciper, om förebyggande av våld samt om skydd av brottsoffer och om stödtjänster till

dem. Konventionen innehåller också bestämmelser om ersättningar till brottsoffren.

Genom konventionen inrättas också en särskild övervakningsmekanism, en expertgrupp för förebyggande av våld mot kvinnor och våld i hemmet, med hjälp av vilken man följer upp genomförandet av konventionsbestämmelserna.

Konventionen träder i kraft internationellt den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då tio undertecknande stater, av vilka minst åtta är medlemmar av Europarådet, har ratificerat eller godkänt konventionen. Konventionen har trätt i kraft internationellt den 1 augusti 2014.

För de stater som godkänner eller ansluter sig till konventionen senare träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då den statens anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare. Lagen om sättande i kraft av konventionen avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet samtidigt som konventionen träder i kraft för Finland. Lagen om ändring av strafflagen och lagen om ändring av utlänningslagen avses träda i kraft så snart som möjligt och senast när konventionen träder i kraft för Finlands del.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÅGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis	5
Lagstiftning	5
Praxis	7
2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i EU	9
Förenta nationerna	9
Europarådet	11
Europeiska unionen	13
Övriga regionala människorättskonventioner	14
2.3 Bedömning av nuläget	15
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	17
3.1 Målsättning	17
3.2 De viktigaste förslagen	17
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	18
4.1 Ekonomiska konsekvenser	18
4.2 Konsekvenser för myndigheter	20
4.3 Samhälleliga konsekvenser	20
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	21
5.1 Konventionsförhandlingarna	21
5.2 Beredningsskedena och beredningsmaterialet	21
DETALJMOTIVERING	23
1 KONVENTIONENS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND	23
Kapitel I. Syfte, definitioner, jämställdhet och icke-diskriminering samt allmänna skyldigheter	23
Kapitel II. Integrerad politik och datainsamling	26
Kapitel III. Förebyggande	29
Kapitel IV. Skydd och stöd	35
Kapitel V. Materiell rätt	48
Kapitel VI. Utredning, lagföring, processrätt och skyddsåtgärder	63
Kapitel VII. Migration och asyl	74
Kapitel VIII. Internationellt samarbete	77
Kapitel IX. Uppföljningsmekanism	79
Kapitel X. Samband med andra internationella instrument	80
Kapitel XI. Ändringar i konventionen	81
Kapitel XII. Slutbestämmelser	81
2 LAGFÖRSLAG	82
2.1 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet	82
2.2 Strafflagen	82
1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt	82

2.3	Utlänningslagen.....	83
3	IKRAFTTRÄDANDE.....	84
4	BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE OCH BEHANDLINGSORDNING	84
4.1	Behovet av riksdagens samtycke.....	84
4.2	Behandlingsordning.....	88
	LAGFÖRSLAG.....	89
	Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet.....	89
	Lag om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen	90
	Lag om ändring av 54 § i utlänningslagen.....	91
	BILAGA.....	92
	PARALLELTEXT.....	92
	Lag om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen	92
	Lag om ändring av 54 § i utlänningslagen.....	94
	KONVENTIONSTEXT	95

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Syftet för Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (CETS No. 210), nedan konventionen, är enligt artikel 1 att förebygga och avskaffa våld mot kvinnor, att skydda dem som utsätts för våld samt att ställa förövarna av våldshandlingar till svars. En övergripande hantering av principen med tre P:n (prevention-protection-punishment) är den bärande idén i konventionen. Som en genomgående princip, dvs. som ett s.k. fjärde P är en effektiv, omfattande och samordnad politik.

Konventionen tillämpas på alla former av våld mot kvinnor, inklusive våld i hemmet. Parterna uppmanas också att tillämpa konventionen på alla som utsätts för våld i hemmet, dock så att särskild uppmärksamhet fästs vid kvinnor som utsatts för könsrelaterat våld. Bestämmelserna i konventionen, i synnerhet åtgärderna för att skydda brottsoffrens rättigheter, ska tillämpas utan något slag av diskriminering, t.ex. på grund av biologiskt eller socialt kön, sexuell läggning, könsidentitet, funktionsnedsättning, status som migrant eller ställning i övrigt. Statens ansvar omfattar både att avhålla sig från våld och en skyldighet att iaktta tillbörlig aktsamhet för att förebygga, utreda, straffa och gottgöra våldshandlingar till brottsoffren.

Liksom det konstateras i den förklarande rapporten till konvention, hör våld mot kvinnor till de allvarligaste könsrelaterade mänskorskränkningarna och är troligen den vanligaste och mest utbredda formen mänskorskränkningar i världen. FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor har redan i sin allmänna rekommendation nr 19 år 1992 definierat våld mot kvinnor som en form av diskriminering av kvinnor och således en fråga som hör till tillämpningsområdet för FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. År 1993 avgav FN:s generalförsamling en deklaration

om avskaffande av våld mot kvinnor, där de åtgärder fastställdes som staterna måste vidta för att avskaffa våld mot kvinnor. Avskaffandet av våld mot kvinnor ingår också i Beijinghandlingsprogrammet från 1995. Samma år godkände Amerikanska staternas organisation en regional överenskommelse om avskaffande av våld mot kvinnor och Afrikanska unionen antog 2003 ett tilläggsprotokoll till stadgan om människors och folks rättigheter gällande kvinnors rättigheter där våld mot kvinnor förbjuds.

Tidigare har man inom ramen för Europarådet strävat efter att ingripa i våld mot kvinnor bl.a. genom en rekommendation av ministerkommittén till medlemsstaterna från år 2002 om skydd av kvinnor mot våld. Genomförandet av rekommendationen har bedömts genom ett övervakningssystem. Också Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har avkunnat domar om våld mot kvinnor och om våld i hemmet. Om domar med anknytning till våld i hemmet är kanske den mest betydande domen Opuz v. Turkiet (9.6.2009) som avkunnades 2009.

Europarådet genomförde en omfattande kampanj 2005–2008 och i slutrapporten rekommenderade man en konvention om bekämpande av våld mot kvinnor. Konventionen är den första europeiska juridiskt bindande konventionen gällande våld mot kvinnor och också internationellt en mycket viktig konvention som kompletterar och i betydande grad också utvidgar de internationella normer som hittills har utfärdats för att utrota våld mot kvinnor.

Konventionen består av 12 kapitel och 81 artiklar. Kapitel I innehåller bestämmelser om konventionens syfte, jämställdhet och icke-diskriminering och stater allmänna skyldigheter. Kapitel II behandlar en integrerad politik och datainsamling såsom en genomgående princip för konventionen. Kapitel III innehåller bestämmelser om förebyggande av våld, såsom genomförande av behövliga åtgärder gällande ökad medvetenhet och ut-

bildning. Kapitel IV innehåller bestämmelser om skydd och stöd för personer som har utsatts för våld, såsom om skyddat boende och hjälptelefon, samt om andra tjänster i syfte att skydda brottsoffret mot ytterligare våldshandlingar.

Kapitel V innehåller bestämmelser som hör till den materiella rätten. I kapitlet ingår bestämmelser bl.a. om ersättningar till offren, tvångsäktenskap, stalking, fysiskt och sexuellt våld samt straffskärpningsgrunder. Kapitel VI innehåller bestämmelser om utredning, lagföring, processrätt och skyddsåtgärder för att trygga brottsoffrens rättigheter och fördelar. I kapitel VII ingår bestämmelser om migration och asyl och i kapitel VIII bestämmelser om internationellt samarbete.

Kapitel IX innehåller bestämmelser om den internationella övervakningsmekanism som ska inrättas genom konventionen, expertgruppen för bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (Group of experts on actions against violence against women and domestic violence, GREVIO). Mekanismen ska övervaka parternas tillämpning av konventionen bl.a. på basis av frågeformulär som riktas till medlemsländerna. Kapitel X innehåller en bestämmelse om konventionsförhållande till andra internationella instrument, kapitel XI innehåller bestämmelser om ändring av konventionen och kapitel XII innehåller slutbestämmelserna.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Lagstiftning

I 6 § i Finlands grundlag ingår bestämmelser om jämlikhet och förbud mot diskriminering. I 6 § 1 mom. i grundlagen ingår ett krav som riktar sig både till lagstiftaren och till lagtillämparen om människors juridiska jämlikhet. I 6 § 2 mom. i grundlagen ingår ett omfattande förbud mot diskriminering. Enligt paragrafen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Allas rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet tryggas i 7 § i grundlagen. Vidare enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

Syftet med lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986, nedan jämställdhetslagen) är att förhindra könsdiskriminering och främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Tillämpningsområdet för jämställdhetslagen är allmänt, men innehållet i lagens förpliktelser och de rättsliga påföljderna vid försummelse av förpliktelserna varierar beroende på livsområde. De interna relationerna mellan familjemedlemmar och andra relationer som hör till privatlivet har uttryckligen lämnats utanför lagens tillämpningsområde. Jämställdhetslagen kan tillämpas parallellt med andra lagar. T.ex. på sexuellt ofredande på arbetsplatsen kan tillämpas utöver jämställdhetslagen också 28 § i arbetarskyddslagen (738/2002) som gäller trakasserier, och fallet kan uppfylla rekvisitet för arbetarskyddsbrott enligt strafflagen (47 kap. 1 § i strafflagen). Dessutom finns i 14 a § i jämställdhetslagen en hänvisningsbestämmelse till strafflagen i fråga om diskriminering i arbetslivet (47 kap. 3 § i strafflagen).

Regeringspropositionen (RP 19/2014 rd) som överlämnades till riksdagen på våren 2014 innehåller vissa ändringar i jämställdhetslagen. Det föreslås att bestämmelser om förbud mot diskriminering på grund av könsidentitet eller könsuttryck ska fogas till lagen. Dessa diskrimineringsgrunder avser hindra framför allt sådan diskriminering som personer som hör till könsminoriteter, såsom transsexuella personer, erfar. Bestämmelserna om arbetsplatsernas jämställdhetsplaner ska granskas och läroinrättningarnas jämställdhetsplanering ska utvidgas också till läroinrättningar som ger grundläggande utbildning.

I lagen om likabehandling (21/2004) förbjuds diskriminering i arbetslivet och utbildning på grund av ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell läggning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Diskriminering på grund av etniskt ursprung är

dessutom förbjudet när det är fråga om socialservice och hälsovårdsservice eller tillhandahållande till allmänheten av lös eller fast egendom eller tjänster som är allmänt tillgängliga.

På våren 2014 överlämnades en regeringsproposition till riksdagen med förslag till ny diskrimineringslag (RP 19/2014 rd). Lagens tillämpningsområde utvidgas och den ska tillämpas i all offentlig och privat verksamhet. Lagen ska dock inte tillämpas på verksamhet som hör till privat- eller familjelivet och inte heller på religionsutövning. Diskrimineringsgrunderna är desamma som i den gällande lagen om likabehandling, dock så att också försummelse av rimliga anpassningsåtgärder definieras som diskriminering.

Det föreslås att nuvarande diskrimineringsnämnden och jämställdhetsnämnden ska kombineras till en diskriminerings- och jämställdhetsnämnd. En sådan nämnd kunde enligt kommittébetänkandet om saken (2009:4) bättre än de nuvarande organen ingripa i sådan multipel diskriminering som grundar sig både på kön och på någon av de förbjudna diskrimineringsgrunderna enligt lagen om likabehandling, såsom ursprung eller funktionsnedsättning. En tjänst som diskrimineringsombudsman ska också inrättas i stället för den nuvarande minoritetsombudsmans-tjänsten.

Strafflagen innehåller bestämmelser bl.a. om misshandel (21 kap. 5–7 §), våldtäktsbrott (20 kap. 1–3 §), olagligt avbrytande av havandeskap (22 kap. 1–2 §) och olaga förföljelse (25 kap. 7 a §). Dessutom kan vissa gärningar enligt konventionen vara straffbara t.ex. som människohandel (25 kap. 3 och 3 a §) eller ärekränkning (24 kap. 9–10 §).

I strafflagen har under de senaste åren gjorts ändringar i de bestämmelser som gäller våld i nära relationer och sexuellt våld. I början av januari 2011 trädde en ändring av 21 kap. 16 § i strafflagen (1082/2010) i kraft, till följd av vilken lindrig misshandel i nära relationer blev ett brott som står under allmänt åtal. I början av juni 2011 trädde en ändring av 20 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen (495/2011) i kraft, enligt vilken samlag med en person i ett hjälplöst tillstånd definieras som våldtäkt oberoende av om det hjälplösa tillståndet är självförvällat eller om det är till-

fälligt eller av varaktig karaktär. Samtidigt trädde också en ändring av strafflagen (540/2011) i kraft där bestämmelserna om sexualbrott mot barn skärptes och tillämpningsområdet för de straffbara gärningarna utvidgades. Den senaste reformen är kriminalisering av olaga förföljelse. Bestämmelsen om olaga förföljelse i 25 kap. 7 a § i strafflagen trädde i kraft i början av 2014.

Inrikesministeriet har tillsatt ett lagstiftningsprojekt om människohandel och dess biståndssystem för tidsperioden från och med den 1 februari 2012 till och med den 31 december 2014 (SM008:00/2012). Projektets syfte är bl.a. att lägga fram förslag till en mer ingående reglering av biståndssystemet för offer för människohandel. I det första skedet strävar man efter att avhjälpa de brister som identifierats i lagstiftningen genom att komplettera och precisera lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (746/2011). I det andra skedet inleds beredningen av en separat lag om identifiering av och hjälp till offer för människohandel på grundval av en utvärdering av första skedets ändringar och åtgärder. Betänkandet av människohandelsarbetsgruppen som tillsatts av justitieministeriet (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 63/2012) om ändring av de bestämmelser i strafflagen som gäller människohandel offentliggjordes den 19 oktober 2012. Avsikten är att regeringens proposition om ändring av strafflagens bestämmelser om människohandel och koppleri ska överlämnas på sommaren 2014.

Lagen om besöksförbud (898/1998) möjliggör fastställande av besöksförbud i situationer där det finns grundad anledning att anta att den person mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot den persons liv, hälsa, frihet eller frid som känner sig hotad eller på annat sätt allvarligt trakasseras denna. För brott mot besöksförbud kan enligt 16 kap. 9 a § som straff följa böter eller fängelse i högst ett år.

Rättegångsbalken, lagen om rättegång i brottmål (689/1997) och förundersökningslagen (449/1987) (liksom också den nya förundersökningslagen som trädde i kraft den 1 januari 2014 (805/2011)) innehåller ett stort antal bestämmelser om brottsoffers rättigheter och om skydd av och hjälp till dem. Dess-

utom ingår bestämmelser om brottsoffers rättigheter bl.a. i brottsskadelagen (1204/2005), enligt vilken ett offer kan få ersättning av statens medel för skada som orsakats genom ett brott.

Den straff- och processlagstiftning som är viktig med tanke på konventionen behandlas närmare nedan i detaljmotiveringen.

En reform av sociallagstiftningen är på gång. Syftet med reformen är att främja jämlikheten i och tillgängligheten av socialvård och att överföra tyngdpunkten i socialvården från korrigerande åtgärder till främjande av välfärd och tidigt stöd. Avsikten med helhetsreformen är att en ny socialvårdslag ska stiftas och att innehållet i de speciallagar som gäller socialvård ska granskas. Genom reformen ska bedömningen av behov av stöd främjas. T.ex. i situationer av våld i nära relationer eller våld i hemmet avses med behov av stöd situationer där personen har utsatts för våld eller hot om våld eller drabbats av deras konsekvenser i sin familj eller i andra nära relationer. Kommunen ska ha en allmän skyldighet att ordna den verksamhet som ingår i lagförslaget.

Arbetsgruppen med uppdrag att bereda reformen av socialvårdslagstiftningen betonade i sin slutrapport (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:21) tryggheten av skyddshemstjänster, därtill hörande krishjälp, rådgivning och guidning och andra lågtröskeltjänster samt eftervårdstjänster och yrkesövergripande samarbete i frågor som gäller våld i nära relationer och våld i hemmet. Dessutom föreslogs det i rapporten att man utreder till vilka delar svarande på det stödbehov som orsakas av våld i nära relationer och våld i hemmet förutsätter specialreglering och i vilken gällande lag eller lag under beredning skyddshemsverksamheten eller annan reglering som eventuellt behövs ska införas. Arbetsgruppen föreslår också att frågor som gäller våld i nära relationer och våld i hemmet ska beaktas i reformen av lagen om missbrukarvården.

Statsrådets strukturpolitiska ministergrupp beslutade den 29 november 2013 att finansieringen av skyddshem övergår på staten från och med början av 2015 och samtidigt anvisade gruppen anslag för verksamheten. Regeringspropositionen med förslag till skydds-

hems lag överlämnas till riksdagen i september 2014.

Praxis

På 2000-talet har man i Finland genomfört flera program och åtgärdshelheter i syfte att förebygga och utrota våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I början av millenniet slutfördes ett femårigt projekt för förebyggande av våld mot kvinnor och prostitution. Under följande regering tog man som mål att på ett övergripande sätt ingripa i våldet och våldet sågs som en fråga som försvagar den nationella säkerheten och jämställdheten mellan kvinnor och män. I regeringens jämställdhetsprogram uppställdes som mål att införliva förebyggande av våld mot kvinnor också i andra nationella program. De olika ministerierna ansvarade för sina egna åtgärdshelheter, bl.a. för förbättrandet av nätverket av grundläggande och specialiserade tjänster till våldsoffer och för beredningen av det första programmet för inre säkerhet (2004–2007). I samband med regeringens jämställdhetsprogram beslutade regeringen på sommaren 2008 att utarbeta ett separat program för våld mot kvinnor. Programmet godkändes i juni 2010 i ministergruppen för den inre säkerheten.

Programmet för perioden 2010–2015 bereddes i samarbete med inrikesministeriet, justitieministeriet, social- och hälsovårdsministeriet samt utrikesministeriet. Programmet syftar till att ingripa i våldet på ett förebyggande sätt genom att påverka attityder och beteendemodeller, förhindra att våldet förnyas sig, förbättra ställningen för personer som utsatts för sexuellt våld och den krishjälp och det stöd som de erbjuds. Vidare syftar programmet till att utveckla metoder för att identifiera och ingripa i det våld som personer i en sårbar situation utsätts för samt att öka vetandet och kunnandet hos myndigheter och yrkespersoner om att förebygga våld mot kvinnor och om att hjälpa dem som drabbats av detta våld. Programmet behandlar minskningen av våldet mot kvinnor på ett övergripande sätt, i enlighet med principen om de tre P:na. Programmet innehåller sammanlagt 59 åtgärdsförslag, varav en del kan genomföras utan separat finansiering. Till grund för

beredningen av programmet togs de anvisningar som Europarådets Task Force - arbetsgrupp (EG-TFV 2008) framfört som innehåll i nationella handlingsprogram och i beredningen har också de för Finland bindande internationella överenskommelser och skyldigheter beaktats, samt anteciperande också Europarådskonventionen, vilken då ännu var under beredning. Programmets styrgrupp är en förvaltningsövergripande arbetsgrupp för att förebygga våld i nära relationer och våld i hemmet, vilken rapporterar till den utvidgade ministergruppen för intern säkerhet. Genomförandet av programmet koordineras av Institutet för hälsa och välfärd.

Regeringen överlämnade år 2010 till riksdagen Finlands första redogörelse om jämställdheten mellan kvinnor och män (SHM:s publikationer 2010:8). För redogörelsen beställdes separata rapporter om bl.a. våld mot kvinnor, ett tema som varit viktigt i jämställdhetspolitiken redan under flera decennier (SHM:s utredningar 2009:50). I redogörelsen linjerade regeringen bl.a. att koordinationen, statistikföringen och informationsinsamlingen för förebyggande av våld ska stärkas, att det ska skapas långsiktiga mål för förebyggande av våld, att tjänster för våldsoffer och andra parter ska tryggas samt att lagstiftningen ska stärkas för att skydda brottsoffer och för att avbryta våldsspiraler.

Sedan 1980 har Rättspolitiska forskningsinstitutet genomfört nationella undersökningar bland brottsoffer. Tidvis ordnas också olika offerundersökningar för olika grupper, såsom t.ex. en barnofferundersökning 2008. Åren 1997 och 2005 genomfördes undersökningar om kvinnors säkerhet. Rättspolitiska forskningsinstitutet publicerade den 27 december 2013 en webböversikt om våld i nära relationer som finländare utsatts för. Undersökningen grundar sig på 2012 års nationella brottsofferundersökning, i samband med vilken man också genomförde ett separat tematiskt avsnitt som kartlade våld i nära relationer. I översikten granskades erfarenheter av olika slags våld och hot om våld i parförhållandet under det föregående året.

Det finns dock mycket litet information t.ex. om våld som sexuella och könsminoriteter utsatts för. Enligt en rapport som social- och hälsovårdsministeriet publicerat år 1999

(Social- och hälsovårdsministeriet, Kvinno-forskningsrapporter 1/1999) är våldtäkt, sexuella trakasserier, öknamn och närmanden former av våld mot kvinnor som sexuella och könsminoriteter utsatts för. Enligt forskningen är våld inom homosexuella par (både kvinnor och män) vanligt, men till våldsamma parförhållanden kan hänföra sig särdrag som hindrar att våldet tas upp.

Det finns inte heller tillräckligt med statistiska data eller forskningsdata om våld som kvinnor och barn med funktionsnedsättning utsatts för. I synnerhet är det knappt om nationella data. I många internationella undersökningar har det konstaterats att personer med funktionsnedsättning eller personer med funktionella begränsningar oftare drabbas av våld, såsom sexuellt eller fysiskt våld eller rån, än personer utan funktionsnedsättning. I en undersökning av Canadian Centre for Justice Statistics (Canadian Centre for Justice Statistics Profile Series, Catalogue no. 85F0033M, no. 21) bedöms att kvinnor med funktionsnedsättning drabbas av våld 2–10 gånger så ofta som kvinnor utan funktionsnedsättning. Enligt vissa undersökningar har över hälften av de kvinnor som fötts med funktionsnedsättning eller som fått en funktionsnedsättning som barn drabbats av någon form av våld. Förövaren är oftast någon som personen med funktionsnedsättning känner.

Det finns inte heller heltäckande uppgifter om det sexuella våld och de sexuella trakasserier som barn och unga utsatts för.

Dessutom behövs utredningar om det våld i nära relationer som specialgrupper, såsom romska kvinnor och samiska kvinnor, drabbas av. Social- och hälsovårdsministeriet har låtit utföra en undersökning i syfte att utreda våld i nära relationer och våld i hemmet som romska kvinnor erfar samt att förbättra tjänsterna från perspektivet för romska kvinnor (SHM Rapporten och promemorior 2013:33). Enligt undersökningen är skyddshemstjänsterna viktiga för romska kvinnor. De som använt tjänsterna upplevde att tjänsterna var bra. Det upplevdes dock vara svårt att få tillgång till tjänsterna. Det krävs särskild aktivitet av myndigheterna i situationer där en kvinna inte t.ex. av rädsla för samfundets reaktioner och våld vågar anlita professionell hjälp. Syftet med undersökningen var att

producera information om olika uttrycksformer för det våld som romska kvinnor erfar i nära förhållanden och i hemmet, om därtill hörande sociala faktorer, om brottsoffrens behov av stöd och tjänster samt situationen hos barn som utsatts för våld.

Programmet för minskning av våld mot kvinnor innehåller flera åtgärder för att öka medvetenheten. Utöver detta vore det skäl att utveckla praxis för insamling och användning av data om våld mot kvinnor och våld i hemmet som en helhet.

Ministergruppen för den interna säkerheten beslutade i januari 2012 inleda en utredning om bakgrunden till familjedråpen och till dråp där föräldrar dödar sina egna barn. Utredningen om bakgrunden till familje- och barnråpen åren 2003–2012 publicerades den 30 augusti 2012.

Ministergruppen beslutade den 12 september 2012 om åtgärder för att förebygga familje- och barnråp. Som en av åtgärderna i den aktuella verkställighetsplanen inrättade inrikesministeriet en arbetsgrupp för att utreda informationsutbytet mellan myndigheterna i syfte att förebygga och förhindra familje- och barnråp. Arbetsgruppen hade bl.a. i uppdrag att utreda den lagstiftning som gäller informationsutbytet mellan de viktigaste myndigheterna och andra aktörer och praktiska utmaningar i samband med det samt behovet av eventuell lagstiftning om verksamhet som omfattar flera myndigheter och, med beaktande av dess omfattning, rättssäkerheten hos aktörerna och klienterna. Arbetsgruppens mandatperiod var från den 4 mars 2013 till den 31 december 2013.

Arbetsgruppen överlämnade sin rapport den 29 januari 2014 (IM:s publikation 1/2014). Arbetsgruppen stöder det förslag som aktualiserades i samband med den övergripande reformen av socialvårdslagen om att det ska införas bestämmelser om kommunens skyldighet att ordna specialiserade socialtjänster och stödåtgärder som individer och familjer behöver till en följd av våld i nära relationer och i hemmet. Kommunerna producerar sådana tjänster redan nu. Detta skulle klarlägga arbetsfördelningen och tillämpningen av bestämmelser om utlämnande och erhållande av uppgifter mellan myndigheter. Den främjar också mer generellt möjlighe-

terna att förebygga och förhindra familjedråp och våld i hemmet.

Arbetsgruppen föreslår inte i detta sammanhang att en separat lag ska stiftas om det yrkesövergripande samarbetet för förhindrande av familjedråp och våld i hemmet och om därtill hörande informationsutbyte. Arbetsgruppen anser det dock vara en trend för framtiden och ett viktigt mål för de närmaste åren att även mer generellt analysera behovet av lagstiftning om myndighets- eller yrkesövergripande samarbete som en del av utvecklandet av den övriga speciallagstiftningen.

2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i EU

Förenta nationerna

Diskrimineringsförbudet, inklusive förbudet mot könsdiskriminering, har redan år 1948 fastställts i FN:s universella deklaration om de mänskliga rättigheterna (artikel 2). I den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7–8/1976, MP-konventionen) och den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (FördrS 6/1976, ESK-konventionen) ingår bestämmelser enligt vilka åtnjutandet av de rättigheter och friheter som erkänns i konventionerna ska tryggas envar utan något slag av diskriminering. Genomförandet av MP-konventionen övervakas av människorättskommittén och genomförandet av ESK-konventionen av kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-kommittén).

En av de viktigaste internationella människorättsinstrument som gäller stärkandet av förverkligandet av kvinnors mänskliga rättigheter och i synnerhet förebyggande av diskriminering av kvinnor är konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67–68/1986, CEDAW-konventionen). Konventionen antogs av FN:s generalförsamling år 1979, Finland undertecknade konventionen den 17 juli 1980 och ratificerade konventionen den 4 september 1986. Konventionen trädde i kraft för Finland den 4 oktober 1986. CEDAW-

konventionen ålägger parterna att vidta alla möjliga åtgärder för att förhindra diskriminering av kvinnor såväl i det offentliga livet som också inom ramen för privatlivet.

CEDAW-konventionen innehåller inget allmänt förbud mot våld mot kvinnor, men statens skyldighet att förhindra människohandel och koppleri som riktar sig mot kvinnor fastställs i artikel 6. FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (CEDAW-kommittén), vilken inrättats genom artikel 17 i konventionen och övervakar genomförandet av konventionen har dock i sina allmänna rekommendationer från 1989 och 1992 nr 12 (General Recommendation A/44/38) och nr 19 (General Recommendation A/47/38) definierat våld mot kvinnor som diskriminering enligt CEDAW-konventionen. I allmänna rekommendation 19 definieras våld mot kvinnor som våld som riktar sig mot en kvinna på grund av hennes kön eller som oproportionerligt riktar sig mot kvinnor och som inbegriper gärningar som orsakar fysiskt, psykiskt och sexuellt men eller lidande, hot därom eller annat slag av frihetsberövande (punkt 6). I punkt 9 fastställs att också våld som sker inom privatlivet hör till denna definition. Enligt den allmänna rekommendationen kan könsrelaterat våld innebära brott mot CEDAW-konventionen oberoende om våld nämns i artikeln eller inte. Enligt rekommendationen är staten inte enbart skyldig att avhålla sig från våld, utan i enlighet med omsorgsplikten (due diligence obligation) också skyldig att förebygga och undersöka våld som förövats av privatpersoner och att bestraffa förövare.

Till CEDAW-konventionen antogs 1999 en mekanism för individuella klagomål och klagomål från stater, vilken ger en möjlighet att klaga till CEDAW-kommittén i fall av kränkningar av rättigheter som faller under konventionen. Finland ratificerade det fakultativa protokollet om saken i december 2000 och det trädde i kraft för Finland den 29 mars 2001 (FördrS 20–21/2001). CEDAW-kommittén har i sin praxis behandlat fall som gäller våld i hemmet mot kvinnor, bl.a. i fallen A.T v. Ungern (1992) och Fatma Yildirim v. Österrike (2007). Till och med juni 2014 hade inte ett enda klagomål anförts om Finland till CEDAW-kommittén.

Också FN:s människorättskommitté har i sin allmänna kommentar från 1992 gällande artikel 7 i MP-konventionen som förbjuder tortyr konstaterat att det är statens skyldighet att trygga skydd enligt artikel 7 utan avseende på om förövaren är en statlig representant eller en privat person som handlar i enlighet med sina befogenheter eller som överskrider sina befogenheter. I sin allmänna kommentar nr 28 från 2000 stärkte kommittén betydelsen av artikel 7 i familjers interna angelägenheter genom att konstatera att förverkligande av det skydd som artikeln avser kräver adekvat lagstiftning i anslutning till våld i hemmet och annat våld mot kvinnor.

Finland undertecknade den 30 mars 2007 konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess fakultativa protokoll av den 13 juni 2006 och deras ratificering bereds för närvarande. Den arbetsgrupp som granskade ratificeringen av konventionen överlämnade sitt betänkande till utrikesministeriet den 17 januari 2014. Europeiska unionen har ratificerat konventionen den 23 december 2010. I artikel 6 konstateras att kvinnor och flickor med funktionsnedsättning drabbas av flerfaldig diskriminering och där åläggs parterna genomföra åtgärder för att säkerställa att kvinnor och flickor med funktionsnedsättning kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter och grundläggande friheter fullt ut. I artikel 16 tryggas rätten för personer med funktionsnedsättning att leva fria från våld, utnyttjande och misshandel både i privatlivet och i det offentliga livet och parterna åläggs skyldigheten att fästa särskild uppmärksamhet vid genus i lagstiftning, politik, förebyggande åtgärder och tjänster som gäller våld.

FN:s säkerhetsråd antog den 31 oktober 2000 resolution 1325 "Kvinnor, fred och säkerhet". Resolutionens utgår från principerna och målen i FN:s stadga och har som sitt huvudsakliga syfte att stärka kvinnors roll och beslutanderätt i förebyggande och lösning av konflikter och i fredsbygge, att i betydande grad öka skyddet av kvinnor och flickor och förverkligandet av deras mänskliga rättigheter samt säkerheten och faktorer som påverkar den.

År 2008 antogs resolution 1820 om sexuellt våld i konflikter och följande år resolu-

tion 1888 som kompletterar den. Genom resolution 1888 inrättades uppgiften som särskild representant för generalsekreteraren för att leda arbetet mot sexuellt våld i konflikter och ett rättsstatsteam för att stödja detta arbete. I resolution 1888 (2009) betonas kvinnors deltagande i politiskt och ekonomiskt beslutsfattande samt fredsbygge och begärs att generalsekreteraren utarbetar världsomfattande indikatorer för "Kvinnor, fred och säkerhet". Resolution 1960 som antogs 2010 innehåller en mekanisk för övervakning, rapportering och analys av sexuellt våld i konflikter och möjliggör användning av sanktioner mot instanser som gör sig skyldiga till systematiskt sexuellt våld.

I juni 2013 godkände säkerhetsrådet en resolution om sexuellt våld mot kvinnor, barn och män under konflikter och om avskaffande av anknytande straffrihet. Resolution 2106 är den fjärde resolutionen om sexuellt våld i konflikter. Den nyaste resolutionen 2122 antogs i oktober 2013. Resolutionen stärker den första resolutionen 1325 "Kvinnor, fred och säkerhet", vilken antogs år 2000, och betonar i synnerhet dess genomförande.

Inom FN har våld mot kvinnor dock behandlats redan sedan 1980-talet och det har avgetts deklARATIONER och resolutioner om våld mot kvinnor och våld i hemmet. FN:s generalförsamlings deklARATION om avskaffande av våld mot kvinnor från 1993 (s.k. DEVAW-deklARATIONEN) kan anses vara den viktigaste av dem. I deklARATIONEN definieras våld mot kvinnor för första gången exakt, och dessutom stärks i artikel 4 c i deklARATIONEN staternas omsorgsplikt i fråga om våld som orsakas av privatpersoner enligt definitionen i CEDAW-kommitténs allmänna rekommendation 19 (1992). FN:s generalförsamling har också senare avgett ett stort antal resolutioner om förebyggande och avskaffande av våld mot kvinnor. Generalförsamlingen antog år 2010 uppdaterade modellstrategier och praktiska åtgärder för avskaffande av våld mot kvinnor genom brottsförebyggande och straffrättsliga medel (Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice, A/RES/65/228, Annex).

Förbättrandet av jämställdheten mellan kvinnor och män är också ett av FN:s millenniemål, liksom också ett av huvudmålen i BeijingdeklARATIONEN och handlingsprogrammet samt i handlingsprogrammet till Kairokonferensen om befolkning och utveckling. Beijinghandlingsprogrammet är ett mycket omfattande handlingsprogram om avskaffande av alla former av diskriminering av kvinnor och förbättrande av kvinnornas ställning och handlingsprogrammet innehåller ett kapitel om åtgärder för avskaffande av våld mot kvinnor.

Huvudtemat för FN:s kvinnokommissions (Commission on the Status of Women, CSW) 57:e session år 2013 var förebyggande och avskaffande av våld mot kvinnor och flickor och för första gången antogs också slutsatser om temat. I slutsatserna fastställs en stor mängd åtgärder som staterna ska vidta för att förebygga och avskaffa våld mot kvinnor. Åtgärder fastställs för utvecklande av rättssystemet och för säkerställande av ansvar för förövarna, för ingripande i strukturella orsaker till våld i syfte att förebygga våld, stärka omfattande och yrkesövergripande tjänster och program för dem som drabbats av våld samt för att förbättra forskning och datainsamling. I slutsatserna uppmuntras också den privata sektorn, det civila samhället, medierna samt privata personer, i synnerhet män och pojkar, att aktivera sig för att förebygga och avskaffa våld.

Europarådet

Artikel 14 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18–19/1990, europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna) tryggar åtnjutandet av de av de fri- och rättigheter som anges i konventionen utan något slag av diskriminering, inbegripet diskriminering på grund av kön. Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna innehåller inget uttryckligt förbud mot våld mot kvinnor, men europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) har konstaterat i sin praxis att våld mot kvinnor, också våld i hemmet, kan utgöra kränkningar av europeiska kon-

ventionen om de mänskliga rättigheterna, bl.a. artikel 2, 3, 8 och 14.

Europadomstolen konstaterade för första gången i ett fall från 1985 X och Y v. Nederländerna (26.3.1985), vilket gällde våldtäkt av en utvecklingsstörd flicka i en vårdanstalt, att europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna skapar skyldigheter för stater att trygga förverkligandet av rättigheterna också mellan privatpersoner, inom privatlivet. A v. Förenade kungariket (23.9.1998) var det första avgörandet gällande våld i hemmet där Europadomstolen konstaterade att en inadekvat lagstiftning gällande barnmisshandel utgjorde ett brott mot artikel 3 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

I fallen Osman v. Förenade kungariket (28.10.1998) och L.C.B. v. Förenade kungariket (9.6.1998) konstaterade Europadomstolen för första gången att stater har en skyldighet utöver att stifta adekvat lagstiftning att också förebygga kränkningar av i konventionen tryggade rättigheter som förövas av privatpersoner. Staters omsorgsplikt att skydda människor mot kränkningar av mänskliga rättigheter förövade av privatpersoner konstaterades för första gången år 1988 i ett fall i amerikanska människorättsdomstolen *Vélasquez Rodriquez v. Honduras* (29.7.1988). Dessa domar har skapat grunden också för de domar av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som gäller våld mot kvinnor.

Senare i ett fall från 2003, *M.C. v. Bulgarien* (4.12.2003) som gällde våldtäkt begången av en privatperson, konstaterade Europadomstolen att Bulgarien brutit mot sina positiva skyldigheter enligt artikel 3 om förbud mot tortyr och artikel 8 om skydd av privatlivet i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna genom inadekvat utredning av ett våldtäktsfall och genom inadekvat lagstiftning. I domen från 2007 *Aydin v. Turkiet* (25.9.2007) ansåg Europadomstolen att våldtäkt utförd av en myndighet kan anses utgöra tortyr enligt artikel 3 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

I Europadomstolens första fall som gällde våld mot kvinnor i hemmet *Kontrová v. Slovakien* (31.5.2007) ansåg Europadomstolen att Slovakien brutit mot artikel 2 i europeiska

konventionen om de mänskliga rättigheterna, eftersom myndigheterna hade brutit mot sin positiva handlingsskyldighet att skydda brottsoffret mot våld. Enligt det test som användes i domen uppstår en positiv skyldighet för staten, om myndigheterna har vetat eller om de borde ha vetat om en existerande, reell och omedelbar fara för någon viss persons liv och om myndigheterna har försummat att handla i situationen i enlighet med sina befogenheter och om åtgärderna i en skälig bedömning skulle ha hindrat faran från att aktualiseras, kan staten anses ha försummat sin positiva skyldighet.

I sitt mest betydande avgörande som gällde våld i ett parförhållande *Opuz v. Turkiet* (9.6.2009), konstaterade Europadomstolen att Turkiet brutit mot artikel 2 och 3 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna genom att försumma att iaktta sin skyldighet att förhindra, undersöka och bestraffa våldshandlingarna och att gottgöra offret för dem. Europadomstolen ansåg för första gången att statens bristfälliga handlande i fråga om våld i ett parförhållande också utgjorde könsdiskriminering enligt artikel 14 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Europadomstolen betonade att när staten har vetskap om våldet är det statens skyldighet att ingripa i det och inte vänta på offrets åtgärder. Till grund för sitt avgörande hänvisade Europadomstolen i stor omfattning till internationella instrument, bl.a. till CEDAW-kommitténs allmänna rekommendation, och konstaterade att enligt ett allt starkare internationellt synsätt utgör våld mot kvinnor en form av diskriminering av kvinnor. Senare i fallet *A v. Kroatien* (14.10.2010) dömde Europadomstolen Kroatien för brott mot artikel 8 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna i ett fall där våldet i hemmet till stor del hade varit uttryckligen psykiskt.

Europadomstolens senaste mål som gäller våld i nära relationer är *Valiuliené v. Litauen* av den 26 mars 2013 samt *Eremia* och *andra v. Moldavien* av den 28 maj 2013. I det första av dessa mål konstaterade Europadomstolen att tillämpningen av bestämmelserna om straffprocessen inte gav klaganden ett tillräckligt skydd mot våld i en nära relation och i det sistnämnda fallet hade myndigheterna enligt Europadomstolen inte vidtagit tillräck-

liga åtgärder för att skydda klaganden mot våld i en nära relation.

Europadomstolen har också avgett andra domar som hör till området för konventionen. T.ex. i fallet *N v. Sverige* (20.7.2010) konstaterade Europadomstolen att tillbakasändandet av en asylsökande till Afghanistan kränkte förbudet mot tortyr i artikel 3 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, eftersom klaganden där riskerade drabbas av s.k. hedersvåld och våld i hemmet. I domen från 2010 *Rantsev v. Cypern* och *Ryssland* konstaterade Europadomstolen enhälligt att människohandel hör till artikel 4 om förbud mot slaveri och tvångsarbete i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna.

Europarådet har avgett rekommendationer som gäller våld mot kvinnor. Den mest betydande är Europarådets ministerråds rekommendation till medlemsstaterna år 2002 om skydd av kvinnor mot våld (Rec (2002)5). I rekommendationen konstateras bl.a. staternas omsorgsplikt i fråga om våld som förövas av privatpersoner och där ges detaljerade rekommendationer om stödåtgärder till brottsoffer. Europarådets parlamentariska församling har också antagit flera resolutioner avseende våld mot kvinnor, såsom rekommendation 1887 om våldtäkt på kvinnor, inklusive våldtäkt inom äktenskapet, rekommendation 1872 "Flickors rättigheter i dag – kvinnors rättigheter i morgon", rekommendation 1881 om brådskande behov av att förebygga hedersmord, rekommendation 1663 "Kvinnor i fängelse" samt rekommendation 1876 "Tillståndet för de mänskliga rättigheterna i Europa: avskaffande av straffriheten".

Europeiska unionen

Jämlikheten mellan kvinnor och män är ett av de grundläggande värdena inom Europeiska unionen (EU) och principen om den har antecknats i EU:s grundfördrag. Kapitel III i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna som hör till primärrätten innehåller artiklar om jämställdhet, av vilka artikel 23 gäller jämställdhet mellan kvinnor och män.

Våld i hemmet har åtgärdats närmast genom handlingsprogram och andra dokument som inte är juridiskt bindande. Av de olika

formerna av våld mot kvinnor hör endast särskilt allvarliga brottsformer till Europeiska unionens behörighet, såsom människohandel, om vilken det ingår bestämmelser bl.a. i Schengenkonventionen (FördrS 23/2001) och direktivet om människohandel (Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF). Tidsfristen för det nationella genomförandet av det nämnda direktivet löpte ut den 6 april 2013. En arbetsgrupp tillsatt av justitieministeriet har föreslagit några ändringar i bestämmelserna om människohandel och några ändringar i bestämmelserna om anslutande brott i strafflagen (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 63/2012).

Bestämmelser om miniminormer för brottsoffers rättigheter ingår i Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (brottsofferdirektivet). Enligt artikel 1 är målet att säkerställa att brottsoffren får lämplig information, lämpligt stöd och skydd och kan medverka i straffrättsliga förfaranden. De ska också behandlas på ett respektfullt, hänsynsfullt, individuellt, professionellt och icke-diskriminerande sätt. När brottsoffret är ett barn ska medlemsstaterna säkerställa att barnets bästa kommer i främsta rummet och bedöms individuellt.

I direktivet fästs särskild uppmärksamhet vid personer som är i en sårbar situation, såsom offer för könsrelaterat våld och barn samt offer för våld i nära relationer som det betonas oftare är kvinnor och eventuellt ekonomiskt beroende av förövarna. I direktivet betonas också dessa gruppers behov av särskilt stöd samt rättsligt skydd. I direktivet bestäms bl.a. om medlemsstaternas skyldighet att inrätta specialiserade stödverksamheter, vilka åtminstone ska innefatta skyddat boende för brottsoffer och målinriktat och integrerat stöd t.ex. till personer som har utsatts för sexuellt våld, könsrelaterat våld och våld i nära relationer (artikel 8.3). Där förutsätts också att brottsoffer ska bedömas individuellt

för att fastställa specifika skyddsbehov (artikel 22) samt att myndigheter ska utbildas om brottsoffers särskilda behov (artikel 25). Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet före den 16 november 2015.

Justitieministeriet avser tillsätta en arbetsgrupp på hösten 2014 för att bereda de nationella åtgärderna för genomförandet av direktivet. Direktivets konsekvenser för lagstiftningen bedöms i det sammanhanget. De övriga praktiska åtgärder som direktivet förutsätter kommer delvis att främjas genom det förvaltningsövergripande projektet Den nationella brottsofferspolitiken och stödtjänster för brottsoffer, som tillsattes i april 2013. Projektet strävar efter att utveckla en nationell strategi för ordnande av stödtjänster till brottsoffer och för säkerställande av den finansiering som dessa förutsätter. Utöver allmänna tjänster för brottsoffer fästs särskild uppmärksamhet vid stödtjänster för att svara på de stödbehov som brottsoffer i en sårbar situation har. I januari 2014 föreslog den offerpolitiska kommissionen i sin mellanrapport om finansieringsmodeller för stödtjänster att det ska stiftas en lag om en brottsofferavgift. Lagstiftningsprojektet framskrider vid justitieministeriet såsom tjänstemannaberedning. Avsikten är att propositionen ska överlämnas på hösten 2014. Målet är att stärka statsfinansieringen av stödtjänster till brottsoffer genom avkastningen av den brottsofferavgift som ska tas ut av gärningsmän. Man har diskuterat möjligheten att utöver allmänna stödtjänster för brottsoffer finansiera t.ex. en 24/7 stödtelefon för personer som utsatts för våld i nära relationer.

Inom ramen för Europeiska unionen har man strävat efter att förenhetliga i synnerhet förebyggandet av våld mot kvinnor genom olika program, rekommendationer och genom att publicera god praxis. I Europaparlamentets resolution av den 26 november 2009 om avskaffande av våld mot kvinnor krävs att medlemsstaterna förbättrar sin lagstiftning och sin politik avseende våld mot kvinnor samt vidtar åtgärder genom vilka man ingriper i orsakerna till våld mot kvinnor i synnerhet genom förebyggande åtgärder och i resolutionen uppmanas unionen säkerställa

att alla brottsoffer har rätt till hjälp och stöd. Europaparlamentet framförde också i april 2011 i sin resolution om prioriteringar och en ny ram för EU-politiken för att bekämpa våld mot kvinnor att strategin för att bekämpa kvinnomisshandel, våld i hemmet och kvinnlig könsstympning ska tas till grund för kommande instrument inom speciallagstiftningen, genom vilka könsbaserat våld förebyggs.

Som en följd av Europaparlamentets resolution från 1997 genomförde Europeiska kommissionen en nolltoleranskampanj om våld mot kvinnor 1999–2000. År 2000 inleddes Daphne-programmet, vilket är Europeiska unionens specialprogram för förebyggande åtgärder i kampen mot våld mot barn, ungdomar och kvinnor och för skyddande av brottsoffer och riskgrupper. Programmet har ytterligare förlängts genom programmen Daphne II och Daphne III, varav det senare var i kraft under perioden 2007–2013.

Övriga regionala människorättskonventioner

Den första juridiskt bindande regionala överenskommelsen mot våld mot kvinnor var Amerikanska staternas organisations (Organization of American States) konvention om avskaffande av våld mot kvinnor (Convention on the Prevention, Punishment and Eradication of Violence against Women; Bélem do Para) från 1995. Bélem do Para-konventionen fastställer för första gången i en internationell konvention att våld mot kvinnor kränker kvinnors mänskliga rättigheter och fastställer kvinnors rätt att leva utan våld. Konventionen fastställer också staters skyldighet till tillbörlig aktsamhet att förebygga, utreda och bestraffa våld (artikel 7).

Inom Afrikanska unionen antogs 2003 ett tilläggsprotokoll till den afrikanska stadgan om människors och folks rättigheter (the African Charter on Human and Peoples' Rights) om de afrikanska kvinnornas rättigheter (Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa). I tilläggsprotokollet definieras våld mot kvinnor och där nämns olika rättsliga och politiska åtgärder för avskaffande av våld mot kvinnor och av diskriminering av kvinnor samt betonas vikten av att ändra so-

ciala och kulturella attityder och beteendemönster. I tilläggsprotokollet förbjuds också traditioner som är skadliga för kvinnor ("harmful traditional practices") samt barn- och tvångsäktenskap.

2.3 Bedömning av nuläget

Våld mot kvinnor är ett betydande problem i Finland. Finland har också fått flera anmärkningar av internationella organ för tillsyn av mänskliga rättigheter om den stora förekomsten av våld mot kvinnor. CEDAW-kommittén har redan sedan början av 2000-talet fäst uppmärksamhet vid den allmänna förekomsten av våld mot kvinnor i Finland. I sin rapport från 2008 fäste CEDAW-kommittén uppmärksamhet också vid det höga antal kvinnor som dömt som offer för våld i hemmet, vid sexuellt trakasserande av kvinnor samt bl.a. vid det våld som invandrarkvinnor och romska kvinnor utsätts för. Dessutom framförde kommittén sitt bekymmer också över att man i politiken för att avvärja våld mot kvinnor använder ett könsneutralt språk, vilket försvagar synen på att detta våld klart ger uttryck för diskriminering av kvinnor. Kommittén framförde också sitt bekymmer över att förlikningsförfarande används i fall av våld i hemmet. CEDAW-kommittén uppmanade också att det ska säkerställas att det finns ett tillräckligt antal skyddshem för våldsoffer och att skyddshemmen får adekvata ekonomiska resurser. På begäran av CEDAW-kommittén antog Finland år 2010 en extraordinarie rapport om de åtgärder mot våld mot kvinnor, inklusive våld i hemmet, som Finland vidtagit.

I maj 2012 avgav Finland sin sjunde periodiska rapport som behandlades i en offentlig och muntlig dialog mellan kommittén och regeringens delegation i Genève i februari 2014. I sina rekommendationer av den 28 februari 2014 fäste kommittén på nytt uppmärksamhet vid våldet mot kvinnor och uppmanade regeringen anvisa adekvat finansiering till programmet för minskning av våld mot kvinnor och till strategin för avskaffande av våld mot kvinnor. Den uppmanade också till att inrätta i statsrådet en effektiv och på ett adekvat sätt finansierad institutionell mekanism för att koordinera, övervaka och ut-

värdera effektiviteten av genomförda åtgärder. Dessutom uppmanade kommittén till att granska lagstiftningen om våldtäktsbrott så att våldtäkt definieras utifrån avsaknad av brottsoffrets samtycke, samt till att öppna våldtäktskriscentraler, centraler som inte kräver remiss eller tidsbeställning och avgiftsfria telefoner som dejourerar dygnet runt. Kommittén upprepade också sina rekommendationer med anledning av den föregående rapporten gällande skyddshem och uttryckte sitt fortsatta bekymmer över användningen av könsneutralt språk när det talas om våld i hemmet samt över användningen av medling i mål som gäller våld i hemmet. Dessutom rekommenderar kommittén att staten vidtar åtgärder för att säkerställa att våld i hemmet systematiskt beaktas i beslutsfattande som gäller vårdnad av barn. Kommittén avgav också särskilda rekommendationer i fråga om våld som kvinnor med funktionsnedsättning, samiska kvinnor samt invandrarkvinnor utsätts för och uppmanade till att effektivisera åtgärder genom vilka man ingriper mot hattal i medierna riktat mot kvinnor och flickor från etniska minoriteter och andra kvinnor och flickor.

ESK-kommittén gav en anmärkning till Finland 2007 om den allmänna förekomsten av våld i hemmet, våld mot kvinnor samt om att det inte finns någon speciallagstiftning i Finland gällande våld i hemmet. FN:s kommitté mot tortyr avgav år 2011 en rekommendation till Finland bl.a. om att införa lagstiftning genom vilken antalet skyddshem ökas för personer som utsatts för våld, inklusive människohandel. I den mellanstatliga universella periodiska granskningen (UPR) under FN:s råd för mänskliga rättigheter antogs år 2012 flera rekommendationer till Finland att fortsätta med effektiva åtgärder och att stärka lagstiftningsramen för förebyggande av våld mot kvinnor och våld i hemmet och för förebyggande av upprepad viktisering och för ställande av förövare till svars. Europarådets kommissionär för de mänskliga rättigheterna konstaterade i sin rapport om Finland år 2012 att det inte finns tillräckligt med skyddshem i Finland och att minskning av våld mot kvinnor kräver tillräckliga resurser och koordination.

Det har också publicerats världsomfattande undersökningar om våld mot kvinnor, där man strävat efter att kartlägga hur allmänt våld förekommer och offrens erfarenheter. År 2006 publicerades FN:s generalsekreterares rapport "In-Depth Study on All Forms of Violence Against Women", vilken på ett omfattande sätt går igenom formerna för våld mot kvinnor och granskar definitionen av våld mot kvinnor som en kränkning av de mänskliga rättigheterna och statens skyldighet att förebygga, utreda och bestraffa våldet och gottgöra offret våldets konsekvenser. I undersökningen presenteras dessutom sådan god praxis som redan finns. En omfattande undersökning om våld mot kvinnor (The International Violence Against Women Survey, IVAWS) som HEUNI (The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations) koordinerat publicerades 2008. Syftet med undersökningen var att samla in jämförbara data om kvinnors erfarenheter av våld globalt.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter utförde under åren 2011–2012 en intervjuundersökning om våld mot kvinnor i medlemsländerna i Europeiska unionen och Kroatien. Syftet med undersökningen var att producera statistiska data om hur allmänt våld mot kvinnor är och också att ge jämförbara data om kvinnors erfarenheter av fysiskt, psykologiskt och sexuellt våld samt om trakasserier och stalkning i olika EU-länder. Forskningsrönen publicerades den 5 mars 2014. Enligt dem hade en tredjedel (33 procent) av kvinnor som fyllt 15 år erfarit fysiskt och/eller sexuellt våld under sitt liv. Under de 12 månader som föregick intervjun hade 8 procent av kvinnor som fyllt 15 år erfarit sådant våld. Cirka 12 procent av alla kvinnor uppgav att de på något sätt hade utsatts för sexuellt utnyttjande eller sexuella handlingar av en vuxen innan de fyllt 15 år. I Finland hade 30 procent av alla kvinnor utsatts för fysiskt och/eller sexuellt våld av sin nuvarande eller tidigare partner, medan EU:s medeltal är 22 procent. I Finland hade 33 procent av kvinnorna erfarit fysiskt och/eller sexuellt våld som förövats av någon annan än den egna partnern efter att de fyllt 15 år, medan EU:s medeltal även här är 22 procent. I Finland hade 53 procent av kvinnorna erfarit

våld som den nuvarande eller en tidigare partner förövat och 24 hade utsatts för olaga förföljelse. Medeltalen i EU var i dessa 43 procent och 18 procent. Sexuella trakasserier hade 71 procent av de finska kvinnorna erfarit, medan EU:s medeltal var 55 procent. Av de finska kvinnorna hade 53 procent erfarit något slags fysiskt, sexuellt eller psykiskt våld som förövats av en vuxen innan de fyllt 15 år. Medeltalet i EU var 35 procent.

I Finland har man strävat efter att följa omfattningen av våld mot kvinnor och våld i nära relationer och våld i hemmet genom undersökningar bland brottsoffer. Den första undersökningen bland kvinnor som brottsoffer gjordes 1997 och undersökningen upprepades år 2005. Enligt undersökningen år 2005 hade 43,5 procent av finländska 18–74-åriga kvinnor utsatts för någon form av fysiskt eller sexuellt våld förövat av en man eller hot om våld åtminstone en gång innan hon fyllt 15 år. Enligt medeltalet för åren 2002–2006 dör varje år 21 kvinnor som offer för våld i hemmet. I fråga om allvarligt våld inom nära relationer som lett till döden var offret enligt en undersökning som utförts av Rättspolitiska forskningsinstitutet i 80 procent av fallen en kvinna under perioden 2003–2008. Enligt Rättspolitiska forskningsinstitutet nätöversikt över våld i nära relationer som finländare erfar, vilken utgavs i december 2013 och som baserade sig på 2012 års nationella brottsofferundersökning, uppgav tio procent av kvinnorna och sex procent av männen i ett parförhållande att de någon gång under sitt liv hade utsatts för fysiskt våld av den nuvarande partnern i parförhållandet. I de yngre åldersgrupperna var det klart vanligare att man erfarit våld eller hot därom i en nära relation än i de äldre åldersgrupperna. I endast ett fåtal fall har en polis-anmälan gjorts. Av fallen av våld mot kvinnor kom 10 procent och av våld mot män tre procent till polisens kännedom.

Rättspolitiska forskningsinstitutet publicerade år 2008 en undersökning om barns och ungas erfarenheter av våld. Enligt undersökningen rapporterade bland niondeklassisterna 40 procent av flickorna och något under 30 procent av pojkarna att de sett någondera av sina föräldrar eller ett syskon utsättas för fysiskt eller psykiskt våld hemma. En ny un-

dersökning som gjorts av Polisyrkeshögskolan offentliggörs i augusti 2014.

År 2012 publicerades också en utredning över bakgrunden till familjedrån och drån av barn förövade av föräldrarna under åren 2003–2012 (Inrikesministeriets publikationer 35/2012). I utredningen bedöms att en del av dråpen hade kunnat förebyggas, om förövarnas självdestruktiva tankar och hot som kommit till myndigheternas och den närmaste kretsens vetskap i tillräcklig grad hade tagits på allvar och man hade tagit itu med familjens problem i tid. I undersökningen konstateras att det väsentliga är att myndigheterna handlar på eget initiativ och erbjuder åtgärder som stöder familjen och att de samarbetar med och förmedlar information till andra myndigheter.

De missförhållanden som har lyfts fram ovan har på flera punkter kunnat åtgärdas genom programmet för minskning av våld mot kvinnor och genom de åtgärder som ingår i det. Programmet har behandlats närmare ovan i avsnitt 2.1.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Regeringspropositionens målsättning är att riksdagen ska godkänna Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen och lagen om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen.

Konventionens målsättning är att skydda kvinnor mot alla former av våld och att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet. Tillämpningsområdet för konventionen är mycket omfattande och innehåller alla former av könsrelaterat våld mot kvinnor. Genom konventionen utarbetas ett omfattande system, principer och åtgärder för att skydda och hjälpa alla kvinnor som utsätts för våld och alla som utsätts för våld i hemmet, för att förebygga våld och för att ställa förövare till svars. I konventionen fastställs också principerna för staternas ansvar, inbegripet omsorgsplikten. Stater har omsorgs-

plikt att förebygga, utreda, bestraffa och gottgöra våldshandlingar som hör till konventionens tillämpningsområde också när förövaren är en privatperson.

Avsikten med konventionen är inte att konkurrera t.ex. med CEDAW-konventionen, utan att komplettera den samt andra konventioner som främjar förverkligandet av de mänskliga rättigheterna för kvinnor.

3.2 De viktigaste förslagen

I regeringspropositionen föreslås att riksdagen ska godkänna Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet samt lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, lagen om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen och lagen om ändring av 54 § i utlänningslagen.

På grund av godkännandet av konventionen föreslås det i propositionen att 1 kap. i strafflagen, som gäller tillämpningsområdet för den finska strafflagen, ska ändras så att kravet på dubbel straffbarhet slopas i fråga om vissa gärningar enligt konventionen. Det föreslås också att 54 § i utlänningslagen ska ändras så att en utlänning som utsatts för våld i hemmet eller i en nära relation under vissa förutsättningar kan beviljas uppehållstillstånd efter att familjebandet upphört.

Beredningen av uppgifterna för det samordningsorgan som avses i artikel 10 i konventionen och hanteringen av helheten ska skötas vid social- och hälsovårdsministeriet. Statsrådet ska tillsätta ett samordningsorgan för bekämpning av våld i nära relationer och våld i hemmet och i organet ska ingå representanter för bl.a. rådet för brottsförebyggande, statistikcentralen samt Institutet för hälsa och välfärd. Statsrådet ska ange en ledningsgrupp för samordningsorganet. Ledningsgruppen är den ministergrupp som ansvarar för de frågor som organet behandlar.

I propositionen föreslås också att riksdagen godkänner att det avges en förklaring enligt artikel 78.2, genom vilken Finland förbehåller sig rätten att inte tillämpa artikel 55.1 på lindring misshandel enligt 21 kap. 7 § i Fin-

lands strafflag när brottet riktar sig mot andra personer än sådana som avses i 21 kap. 16 § 1 mom. i strafflagen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Det kan bedömas att de ekonomiska konsekvenserna av ratificeringen av konventionen uppkommer på lång sikt. När en part binder upp sig vid konventionen binder den upp sig till den målnivå som uttrycks i konventionsbestämmelserna. En del av bestämmelserna i konventionen är till sin natur av typen ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, för vilka ett gradvis genomförande är karaktäristiskt.

Man kan bedöma att de största ekonomiska konsekvenserna orsakas av vidareutvecklandet av de skydds- och stödåtgärder som avses i kapitel IV i konventionen. Av de åtgärder som bestäms i kapitlet, allmänna och specialiserade stödtjänster, hjälp till personer som har utsatts för sexuellt våld och delvis också skydd av och hjälp till barnvittnen anknyter till den mer omfattande reformen av social- och hälsovården. De åtgärder som hänför sig till regeringspropositionen ska i princip genomföras inom ramen för statsbudgeten.

Det är möjligt att det när konventionens internationella övervakningssystem inleder sin verksamhet framkommer sådana behov att utveckla tjänsterna som inte till alla delar har kunnat förutses i samband med pågående och planerade reformer. Den nivå på tjänster som konventionen kräver preciseras till flera delar i de rekommendationer som övervakningssystemet utfärdar och i den praxis som systemet skapar.

Artikel 23 ålägger parterna skyldigheten att vidta behövliga lagstiftnings- och andra åtgärder för att inrätta ett tillräckligt antal lämpliga och lättillgängliga skyddshem. Konventionen fastställer dock inte på ett bindande sätt det antal skyddshem som behövs. I den förklarande rapporten till konventionen hänvisas till rekommendationen av Europarådets arbetsgrupp mot våld mot kvinnor (EG-TFV (2008)6), enligt vilken det ska finnas en skyddshemsplats för varje 10 000 invånare.

Att utöka skyddshemstjänsterna i syfte att öka den regionala jämlikheten ingår i regeringsprogrammet. Utökningen av skyddshemsplatser och förbättrandet av den regionala fördelningen har antecknats i statsrådets principbeslut om regeringens jämställdhetsprogram för åren 2012–2015. I programmet för den interna säkerheten har uppmärksamhet fästs vid den geografiska fördelningen av tjänster till grupper som är i en synnerligen sårbar situation. Regeringen beslutade den 29 november 2013 om genomförandet av det strukturpolitiska programmet. Som ett led i detta beslutades att skyddshemmen ska övergå på statens ansvar från och med början av 2015. Enligt budgetförslaget för 2015 ska social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde få separat statsfinansiering för skyddshemsverksamhet (8 miljoner euro), av vilket hälften utgör en överföring från kommunernas statsandelsanslag. Finland har som mål att gradvis utveckla skyddshemssystemet till den nivå som krävs i Europarådets rekommendationer före slutet av 2017. Utvecklandet av systemet inleds med hjälp av ett riksomfattande utvecklingsprogram.

Artikel 24 i konventionen förutsätter att parterna vidtar åtgärder för att inrätta nationella avgiftsfria hjälptelefoner som är bemannade dygnet runt alla dagar i veckan som de som utsatts för våld mot kvinnor och våld i hemmet kan ringa till anonymt.

I Finland finns för närvarande några hjälptelefoner som fokuserar på att stödja dem som utsatts för våld i nära relationer. Telefonerna drivs av organisationer och betjänares på deltid. Dessutom har t.ex. brottsofferjouren ett riksomfattande telefonnummer, men telefonen betjänar inte dygnet runt och är inte gratis. Skyddshemmen har journalnummer som betjänar dygnet runt, men de är inte riksomfattande.

För att inrätta en i artikeln avsedd riksomfattande och gratis hjälptelefon som betjänar dygnet runt kunde t.ex. de redan nu fungerande servicenumren som drivs av organisationer samordnas och kompletteras så att de tillsammans skulle betjäna varje dag dygnet runt. Också någon av de redan nu fungerande telefontjänsterna som betjänar dygnet runt kunde göras till en avgiftsfri servicetelefon som fungerar under ett nummer.

Inrättandet av en helt ny och helt avgiftsfri telefonlinje som betjänar dygnet runt skulle enligt en exempelmässig kalkyl som utförts av Finlands nationella styrgrupp för kampanjen Stop Domestic Violence against Women 2008 kosta ca 840 000 euro under året för grundandet. Enligt kalkylen behövs det 11 årsverken för att producera tjänsten. En del av arbetstagarna kan vara deltidanställda. De som sköter telefonjouren ska vara yrkesverksamma inom social- och hälsovårdsbranschen. Vid rekryteringen av jourhavande är språkkunskaper ett viktigt kriterium (bl.a. engelska, ryska, arabiska och spanska) och särskild uppmärksamhet ska fästas vid betjäning av olika invandrargrupper. Utöver personer som svarar i jourtelefonen behövs en person som leder verksamheten samt en informatör. Personalkostnaderna har uppskattats vara ca 600 000 euro per år. Hyra för verksamhetsstället och andra löpande kostnader har uppskattats vara ca 100 000 euro per år. De årliga utgifter som uppstår av hjälptelefonens telefonavgifter har uppskattats vara 30 000 euro. Under verksamhetens första år uppgår summan för engångskostnaderna till över 100 000 euro. I dessa ingår kostnaderna för grundandet (eventuella renoveringar, arbetsstationer, anskaffning av annan inredning, telefoner mm.), informationskampanj till allmänheten och intressegrupper om att tjänsten öppnats samt grundlig utbildning av personalen innan verksamheten inleds.

Social- och hälsovårdsministeriet inleder projektet genom att inrätta en hjälpande telefon och genom att vidta sådana åtgärder som krävs för detta. I projektet går man igenom verksamhetsalternativen och deras kostnader samt gör man upp en verksamhetsplan för inledande av verksamheten.

Det föreslås att uppgifterna för det samordningsorgan som förutsätts i artikel 10 i konventionen ska skötas av social- och hälsovårdsministeriet. Samordningsorganet ska vara förvaltningsövergripande och som medlemmar ska ingå åtminstone rådet för brottsförebyggande, Statistikcentralen samt Institutet för hälsa och välfärd, vilka har en viktig roll i organets verksamhet som producenter av information. Koordinationen av samordningsorganets uppgifter och hanteringen av

helheten ska anges en enskild tjänsteinnehavare vid social- och hälsovårdsministeriet. Man blir eventuellt tvungen att senare granska lösningen på nytt, när konventionen har trätt i kraft för Finland och behovet av samordning och den arbetsmängd den kräver har preciserats.

Genom de samordningsåtgärder som avses i konventionen är det också möjligt att åstadkomma effektivitet och kostnadsinbesparingar.

Ändringen i tillämpningsområdet för den finska straffrätten i 1 kap. i strafflagen kan bedömas ha en begränsad praktisk betydelse, och den föreslagna utvidgningen av tillämpningsområdet föranleder således inga ekonomiska tilläggskostnader för de myndigheter som deltar i brottmål.

Enligt den föreslagna ändringen i 54 § 6 mom. i utlänningslagen, kan en utlänning som beviljats tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband beviljas uppehållstillstånd efter det att familjebandet brutits, om han eller hon har fast anknytning till Finland eller om hans eller hennes personliga situation är särskilt svår på grund av våld eller utnyttjande som maken eller maken riktat mot honom eller henne eller hans eller hennes barn eller som maken eller maken godkänt medan familjebandet bestod och återkallande av tillståndet med beaktande av omständigheterna vore oskäligt. Antalet uppehållstillstånd som beviljas på denna grund kommer sannolikt inte att vara stort och det är möjligen fråga om högst några tiotals fall per år. På grund av att antalet tillstånd uppskattas vara litet har propositionen inga betydande omedelbara ekonomiska konsekvenser i anslutning till statsökonomi.

Bestämmelserna i kapitel V-VIII bedöms inte orsaka självständiga ekonomiska konsekvenser.

Det bör beaktas att förebyggande och avskaffande av våld mot kvinnor också medför betydande inbesparingar för samhället. Våld mot kvinnor, inklusive våld i hemmet, orsakar betydande kostnader både på kommunens och på statens nivå t.ex. genom kostnader för socialservice, den rättsliga sektorn samt hälsovårdstjänster. I en undersökning från 2002 bedömdes att våld mot kvinnor i Finland or-

sakar kostnader på 91 miljoner euro per år (Markku Heiskanen – Minna Piispa: Väki-vallan kustannukset kunnassa. Social- och hälsovårdsministeriets utredningar 2002:6) För en medelstor finsk stad innebär detta kostnader på ca 103 000 euro per månad.

4.2 Konsekvenser för myndigheter

Godkännandet av konventionen stärker de skyldigheter som redan för närvarande riktar sig mot myndigheternas verksamhet. Konventionen betonar också yrkesövergripande koordination och samarbete mellan olika myndigheter också på den regionala och lokala nivån. Den eventuella ökning i arbetsmängden för myndigheterna som konventionen orsakar visar sig på lång sikt.

Ökningen vid utrikesministeriet av de rapporterings- och andra skyldigheter som följer av konventionens internationella övervakningsmekanism kan skötas inom ramen för existerande resurser.

Artikel 10 ålägger parterna att utse och inrätta ett samordningsorgan i syfte att samordna, verkställa, uppfölja och utvärdera de principer och åtgärder som är avsedda för att förebygga och bekämpa alla former av våld som hör till tillämpningsområdet för konventionen. Organets uppgift är att samordna dattainsamlingen och granska dess resultat samt att informera om detta. Beredningen av samordningsorganets uppgifter och hanteringen av helheten ska skötas vid social- och hälsovårdsministeriet. Inom ministeriet ska detta anges som uppgift för en enskild tjänsteinnehavare. För samordningen ska ett samordningsorgan tillsättas av statsrådet och olika ministerier och deras förvaltningsområden ska ingå i organet, bl.a. representanter för rådet för brottsförebyggande, statistikcentralen samt Institutet för hälsa och välfärd. Samordningsorganets sammansättning ska vara liknande som sammansättningen för den nuvarande förvaltningsövergripande tjänstemannaarbetsgruppen för förebyggande av våld i nära relationer och våld i hemmet.

4.3 Samhälleliga konsekvenser

Godkännandet av konventionen har en viktig praktisk och principiell betydelse för fö-

rebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. Godkännandet av konventionen stärker genomförandet av redan gällande lagstiftning och de skyldigheter som också för närvarande riktas mot myndighetsverksamheten. Konventionen stärker också rättsstatsprincipen genom att erkänna att könsrelaterat våld mot kvinnor är ett brott mot de mänskliga rättigheterna samt utgör diskriminering av kvinnor.

Våldet orsakar offret alltid mänskligt lidande samt psykisk och fysisk skada och i värsta fall kan det leda till dödsfall. Utöver offren utsträcker sig våldets verkningar också till offrens närstående. Trots att barnen inte själva skulle bli föremål för våldet, har våld i hemmet betydande långvariga psykiska och sociala konsekvenser för barn. Konventionens syfte är att förebygga och avskaffa våld mot kvinnor. Ett långsiktigt verkställande av de åtgärder som fastställs i konventionen har långtgående positiva samhälleliga konsekvenser.

Konventionen är den första europeiska juridiskt bindande konventionen som ingriper mot våld mot kvinnor och våld i hemmet. Där konstateras att avskaffandet av våld mot kvinnor har ett starkt samband med uppnåendet av faktisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Dessutom definierar konventionen genus uttryckligen som samhälleligt uppbyggda roller och beteendemönster som är en del av de strukturer som diskriminerar kvinnor.

I konventionen konstateras att våld mot kvinnor är strukturellt och uttrycker den ojämställdhet som historiskt råder i maktförhållandet mellan kvinnor och män. För att ändra detta krävs en insats av alla samhällssektorer. Konventionen stärker sålunda förståelsen av våld mot kvinnor och av våld i hemmet som ett samhälleligt strukturellt problem samt som diskriminering av kvinnor och inte bara som ett problem på den individuella nivån. Konventionen stärker strävandena att reagera helhetsmässigt på våld mot kvinnor genom omfattande åtgärder och principer, på alla samhällsområden. Den betonar också att våld mot kvinnor och våld i hemmet är oacceptabelt.

Dessutom ökar konventionen kännedomen om kvinnors rättigheter både bland kvinnor

och bland män samt den allmänna medvetenheten om att våld mot kvinnor och våld i hemmet är fördömligt. Även detta kan i viss mån bedömas minska det mänskliga lidande som våld mot kvinnor och våld i hemmet orsakar.

Konventionen stärker också statens skyldighet att vidta åtgärder för att förebygga våld. Detta stärks också av det nationella samordningsorgan som ska inrättas eller utses enligt konventionen. Dessutom stärker konventionens internationella övervakningssystem genomförandet av de åtgärder som fastställts i konventionen.

Konventionen ålägger parterna skyldigheten att vidta lagstiftnings- och andra åtgärder för att inrätta ett tillräckligt antal lämpliga och lättillgängliga skyddshem till offer för våld mot kvinnor och våld i hemmet. För närvarande ingår det inga bestämmelser i den finska lagstiftningen om skyddshem. Bestämmelsen i konventionen ålägger dock på ett bindande sätt staterna skyldigheten att säkerställa att det finns ett tillräckligt antal skyddshem och att de funktionellt sett är lämpliga. Dessutom ålägger konventionen staterna att vidta åtgärder för att ta i bruk, såsom en lågtröskeltjänst som fungerar dygnet runt, en avgiftsfri hjälptelefon för offer för våld mot kvinnor och våld i hemmet. Dessa bestämmelser har betydande konsekvenser för stärkandet av de tjänster som erbjuds dem som drabbats av våld mot kvinnor och våld i hemmet.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Konventionsförhandlingarna

Förhandlingarna om Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet fördes i en ad hoc-arbetsgrupp under Europarådet (CAHVIO) åren 2009–2011. Arbetsgruppen sammanträdde sammanlagt nio gånger. Finland deltog i konventionsförhandlingarna under ledning av utrikesministeriet.

Konventionen antogs av Europarådets ministerkommitté den 7 april 2011 och öppnades för undertecknande vid ministerkommitténs 121:a möte i Istanbul den 10–11 maj 2011.

Finland undertecknade konventionen den 11 maj 2011. Det krävs tio ratificeringar för att konventionen ska träda i kraft, och åtta av de stater som ratificerat konventionen ska vara medlemsstater i Europarådet. Till och med slutet av maj 2014 hade 34 medlemsstater undertecknat konventionen, och den har ratificerats av 11 medlemsstater (av EU-länderna Spanien, Italien, Österrike, Portugal och Danmark). Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 augusti 2014.

Till konventionen hänför sig en förklarande rapport som inte är juridiskt bindande.

5.2 Beredningsskedena och beredningsmaterialet

För undertecknandet av konventionen begärde utrikesministeriet utlåtande av justitieministeriet, inrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, riksdagens justitieombudsman, justitiekanslersämbetet, jämställdhetsombudsmannen, Riksåklagarämbetet samt tre professorer. Utifrån utlåtandena ansågs det inte föreligga hinder för undertecknande av konventionen.

För ratificeringen av konventionen tillsatte utrikesministeriet den 31 oktober 2011 en arbetsgrupp med uppdrag att utreda och bereda konventionens ratificeringsåtgärder. I arbetsgruppen ingick representanter från utrikesministeriet (ordförande), social- och hälsovårdsministeriet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet, Institutet för välfärd och hälsa, Riksåklagarämbetet, Helsingfors åklagarämbete, jämställdhetsombudsmannens byrå, minoritetsombudsmannens byrå, Polisstyrelsen, Finlands kommunförbund, delegationen för jämlikhetsärenden, Naisjärjestöt Yhteistyössä - Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry, Kvinnoorganisationernas Centralförbund, Mänskorättscentret för personer med funktionshinder (Kynnys ry/VIKE), Amnesty International Finländska sektionen rf, Monika-Naiset liitto ry samt Förbundet för mödra- och skyddshem rf. Professor Johanna Niemi och professor/specialforskare Merja Pentikäinen var permanenta sakkunniga i arbetsgruppen.

Arbetsgruppen diskuterade konventionsförpliktelserna och de behov av lagstiftnings-

ändringar som ratificeringen förutsatte. Arbetsgruppen hörde också sakkunniga. Utifrån diskussionerna och samråden lade arbetsgruppen fram sitt förslag som det ansåg ändamålsenligt att utforma som en regeringsproposition.

Arbetsgruppens förslag blev klart den 28 mars 2013 och det överlämnades till utrikesministeriet. Därefter skickades betänkandet på remiss till ett stort antal instanser: ministerier, myndigheter, olika aktörer inom det civila samhället samt till landskapet Åland. Femtio instanser inkom med ett yttrande. Ra-

tificering av konventionen förordades i alla utlåtanden, utom ett. Alla fäste i sina utlåtanden uppmärksamhet vid tryggandet av de resurser som behövs för genomförandet av konventionen. Många krävde också att man förbättrar tjänsterna för kvinnor som utsatts för våld och för dem som utsatts för våld i hemmet innan konventionen ratificeras. Man ansåg det också vara viktigt att det i Finland inrättas ett kunskapscentrum eller en koordinationsenhet för förhindrande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet.

DETALJMOTIVERING

1 Konventionens innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Kapitel I. Syfte, definitioner, jämställdhet och icke-diskriminering samt allmänna skyldigheter

Artikel 1. *Konventionens syfte.* I punkt 1 definieras konventionens syfte. Enligt punkt a är det konventionens särskilda syfte att skydda kvinnor mot alla former av våld och att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Enligt konventionens ingress är våld mot kvinnor en av de allvarligaste kränkningarna av kvinnors och flickors mänskliga rättigheter och enligt forskningen riskerar kvinnor och flickor att utsättas för våld i hemmet och sexuellt våld i större utsträckning än män. Principen om de tre P:na i punkt a (prevention-protection-punishment) är den genomgående tanken i hela konventionen. Avskaffande av våld har också ett klart samband med uppnåendet av jämställdhet mellan kvinnor och män, och målet att uppnå jämställdhet och icke-diskriminering nämns i punkt b.

Enligt punkt c är målet att utarbeta ett omfattande system, principer och åtgärder för att skydda och hjälpa alla kvinnor som utsätts för våld och alla som utsätts för våld i hemmet. Ett helhetsmässigt angreppssätt är en central princip i konventionen. Våldets följder är allvarliga och ett helhetsmässigt angreppssätt bidrar bl.a. till att förhindra nya våldshandlingar och främja återhämtning från våldet.

Konventionens syfte är också att främja internationellt samarbete (punkt d). Närmare bestämmelser om detta ingår i kapitel VIII. Dessutom betonas där samarbete mellan olika aktörer och parternas skyldighet att stödja organisationer och brottsbekämpande myndigheter för avskaffande av våld (punkt e).

Enligt punkt 2 inrättas genom konventionen också en särskild övervakningsmekanism.

Närmare bestämmelser om detta ingår i kapitel IX.

Artikel 2. *Konventionens tillämpningsområde.* Enligt punkt 1 tillämpas konventionen på alla former av våld, inbegripet våld i hemmet, som drabbar kvinnor i oproportionellt stor utsträckning.

I punkt 2 uppmanas parterna tillämpa konventionen på alla som utsätts för våld i hemmet, inbegripet män och barn, dock så att parterna vid tillämpningen av bestämmelserna i konventionen ska ägna särskild uppmärksamhet åt kvinnor som utsätts för könsrelaterat våld.

I punkt 3 bestäms att konventionen också tillämpas under väpnade konflikter.

Artikel 3. *Definitioner.* Enligt punkt a avser i konventionen "våld mot kvinnor" ett brott mot de mänskliga rättigheterna riktat mot kvinnor och en form av diskriminering. Definitionen motsvarar konventionens syfte enligt artikel 1 b. Som gärningsformer kan komma i fråga alla former av könsrelaterat våld som orsakar eller kan orsaka fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor. Också hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i ett offentligt eller privat sammanhang är enligt punkten sådant våld.

"Våld i hemmet" definieras könsneutralt i punkt b så att det avser varje fall av fysiskt, sexuell, psykiskt eller ekonomiskt våld som utövas inom familjen eller i hemmiljön eller mellan makar eller partner eller före detta makar eller partner, oavsett om förövaren delar eller har delat bostad med brottsoffret eller inte. Trots den könsneutrala definitionen betonas i den förklarande rapporten till konventionen de oproportionerliga verkningarna på kvinnor av våld i hemmet.

Enligt punkt c avses med "genus" de socialt konstruerade roller och beteenden som kan skapa skadliga beteendemönster och hindra uppfyllandet av de mål som fastställs i konventionen. Det på olika håll i konventionen

nämnda könsrelaterade våldet avser våld som ska granskas från perspektivet för dessa roller och den existerande ojämställdheten.

"Könsrelaterat våld mot kvinnor" definieras i punkt d avser våld som riktas mot en kvinna på grund av att hon är kvinna eller som drabbar kvinnor oproportionerligt. Våldet är enligt den förklarande rapporten till konventionen både orsaken till och följden av de ojämställda maktförhållandena mellan kvinnor och män i samhället.

I konventionen avses med "brottsoffer" (punkt e) varje fysisk person som utsätts för de handlingar som avses i punkterna a och b oberoende av kön och med "kvinna" (punkt f) också flickor som inte har fyllt 18 år.

Artikel 4. Grundläggande rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering. Enligt punkt 1 ska parterna främja och skydda alla människors rätt att leva utan att behöva utsättas för våld vare sig offentligt eller privat genom att fästa särskild uppmärksamhet vid kvinnor som offer för våld.

Enligt punkt 2 ska parterna fördöma alla former av diskriminering av kvinnor och i sina nationella grundlagar eller annan lämplig lagstiftning införa principen om jämställdhet mellan kvinnor och män och förbjuda diskriminering av kvinnor och avskaffa lagar och praxis som diskriminerar kvinnor.

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Förteckningen över diskrimineringsgrunder i momentet är inte uttömmande, utan i tolkningen av "någon annan orsak som gäller hans eller hennes person" ska bl.a. de internationella människorättskonventionerna som är bindande för Finland beaktas, liksom också Europadomstolens praxis. Det är klart att t.ex. sexuell läggning anses vara en i momentet avsedd orsak. Detta diskrimineringsförbud ska iaktas i all myndighetsverksamhet.

Syftet med lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986; jämställdhetslagen) är att förhindra könsdiskriminering och att främja jämställdhet mellan kvinnor och män samt att i detta syfte förbättra kvinnors ställning särskilt i arbetslivet. Jämställdhets-

lagen är allmän till sitt tillämpningsområde. Lagen tillämpas dock inte på verksamhet som hänför sig till religiösa samfunds religionsutövning eller på relationer som hör till privatlivet. Jämställdhetslagen innehåller ett allmänt förbud mot könsdiskriminering (7 §) och förbud mot könsdiskriminering som kompletterar det allmänna förbudet som gäller arbetslivet, förbud mot motåtgärder, läroinrättningar, intresseorganisationer och tillgänglighet och utbud av varor och tjänster (8 och 8 a – 8 e §). Utöver direkt och indirekt diskriminering innebär också sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön sådan diskriminering som avses i lagen.

Jämställdhetsombudsmannen övervakar att jämställdhetslagen iaktas och kan utfärda anvisningar och råd till personer som misstänker sig ha utsatts för diskriminering eller överlämna frågan för avgörande av jämställdhetsnämnden. Jämställdhetsnämnden kan förbjuda den som förfarit i strid med diskrimineringsförbuden att fortsätta eller upprepa förfarandet. Dessutom är den som har brutit mot diskrimineringsförbudet i 8 eller 8 a–8 e § skyldig att betala gottgörelse till den som kränkts. Den som kränkts ska yrka på gottgörelse genom talan som väcks vid en allmän domstol.

Jämställdhetslagen innehåller också bestämmelser om främjande av jämställdhet i myndigheternas verksamhet, inom utbildning och undervisning samt i arbetslivet. Enligt 4 § i jämställdhetslagen ska myndigheterna i all sin verksamhet främja jämställdhet mellan kvinnor och män på ett målinriktat och planmässigt sätt samt skapa och befästa sådana förvaltnings- och tillvägagångssätt som säkrar främjandet av jämställdhet mellan kvinnor och män vid beredningen av ärenden och i beslutsfattandet. Främjande av jämställdhet mellan kvinnor och män ska beaktas vid tillgång till och utbud av tjänster.

Genom lagen om likabehandling (21/2004) strävar man efter att främja och trygga förverkligandet av jämlikhet, och lagen förbjuder diskriminering i arbetslivet och utbildning på grund av ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell läggning eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Dessut-

om är diskriminering på grund av etniskt ursprung förbjuden vid tillhandahållande av socialservice och hälsovårdsservice och vid tillhandahållande till allmänheten av egendom eller tjänster som är allmänt tillgängliga.

Ändringar i lagen om likabehandling och jämställdhetslagen är på gång. I avsnitt 2.1 har innehållet i regeringspropositionen RP 19/2014 rd beskrivits.

I 11 kap. 11 § (885/2009) i strafflagen kriminaliseras diskriminering i myndighetsverksamhet och annat offentligt uppdrag och i näringsverksamhet på grund av ras, nationella eller etniska ursprung, hudfärg, språk, kön, ålder, familjeförhållanden, sexuella läggning, genetiska arv, funktionsnedsättning eller hälsotillstånd eller religion, samhällsliga åsikter, politiska eller fackliga verksamhet eller någon annan därmed jämförbar omständighet. Inte heller den förteckning över diskrimineringsgrunder som ingår i strafflagen är uttömmande.

Enligt punkt 3 ska parterna också säkerställa genomförandet av bestämmelserna i konventionen utan något slags diskriminering. Punkten innehåller en exempelartad förteckning över diskrimineringsgrunder, vilken grundar sig på bestämmelsen som förbjuder diskriminering i artikel 14 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna samt på de diskrimineringsgrunder som anges i tilläggsprotokoll nr 12 till Europakonventionen. I synnerhet t.ex. sexuell läggning och könsidentitet samt immigrantbakgrund kan enligt den förklarande rapporten inverka på kvinnors möjlighet att få stödtjänster i anslutning till våld. Enligt den förklarande rapporten är förbudet mot diskrimineringen i punkt 3 snävare än förbudet i punkt 2, eftersom punkt 2 ålägger skyldigheten att fördöma diskriminering också på områden som faller utanför tillämpningsområdet för konventionen.

Enligt 4 § i lagen om likabehandling ska myndigheterna i all sin verksamhet främja likabehandling samt etablera sådan förvaltningssed och sådana verksamhetssätt som säkerställer att likabehandling främjas när ärenden bereds och beslut fattas.

Enligt punkt 4 ska inte särskilda åtgärder som är nödvändiga för att förebygga och skydda kvinnor mot könsrelaterat våld be-

traktas som diskriminering. Denna tolkning har också bekräftats i praxis hos Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (t.ex. *Abdulaziz, Cabales och Balkandali v. Förenade kungariket*, 28.5.1985).

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 5. Statens skyldigheter och tillbörlig aktsamhet. Enligt punkt 1 har parterna en negativ skyldighet att avhålla sig från allt våld mot kvinnor och att säkerställa att skyldigheten iakttas inom allt offentligt liv.

Enligt punkt 2 har parterna också en skyldighet att med tillbörlig aktsamhet förebygga, utreda, straffa och gottgöra våldshandlingar som faller inom ramen för konventionen och som begås av icke-statliga privata aktörer, dvs. av privatpersoner. Tillbörlig aktsamhet uttryckligen i fråga om våld mot kvinnor har fastställts i flera internationella handlingar, såsom i CEDAW-kommitténs allmänna rekommendation nr 19 (1992), i FN:s generalförsamlings deklARATION för avskaffande av våld mot kvinnor (1993) och bl.a. i avgörandet *Opuz v. Turkiet* (9.6.2009) av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

Enligt den förklarande rapporten förutsätts det att parterna ordnar behandlingen av alla former av våld som faller inom ramen för konventionens tillämpningsområde så att de behöriga myndigheterna kan handla omsorgsfullt när de förebygger, utreder, lagför och gottgör sådana våldshandlingar. Om en stat försummar att iaktta tillbörlig aktsamhet ställs den till svars för handlingar som annars enbart skulle tillräknas en privatperson.

Åtgärder för förebyggande av handlingar som faller inom ramen för konventionen behandlas i kapitel III: Undersökning, åtalande, bestraffande och gottgörande av dessa handlingar behandlas närmare nedan under kapitlen V och VI.

Artikel 6. *Genusmedvetet förhållningssätt.* Artikeln förutsätter att parterna inför ett genusperspektiv både i genomförandet av konventionen och i bedömningen av dess verkningar. Dessutom kräver den att principer genomförs som främjar jämställdheten mellan kvinnor och män och som stärker kvinnors ställning. Artikeln verkar som en genomgående princip i hela konventionen.

Jämställdhet mellan kvinnor och män är ett viktigt samhälleligt mål och en förutsättning för ett rättvist samhälle. Utöver genom jämställdhetslagen har jämställdhet främjats i Finland genom bl.a. regeringens jämställdhetsprogram med åtgärder som stärker jämställdheten inom alla ministeriers förvaltningsområden. Statsrådets redogörelse om jämställdheten mellan kvinnor och män (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2010:8) utvärderade den jämställdhetspolitik som idkats under de senaste drygt tio åren. Enligt redogörelsen har de viktigaste temana i regeringens jämställdhetspolitik varit jämställdhet i beslutsfattandet och arbetslivet samt i utbildning och forskning, förebyggande av våld mot kvinnor samt samordning av arbete och familjen. Genom jämställdhetsprogrammet förbinder sig regeringen också till integrering av genusperspektivet, dvs. att införa genusperspektivet i ministeriernas viktigaste åtgärder såsom bl.a. i lagberedningen, utarbetandet av budgeten och i andra betydande projekt. Enligt utredningen Jämställdhetsbarometern 2012 bedömer drygt en tredjedel av männen men bara ca en femtedel av kvinnorna att finska kvinnor och män är jämställda (Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2012:13).

Kapitel II. **Integrerad politik och datainsamling**

Artikel 7. *Omfattande och samordnad politik.* Punkt 1 förutsätter att parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att anta och genomföra en nationell, effektiv, omfattande och samordnad politik som innefattar alla lämpliga åtgärder för att förebygga och bekämpa alla former av våld som faller inom ramen för konventionen.

Enligt punkt 2 ska brottsoffrets rättigheter sättas i centrum vid alla åtgärder och åtgärderna ska genomföras genom ett effektivt samarbete.

Enligt punkt 3 ska åtgärderna omfatta alla berörda aktörer, inklusive organisationer i det civila samhället. Förteckningen i artikeln är inte uttömmande. Utarbetande av nationella handlingsplaner nämns i den förklarande

rapporten till konventionen som ett av medlemmen för att genomföra artikeln.

Ovan i avsnitt 2.1 behandlas programmet om minskning av våld mot kvinnor för åren 2010–2015. I beredningen av programmet har skyldigheterna enligt konventionen beaktats på förhand.

Inrikesministeriet tillsatte den 4 mars 2013 en arbetsgrupp för att utreda informationsutbytet mellan myndigheterna för att förebygga och förhindra familje- och barndråp. Arbetsgruppens mandatperiod är från den 4 mars 2013 till den 31 december 2013 och den har i uppdrag att förbättra informationsutbytet i sådant samarbete som involverar flera myndigheter i syfte att förebygga och förhindra familje- och barndråp och belysa hinder och problem i myndighetssamarbetet och framföra lösningar. Arbetsgruppen utarbetar också en utredning om den lagstiftning som reglerar informationsutbytet mellan myndigheter.

Artikel 8. *Ekonomiska resurser.* Artikeln ålägger en skyldighet att säkerställa att vederbörliga finansiella resurser och personresurser beviljas både för myndigheternas verksamhet och för verksamheten hos behöriga medborgarorganisationer och organisationer inom det civila samhället för att genomföra konventionens mål.

Artikel 9. *Frivilligorganisationer och det civila samhället.* Artikeln ålägger parterna skyldigheten att på alla nivåer erkänna medborgarorganisationernas och det civila samhällets aktörers arbete på tillämpningsområdet för konventionen. Enligt den förklarande rapporten till konventionen innebär detta t.ex. genomförande av åtgärderna enligt artikel 7 i samarbete med det civila samhället samt stödande av dessa specialiserade medborgarorganisationer i arbetet att förebygga våld. Enligt den förklarande rapporten innebär detta att det ska göras möjligt för dessa organisationer att utföra sitt arbete på bästa möjliga sätt.

Medborgarorganisationerna har en stor betydelse för främjande av jämställdhet, icke-diskriminering och bekämpning av våld och de är en viktig del av ett demokratiskt samhälle. En stor del av arbetet för att bekämpa de våldshandlingar som omfattas av konventionen och för att hjälpa brottsoffer produceras av aktörer inom det civila samhället. Till

dessa aktörer hör bl.a. organisationer som utför kriminalvårdsarbete, organisationer som stöder brottsoffer, kvinno- och mansorganisationer, barn och ungdomsorganisationer, barnskyddsorganisationer, människorättsorganisationer, migrantorganisationer, handikapporganisationer, idrottsorganisationer samt församlingar och andra religiösa samfund.

Verksamheten för aktörer inom det civila samhället som är verksamma på konventionens område finansieras genom verksamhetsbidrag som staten beviljar, med hjälp av verksamhetsbidrag som penningautomatföreningen distribuerar, genom regional finansiering (bl.a. kommuner, EU-finansiering) samt genom privata donationer.

Artikel 10. Samordningsorgan. Punkt 1 förutsätter att parterna internt utser eller tillsätter ett eller flera offentliga organ för att ansvara för att samordna, genomföra, bevaka och utvärdera politiken och åtgärderna för att förebygga och bekämpa alla former av våld som omfattas av konventionen.

Organet kan vara en befintligt statlig institution eller en statlig institution som inrättas separat och dess storlek och finansiering får bestämmas enligt parternas prövning. Övervakningsfunktionen gäller bedömning av sätet för genomförandet av åtgärderna och deras effekt, inte en allmän bedömning av tillämpningen av konventionen, eftersom ansvaret för detta tillkommer det internationella sakkunnigorgan som ska inrättas med stöd av kapitel IX. Det organ som avses i artikeln ansvarar också för insamling och koordination av de uppgifter som avses i artikel 11.

Enligt punkt 2 ska parterna också säkerställa att organet får allmän information om de åtgärder som vidtas enligt kapitel VIII.

Enligt punkt 3 ska organet kunna kommunicera direkt med organ som finns i andra parter. Genom bestämmelsen strävar man efter utbyte av information som erhållits genom erfarenheter och praxis i parterna.

Uppgifter som hänför sig till bekämpning av våld mot kvinnor, våld i hemmet eller våld i nära relationer innehas för närvarande av vissa organ eller arbetsgrupper som lyder under statsrådet eller under institut som är underställda det.

Sedan mars 2007 har frågor som gäller våld mot kvinnor, våld i nära relationer och våld i hemmet på statsrådets nivå koordinerats i ministergruppen för den inre säkerheten, vilken vid behov har kompletterats med ministern som ansvarar för jämställdhetsfrågor, migrations- och europaministern samt utrikesministern. Till stöd för ministergruppen finns ett nätverk som består av tjänstemän från motsvarande ministerier, vilket ombildades till en arbetsgrupp på våren 2008. Mandattiden för den första förvaltningsövergripande tjänstemannaarbetsgruppen för förebyggande av våld i nära relationer och våld i hemmet gick ut den 31 december 2011. Mandattiden för den nya tjänstemannaarbetsgrupp som tillsattes därefter utgår den 31 december 2015. Arbetsgruppens uppgift är att koordinera frågor som gäller våld i nära relationer samt att uppdatera och samordna nationella program som gäller dessa frågor. Arbetsgruppen har utarbetat ett förvaltningsövergripande program mot våld mot kvinnor och den koordinerar och övervakar genomförandet av programmet. Arbetsgruppen rapporterar till den utvidgade ministergruppen för den inre säkerheten.

På social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde finns Institutet för hälsa och välfärd, vars verksamhet regleras av lagen om Institutet för hälsa och välfärd (668/2008). Till de lagstadgade uppgifterna för Institutet för hälsa och välfärd hör bl.a. att undersöka och följa befolkningens välfärd och hälsa, att utveckla och främja åtgärder för att främja välfärd och hälsa och minska problem i anslutning till dem, att undersöka, följa, utvärdera, utveckla och hänvisa verksamheten inom social- och hälsovården, att ge experthjälp som behövs för att genomföra sådan politik och tillämpa sådana tillvägagångssätt och sådan praxis som främjar välfärd och hälsa, att vara en statistikmyndighet och att upprätthålla datafiler och föra register inom området, samt ha hand om uppgifter som hänför sig till rättsmedicin och rättspsykiatri. Institutet för hälsa och välfärd koordinerar beredningen, genomförandet och uppföljningen av programmet för att minska våld mot kvinnor.

I samband med justitieministeriet finns rådet för brottsförebyggande, vilket inrättats

genom förordning av statsrådet (396/2007). Det är ett sakkunnig- och samarbetsorgan med uppgift att planera och genomföra åtgärder för förebyggande av brottslighet, t.ex. genom att samla in information om åtgärder som syftar till förebyggande av brottslighet, främja samarbete mellan myndigheter och samfund i samordningen av brottsförebyggande projekt samt att förbereda program och främja informationsspridning. Målet med rådets arbete är att minska de olägenheter som följer av brott och att öka säkerheten. Rådet kan inom sig tillsätta sektioner. Det har tillsatt en våldssektion med uppdrag att bl.a. följa utvecklingen av våld och handla för minskning av våld, utveckla kunskande om förebyggande och främja medvetenhet om bästa praxis.

För samordningen ska statsrådet tillsätta ett samordningsorgan för bekämpning av våld i nära relationer och våld i hemmet och i organet ska ingå representanter för bl.a. rådet för brottsförebyggande, Statistikcentralen samt Institutet för hälsa och välfärd. Samordningsorganets sammansättning ska vara av samma typ som sammansättningen för den nuvarande förvaltningsövergripande tjänstemannaarbetsgruppen för förebyggande av våld i nära relationer och våld i hemmet. Samordningsorganet kunde också bildas av den nämnda tjänstemannaarbetsgruppen. Då skulle samordningsorganets uppgifter fogas till dess uppgiftsbeskrivning och dess sammansättning skulle granskas på det sätt som behövs. Institutet för hälsa och välfärd och rådet för brottsförebyggande samt Statistikcentralen ska ges i uppgift att sköta uppgifter som hänför sig till samordningsorganets informationsinsamling, statistikföring och analyser. Beredningen av samordningsorganets uppgifter och hanteringen av helheten ska skötas vid social- och hälsovårdsministeriet. Inom ministeriet ska detta anges som uppgift för en enskild tjänsteinnehavare. För samordningsorganet ska också anges en ledningsgrupp. Den ministergrupp som bäst ansvarar för de aktuella frågorna ska vara ledningsgrupp.

En förordning av statsrådet ska utfärdas om samordningsorganets verksamhet och uppgifter. Avsikten är att organet ska inleda sin

verksamhet när konventionen träder i kraft för Finland

Efter ratificeringen av konventionen och dess internationella ikraftträdande ger också den övervakningsmekanism som inrättas enligt kapitel IX rekommendationer avseende samordnande organ, vilka ska beaktas vid utvecklandet av det nationella samordningsorganets verksamhet.

Artikel 11. *Datainsamling och forskning.* Punkt 1 förutsätter att parterna med regelbundna mellanrum samlar in statistiska data om förekomsten av de former av våld som faller inom ramen för konventionen (punkt a) samt stöder forskning gällande ovan nämnda former av våld (punkt b).

Enligt den förklarande rapporten kan den information som samlas in vara administrativ, dvs. t.ex. information som fås av hälsomyndigheter eller medborgarorganisationer, eller rättslig information. Informationen ska åtminstone innehålla uppgifter om brottsoffrets och förövarens kön och ålder, typen av våld, förhållandet mellan förövaren och brottsoffret, det geografiska läget samt andra faktorer som parterna anser vara nödvändiga.

Punkt 2 förutsätter att det regelbundet utförs befolkningsbaserade undersökningar. I all datainsamling ska bestämmelserna i artikel 65 om dataskydd iakttas.

Punkt 3 ålägger parterna skyldigheten att förse den expertgrupp som avses i artikel 66 i konventionen (GREVIO) med de uppgifter som insamlats på ovan nämnda sätt.

Punkt 4 ålägger parterna skyldigheten att göra informationen tillgänglig för allmänheten.

Statistikcentralen producerar den största delen av den officiella statistiken i Finland. Bestämmelser om dess uppgifter ingår i lagen om statistikcentralen (48/1992). Bestämmelser om utarbetande av statistik och om insamling av statistiska data ingår i statistiklagen (280/2004) som är en allmän lag gällande statistikföringen hos statliga myndigheter. Dessutom ska på insamling, överlämnande, skydd och annan behandling av information vid utarbetandet av statistik tillämpas vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och i personuppgiftslagen (523/1999). Bestämmelser om behandling av

information inom social- och hälsovården för forsknings- och statistikändamål ingår också i lagen om riksomfattande personregister för hälsovården (556/1989) samt i lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården (409/2001).

I lagarna om olika forskningsinstitut ingår också bestämmelser där dessa institut åläggs forsknings- och statistikföringsuppgifter. T.ex. föreskriver lagen om Rättspolitiska forskningsinstitutet (1139/2007) till institutets uppgift att bedriva, publicera och förmedla oberoende rättspolitisk forskning (1 §).

I Finland fås statistiska uppgifter om våld mot kvinnor och våld i hemmet framför allt från polisens brottsstatistik, åklagarnas och domstolarnas statistik, dödsorsaksstatistiken samt från hälsovårdens informationssystem. Rättspolitiska forskningsinstitutet genomför nationella undersökningar bland brottsoffer samt tidvis också undersökningar bland brottsoffer från olika grupper, såsom t.ex. den undersökning som gjordes 2008 bland barn som utsatts för brott.

Dock finns det bara litet med information om t.ex. våld som sexuella och könsminoriteter utsätts för, liksom det inte heller finns tillräckligt med statistiska data och forskningsdata om våld mot personer med funktionsnedsättning. Det finns inte heller heltäckande uppgifter om det sexuella våld och de sexuella trakasserier som barn och unga utsätts för. Dessutom behövs utredningar om det våld i nära relationer som specialgrupper, såsom romska kvinnor och samiska kvinnor utsätts för.

Programmet för att minska våld mot kvinnor innehåller flera åtgärder för att öka medvetenheten. Det vore dock skäl att utöver detta utveckla praxis för insamling och användning av data om våld mot kvinnor och våld i hemmet som en helhet.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Det är dock skäl att fästa uppmärksamhet vid praxis kring statistikföringen och datainsamlingen för att kunna skicka alla uppgifter som avses i artikel 66 i konventionen till den expertgrupp (GREVIO) som avses där.

Kapitel III. Förebyggande.

Artikel 12. Allmänna skyldigheter. I artikeln fastställs allmänna skyldigheter som parterna ska uppfylla i syfte att förebygga former av våld som faller inom ramen för konventionen. Punkt 1 förutsätter att parterna genomför nödvändiga åtgärder för att ändra kvinnors och mäns skadliga sociala och kulturella beteendemönster och punkt 2 förutsätter att parterna genomför nödvändiga lagstiftnings- och andra åtgärder för att förebygga våld.

Lagstiftningen om jämställdhet och icke-diskriminering har behandlats ovan i samband med artikel 4. Strafflagstiftningen behandlas i samband med kapitel V.

Enligt punkt 3 ska alla åtgärder för förebyggande av våld genomföras med beaktande av de särskilda behov som vissa personer har på grund av särskilda omständigheter som har gjort dem särskilt utsatta. Alla brottsoffers mänskliga rättigheter ska sättas i centrum. Sådana personer är enligt den förklarande rapporten t.ex. gravida kvinnor och mödrar till små barn, personer med funktionsnedsättning, drogmissbrukare, prostituerade, kvinnor som hör till en etnisk minoritet, invandrare, personer som hör till sexuella och könsminoriteter, HIV-positiva personer, hemlösa personer samt barn och äldre. Punkten kompletterar det diskrimineringsförbud som ingår i artikel 4.3.

Punkt 4 förutsätter att parterna också involverar män och pojkar i förebyggandet av våld. I den förklarande rapporten anmärks att största delen av män eller pojkar inte förövar våldshandlingar, varför de kan verka som rollmodeller och förespråkare för jämställdhet.

Programmet för att minska våld mot kvinnor innehåller flera åtgärder för att avbryta våld och för att involvera män. Inom ramen för programmet utvecklas t.ex. samarbetsmodeller som koordineras på riksomfattande nivå genom vilka polisen förmedlar information om behandlingsprogram till personer som misstänks för våldshandlingar och styr dem till dessa program. Också det arbete som görs i fängelserna för att avbryta våldet främjas och vidareutvecklas.

Punkt 5 förutsätter att parterna också säkerställer att den så kallade "hedern", kulturen eller någon annan grund inte kan anses berättigade våldshandlingar. Frågan behandlas nedan i samband med artikel 42.

Enligt punkt 6 ska parterna också främja särskilda program och funktioner genom vilka kvinnors inflytande stärks på alla livsområden.

Regeringens jämställdhetsprogram koordinerar åtgärder genom vilka jämställdheten mellan kvinnor och män främjas inom ministeriernas förvaltningsområde. T.ex. regeringens jämställdhetsprogram för perioden 2012–2015 strävar efter att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden, stödja personer som återvänder från familjeledigheter, öka kvinnors andel i bolagsstyrelserna, stärka jämställdheten på alla stadier inom utbildning och förebygga våld mot kvinnor.

Artikel 13. Ökad medvetenhet. Punkt 1 förutsätter att parterna främjar och genomför kampanjer och program för ökad medvetenhet, både i samarbete med statliga aktörer och med det civila samhället. Punkt 2 ålägger parterna skyldigheten att informera allmänheten om åtgärder genom vilka man strävar efter att förebygga våld.

Programmet för att minska våld mot kvinnor innehåller flera åtgärder för att öka medvetenheten. Inom ramen för programmet genomförs riktade kampanjer bl.a. för invandrare och civiltjänstgöringspliktiga. Under åren 2012–2013 genomförs en kampanj mot sexuellt våld som riktas till unga och som utnyttjar elektroniska medier.

År 2007 ordnade Finland i samband med Europarådets kampanj en nationell informationskampanj om minskning av våld mot kvinnor (den s.k. Hemfridskampanjen).

I regeringens barn- och ungdomspolitiska utvecklingsprogram för åren 2012–2015 (Lanuke) är ett av målen att sträva efter att trygga barns och ungas rätt till fysisk och psykisk integritet genom att öka barns och ungas medvetenhet om sin rätt till integritet. Ett separat anslag har reserverats för detta ändamål och 79 projekt har fått stöd från det varav åtminstone 7 på något sätt hänför sig till förebyggande av våld. Också genom informations- och rådgivningstjänsterna för unga informeras barn och unga om deras rättigheter

och om tillgängliga stödåtgärder. Informations- och rådgivningstjänsterna för unga har ett eget anslag. Genom anslaget stöds också s.k. webbmedier, dvs. webbaserade metoder för ungdomsarbete, vilka bidrar till att stödja informations- och rådgivningstjänsterna genom att stärka de ungas självkänsla. Man stöder utvecklandet av riksomfattande webb- och ungdomsarbete och syftar till att erbjuda ungdomsarbets tjänster inom webbmiljöer som är populära bland unga. Perspektivet för utvecklande av egenmakten hos unga (inbegripet förebyggande och bekämpning av våld) ingår i detta arbete.

Dock utförs kampanjarbetet för att motarbeta våld mot kvinnor och våld i hemmet i stor utsträckning av medborgarorganisationer. T.ex. på FN:s dag för avskaffande av våld mot kvinnor den 25 november ordnar Finlands nationella våldsobservatorium och Kvinnoorganisationerna i samarbete Nytkis rf tillsammans med andra organisationer årligen "Ljus, inte våld"-evenemang på olika orter. År 2011 ordnades evenemang på över 60 orter.

Artikel 14. Utbildning. Punkt 1 förutsätter att parterna ska, när det är lämpligt, vidta nödvändiga åtgärder för att det i läroplanen på alla utbildningsnivåer ingår material som främjar jämställdhet mellan kvinnor och män, fredlig lösning av konflikter och rätten till personlig integritet. Enligt punkt 2 ska dessa principer främjas också i informell utbildningsverksamhet samt i idrotts-, kultur- och fritidsaktiviteter och i media, med beaktande av principen om pressfrihet.

Enligt 2 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) är målet för den grundläggande utbildningen att stödja elevernas utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja bildningen och jämställdheten i samhället.

De frågor som omfattas av konventionen behandlas i de nu gällande grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som "genomgående" temahelheter i alla läroämnen. I enlighet med förordningen om timfördelning i den grundläggande utbildningen som statsrådet godkände i juni 2012 pågår vid utbildningsstyrelsen beredningen av nya grunder för läroplanen för den grundläggande

de utbildningen. Avsikten är att där ska beaktas jämställdheten mellan kvinnor och män, genusmedveten undervisning samt genusmångfalden.

I regeringens jämställdhetsprogram ingår flera åtgärder som stärker jämställdheten i läroanstalter och utbildningen: bl.a. fastställs mål och åtgärder för främjande av jämställdheten mellan kvinnor och män i grunderna för läroplanerna och examina på ett mer omfattande och klarare sätt än tidigare och dessutom bedöms läromedlen från jämställdhetens perspektiv. Enligt statsrådets redogörelse utreds utvidgande av det diskrimineringsförbud i jämställdhetslagen som gäller läroinrättningar till att också omfatta läroinrättningar som ger grundläggande utbildning.

Enligt programmet för minskning av våld mot kvinnor har man i läroanstalterna fäst ökad uppmärksamhet vid våld och våldsamt beteende t.ex. som en del av elevvården och elevernas rätt till en trygg studiemiljö. Riksdagen godkände också en ny lag om elev- och studerandevård 2013, vilken förbättrar elevers och studerandes rätt till elev- och studerandevård.

I alla grundläggande yrkesexamina har det fästs uppmärksamhet vid nyckelfärdigheter för livslångt lärande, där en helhet är "hälsa, säkerhet och funktionsförmåga". I grunderna för grundläggande examina inom social- och hälsovårdsbranschen har kraven på yrkesfärdigheter granskats i examinas yrkesdelar, där säkerhet särskilt betonas. I dessa ingår också förnyade mål för identifiering av våld i nära relationer och våld i hemmet samt för att ta sådant våld till tals och för hänvisande till fortsatt vård. Teman som gäller förebyggande av våld, såväl sexuellt våld och trakasserier som våld i nära relationer och våld i hemmet, och sökande av stöd är en del av målet och innehållet i läroämnet hälsokunskap och det material som utarbetats till stöd för läroämnet. Dessa teman behandlas i stödmaterialet för läroplanen och i materialet för elevvård och hälsokunskap.

Högskolorna fastställer självständigt innehållet i sin högskoleutbildning enligt universitetslagen (558/2009) och yrkeshögskolelagen (351/2003).

I Finland handlar bokförlagen självständigt vid planeringen och utgivningen av allmän-

bildande läromedel och läromedel för yrkesutbildning. Lärarna och läroinrättningarna använder självständigt det material de väljer. Utbildningsstyrelsen för också regelbundna samtal med läromedelsproducenterna. I dessa samtal har Utbildningsstyrelsen lyft fram behovet att minska stereotypierna, i synnerhet könsstereotyper, i skolundervisningen.

Som exempel på de undervisningsmaterial som avses i artikeln kan nämnas guiden "Turvataitoja nuorille" (säkerhetskunskap för unga) som är riktad till lärare och till personer som arbetar med unga till stöd för säkerhetsfostran. Polisykeshögskolan producerar och distribuerar undervisningsmaterial som skolpoliserna använder vid utbildningsevenemang i skolor och läroinrättningar samt andra poliser när de uppträder vid olika evenemang om förebyggande och bekämpning av våld.

Vid civiltjänstgöringscentralen har en utbildningsgrupp om "förebyggande av våld" inletts. Gruppen som genomförs 12 gånger per år och innehåller teman om våld mot kvinnor och sexuellt våld. Årligen får ca 500 civiltjänstgöringspliktiga denna utbildning.

Grunden för mediernas självreglering, journalistreglerna och deras bilaga, uttrycker den etiska grund på vilken de finländska medierna verkar och de värden som de strävar efter att främja. Enligt reglerna ska allas människovärde respekteras och t.ex. genus får inte framföras på ett otillbörligt eller kränkande sätt. Diskriminering, anstiftande till våld eller hatpropaganda är entydigt förbjudet. Nätsidor som riktar sig till barn och unga måste övervakas särskilt noga. Den senaste upplagan av journalistreglerna har fastställts år 2010 vid sammanträdet av understödsföreningen för Opinionsnämnden för massmedier och de trädde i kraft den 1 januari 2011.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 15. Utbildning av yrkesgrupper. Punkt 1 förutsätter att parterna ska anordna eller förstärka lämplig utbildning för yrkesgrupper som kommer i kontakt med brottsoffer eller förövare av alla våldshandlingar som faller inom ramen för konventionen. Enligt den förklarande rapporten ska utbildningen

vara fortgående och den ska stödjas av uppföljning och anvisningar om förfaranden.

I punkt 2 uppmuntras parterna också att inkludera utbildning i samverkan mellan olika aktörer, i enlighet med konventionens samordnade principer.

Som en del av programmet för att minska våld mot kvinnor har Institutet för hälsa och välfärd tillsammans med regionförvaltningsverken ordnat nyckelutbildarutbildning om våld i nära förhållanden och våld i hemmet för hälsovårdspersonal samt representanter för organisationer. I utbildningen har ingått information om våld i nära relationer och våld mot kvinnor som fenomen samt om arbetsmetoder som finns att tillgå och om förvaltningsövergripande och yrkesövergripande samarbete. Utbildningens omfattning är 30 timmar. Nätverket av utbildare upprätthålls av Institutet för hälsa och välfärd och i nätverket ingår 138 utbildare från olika håll i Finland. Det planeras att utbildningen av nyckelutbildarna ska fortsätta t.ex. om våld som hänför sig till heder och att andra viktiga aktörer såsom polisen eventuellt ska inkluderas.

I polisens grundläggande utbildning, kompletterande utbildning och fortbildning behandlas förebyggande, upptäckande och utredande av våldsbrott och andra brott mot kvinnor i olika situationer inom polisverksamheten. T.ex. Polisyrkeshögskolan har årligen ordnat en tvåveckorskurs om utredande av våldsbrott. Den är avsedd för poliser som arbetar i utredningsgrupper för våldsbrott eller som i betydande grad utöver annan utredning deltar i utredning av våldsbrott eller i ledning av sådan utredning. I polisens utbildning ges också undervisning i bemötande av olika brottsoffersgrupper. Utöver den utbildning som polisen fick i samband med t.ex. projektet SENJA (Sensitivitetsutbildning till yrkesverksamma inom juridik) distribuerades olika anvisningskompendier vitt i polisförvaltningen. Kompendiet ger information bl.a. om konsekvenserna av att utsättas för våld i nära relationer och sexualbrott samt praktiska anvisningar för hur olika grupper av brottsoffer ska bemötas.

Polisyrkeshögskolan ordnar dessutom årligen en utbildning under temat "sexualbrott och barn i polisens verksamhet", som varar i

två veckor. Syftet med utbildningen är att skapa färdigheter för utredning av sexualbrott genom att ge information om lagstiftningen gällande sexualbrott, om praktiska frågor gällande utredning samt om internationella överenskommelser gällande sexualbrottslighet.

Polisstyrelsen har sedan 2009 verkställt en specialiserad utbildning som vara cirka ett år för fördjupande av yrkeskompetensen hos poliser, psykologer och yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård som intervjuar barn i brottsutredningar. Syftet med utbildningen är att förbättra intervjuernas kvalitet i fall av utnyttjande och misshandel, att utveckla de anställdas intervjufärdigheter samt att minska arbetsbelastningen genom att erbjuda lämpliga verktyg och handledning för arbetet i synnerhet i fråga om svåra intervjusituationer. Syftet med utbildningen är också att fördjupa samarbetet mellan polisen och de yrkesverksamma inom hälso- och sjukvården.

Riksåklagarämbetet ordnar regelbundet kurser om brott mot kvinnor och barn. Vid kurserna har man behandlat sexualbrott mot barn, sexuellt våld mot kvinnor i allmänhet samt våld i nära relationer och våld i hemmet. Dessutom har en grupp åklagare som specialiserat sig på våld mot kvinnor och våld mot barn utarbetat ett utbildningspaket om våld i nära relationer och våld i hemmet avsett för åklagarämbetets lokala enheter. Riksåklagarämbetet ordnar också årligen en regelbunden människohandelsutbildning för åklagare. Ovan nämnda sensitivitetsutbildning har dessutom ingått i utbildningsprogrammet för yrkesverksamma inom juridik för att offrets rättigheter ska förverkligas fullt ut. Också domare och brottsutredare har vanligen deltagit i kurserna.

Migrationsverket ordnar regelbundet för sin personal utbildning om kvinnors och barns mänskliga rättigheter. Under 2012 har utbildning bl.a. ordnats om människohandel, hedersrelaterat våld och grupper i en sårbar situation. Migrationsverkets tjänstemän utbildas i att identifiera och bemöta personer som är i en särskilt sårbar situation, såsom asylsökande kvinnor som utsatts för våld, och i att ordna deras asylintervjuer.

Också medborgarorganisationerna ordnar utbildning avsedd för yrkesverksamma inom

olika branscher. Monika-Naiset liitto ry verkställde i samarbete med förläggningarna ett projekt finansierat av Europeiska flyktingfonden för utvecklande av servicemodellen PALMU för åren 2009–2011. I projektet strävade man efter att utveckla en servicemodell för kvinnor, unga och barn som söker asyl för att identifiera och beakta deras specialbehov och för att främja återhämtningen från våld. Förläggningarnas personal utbildades till att identifiera och ingripa i våld och man tillhandahöll konsulteringshjälp för utredande av våldssituationer som klienterna utsatts för. Till stöd för arbetet producerades publikationen *Tunnista ja turvaa - Käsikirja väkivallan uhrin auttamistyöhön vastaanottokeskuksissa (Identifiera och skydda - En handbok för arbetet att hjälpa personer som utsatts för våld vid förläggningar)*. För asylsökande kvinnor som bodde i förläggningar erbjöds kamratstödsverksamhet samt individuell rådgivning och information om brottsoffers ställning och om hur man klarar sig efter att ha utsatts för våld. Materialet från PALMU-projektet utnyttjades bl.a. vid inskolningen av nya anställda vid förläggningarna.

Förbundet för mänskliga rättigheters KokoNainen genomförde med flyktingfondens finansiering projektet *Tyttöjen ympäri- ja asennemuutos (Könsstymning på flickor och attitydförändring)* under perioden 1 januari 2011 – 30 juni 2012. Projektet ordnade utbildning för förläggningarnas personal samt informationsevenemang för asylsökande och invandrare på förläggningssorterna. Projektets huvudsakliga syfte var att ändra attityder och skapa samarbete mellan etniska grupper med traditionen att utföra könsstymning på flickor och de yrkesverksamma som möter dem.

Artikel 25 i brottsofferdirektivet innehåller särskilda bestämmelser om utbildning för personer som är verksamma på det juridiska området.

Artikel 16. Förebyggande ingripanden och behandlingsprogram. Enligt punkt 1 ska parterna genomföra lagstiftnings- och andra åtgärder för att stödja stöd- och undervisningsprogram för förövare av våld i hemmet. Dessa program ska grunda sig på forskningsrön och förfaranden som har visat sig vara effek-

tiva. Punkt 2 förutsätter att parterna ska stödja behandlingsprogram för förövare, särskilt sexualförbrytare, i syfte att förhindra att de begår nya brott. Enligt punkt 3 ska programmet genomföras så att brottsoffrets säkerhet, stöd till brottsoffret och brottsoffrets mänskliga rättigheter prioriteras.

Brottspåföljdsmyndigheten genomför flera program som är avsedda för personer som begått våldsbrott eller sexualbrott. Vid Riihimäki fängelse genomförs programmet STOP, vilket är ett program i gruppform för sexualförbrytare. Också ett individuellt arbetsprogram utvecklat för sexualförbrytare är i pilotskedet. För personer som förövat allvarligt våld finns i OMA-programmet som varar i 8 månader och i vilket 30 fångar deltar årligen. Ett program i gruppform särskilt avsett för personer som förövat våld i nära relationer, vilket utvecklats av Helsingfors universitet och Esbos Oslagbara Linje (Lyömätön Linja), har genomförts i flera olika fängelser. Dessutom finns en utbildning om att ta till tals våld i nära relationer, MOVE!, i syfte att få dem som gjort sig skyldiga till våld att vakna till insikt och hänvisa dem till hjälpinstanser utanför fängelset.

Lagen om övervakad frihet på prov (629/2013), som riksdagen godkände den 23 augusti 2013, gäller läkemedelsbehandling och psykosocial behandling av sexualförbrytare som villkor för övervakad frihet på prov. Läkemedelsbehandlingen syftar till att förhindra ett nytt sexualbrott. Enligt 1 kap. 4 § kan som villkor för övervakad frihet på prov ställas att en fånge som dömts för sexualbrott förbinder sig att iaktta sådan läkemedelsbehandling för förebyggande av återfall i sexualbrott som en läkare vid Brottspåföljdsmyndigheten har förordnat för fången och till övervakning av läkemedelsbehandlingen. Förutom iakttagande av förordnanden om läkemedelsbehandling kan det också som villkor ställas att fången förbinder sig att iaktta förordnanden om psykosocial behandling och psykosocialt stöd. Som villkor ställs i detta fall också att fången förbinder sig att fortsätta iaktta läkemedelsbehandlingen och eventuellt tillhörande annan behandling och stöd och samtycker till övervakningen av att förordnandena iakttas också under villkorlig frigivning.

Institutet för hälsa och välfärd bereder samarbetsmodeller genom vilka polisen hänvisar förövare av våldshandlingar till behandlingsprogram. I verksamhetsmodellerna beaktas samarbetet med dem som hjälper brottsoffren.

Sedan 1994 har Förbundet för mödra- och skyddshem och dess medlemsföreningar tillsammans genomfört *Jussi-arbete*, avsett för män som vill förebygga eller sluta användningen av våld i sina nära relationer och som behöver hjälp för att utreda sin krissituation. Syftet med Jussi-arbetet är att stödja män så de finner fredliga problemlösningsmetoder samt att hjälpa män att leva tryggt med sig själva och sina närmaste. Jussi-arbetet har utvecklats i nära samarbete med skyddshemmen och har ökat beaktandet av mansperspektivet i skyddshemmen. På motsvarande sätt har man fått skyddshemmens perspektiv om behoven och erfarenheterna hos de övriga familjemedlemmarna. Jussi-arbetet verkställs för närvarande på åtta olika orter med stöd från Penningautomatföreningen. Jussi-arbetet nådde 724 klienter år 2012.

I Esbo finns tjänsten Oslagbar Linje (Lyömätön Linja) för män som har använt våld i sin familj eller som befärdar att de kommer att använda våld i sin familj eller i en annan nära relation. Tjänsten erbjuder ett program för avbrytande av våldet, i vilket ingår individuella möten och kamratstödsverksamhet. I Esbo används också en samarbetsmodell som kallas Perheväkivalta rikosprosessissa (familjevåld i straffprocessen). I modellen skickar brottsutredarna kontaktuppgifterna på personer som misstänks för våld i nära relationer eller våld i hemmet, med deras tillstånd, till organisationen Lyömätön Linja Espoo r.y. som kontaktar personerna. I samarbetsmodellen hänvisar brottsutredarna personer som misstänks för våld i nära relationer och våld i hemmet efter förhören till ett program för avbrytande av våldet. De misstänkta kontaktuppgifter skickas med deras lov till Lyömätön Linja, som kontaktar personerna. Också brottsoffret erbjuds hjälp. Denna samarbetsmodell som togs i bruk som ett försök år 2011 är nu en del av det grundläggande arbetet, och man strävar efter att utnyttja erfarenheterna från programmet i hela landet. Rådet för brottsförebyggande anser att projektet till

sin verksamhetsmodell är klart och dess särskilda merit är att det är systematiskt, varigenom man strävar efter att hänvisa parterna i familjevåldsbrott som kommit till polisens kännedom till kretsen av tjänsterna. För invandrarmän finns en kultursensitiv tjänst Mannens Linje (Miehen Linja). I Helsingfors finns Lyömätön Linja (Oslagbar Linje) som upprätthålls av Miessakit ry. Det går också att få hjälp av kyrkans familjerådgivning. Den service som kyrkan erbjuder förutsätter inte medlemskap i den evangelisk-lutherska kyrkan.

Tills vidare har de finländska förebyggande interventionsprogrammen och behandlingsprogrammen för förövare av våld i nära relationer och våld i hemmet haft karaktären av projekt, punktlika initiativ. Långsiktig, centraliserad planering saknas och de olika aktörernas initiativ har inte egentligen koordinerats. Programmen är inte heller tillgängliga överallt i landet, utan de har koncentrerats närmast till södra Finland. I och med ratificeringen av konventionen ska förebyggande arbete som riktas till förövare av våldshandlingar ökas på ett planmässigt och koordinerat sätt. Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter i sig inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 17. Den privata sektorns och mediernas deltagande. Enligt punkt 1 ska parterna uppmuntra den privata sektorn, sektorn för informations- och kommunikationsteknik och medierna, med vederbörlig hänsyn till yttrandefriheten och pressfriheten och mediernas oberoende ställning, att delta i utvecklingen och genomförandet av politiken. Parterna ska också uppmuntra de ovan nämnda instanserna att fastställa riktlinjer och normer för självreglering för att stärka respekten för kvinnors värdighet. Enligt den förklarande rapporten ska också privata instanser uppmuntras att utveckla anvisningar för arbetsplatser.

Enligt punkt 2 ska parterna i samarbete med de ovan nämnda aktörerna utveckla och främja barns, föräldrars och lärares kunskaper om hur skadlig information ska hanteras.

Den nya bildprogramlagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 2012. Genom lagstiftningen finns Centralen för mediefostran och bildprogram (MEKU) i Finland, en myndighet med uppgift att främja mediefostran. I

den nya lagen om bildprogram (710/2011) föreskrivs om begränsningar som gäller tillhandahållande av bildprogram (bl.a. filmer, televisionsprogram) för att skydda barn. MEKU sköter de myndighetsuppgifter som hänförs till lagen. Enligt lagen om Centralen för mediefostran och bildprogram (711/2011) är centralens uppgift dessutom bl.a. att främja mediefostran, barns mediefärdigheter och utvecklingen av en mediemiljö som är trygg för barn i samarbete med andra myndigheter och sammanslutningar i branschen samt att informera i frågor som gäller barn och medier.

Enligt 8 § i lagen om bildprogram kan leverantörer av bildprogram ta fram uppförandekoder för att främja god sed för tillhandahållandet av bildprogram samt för att främja mediefostran.

MEKU är också en nationell Safer Internet-central som syftar till att främja säker användning av internet. Projektets centrala målgrupper är barn och unga, föräldrar och lärare. Projektet består av tre delar: 1) Awareness, 2) Helpline och 3) Hotline. Syftet med Awareness-arbetet är att uppfostra barnen till ansvarskännande användare av internet. Helpline avser stödtjänster som barn, unga och föräldrar kan kontakta gällande bekymmer som har samband med internet. Mannerheims Barnskyddsförbund ansvarar för Helpline-verksamheten. Hotline avser tjänster till vilka material som föreställer sexuellt utnyttjande av barn kan anmälas. Rädda barnen rf. ansvarar för Hotline-verksamheten.

Ovan i samband med artikel 14 har Journalistreglerna behandlats.

På arbetsplatser har man utvecklat anvisningar och verksamhetsprinciper för förebyggande och avskaffande av sexuella och könsrelaterade trakasserier. Jämställdhetslagen ålägger en skyldighet för arbetsgivare att vidta åtgärder för att avskaffa trakasserierna efter att ha fått vetskap om dem. Jämställdhetslagen ålägger också en skyldighet för arbetsgivare att utarbeta en jämställdhetsplan för arbetsplatser med över 30 anställda (6 a §).

Jämställdhetsombudsmannen rekommenderar också att t.ex. läroanstalter ska utarbeta klara anvisningar gällande sexuella och köns-

relaterade trakasserier. Av anvisningarna ska bl.a. framgå vad sexuella och könsrelaterade trakasserier är, vad den som utsatts för trakasserierna kan göra, vart man kan vända sig och hur läroinrättningens personal ska handla i situationen.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Kapitel IV. Skydd och stöd.

Artikel 18. Allmänna skyldigheter. I punkt 1 åläggs parterna skyldigheten att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att skydda alla brottsoffer mot ytterligare våldshandlingar.

Punkt 2 ålägger parterna skyldigheten att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att behöriga statliga myndigheter, medborgarorganisationer och andra behöriga organisationer och samfund kan samarbeta effektivt med varandra för att skydda och stödja brottsoffer och vittnen, i synnerhet barnvittnen. Förteckningen i artikeln om olika instanser är inte uttömmande.

I punkt 3 ingår en förteckning över mål och kriterier som de ovan nämnda åtgärderna ska grunda sig på. Dessa är en genusteoretisk förståelse av våld mot kvinnor och våld i hemmet och fokus på brottsoffrets mänskliga rättigheter och säkerhet, beaktande av de sociala relationerna mellan brottsoffren, förövarna och den närmaste kretsen, en strävan att undvika sekundär viktimisering, en strävan till att stärka de våldsutsatta kvinnornas ställning och säkerställande att olika skydds- och stödtjänster finns i samma lokaler samt beaktande av behoven hos särskilt utsatta personer, genom vilket avses detsamma som i artikel 12.

I punkt 4 betonas att tillhandahållandet av tjänster inte får sammankopplas med brottsoffrets villighet att ställa förövaren till svars. I punkt 5 förutsätts att de skyldigheter till konsulärt skydd som följer av internationell rätt ska iakttas.

Artikel 19. Information. Enligt artikeln ska parterna vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer får adekvat information på ett språk som de förstår om vilka stödtjänster

och rättsliga åtgärder som finns. Enligt den förklarande rapporten åläggs parterna skyldigheten att tillhandahålla ovan nämnda tjänster på de språk som talas mest allmänt i landet och som finns till hands.

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsammans med Finlands kommunförbund utfärdat rekommendationer till ledningen för kommunernas social- och hälsovårdsväsen om utarbetande av en strategi för förebyggande av våld i nära relationer och våld i hemmet samt om styrning och ledning av verksamheten (*Identifiera, trygga, agera; Rekommendationer om förebyggande av våld i nära relationer och inom familjen till social- och hälsovården för ledning och tillsyn av den lokala och regionala verksamheten*, Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2008:9). Den information som ges och det påverkande som görs för att förebygga våld i nära relationer och våld i hemmet och för att minska de problem som följer av våldet har i rekommendationerna angetts vara kommunens uppgift.

I rekommendationerna uppmanas kommunerna att tillhandahålla information och rådgivning om våld i nära relationer och våld i hemmet samt om var man kan få stöd och hjälp. Informationen ska tillhandahållas på kommunernas webbplatser, i serviceguider och broschyrer. Verksamhetsenheterna ska dessutom ge handledning och rådgivning i enskilda situationer. I rekommendationerna konstateras också att invandrare och personer som hör till etniska minoriteter ska få information på sitt eget språk.

Mängden olika språk som talas i kommunerna är nuförtiden mycket stor. I Finland talas det ca 150 kända språk. I mån av möjlighet ska i synnerhet i situationer som gäller säkerhet och hjälp till brottsoffer som utsatts för våld eftersträvas att information ges till migranter på deras eget språk eller på ett språk som migranten förmodas förstå. Man ska också sträva efter att utveckla nya medel för förmedling av information. T.ex. i fråga om tolkning bör de möjligheter som utvecklats för distanstolkning utnyttjas, varvid man kunde tillhandahålla ett så omfattande utbud av tolkade språk som möjligt i hela landet. Genom informationssamhällets medel kan

tolkning tillhandahållas också mer kostnads-effektivt.

På polisens webbplats finns information om förebyggande och minskning av våld samt om hur man anmäler ett våldsbrott och om förundersökning. På webbplatsen finns också länkar till elektronisk brottsanmälan och för lämnande av nättips till polisen. Dessutom finns där instruktioner om tipstelefonen och information om besöksförbud och hur man söker ett förbud. Broschyren om besöksförbud och översatta versioner av den har producerats i samarbete med justitieministeriet. Broschyren om besöksförbud har översatts till svenska, engelska, albanska, arabiska, kurdiska, persiska, serbokroatiska och somaliska.

Justitieministeriet, inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet har i samarbete utarbetat anvisningar till personer som utsatts för brott. Justitieministeriet har bl.a. utarbetat en skriftlig broschyr för personer som utsatts för brott. Broschyren innehåller mångsidig information t.ex. om tillgängliga stödtjänster samt om behandlingsskedena i brottmål. Den finns bl.a. på justitieministeriets och polisens webbplats och har översatts till många olika språk. Broschyren finns också på teckenspråk på polisens webbplats, där det också finns en rättslig guide för personer som utsatts för våldsbrott och en länk till Brottsofferjourens sidor samt en förteckning över länkar till andra instanser som våldsbrottsoffer kan kontakta.

Polisstyrelsen har den 8 mars 2012 utfärdat en anvisning till alla polisenheter om utarbetandet av förundersökningsprotokoll (2020/2012/1061, Bilaga: handbok om hur förundersökningsprotokoll utarbetas). Enligt anvisningen ska i målsägandens förhörprotokoll göras en anteckning om att målsäganden har informerats om hjälpinstanser såsom t.ex. Brottsofferjouren. Detta innebär att polisen på eget initiativ ska berätta målsägande om hans eller hennes rättigheter och var målsäganden kan söka hjälp om han eller hon så vill. De som förhörs ska alltid i samband med förhöret på initiativ av polisen ges en sammanfattad anvisning med bl.a. målsägandes rättigheter, såsom rätten att använda biträde, samt hjälpinstanser. Utredaren går igenom anvisningen med den som förhörs.

Polisstyrelsen har utfärdat en anvisning som trädde i kraft den 15 juni 2012 "Att hänvisa personer som utsatts för brott till stöd-tjänster" (2020/2012/1916), där det ingår anvisningar om förmedling av information till brottsoffer om befintliga stöd- och hjälptjänster som drivs av myndigheter och organisationer samt också ges anvisningar om att i målsägandes förundersökningsprotokoll göra anteckningen "har informerats om hjälpanstanser". I den uppdaterade anvisningen fäster man uppmärksamhet vid att brottsoffret alltid måste ges information om instanser som kan hjälpa honom eller henne och om stödtjänster som finns till buds. Polisen kan förmedla brottsoffers och vittnens personuppgifter med deras samtycke till Brottsofferjouren eller någon annan instans som erbjuder hjälp. Polisen ska tillhandahålla brottsoffer information om Brottsofferjourens tjänster, bl.a. genom en broschyr som Brottsofferjouren producerat. En allmän broschyr om Brottsofferjouren finns på Brottsofferjourens webbplats på finska och svenska och också på många andra olika språk.

Institutet för hälsa och välfärd har publicerat ett pressmeddelande "Man får inte tåga om våld" (Väkivallasta ei saa vaieta). I pressmeddelandet ingår information om vad våld i nära relationer och våld i hemmet är och var man kan söka hjälp för att bryta våldets onda cirkel. Pressmeddelandet har distribuerats vid olika evenemang och det kan beställas avgiftsfritt från Institutet för hälsa och välfärd.

Artikel 4 i brottsofferdirektivet innehåller en bestämmelse om att brottsoffrets rätt att få information börjar vid tidpunkten för den första kontakten med en behörig myndighet. Artikeln innehåller en förteckning över de uppgifter som brottsoffret minst måste få. Dessa inbegriper bl.a. information om tillgänglighet av medicinsk och psykologisk hjälp, om tillgänglighet av rättslig hjälp, rådgivning och ersättning samt om hur man framför klagomål över myndigheternas verksamhet.

I den elektroniska handboken för handikappservice ingår en sammanställning av den viktigaste informationen om handikappservice på ett ställe i en användarvänlig form. Det är en öppen och avgiftsfri tjänst som upprätt-

hålls och utvecklas av Institutet för hälsa och välfärd. En styrgrupp som social- och hälsovårdsministeriet utsett har varit redaktionsråd för handboken. Dess innehåll har sammanställts i samarbete med sakkunniga inom handikappområdet och användarna av tjänsterna.

Särskild uppmärksamhet ska dock fästas vid den information som riktar sig till personer med funktionsnedsättning. Enligt olika uppskattningar drabbas kvinnor med funktionsnedsättning 2–10 gånger så ofta av våld än personer utan funktionsnedsättning. Personer med funktionsnedsättning har också enligt olika undersökningar en klart högre risk att drabbas av våld förövat i en nära relation än personer utan funktionsnedsättning. Kvinnor och barn med funktionsnedsättning är särskilt sårbara och t.ex. i nödsituationer är deras möjligheter att slå larm och få hjälp ofta sämre än hos andra medborgare eller dessa möjligheter saknas. Därför måste information om våld mot kvinnor och om våld i hemmet också tillhandahållas i en form som är tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 20. Allmänna stödtjänster. Med allmänna stödtjänster avses i artikeln offentliga välfärdstjänster som är tillgängliga för alla. Enligt punkt 1 ska parterna säkerställa att personer som har utsatts för våld har tillgång till tjänster som underlättar deras återhämtning. Dessa tjänster ska vara lättillgängliga för dem som utsatts för våld.

Punkt 2 förutsätter att det säkerställs att brottsoffer har tillgång till hälso- och sjukvård och socialtjänst med tillräckliga resurser och personal som är utbildad för att hjälpa brottsoffer och kan hänvisa dem till lämpliga tjänster.

I 19 § 3 mom. i Finlands grundlag föreskrivs att det allmänna ska, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. De förmåner som avses i momentet, tillräckliga socialtjänster, ska i regel tillförsäkras såsom anslagsbundna rättigheter. Det är fråga om kommunens allmänna plikt att ordna tjänster. Anslagsbundna tjänster eller tjänster som beror på behovsprövning avser den grupp tjänster som kan tillhandahållas

inom ramen för budgeten. Enligt 65 § 5 mom. i kommunallagen (365/1995) ska budgeten iakttas i kommunens verksamhet och ekonomi. Den allmänna skyldigheten att ordna tjänster förpliktar kommunen att ordna de tjänster som nämnts till sina invånare och att reservera tillräckliga anslag för tjänsterna. Den allmänna principen är dock den att behovet av tjänster också i dessa situationer ska bedömas individuellt och tjänster kan inte nekas enbart med hänvisning till bristande anslag.

Enligt lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården (733/1992) har kommunerna beslutanderätt i fråga om ordnande av de tjänster som tryggas i socialvårdslagstiftningen. Kommunerna ansvarar också för tjänsternas tillgänglighet och tryggandet av kvaliteten.

Genom subjektiv rätt avses i allmänhet en förmån som varje person som uppfyller de föreskrivna villkoren har rätt att få. Myndigheten kan således inte självständigt besluta om genomförandet av, innehållet i eller området för skyldigheten. En subjektiv rätt är i princip skyddad mot tolkningssvängningar som beror på ekonomiska konjunkturer. Det är fråga om kommunens särskilda plikt att ordna tjänster.

Med stöd av 13 § i socialvårdslagen (710/1982) ska kommunen såsom till socialvården hörande uppgifter sörja för att socialservice anordnas, att utkomststöd ges och att sociala krediter beviljas invånarna, att utkomststöd ges personer som vistas i kommunen samt att handledning och rådgivning anordnas och information ges beträffande förmånerna inom socialvården och det övriga socialskyddet.

En del av de tjänster som hör till socialvården har definierats i socialvårdslagen (17 § 1 mom.) och blir tryggade genom kommunens allmänna skyldighet att ordna tjänster, för en del av socialservicen har separata befolknings- och kundgruppspecifika speciallagar utfärdats (17 § 2 mom.). Speciallagarna fastställer innehållet i socialvården i fråga om sitt eget specialområde betydligt mer omfattande och mer detaljerat än i socialvårdslagen såsom allmän lag, och i speciallagarna ingår ofta en särskild plikt att ordna tjänster. Behoven hos personer som utsatts för våld i nära

relationer och våld i hemmet kan bemötas både enligt socialvårdslagen och genom åtgärder enligt speciallagar, när personens behov motsvarar villkoren för tillämpningen av respektive lag. Med stöd av socialvårdslagen kan behoven hos personer som utsatts för våld i nära relationer och våld i hemmet bemötas genom att t.ex. ordna socialarbete, tjänster som ges i personens hem och boendetjänster.

Bestämmelser om socialarbete ingår i 18 § i socialvårdslagen. Enligt den paragrafen avses med socialarbete sådan ledning, rådgivning och utredning av sociala problem som handhas av yrkesutbildad personal inom socialvården samt andra stödåtgärder som upprätthåller och främjar individens och familjens trygghet och förmåga att komma tillrätta samt samfunds funktionsduglighet. Avsikten är att främja personens möjligheter att reda upp sina problem aktivt i ett tillräckligt tidigt skede. I 7 § i socialvårdsförordningen (607/1983) fastställs att socialarbetet sker på ett individuellt plan, på familjeplanet och inom samfund samt som administrativt socialarbete och med andra behövliga metoder.

Erhållandet av hemservice enligt socialvårdslagen har i 21 § i den lagen kopplats till nedsatt prestationsförmåga, familjeförhållanden, ansträngning, sjukdom, barns börd, invaliditet eller någon annan orsak. Med hemservice avses fullgörande av eller bistånd vid fullgörandet av uppgifter eller funktioner som hör till boende, personlig skötsel och omvårdnad, vård och uppfostran av barn samt till annan normal och invand livsföring (20 §). Med stöd av 9 § i socialvårdsförordningen ordnas hemservice i form av hjälp i hemmet med arbete, personlig omvårdnad och stöd, vilken ges av hemvårdare eller hemhjälpare till enskilda eller familjer samt stödservice, såsom måltids, klädvårds, bad, städ, transport- eller följeslagarservice och tjänster som främjar socialt umgänge.

Boendeservice i service- och stödboende ges till personer som av särskild orsak behöver hjälp eller stöd vid ordnandet av bostad eller boendeförhållanden (22 och 23 § i socialvårdslagen). Enligt 10 § i socialvårdsförordningen ordnas boendeservice i servicebostäder och i bostäder som har reserverats för stödboende, där vederbörandes självständiga

boende eller övergång till självständigt boende stöds genom socialarbete och annan social service.

I socialvårdslagen ingår ingen separat definition av rehabilitering, utan rehabilitering är en del av de övriga tjänster som tryggas i socialvårdslagstiftningen. Om en klient inom socialvården behöver sådan rehabilitering som inte enligt vad som bestäms ankommer på socialvården eller som det inte är ändamålsenligt att ordna som socialservice, ska socialvården enligt 17 § 3 mom. i socialvårdslagen se till att klienten ges information om övriga rehabiliteringsmöjligheter och efter behov hänvisas, i samarbete med de instanser som ordnar rehabilitering, till hälso- och sjukvårds-, arbetskrafts- eller undervisningsmyndigheterna, till Folkpensionsanstalten eller till någon annan som tillhandahåller tjänster.

Behoven kan bemötas med stöd av socialvårdens speciallagar, såsom lagen om missbrukarvården (41/1986), mentalvårdslagen (1116/1990), lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) eller barnskyddslagen (417/2007), när personen uppfyller de villkor som ställs för tillämpningen av lagarna. I lagen om utkomststöd (1412/1997) föreskrivs om ekonomiskt stöd som ges i sista hand. Stödets syfte är att trygga en persons och familjs utkomst och främja möjligheterna att klara sig på egen hand. Med hjälp av utkomststödet tryggas minst den oundgängliga utkomst som en person och familj behöver för ett människovärdigt liv. Var och en har rätt att få utkomststöd, om han eller hon är i behov av ekonomiskt stöd och inte kan få sin utkomst genom förvärvsarbete, verksamhet som företagare, med hjälp av andra förmåner som tryggar utkomsten, genom andra inkomster eller tillgångar, genom omvårdnad från en sådan persons sida som är försörjningspliktig gentemot honom eller henne eller på något annat sätt.

Socialjouren grundar sig på 19 § 1 mom. i grundlagen, enligt vilket alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv har rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Bestämmelsen förutsätter att kommunerna har beredskap att

svara på brådskande behov av hjälp. Enligt 40 a § i socialvårdslagen ska i brådskande fall behovet av socialservice bedömas utan dröjsmål.

För närvarande pågår en reform av socialvårdslagstiftningen. Enligt reformarbetsgruppens slutrapport (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:21) är syftet med lagstiftningsreformen bl.a. att stärka den allmänna lagens ställning inom socialvården och främja jämlik tillgång till och tillgänglighet av socialvård. Målet är att man i första hand med stöd av socialvårdslagen ska kunna svara på olika behov av socialvård och stöd, såsom stöd som beror på våld i nära relationer och våld i hemmet. Om man inte kan ordna tjänster som lämpar sig och är tillräckliga för klientens behov eller som är i klientens bästa intresse med stöd av den allmänna lagen, ska tjänsterna ordnas med stöd av en specielllag.

Enligt 15 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) ska en kommun ordna rådgivningsbyråttjänster för där bosatta gravida kvinnor, familjer som väntar barn och barn under läropliktsålder och deras familjer och enligt 16 § ska en kommun ordna skolhälsovård. Innehållet i rådgivningsbyråttjänsterna preciseras i statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011). Mödra- och barnrådgivningsbyråttjänsterna är universella grundläggande lågröskeltjänster som når nästan alla familjer som ska få ett barn och nästan alla barnfamiljer i Finland. På motsvarande sätt når skolhälsovårdstjänsterna alla barn i grundskolan och i ökande grad också deras föräldrar. I de omfattande hälsokontroller som ordnas av rådgivningsbyråerna enligt 7 § i ovan nämnda förordning och av skolhälsovården diskuteras familjens livssituation, föräldraskapet samt hur föräldrarna mår och orkar med båda föräldrarna. Att ställa frågor om våld hör till innehållet för de omfattande hälsoundersökningarna (se också *Laaja terveystarkastus, Ohjeistus äitiys- ja lastenneuvolatoimintaan ja kouluterveydenhuoltoon*; Institutet för hälsa och välfärd 2012, guide 22). I guiden för barnrådgivningsbyråerna som social- och hälsovårdsministeriet har publicerat (Lastenneuvo-

la lapsiperheiden tukena, opas työntekijöille; social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2004:14) ingår en rekommendation om systematisk användning av screening av våld i nära relationer vid alla mödra- och barnrådgivningsbyråer. Det rekommenderas att alla gravida kvinnor tillfrågas om våld i parförhållandet. I barnrådgivningsbyrån tillfrågas alla kvinnor om saken senast i samband med barnets halvårsgranskning och härefter vid varje årsgranskning. Som verktyg vid screeningen av våld i parförhållandet rekommenderas en screeningblankett, där utöver fysiskt våld också psykiskt våld också våld mot barnet beaktas. Anvisningar om gemensamma förfaranden ska överenskommas lokalt mellan olika myndigheter och andra hjälpinstanser.

I det uppdaterade handlingsprogrammet för främjande av sexuell hälsa och fortplantningshälsa (2014–2020; Institutet för hälsa och välfärd 2014, Guide 33, på finska) ingår fortfarande ett omfattande avsnitt om förebyggande av sexuellt våld och om tidigt ingripande. Handlingsprogrammet utnyttjas på ett branschöverskridande sätt.

I 53 § i socialvårdslagen föreskrivs om kompletterande utbildning för personalen. Enligt bestämmelsen ska kommunen sörja för att socialvårdspersonalen i tillräcklig utsträckning deltar i den kompletterande utbildning som ordnas för den, beroende på grundutbildningens längd, hur krävande arbetet är och befattningsbeskrivningen. Social- och hälsovårdsministeriet kan vid behov genom förordning meddela närmare bestämmelser om den kompletterande utbildningens innehåll, art och omfattning samt om ordnande, uppföljning och utvärdering av utbildningen.

Social- och hälsovårdsministeriet har tillsammans med Finlands kommunförbund utfärdat rekommendationer till ledningen för kommunernas social- och hälsovårdsväsen om utarbetande av en strategi för förebyggande av våld i nära relationer och våld i hemmet samt till styrning och ledning av verksamheten (*Identifiera, trygga, agera; Rekommendationer om förebyggande av våld i nära relationer och inom familjen till social- och hälsovården för ledning och tillsyn av den lokala och regionala verksamheten*, So-

cial- och hälsovårdsministeriets publikationer 2008:9). Målet är att personalen inom social- och hälsovården, både inom basservicen och inom de specialiserade tjänsterna, har kunskap om särdragen för våld i nära relationer och våld i hemmet och har tagit i bruk arbetsrutiner genom vilka tecken på våld kan identifieras, saken kan tas till tals och klienterna eller patienten uppmuntras att söka vård och hjälp. I rekommendationerna ingår också de tjänster som behövs för att hjälpa brottsoffer både när det gäller basservice och specialiserade tjänster. Tjänsterna gäller förebyggande åtgärder, akut hjälp samt långvarigt stöd och terapi.

Statsrådet fastställer vart fjärde år ett nationellt utvecklingsprogram för social- och hälsovården (Kaste). Programmet grundar sig på 5 § i lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården. I programmet fastställs målen för områdets reformarbete och åtgärderna för uppnåendet av dem. I programmet fastställs de viktigaste lagstiftningsprojekt, program, rekommendationer och tillsynsprioriteter som ska stödja uppnåendet av målen. Minskningen av våld i nära relationer och av våld i hemmet är ett av de mål som fastställts i det nationella programmet för social- och hälsovården för åren 2012–2015. Man strävar efter att nå målet genom att öka kunnandet inom våldsförebyggande. Kunnandet ökas genom att ta i bruk verksamhetsmodellen för arbetet för förebyggande av våld i nära relationer, där man beaktar de rekommendationer som social- och hälsovårdsministeriet och Finlands kommunförbund har utfärdat och som nämnts ovan. Målet är att det ska bli en del av serviceprocessen inom social- och hälsovården att ta våld till tals. I synnerhet inom mentalvårds- och missbrukarvårdstjänsterna tillämpas en kombinerad arbetsmodell, där våld i nära relationer tas till tals och åtgärdas i samband med vård av missbrukarproblem eller mentala problem.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Inom artikelns tillämpningsområde pågår dock omfattande reformprojekt enligt vad som angetts ovan i syfte att förbättra tillgången till de allmänna stödtjänster som förutsätts i artikeln.

Artikel 21. *Hjälp vid enskilda/kollektiva klagomål.* Enligt artikeln ska parterna säkerställa att brottsoffer får information om och tillgång till tillämpliga regionala och internationella mekanismer för enskilda/kollektiva klagomål och att parterna främjar tillgängligheten av rådgivning och bistånd i samband med sådana klagomål. Med sådana klagomål avses bl.a. klagomål till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna, Europarådets kommitté för sociala rättigheter, FN:s människorättskommitté eller kommittén för avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor.

Utrikesministeriet ger allmänna råd om klagomål till FN:s och Europarådets internationella lagskipnings- och utredningsorgan. Information om hur man klagar finns också på utrikesministeriets webbplats.

Bestämmelser om gratis rättshjälp och om villkoren för att få den ingår i rättshjälpslagen (257/2002). Enligt 1 § i rättshjälpslagen beviljas rättshjälp med statlig finansiering till den som behöver sakkunnig hjälp i en rättslig angelägenhet och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala utgifterna för att sköta saken. Rättshjälpen omfattar juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende som bestäms i lagen om rättshjälp.

Också advokatförbudet erbjuder gratis rättshjälp på ca tio orter.

För ett klagomål till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna är det också möjligt att få gratis rättshjälp via domstolens egna rättshjälpssystem. Information om detta kan fås av utrikesministeriet och på domstolens webbplats.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 22. *Specialiserade stödtjänster.* Punkt 1 ålägger parterna skyldigheten att vidta nödvändiga åtgärder för att ordna så att personer som har utsatts för någon av de våldshandlingar som faller inom ramen för konventionen får tillgång till specialiserade stödtjänster, med lämplig geografisk spridning. De specialiserade stödtjänsterna kan omfatta bl.a. skyddshem och skyddat boende,

omedelbar sjukvård, psykologisk vård, traumavård samt rättslig rådgivning.

Enligt punkt 2 ska parterna ordna så att alla kvinnor som har utsatts för våld och deras barn får tillgång till specialiserade stödtjänster för kvinnor.

Enligt 27 § i hälso- och sjukvårdslagen ska en kommun ordna sådant mentalvårdsarbete som behövs för att främja kommuninvånarnas hälsa och välfärd och som syftar till att stärka de faktorer som skyddar den individuella och kollektiva psykiska hälsan och till att minska och avlägsna faktorer som hotar den psykiska hälsan. Det i lagen avsedda mentalvårdsarbetet omfattar handledning och rådgivning inom hälso- och sjukvården i fråga om de faktorer som skyddar och hotar den psykiska hälsan och, vid behov, psykosocialt stöd till individen och familjen, verksamhet för att samordna det psykosociala stödet till individen och samhället i akuta och traumatiska situationer samt mentalvårdstjänster, med vilket avses undersökning, behandling och medicinsk rehabilitering i samband med psykiska störningar.

Det mentalvårdsarbete som utförs inom ramen för hälso- och sjukvården ska planeras och genomföras så att det bildar en fungerande helhet tillsammans med den kommunala social- och hälsovården. Bestämmelser om mentalvårdsarbete ingår dessutom i mentalvårdslagen.

Vården av psykiska symptom och psykiska störningar som uppstår efter psykiskt chockande situationer ordnas som en del av kommunens mentalvårdsarbete både inom basserVICEN och inom den specialiserade psykiatriska sjukvården. Vården omfattas av psykisk första hjälp, uppföljning och vid behov psykoterapeutisk vård. I situationer av våld i hemmet kan hjälpen börja via socialjouren, hälsocentralen eller den somatiska eller psykiatriska specialsjukvården beroende på den tjänst till vilken personen först hänvisas.

I de rekommendationer som social- och hälsovårdsministeriet har utfärdat tillsammans med Finlands kommunförbund om förebyggande av våld i nära relationer och av våld i hemmet, vilka nämns i samband med artikel 20, uppmanas kommuner och kommunförbund med ett tillräckligt stort befolkningsunderlag att se till att det finns tillgång

till specialiserade tjänster för förebyggande av våld. Det är ändamålsenligt att koncentrera det specialiserade kunnandet så att personer som utsatts för våld och förövare av våld direkt kan komma till en tjänst som specialiserat sig på våldsförebyggande arbete och dit andra aktörer kan hänvisa brottsoffret och förövaren direkt utan tidsbeställning. I tjänsten ska brottsoffrets och förövarens säkerhet och behov av hjälp och stöd bedömas på ett övergripande sätt och de tjänster som de behöver ska koordineras så att det underlättar mottagandet av hjälpen och det ska säkerställas att servicekedjan fungerar.

Institutet för hälsa och välfärd genomförde 2012–2013 ett projekt som hade som målsättning att inleda koncentrerandet av det specialiserade kunnandet och utvecklandet av specialiserade tjänster på det sätt som den ovan nämnda rekommendationen förutsätter. Syftet med ordnandet av specialiserade tjänster är att kartlägga klientens helhetsituation och behov av stöd, att vidta omedelbara skyddsåtgärder i samarbete med olika myndigheter, att hjälpa klienten att hitta ett tillräckligt långvarigt stöd i den egna situationen samt möjliggöra ett nära samarbete i ett yrkesövergripande myndighetsnätverk.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Utvecklandet av tjänster och praxis fortsätter bl.a. som en del av den omfattande social- och hälsovårdsreformen.

Artikel 23. Skyddat boende. I artikeln konstateras att parterna genom lagstiftnings- och andra åtgärder ska inrätta ett tillräckligt antal lättillgängliga skyddshem. I den förklarande rapporten till konventionen definieras närmare, hurdana tjänster som ska tillhandahållas i samband med skyddshem. Enligt rapporten ska skyddshem erbjuda omedelbar krishjälp, säkert boende dygnet runt samt psykosocialt stöd, rådgivning och handledning. Tillfälligt boende och andra allmänna inkvarteringsställen är inte tillräckliga, eftersom de inte erbjuder det psykosociala stöd som krävs. Syftet med skyddshemstjänsten är att trygga brottsoffrets säkerhet, att avbryta våldscirkeln och att sköta den kris som våldet orsakat och andra problem. Det bör också beaktas att det ofta tillsammans med en vuxen som utsatts för våld kommer barn till skyddshem-

men. Således är också barnen klienter till skyddshemstjänsterna.

I fråga om antalet skyddshem hänvisas i den förklarande rapporten till slutrapporten från Europarådets arbetsgrupp för avskaffande av våld mot kvinnor och våld i hemmet (EG-TFV(2008)6), där en skyddshemsplats per 10 000 invånare rekommenderas. I den förklarande rapporten påpekas dock att antalet skyddshem ska motsvara det verkliga behovet.

I Finland finns ingen lagstiftning om skyddshem. I Finland drivs skyddshemmen av kommuner eller organisationer. Medlemsföreningarna i Förbundet för mödra- och skyddshem driver sammanlagt 12 skyddshem. Det finns fem skyddshem som drivs av städer eller kommuner och två skyddshem som drivs av andra föreningar (Monika-Naiset liitto ry och Folkhälsan). Endast tre av skyddshemmen är sådana där den bakomliggande föreningen helt fokuserar på att hjälpa personer som utsatts för våld i nära relationer och för våld i hemmet och på skyddshemverksamhet. Dessa är Huvudstadsregionens skyddshem i Helsingfors, Vanda skyddshem samt skyddshemmet Mona som drivs av Monika-Naiset liitto ry med verksamhetsenheter i huvudstadsregionen och i Kajanaland. Antalet skyddshem har under de senaste åren minskat, och t.ex. skyddshemmet i Esbo som fokuserat på att hjälpa personer som utsatts för våld i nära relationer och våld i hemmet lades ned 2012. I Finland finns inte heller ett enda helt tillgängligt skyddshem eller ett enda hemligt skyddshem.

Social- och hälsovårdsministeriet beställde en utredning om skyddshemssituationen av yrkeshögskolan Diakonia år 2009. I styrgruppen för utredningsarbetet ingick sakkunniga med mångsidiga insikter i skyddshemssystemet och i vardagen för skyddshemstjänsterna. I utredningen som blev klar år 2010 (social- och hälsovårdsministeriets utredningar 2010:1) konstateras att Finland i fråga om utbudet på tjänster inte uppfyller ovan nämnda rekommendation av Europarådet. År 2007 bedömdes att det fanns 125 familjeplatser i skyddshem, dvs. 0,24 platser per 10 000 invånare. Räknat i enlighet med Europarådets rekommendation bör det i Finland finnas ca 500 familjeplatser.

Skyddshemmen är i Finland också koncentrerade till Södra och Västra Finland. I Östra och Norra Finland finns det sammanlagt bara fem skyddshem: I Joensuu, Kuopio, Brahestad, Uleåborg och Rovaniemi. På Åland finns ett skyddshem som är beläget i Mariehamn.

I utredningen föreslås att skyddshemstjänsterna ska definieras i lagstiftningen och att den grundläggande finansieringen av dem ska ordnas till det allmännas ansvar. Skyddshemstjänster ska tillhandahållas på ett regionalt heltäckande sätt och det bör också inrättas ett hemligt skyddshem. Koncessionerna till och övervakningen av skyddshemmen bör göras enhetliga och det bör utarbetas enhetliga kvalitetskriterier för skyddshemstjänsterna. Dessutom föreslås i utredningen att barnen ska beaktas som en separat klientgrupp, att skyddshemmens statistiksystem ska utvecklas, att stödpersonsverksamhet och kamratgrupper ska tas till verksamhetsmodell för skyddshemmen och anonym ärendehantering ska göras möjlig i skyddshemmen.

Institutet för hälsa och välfärd publicerade i juni 2013 nationella kvalitetsrekommendationer för skyddshemstjänster. Vid utarbetandet av dem användes som stöd kvalitetskriterier som Förbundet för mödra- och skyddshem utarbetat för sina egna medlemsorganisationers våldsarbete och skyddshemstjänster. Dessa anvisningar utgör den första nationella kvalitetsrekommendationen för skyddshemstjänster.

Kvalitetsrekommendationerna för skyddshemstjänster beskriver verksamhetens väsentliga egenskaper och den ledande principen är att verksamheten utgår från klienten. I kvalitetsrekommendationerna definieras innehållet i skyddshemstjänsterna samt målen för och kvalitetskriterierna för klientarbetet. Strukturkriterierna beskriver förutsättningarna för en god kvalitet, såsom personalens storlek och utbildningsnivå samt lokalerna. Kvalitetsrekommendationerna för skyddshemstjänsterna har riktats till dem som använder, producerar, finansierar och övervakar tjänsterna. (Nationella kvalitetsrekommendationer för skyddshemstjänster. Institutet för välfärd och hälsa. Styrning 11/2013, på finska).

I och med ratificeringen av konventionen bör uppmärksamhet också fästas vid de övriga åtgärderna som rekommenderas i utredningen. I synnerhet införande av lagstiftning om skyddshem kunde vara ändamålsenligt för tryggheten av skyddshemmens verksamhet samt deras tillräckliga antal och tillgänglighet.

I slutrapporten från arbetsgruppen för reformen av socialvårdslagstiftningen har våld i nära relationer och våld i hemmet införts som en separat orsak till stöd, och kommunerna måste besvara behovet av stöd (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:21). Speciallagstiftning om stödbehov som beror på våld i nära relationer och våld i hemmet ingår inte i den gällande socialvårdslagstiftningen, utan man har närmat sig behovet genom den allmänna lagstiftningen, eller genom lagstiftning för specialfrågor, såsom missbrukarvårds-, mentalvårds- och barnskyddslagstiftningen. Målet är att man i första hand med stöd av socialvårdslagen ska kunna svara på olika behov av socialvård och stöd, såsom stöd som beror på våld i nära relationer och våld i hemmet. Om man inte kan ordna tjänster som lämpar sig och är tillräckliga för klientens behov eller som är i klientens bästa intresse med stöd av den allmänna lagen, ska tjänsterna ordnas med stöd av en speciallag. Vid reformen av speciallagstiftningen krävs ny lagstiftning om tryggheten av specialiserade tjänster till personer som utsatts för våld i nära relationer och våld i hemmet, såsom tryggheten av skyddshem.

Utökandet av skyddshemstjänsterna för att öka den regionala jämlikheten ingår i regeringsprogrammet. Utökandet av skyddshemplatser och förbättrandet av den regionala fördelningen har antecknats i statsrådets principbeslut om regeringens jämställdhetsprogram för åren 2012–2015. I programmet för den interna säkerheten har uppmärksamhet särskilt fästs vid den geografiska fördelningen av tjänster till grupper som är i en synnerligen sårbar situation. Regeringen beslutade den 29 november 2013 om genomförandet av det strukturpolitiska programmet. Som ett led i detta beslutades att skyddshemmen ska övergå på statens ansvar från och med början av 2015.

Finland strävar efter att gradvis utveckla skyddshemssystemet till den nivå som krävs i Europarådets rekommendationer före slutet av 2017. Utvecklandet av systemet inleds med hjälp av ett riksomfattande utvecklingsprojekt.

Artikel 24. Hjälptelefon. Artikelns förutsätter att det tas i bruk riksomfattande, avgiftsfria hjälptelefoner som betjänar dygnet runt och till vilka man får ringa anonymt eller konfidentiellt och där det ska ges rådgivning i alla frågor som gäller våldsformer som faller inom ramen för konventionen. Enligt den förklarande rapporten till konventionen är hjälptelefoner ett av de viktigaste medlen genom vilket brottsoffer kan hjälpas och stödjas.

I Finland finns för närvarande några hjälptelefoner som drivs av organisationer och som fokuserar på att stödja dem som utsatts för våld i nära relationer. Dessa är Kvinnolinjen (20 timmar per vecka) och våldtäktskriscentralen Tukinainens hjälptelefon (42 timmar per vecka). Skyddshemmen har sina egna lokala journalnummer som betjänar dygnet runt. Också Monika-naiset liitto ry tillhandahåller riksomfattande dejourering dygnet runt vid ett trådnättelefonnummer för invandrarkvinnor som utsatts för våld. Att ringa till numren är dock inte avgiftsfritt. Brottsofferjourens hjälptelefon betjänar vid ett avgiftsbelagt telefonnummer 28 timmar per vecka och hjälper alla brottsoffer.

Kommunerna har egna socialjour- och kris-telefoner som svarar på behovet av brådsökande social hjälp under alla tider på dygnet och alla dagar i veckan. Socialjourens klienter är alla personer som är i behov av brådsökande vård, trygghet och hjälp. Klienten kan dock i allmänhet inte ringa socialjouren direkt, utan jouren kontaktas genom nödnumret 112. Det allmänna nödnumret är det enda telefonnummer som fungerar på riksomfattande nivå, är gratis och betjänar dygnet runt. Numret kan dock inte anses vara en sådan telefonservice som avses i artikeln och det är inte heller avsett att vara en sådan tjänst.

I Finland finns således ingen gratis telefon som dejourerar dygnet runt genom ett enda telefonnummer, till vilket en person som utsatts för våld kan ringa konfidentiellt eller anonymt och där hon eller han ges råd i alla

frågor som gäller våldsformer som faller inom ramen för konventionen.

I den förklarande rapporten till konventionen betonas särskilt kravet på att hjälptelefonen ska vara gratis. Enligt den kan till och med en liten telefonavgift utgöra ett oöverkomligt hinder för ett brottsoffer att ta kontakt. Avgiftsbelagda telefoner kan också äventyra brottsoffrets säkerhet, om förövaren av våldet t.ex. genom telefonräkningen får reda på att brottsoffret söker hjälp. Den förklarande rapporten betonar också att tröskeln att söka hjälp och att berätta om intima och personliga saker är hög för många brottsoffer. Därför måste man kunna ringa till telefonen anonymt och konfidentiellt.

I Sverige öppnades en sådan telefon, *Kvinnofridslinjen*, med statsfinansiering i december 2007. Telefonen mottar ca 100 samtal dagligen, och tjänsten har upplevts vara behövlig. I England finns en motsvarande telefon, *National Domestic Violence Freephone Helpline*, som drivs av två olika organisationer, Women's Aid och Refuge. I båda länderna har den allmänna rådgivningstjänsten för brottsoffer ordnats med snävare öppettider. I England är tjänsten (Victim Support) öppen varje dag kl. 9 – 19, dock på veckoslutet och helgdagar med något kortare öppettider. I Sverige är *Brottsofferjouren* öppen under tjänstetid.

Hjälptelefonen är en lågtröskeltjänst som erbjuder gratis och anonym kris- och diskussionshjälp av engångsnatur, rådgivning och hänvisning till tjänster. I Finland kan man tänka sig flera olika alternativ för inrättande av en i artikeln avsedd avgiftsfri telefonservice som betjänar dygnet runt. Till exempel kunde de servicenummer som för närvarande drivs av organisationer samordnas och kompletteras så att de tillsammans skulle vara verk samma alla dagar i veckan och alla tider på dygnet. Telefonsamtal som rings till ett visst nummer skulle alltid vidarebefordras till det nummer som dejourerar vid respektive tidpunkt. Ett annat alternativ är att göra någon av de telefonservicerna som nu tjänstgör dygnet runt till en avgiftsfri hjälptelefon som tjänstgör under ett nummer. Sådana telefoner är t.ex. skyddshemmens servicenummer. Kommunernas socialjourer tjänstgör också dygnet runt, men också många andra klienter än dem

som utsatts för våld mot kvinnor och våld i hemmet ringer dem, varför kostnaderna för att de skulle göras avgiftsfria sannolikt skulle bli höga. En avgiftsfri telefonlinje som betjänar dygnet runt kan också ordnas via Brottsofferjourens riksomfattande nummer. Vid utvecklandet av tjänsten är det viktigt att säkerställa en tillräcklig kunskap t.ex. om olika regioners tjänster för att den som ringer ska kunna hjälpas vidare.

Inrättandet av en helt ny telefontjänst skulle enligt en kalkyl som gjorts år 2008 i samband med kampanjen Stop Domestic Violence against Women kosta ca 840 000 euro. Kalkylen har analyserats närmare i avsnittet "ekonomiska konsekvenser" i den allmänna motiveringen.

Den styrgrupp som gjort kalkylen föreslog också att man i samband med telefonen även kunde öppna en egen webbplats som i synnerhet skulle verka som informationskanal, men via vilken man också skulle kunna ta kontakt (tjänst för frågor och svar). Vid planeringen av denna tjänst skulle redan befintliga internettjänster beaktas (bl.a. webbskyddshem). På webbsidan ska införas information på olika språk (inklusive klarpråk) och också behoven hos synskadade ska beaktas. En nättjänst är särskilt behövlig också med tanke på behoven hos hörselskadade som utsatts för våld.

Hjälptelefonen ska vara en riksomfattande aktör, varvid det är naturligt, att det i samband med telefonen upprätthålls en regelbundet uppdaterad servicedatabas med information om hjälp som tillhandahålls på olika håll i Finland.

Ratificeringen av konventionen ålägger parterna skyldigheten att vidta åtgärder för att inrätta en i artikeln avsedd hjälptelefon som dejourerar dygnet runt. Vid inrättandet av telefontjänsten ska man också se till att den finns tillgänglig för alla, inbegripet personer med funktionsnedsättning och migranter. Tjänsten kan också produceras av en medborgarorganisation, men staten har dock som part i konventionen det slutliga ansvaret för att tjänsten är lämplig och kontinuerlig. Koordinationen av tjänsten ska också klart höra till ansvarsområdet för något ministerium eller någon myndighet.

Social- och hälsovårdsministeriet och justitieministeriet har påbörjat ett projekt för inledande av verksamheten för en hjälpan telefon. Projektet utreder först de olika alternativen för genomförandet jämte kostnadsberäkningar. I projektets andra skede utarbetas också ett förslag om verksamhet, finansiering och riksomfattande genomförande.

Artikel 25. *Hjälp till personer som har utsatts för sexuellt våld.* Artikeln förutsätter att parterna inrättar stödcenter som kan erbjuda dem som utsatts för våldtäkt eller annat sexuellt våld t.ex. medicinska eller rättsmedicinska undersökningar, stöd och rådgivning. Parterna kan inrätta separata eller gemensamma center, men det ska finnas ett tillräckligt antal av dessa center och de ska vara lättillgängliga. I slutrapporten för Europarådets arbetsgrupp för avskaffande av våld mot kvinnor och våld i hemmet (EGTFV(2008)6) rekommenderas en sådan skyddshemsplats per 200 000 invånare.

I Finland finns inte för närvarande social- och hälsovårdstjänster avsedda särskilt för personer som utsatts för sexuellt våld. Dessutom kan bara ett fåtal orter erbjuda en enhetlig vårdkedja till dem som utsatts för sexuellt våld. Den som utsatts för våld kan få medicinsk hjälp vid hälsocentralerna, där offret också kan hänvisas till vidare undersökningar, såsom till provtagning. I den förklarande rapporten till konventionen betonas dock att artikelns syfte är att trygga det särskilda stöd som offret behöver, såsom rättsmedicinska undersökningar, traumastöd, psykologisk rådgivning och terapi samt att trygga specialiserat kunnande hos yrkespersonalen och att offret kan få den hjälp han eller hon behöver från ett ställe eller att han eller hon kan hänvisas därifrån omedelbart till lämpliga specialiserade tjänster. Således kan tjänster vidareutvecklas så att brottsoffren kan erbjudas specialiserat kunnande som hänför sig till sexuellt våld och våldtäkter samt koordinerade tjänster. De tjänster som förutsätts i artikeln är otillräckliga också med tanke på befolkningsunderlaget.

Våldtäktskriscentralen Tukinainen är den enda instansen i Finland som erbjuder fokuserad hjälp och rådgivning uttryckligen för dem som utsatts för våldtäkt och sexuellt våld. Den ger dock inte akut vård till perso-

ner som utsatts för sexuellt våld. Tukinainen har verksamhetsenheter i Helsingfors och Jyväskylä. Tjänster för unga som utsatts för sexuellt våld erbjuds som en del av annan verksamhet av Tyttöjen Talo® på några orter och av Väestöliitto. I verksamheten för Tyttöjen Talo® ingår en sexualrådgivningsmottagning med låg tröskel, gruppverksamhet och individuella möten för personer som utsatts för sexuellt våld. Väestöliittos kunskapscentral för de ungas sexualhälsa erbjuder avgiftsfri diskussionshjälp i Helsingfors för 12–19 åringar som utsatts för sexuellt våld eller utnyttjande. Webb-mottagningen och telefontjänsten betjänar på riksomfattande nivå.

Regeringens program för att minska våld mot kvinnor (2010–2015) innehåller flera åtgärder för att förbättra situationen hos och stödet till personer som utsatts för sexuellt våld. Dessa är bl.a. utvecklande av akut medicinsk och psykosocial vård i enlighet med vårdmodellen för personer som utsatts för sexuellt våld (RAISEK) som utarbetats i Jyväskylä. Det föreslås att det ska utvecklas riksomfattande lågtröskeltjänster för kvinnor och flickor som utsatts för sexuellt våld (sammanlagt 10 centraler). Dessutom föreslås det att det i samband med ett universitetssjukhus inrättas ett kunskapscenter med uppgift att undervisa och stödja hälso- och sjukvårdspersonal och läkare att identifiera, undersöka och vårda sexuellt våld. Centret ska också bedriva forskning och utvecklingsarbete som betjänar de anställda.

Enligt den förklarande rapporten kan den i artikeln avsedda central som erbjuder centraliserat stöd till brottsoffer inrättas t.ex. i samband med ett sjukhus. Således kunde tjänsterna t.ex. ordnas i samband med hälso- och socialvårdstjänster som en tjänstehelhet. Social- och hälsovårdstjänsterna och deras struktur håller på att förändras. I detta skede av processen är det svårt att bedöma hur de tjänster som personer som utsatts för sexuellt våld behöver bäst kunde förverkligas och var de skulle placeras.

Avsikten är att i samband med reformen av social- och hälsovården när systemet byggs upp beakta lågtröskeltjänster och specialiserade tjänster för personer som utsatts för sexuellt våld, våld i nära relationer och våld i

hemmet så att nätet av tjänster motsvarar behovet och ingår i de normala social- och hälsovårdstjänsterna.

Artikel 26. Skydd och hjälp för barnvittnen. Enligt punkt 1 ska parterna säkerställa att skydd och stödtjänster för brottsoffer tillhandahålls med beaktande av rättigheterna och behoven hos barnvittnen. Med barnvittnen avses barn som tvingas se eller höra våldshandlingar eller deras konsekvenser.

Punkt 2 förutsätter att barn som har bevittnat våld ges psykosocial rådgivning i samband med tjänster som tillhandahålls brottsoffren. Barnets bästa ska beaktas i alla tjänster som tillhandahålls.

Bl.a. uppfostrings- och familjerådgivningsbyråerna tillhandahåller psykosocialt stöd och rådgivning. I barnskyddssituationer utreder och avgör barnskyddets socialarbetare, genom vilka stödformer respektive barn kan stödjas på bästa sätt.

I 10 § i barnskyddslagen ingår bestämmelser om beaktande av barn i service som riktar sig till vuxna. Enligt paragrafen ska barnets behov av vård och stöd utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran får missbrukarvårds- eller mentalvårdstjänster eller andra social- och hälsovårdstjänster och hans eller hennes förmåga att under denna tid fullt ut svara för barnets vård och fostran anses försvagad, är häktad, eller avtjänar ett fängelsestraff.

Enligt 70 § i hälso- och sjukvårdslagen ska hälso- och sjukvårdsmyndigheterna ordna de tjänster som är nödvändiga för att gravida kvinnor och deras ofödda barn ska ges särskilt skydd. Tjänsterna ska ordnas i samarbete med socialvårdsmyndigheterna. Barnets behov av vård och stöd ska utredas och barnet garanteras tillräcklig vård och tillräckligt stöd då barnets förälder, vårdnadshavare eller någon annan som svarar för barnets vård och fostran får missbrukarvårds- eller mentalvårdstjänster eller andra social- och hälsovårdstjänster och hans eller hennes förmåga att under denna tid svara för barnets vård och fostran anses försvagad.

Arbetsgruppen med uppdrag att förnya socialvårdslagstiftningen har i arbetsgruppens slutrapport föreslagit införande av en be-

stämmelse med motsvarande innehåll i den nya socialvårdslagen (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:21).

Arbetsgruppen med uppdrag att förnya socialvårdslagstiftningen har föreslagit i arbetsgruppens slutrapport att behovet av stöd i samband med våld i nära relationer och våld i hemmet ska definieras i den nya socialvårdslagen som en egen helhet. Arbetsgruppen har föreslagit att behovet av stöd som beror på våld i nära relationer och våld i hemmet ska definieras så att det hänför sig till sådana situationer där personen har utsatts för våld eller hot om våld eller utsatts för konsekvenserna av våld i sin familj eller närmaste krets. Fastställande av stödbehov ska således också omfatta situationer där en person kommer i kontakt med våld utan att själv utsättas för det. Att komma i kontakt med våld innebär att se eller höra våld eller att leva i rädsla för våld. Om en sådan situation leder till att det uppstår ett behov av stöd hos en person, ska också detta behov besvaras. För ett barn som kommer i kontakt med våld hemma medan den ena vuxna är våldsam mot den andra vuxna, kan konsekvenserna vara lika allvarliga som om barnet självt varit föremål för våldet. (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2012:21, s. 122–123).

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte på hösten 2012 en arbetsgrupp med uppgift att utreda utvecklandet av familjearbete, verksamhetssätten inom barnskyddet samt hur barnskyddslagen fungerar. Målet är att finna medel för förbättrande av tjänster till barn och familjer så att man kan förebygga och minska våldshandlingar i familjer. Arbetsgruppen granskade bl.a. hur sekretessbestämmelserna fungerar i fråga om tjänster till barn och familjer samt i fråga om barnskyddstjänster. Arbetsgruppen överlämnade sin slutrapport den 19 juni 2013. I slutrapporten har man betonat det begynnande skedet för klienterna inom barnskyddet och öppenvård samt det samarbete som ingår i dem. Barnskyddsfrågor har granskats både på lokal och på nationell nivå (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2013:19).

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter i sig inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 27. Anmälan. Artikeln förutsätter att parterna uppmuntrar vittnen och andra personer att anmäla våldshandlingar eller misstankar till behöriga organisationer eller myndigheter.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen syftar bestämmelsen till att bryta den tystnad som ofta omger våldet genom att uppmuntra grannar, vänner, familjemedlemmar, arbetskamrater eller andra medlemmar i samfundet att ta upp våldet. Frågan är således framför allt om att ändra attityder och om att få ett slut på tiganets kultur.

I Finland finns ingen allmän skyldighet att anmäla brott till myndigheterna. I 15 kap. 10 § i strafflagen har dock underlåtenhet att anmäla grovt brott kriminaliserats. Enligt paragrafen den som vet att t.ex. våldtäkt, grovt sexuellt utnyttjande av barn eller grov misshandel är på färde, men underlåter att i tid medan brottet ännu kan förhindras underrätta myndigheterna eller den som hotas av brottet, ska, om brottet eller ett straffbart försök därtill sker, för underlåtenhet att anmäla grovt brott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. För underlåtenhet att anmäla grovt brott döms dock inte den som för att förhindra brottet bör ha angivit make, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller den som har gemensamt hushåll med honom eller en person som annars är närstående på grund av ett med dessa jämförbart personligt förhållande.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 28. Anmälan av yrkesgrupper. Artikeln förutsätter att parterna säkerställer att reglerna om tystnadsplikt för vissa yrkesgrupper inte utgör ett hinder för möjligheten att göra en anmälan om de har rimlig anledning att anta att en allvarlig våldshandling som faller inom ramen för konventionen har begåtts och att ytterligare allvarliga våldshandlingar kan förväntas. Enligt den förklarande rapporten kräver artikeln inte att anmälan görs utan den möjliggör en anmälan.

Enligt 18 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000) ska den som ordnar eller lämnar socialvård på begäran oberoende av klientens eller den

lagliga företrädarens samtycke lämna ut uppgifter ur en sekretessbelagd handling till polisen, en åklagarmyndighet och en domstol, om det är nödvändigt för utredande av ett brott som omfattas av anmälningskyldighet enligt 15 kap. 10 § strafflagen eller för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst fyra år.

Uppgifter får lämnas ut ur en sekretessbelagd handling även på eget initiativ vid misstanke om ovan avsett brott eller när det föreligger misstanke om ett brott som är mindre grovt än vad som där nämns, om den som ordnar eller lämnar socialvård bedömer att utlämnandet är nödvändigt på grund av ett barns intresse eller ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse.

Bestämmelser om anmälningsplikt i samband med barnskydd ingår i barnskyddslagen. Enligt 25 § 1 mom. är de som är anställda eller innehar ett förtroendeuppdrag hos social- och hälsovården och barndagvården, undervisningsväsendet, ungdomsväsendet, polisväsendet, Brottsförhållningsmyndigheten, brand- och räddningsväsendet, en producent av socialservice, barndagvård eller hälso- och sjukvårdstjänster, en undervisnings- eller utbildningsanordnare, en församling eller något annat religiöst samfund, en förläggning eller flyktingsluss som avses i 3 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd (746/2011), en enhet som bedriver nödcentralverksamhet, eller hos en enhet som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever eller de som utför motsvarande uppgifter i uppdragsförhållanden eller som självständiga yrkesutövare samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården är skyldiga att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds. Enligt 2 mom. kan även andra personer än de som avses i 1 mom. göra en sådan anmälan, utan hinder av de sekretessbestämmelser som eventuellt gäller dem.

De personer som avses i 25 § 1 mom. i barnskyddslagen är skyldiga att trots sekre-

tessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för ett sexualbrott som är straffbart enligt 20 kap. i strafflagen, såsom sexuellt utnyttjande av barn eller grovt sexuellt utnyttjande av barn.

Barnskyddsmyndigheterna ska trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen om det finns grundad anledning att misstänka att ett barn i sin uppväxtmiljö utsatts för ett brott mot liv och hälsa som är straffbart enligt 21 kap. i strafflagen och för vilken det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år. Enligt 25 § 3 mom. i barnskyddslagen är barnskyddsmyndigheterna skyldiga att göra en anmälan till polisen om sådana sexualbrott mot barn som är straffbara enligt 20 kap. i strafflagen.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Kapitel V. Materiell rätt.

Artikel 29. Civilrättsliga processer och medel. Artikelns förutsätter att parterna säkerställer att brottsoffren får tillgång till adekvata civilrättsliga medel å ena sidan mot förövaren och å andra sidan mot sådana myndigheter som inte har fullgjort sin skyldighet att vidta nödvändiga förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder. Enligt den förklarande rapporten till konventionen ska, om brottsoffret dör, rättsmedlen vara tillgängliga för brottsoffrets anhöriga.

Enligt den förklarande rapporten kan sådana rättsmedel vara t.ex. olika besöksförbud. Dessutom ska det införas rättsmedel som gäller ärekränkning och smädelser i samband med olaga förföljelse och sexuella trakasserier, om dessa gärningar inte hör till tillämpningsområdet för partens straffrätt. Meddelande av besöksförbud är inte i Finland beroende av att den person som besöksförbudet gäller har begått ett brott. Det är snarast fråga om ett ärende som kan jämföras med en säkringsåtgärd. Ärekränkning har däremot kriminaliserats i Finland, varför sådana frågor behandlas vid brottmål. Det är naturligtvis alltid möjligt att inleda ett civilrättsligt mål mot påstådda förövare av våldshandlingar, t.ex. i form av en skadeståndstalan.

Utöver det att en myndighet kan dömas enligt 40 kap. i strafflagen för brott mot tjänsteplikt (9 §), och för brott mot tjänsteplikt av oaktsamhet (10 §), kan staten, en kommun eller ett annat offentligt samfund bli skadeståndsskyldig enligt skadeståndslagen (412/1974) för skada som en myndighets anställd eller en anställd vid ett annat offentligt samfund orsakar genom fel eller försumelse.

Justitiekanslern och riksdagens justitieombudsman är de högsta laglighetsövervakarna i Finland (108 och 109 § i grundlagen). Deras uppgift är att undersöka klagomål som gäller åtgärder av personer verksamma inom myndigheter eller andra offentliga samfund.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 30. Ersättning. I artikeln bestäms om brottsoffers rätt att söka och få ersättning för våldshandlingar. Det primära ansvaret för gottgörande av skada som orsakats genom brott ligger hos förövaren, men staten har en sekundär ersättningsskyldighet. Staten ska betala ersättning i situationer där brottsoffret har fått en svår kroppsskada eller allvarligt men för hälsan, inklusive allvarligt men för den psykiska hälsan, i den mån skadan inte täcks av andra källor såsom förövaren, försäkringar eller statligt finansierad sjuk- och socialvård. Ersättning kan då sökas retroaktivt av gärningsmannen. I den förklarande rapporten konstateras att när brottsoffren inte nödvändigtvis ofta har den partens medborgarskap, inom vars territorium brottet har begåtts, ska statens sekundära ersättningsskyldighet också gälla medborgare i andra länder utöver medborgarna i det egna landet.

Den som utsatts för våld kan i Finland ansöka om ersättning med stöd av skadeståndslagen av den som orsakat skadan antingen i samband med ett brottmål eller genom en separat talan som ett civilrättsligt anspråk. Vanligen utreder polisen eventuella skadeståndsanspråk redan under förundersökningen. Åklagaren ska enligt 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) på målsägandens begäran i samband med åtalet även föra målsägandens talan beträffande dennes privaträttsliga anspråk mot svaranden på grund av brottet, om detta kan ske utan väsentlig olägenhet och anspråket inte är up-

penbart ogrundat. Med stöd av 5 kap. 2 § i skadeståndslagen kan ersättning erhållas för nödvändiga sjukvårdskostnader samt för tillfälliga men och bestående men. Dessutom har enligt 6 § i det kapitlet rätt till ersättning för lidande som orsakats av en kränkning t.ex. den vars personliga integritet har blivit allvarligt kränkt uppsåtligen eller av grov oaktsamhet.

Brottsoffret har i enlighet med brottsskadlagen (1204/2005) rätt att få ersättning av statens medel. Brottsoffret kan söka ersättning direkt av Statskontoret trots att han eller hon inte skulle ha försökt indriva den först själv av förövaren. Ersättning ska dock yrkas av förövaren i samband med behandlingen av ett straffrättsligt mål. Om brottet inte har kunnat uppklaras eller man inte fått fast förövaren, kan ersättning erhållas av Statskontoret utan domstolsavgörande. Ersättningar betalas i huvudsak för personskador, t.ex. för sjukvårdskostnader samt för tillfälliga men, bestående men och psykiskt lidande. Från den ersättning som betalas av statens medel görs avdrag för den ersättning som brottsoffret har fått eller kommer att få med stöd av annan lag eller försäkring, samt för ersättning som förövaren har betalat till brottsoffret. Erhållande av ersättning enligt brottsskadlagen är inte beroende av medborgarskapet hos den som utsatts för våldshandlingarna.

Den offerpolitiska kommissionen föreslår i sin mellanrapport av den 20 januari 2014 att en brottsofferavgift ska tas i bruk. Mellanrapporten utgör en del av det förvaltningsövergripande projektet Brottsofferpolitik och stödtjänster för brottsoffer, vilket tillsattes i april 2013. Genom den avgift som ska tas ut av gärningsmän täcks en del av kostnaderna för stödtjänster till brottsoffer. Den offerpolitiska kommissionen föreslår i sin mellanrapport att brottsofferavgiften ska tas ut av alla sådana personer som i en domstol dömts för ett strafflagsbrott där fängelsestraff är möjligt. Dessutom ska brottsofferavgiften tas ut av personer i fråga om vilka åklagaren i ett strafforderförfarande fastställer ett bötesstraff för ett sådant strafflagsbrott, där ett fängelsestraff är möjligt. Kommissionen bedömde att brottsofferavgiften till sin storlek kunde vara ca 50 euro. I samband med den fortsatta beredningen bedöms storleken på avgiften se-

parat. Kommissionen föreslår att det i statsbudgeten ska införas ett anslag avsett för finansiering av stödtjänster till brottsoffer.

Ministergruppen för inre säkerhet beslutade den 12 december 2013 att beredningen för ibrukttagande av en brottsofferavgift ska fortsätta. Ministergruppen beslutade i enlighet med kommissionens förslag att brottsofferavgiftens avkastning ska kanaliseras till organisationer som producerar tjänster genom ett statsbidragsmoment som ska fogas till statsbudgeten. Den lagstiftning som hänförs till brottsofferavgiften bereds vid justitieministeriet.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 31. Vårdnad, umgängesrätt och säkerhet. Punkt 1 förutsätter att sådant våld som faller inom ramen för konventionen beaktas när frågor om vårdnad av barn och barns umgängesrätt ska avgöras. Enligt punkt 2 ska utövandet av umgängesrätt eller vårdnad genomföras så att de inte äventyrar brottsoffrets eller barnens rättigheter och säkerhet.

Enligt 10 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) ska ärenden som gäller vårdnad om barn och umgängesrätt avgöras framför allt enligt vad som är bäst för barnet. I detta syfte ska särskild uppmärksamhet fästas vid hur vårdnaden och umgängesrätten bäst kan ordnas i framtiden. Lagens utgångspunkt är att avgöranden i ärenden som gäller vårdnad och umgängesrätt ska göras utifrån de faktorer som framgått i respektive enskilda fall och med tanke på barnets bästa. Först strävar barnatillsyningsmannen efter att få en förlikningslösning i enlighet med barnets bästa. Om en sådan lösning inte kan uppnås, övergår ärendet till domstol för behandling. Vid avgörande av ett ärende som gäller vårdnaden om ett barn, ska föräldrarnas förmåga att vara vårdnadshavare bedömas. Våldsamt beteende hos en förälder är av betydelse vid denna bedömning. Institutet för hälsa och välfärd publicerar på hösten 2013 en guide för barnatillsyningsmän för kartläggning av våld i nära relationer och ingripande i det.

Vid avgörande av ett ärende som gäller vårdnaden om ett barn ska domstolen bedöma faktorer som hänförs till genomföran-

det av umgängesrätten, och också där beaktas faktorer som gäller våld. Enligt 9 § ska domstolen då den fattar beslut om umgängesrätten ge närmare föreskrifter om de villkor som ska gälla för umgängesrätten och rätten att hålla barnet hos sig. Bestämmelsen ger en möjlighet att bestämma att umgängesrätten ska genomföras som övervakad.

Barnet eller en förälder kan också skyddas genom ett besöksförbud (lag om besöksförbud, 898/1998). Ett besöksförbud som meddelats för att skydda ett barn har företräde i förhållande till umgängesrätten, och den person som besöksförbudet gäller har inte rätt att träffa barnet medan besöksförbudet är i kraft (RP 144/2003 rd, s. 21–22). Ett besöksförbud mot den förälder som träffar barnet för att skydda den andra föräldern är inte i sig ett hinder för fastställandet av umgängesrätten eller för genomförandet av den fastställda umgängesrätten. Beroende på situationen kan man be att träffarna ordnas övervakade eller att de genomförs på en viss plats.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 32. Civilrättsliga konsekvenser av tvångsäktenskap. Enligt artikeln ska äktenskap som ingåtts genom tvång kunna upphävas, ogiltigförklaras eller upplösas. Åtgärden får inte orsaka oskäligen ekonomisk och administrativ belastning för brottsoffret. I stycket som gäller denna artikel i den förklarande rapporten konstateras att det nationella genomförandet i fråga om de begrepp som används ("upphävas", "ogiltigförklaras", "upplösas") i praktiken kan variera enligt den civilrättsliga terminologin i olika parter. I den förklarande rapporten konstateras att när ett äktenskap "upplöses", t.ex. i samband med äktenskapsskillnad, avlägsnas äktenskapets rättsverkningar först från och med datumet för upplösningen. Enligt den finska lagstiftningen upplöses äktenskap i princip genom äktenskapsskillnad. Ett undantag till detta utgörs av 19 § i äktenskapslagen (234/1929), enligt vilket en vigsel är ogiltig, om den inte har förrättats enligt 15 § eller om den har förrättats av någon som inte haft rätt att förrätta vigsel. Enligt 15 § ska vid vigseln de förlovade för det första vara samtidigt närvarande. Dessutom ska vigselförrättaren, då vardera

har svarat jakande på vigselförrättarens fråga om han eller hon vill ingå äktenskap med den andra, konstatera att de är äkta makar. Äktenskapet anses således vara ogiltigt, om vigselförrättaren inte har fått ett personligt samtycke till vigseln av båda parterna. Om ett tvångsäktenskap har ingåtts mot dessa villkor i äktenskapslagen, kan äktenskapet anses vara ogiltigt. I annat fall kan tvångsäktenskapet upplösas i vanlig ordning genom en ansökan om äktenskapsskillnad.

Eftersom det i fråga om tvångsäktenskap är fråga om en straffbar gärning, blir de omständigheter som gäller ingåendet av äktenskapet alltid i varje fall att bedöma i ett straffrättsligt mål. Erhållande av äktenskapsskillnad är naturligtvis inte bundet vid behandlingen av ett straffrättsligt mål, utan äktenskapsskillnad kan sökas i vilket skede av processen som helst. Således kan det ofta vara snabbare och lättare att få äktenskapsskillnad än att visa att äktenskapet är ogiltigt. I en internationell jämförelse är det i Finland lätt och billigt att få äktenskapsskillnad och det går snabbt. Att få äktenskapsskillnad förutsätter inte samtycke eller annan medverkan av den andra parten. Ansökan om äktenskapsskillnad behöver inte motiveras och äktenskapsskillnad fås efter en betänketid på sex månader och i vissa situationer utan betänketid. För att upprätta en ansökan om äktenskapsskillnad behövs det inte heller någon juridisk experthjälp.

Den finska lagstiftningen utgår från att äktenskapet inte har och inte heller ska ha stämplande konsekvenser. Detta mål stöds kraftigt av den lagstiftningsändring som genomfördes 1987, varefter äktenskapsskillnad har erhållits genom ansökningsförfarande utan att någondera eller båda makarna anges som skyldiga till söndringen i äktenskapet.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 33. Psykiskt våld. Artikeln ålägger parterna skyldigheten att kriminalisera uppsåtliga gärningar som innebär en allvarlig kränkning av en persons psykiska integritet genom tvång eller hot. Enligt den förklarande rapporten avser artikeln täcka sådana fall där det psykiska våldet är mer långvarigt än en enskild händelse.

Bestämmelserna i strafflagen gällande misshandel kan utöver fysisk misshandel också tillämpas på psykiskt våld. Enligt 21 kap. 5 § i strafflagen ska den som begår fysiskt våld mot någon eller som utan att begå sådant våld skadar någons hälsa, tillfogar honom smärta eller försätter honom i medvetlöshet eller något annat motsvarande tillstånd, dömas för misshandel. Enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 94/1993 rd) omfattar "skadar någons hälsa" sådana gärningar vars konsekvenser framkommer som psykiska sjukdomar eller störningar i den psykiska hälsan. En sådan gärning förutsätter alltså att den orsakar någon följdverkan. För grundformen av misshandel kan böter eller fängelse i högst två år utdömas.

Misshandeln kan anses vara grov enligt 21 kap. 6 § i strafflagen om vid misshandeln 1) någon tillfogas svår kroppsskada eller en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge, 2) brottet begås på ett synnerligen rått eller grymt sätt, eller 3) används skjut- eller eggvapen eller något annat jämförbart livsfarligt hjälpmedel och brottet även bedömt som en helhet är grovt. För grov misshandel kan fängelse i minst ett och högst tio år utdömas. Misshandeln kan däremot anses vara lindrig enligt 21 kap. 7 § om misshandeln med hänsyn till att våldet, kränkningen av den kroppsliga integriteten eller den skada som tillfogats offrets hälsa har varit mindre betydande eller med beaktande av andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet är ringa. Straffet för lindrig misshandel är böter.

Eftersom det i artikeln är fråga om gärningar som genomförs genom tvång eller hot, kan också olaga tvång enligt 25 kap. 8 § i strafflagen eller olaga hot enligt 25 kap. 7 § bli tillämpliga. Till olaga tvång gör sig den skyldig som orättmätigt med våld eller hot tvingar någon att göra, tåla eller underlåta något. Straffet för olaga tvång kan vara böter eller fängelse i högst två år. Till olaga hot gör sig den skyldig som lyfter vapen mot någon eller på något annat sätt hotar någon med brott under sådana omständigheter att den hotade har grundad anledning att frukta för att hans egen eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är i allvarlig fara.

Straffet för olaga hot är böter eller fängelse i högst två år.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 34. Stalking. Artikeln ålägger parterna att kriminalisera uppsåtliga gärningar som innebär ett upprepat hotfullt beteende gentemot en annan person som orsakar att han eller hon känner fruktan för sin säkerhet. I den förklarande rapporten till konventionen konstateras att ett beteende i enlighet med artikeln kan komma till uttryck t.ex. som ett upprepat följande eller iakttagande av en person eller icke-önskvärd kontaktering av en person. Artikeln avser också att omfatta sådan stalking som sker med hjälp av informationsteknologi eller i den virtuella världen (såsom på chat eller i de sociala medierna).

Till strafflagen har fogats en straffbestämmelse som förbjuder olaga förföljelse (25 kap. 7 a § [13.12.2013/879]), vilken trädde i kraft i början av 2014. Enligt den nya bestämmelsen begår den olaga förföljelse som upprepade gånger hotar, följer efter, iakttar, eller kontaktar eller på något annat jämförbart sätt obehörigen förföljer någon annan så att förfarandet är ägnat att skapa rädsla eller ångest hos den som förföljs. För brottet kan böter eller fängelse i högst två år utdömas. Olaga förföljelse är ett brott som står under allmänt åtal.

Artikel 35. Fysiskt våld. Artikeln ålägger skyldigheten att kriminalisera uppsåtliga fysiska våldshandlingar mot en annan person.

Ovan i samband med artikel 33 har strafflagens bestämmelser om misshandel analyserats i fråga om psykiskt våld. Dessa bestämmelser om misshandel och andra bestämmelser i 21 kap. i strafflagen är också tillämpliga på fysiskt våld.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 36. Sexuellt våld, inbegripet våldtäkt. Artikeln ålägger parterna skyldigheten att kriminalisera uppsåtliga sexuella handlingar mot en annan person utan dennes samtycke oberoende av förhållandet mellan brottsoffret och förövaren. Kriminaliserings-skyldigheten omfattar också situationer där offret tvingas utföra sexuella handlingar med en tredje person. Trots att våldtäkt nämns i artikelns rubrik, kräver artikeln inte att alla

de brott som avses där ska kriminaliseras uttryckligen som våldtäkt.

I fallet *M.C. v. Bulgarien* (dom 4.12.2003) ansåg Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att alla sexuella gärningar som saknar samtycke ska kriminaliseras och de ska lagföras effektivt.

Våldtäkt har straffbelagts i 20 kap. 1 § i strafflagen. Enligt 1 mom. begår den våldtäkt som genom våld på person eller med hot om sådant våld tvingar någon till samlag. Enligt 2 mom. ska också den dömas för våldtäkt som genom att utnyttja att någon till följd av medvetlöshet, sjukdom, handikapp, rädsla eller något annat hjälplöst tillstånd inte kan försvara sig eller förmår utforma eller uttrycka sin vilja, har samlag med honom eller henne. Straffet för våldtäkt är fängelse i minst ett år och högst sex år. I enlighet med 20 kap. 2 § kan våldtäkt anses som grov t.ex. när brottet begås av flera eller genom brottet orsakas synnerligen kännbart psykiskt eller fysiskt lidande och gärningen även bedömd som helhet är grov. För grov våldtäkt kan dömas fängelse i minst två och högst tio år. Om en våldtäkt, med hänsyn till att våldet eller hotet har varit ringa eller andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet har begåtts under förmildrande omständigheter, ska gärningsmannen med stöd av 20 kap. 3 § dömas för tvingande till samlag. Straffet är då fängelse i högst tre år.

Till artikeln hänför sig också bestämmelserna i 20 kap. 4 och 5 § om tvingande till sexuell handling (4 §) och sexuellt utnyttjande (5 §).

Riksdagen har behandlat regeringspropositionen (216/2013 rd) om ändring av 20 kap. i strafflagen som gäller sexualbrott. I den form som riksdagen godkänt ändringarna har de nya straffbestämmelserna om våldtäkt följande innehåll. Den nu gällande bestämmelsen i 20 kap. 1 § om gärningens grundform i fråga om våldtäkt förblir oförändrad. Den nuvarande bestämmelsen om tvingande till samlag (3 §) upphävs och straff för gärningar som ska betraktas som lindrigare än grundformen av våldtäkt ska i fortsättningen dömas ut med stöd av paragrafen om våldtäkt. Gärningen kan inte längre anses lindrigare än grundformen om våld brukats vid våldtäkten. Straffskalan för mindre allvarlig våldtäkt är

från fyra månader till fyra år fängelse. Straffskalan för grundformen av våldtäkt är fortfarande ett till sex år fängelse. Våldtäkt där brottsoffret är ett barn som inte har fyllt 18 år betraktas i fortsättningen som grov våldtäkt. Lagändringarna träder i kraft i början av september 2014.

Artikel 37. Tvångsäktenskap. Punkt 1 ålägger parterna skyldigheten att kriminalisera tvingande till äktenskap. Punkt 2 ålägger parterna skyldigheten att kriminalisera förledande av en person utomlands i syften att tvinga honom eller henne till äktenskap. I det senare fallet krävs inte att äktenskapet har ingåtts för att brottet ska vara fullbordat.

Förledande av en person till tvångsäktenskap kan uppfylla rekvisitet för människohandel. Enligt 25 kap. 3 § 1 mom. begår den människohandel som genom att 1) utnyttja någon annans beroende ställning eller skyddslösa läge, 2) vilseleda någon annan eller genom att utnyttja att någon vilseletts, 3) betala ersättning till en person som har kontroll över en annan person, eller 4) ta emot en sådan ersättning tar kontroll över någon eller rekryterar, överlåter, transporterar, tar emot eller inhyser någon i syfte att göra honom eller henne till föremål för sexuellt utnyttjande enligt 20 kap. 9 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen (koppleri) eller därmed jämförbart sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller andra förhållanden som kränker människovärdet eller i syfte att avlägsna organ eller vävnader i ekonomiskt vinningssyfte. Enligt 2 mom. begår också den människohandel som tar kontroll över en person som är yngre än aderton år, rekryterar, överlåter, transporterar, tar emot eller inhyser en sådan person i sådant syfte som anges i 1 mom., även om inget av de medel som nämns i 1 mom. 1–4 punkten har använts. Straffet för människohandel är fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Människohandel kan anses vara grov enligt 25 kap. 3 a § t.ex. när brottet riktar sig mot ett barn under aderton år eller mot en person som har en väsentligt nedsatt förmåga att försvara sig och brottet också bedömd som en helhet är grov. Som straff för grov människohandel kan dömas fängelse i minst två och högst tio år.

För det tredje anges som gärningens syfte i 1 mom. i paragrafen om människohandel att försätta personen i förhållanden som kränker människovärdet. Enligt paragrafens förarbeten (RP 34/2004 rd) kan begreppet förhållanden som kränker människovärdet bero på tidpunkten och kulturen. Sådana förhållanden kan åtminstone anses vara de med slaveri jämförbara institutioner och förfaranden som anges i tilläggskonventionen av år 1956 om undertryckande av slaveri, slavhandel samt med slaveri jämförbara institutioner och sedvänjor (FördrS 17/1959). I den nämnda tilläggskonventionen jämföras med slaveri också de i konventionen närmare angivna formerna av tvångsäktenskap (artikel 1 c). Dessa är institutioner eller sedvänjor med stöd av vilka I) en kvinna, utan att hon har rätt att vägra, bortlovas eller ges till äkta mot en penning- eller naturaprestation, som ska betalas åt hennes föräldrar, förmyndare, familj eller vilken annan person eller persongrupp som helst, eller II) en kvinnas make, dennes familj eller släkt är berättigad att mot vederlag eller på annat sätt överlåta henne åt tredje man; eller III) en kvinna då hennes make avlidit, kan överlåtas som arv åt en annan person.

Såsom försättande i förhållanden som kränker människovärdet kan på det sätt som avses i bestämmelsen om människohandel också anses vara andra former av tvångsäktenskap, om bara de övriga förutsättningarna i människohandelsbestämmelsen uppfylls, dvs. något av de medel och gärningssätten som anges där. Justitieministeriets arbetsgrupp överlämnade i oktober 2012 sitt betänkande gällande reformen av bestämmelserna om människohandel i strafflagen. I arbetsgruppens betänkande har också tvingande till äktenskap nämnts som ett exempel på försättande i förhållanden som kränker människovärdet (Justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 63/2012, s. 102).

I fråga om punkt 2 kan man konstatera, att tillämpningen av bestämmelserna om människohandel inte förutsätter att personen nödvändigtvis har utsatts för utnyttjande eller t.ex. förhållanden som kränker människovärdet, såsom tvångsäktenskap. Rekvisitet uppfylls redan när en person t.ex. genom vilseledande eller genom att utnyttja dennes misstag

transporteras någonstans för att där bli utsatt för i paragrafen avsett utnyttjande eller förhållanden som kränker människovärdet. Det är alltså tillräckligt att en sådan avsikt att utnyttja finns.

Trots att lagstiftningen i Finland redan nu räcker till för att täcka kraven i artikeln om kriminalisering av tvångsäktenskap, är det skäl att i fortsättningen överväga om det föreligger behov för en mer ingående granskning av lagstiftningen till denna del. T.ex. i Sverige samt i England och Wales har till lagstiftningen fogats en separat straffbestämmelse som gäller tvångsäktenskap.

Artikel 38. Kvinnlig könsstympning. I punkt a åläggs parterna straffbelägga alla former av avlägsnande, helt eller delvis, av kvinnors och flickors könsorgan. Enligt den förklarande rapporten till konventionen hör också åtgärder som utförs av yrkesverksamma inom hälsovården till tillämpningsområdet för artikeln. Kriminaliseringskyldigheten gäller enligt punkt b också att tvinga eller förmå en kvinna att genomgå könsstympning samt enligt punkt c att mana, tvinga eller förmå en flicka att genomgå en sådan handling.

Avlägsnande eller stympning av kvinnors och flickors könsorgan kan bedömas som misshandel enligt 21 kap. 5 § i strafflagen eller som grov misshandel enligt 6 § i det kapitlet. Rekvisiten för misshandelsbestämmelserna har analyserats ovan i samband med artikel 33. Enligt lärorerna för medverkan kan också den begå misshandel genom handlingar som avses i punkt b i artikeln som inte själv direkt genomför misshandeln, men vars verksamhet dock i en helhetsbedömning av gärningen har en betydande position med tanke på fullbordandet av brottet. På samma sätt kan man i fråga om punkt c i artikeln anse att den som uppmanar eller övertalar ett barn att undergå könsstympning kan dömas som gärningsman för misshandelsbrott med stöd av bestämmelserna om medverkan eller ansvar för försummelse eller åtminstone enligt 5 kap. 6 § till medhjälp till ett sådant brott.

Social- och hälsovårdsministeriet har antagit ett handlingsprogram för åren 2012–2016 för att förhindra flickors och kvinnors könsstympning. Syftet med programmet är att

förhindra könsstympning av flickor i Finland och att öka välfärden och livskvaliteten hos de kvinnor som redan stympats genom att skapa permanenta riksomfattande och lokala strukturer för att förhindra könsstympning av flickor och kvinnor. Vidare syftar man till att utveckla förebyggande arbete på lång sikt samt att effektivisera samarbetet, klarlägga arbetsfördelningen och förbättra koordineringen mellan olika myndigheter och andra aktörer.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 39. Tvångsabortering och tvångssterilisering. I punkt a åläggs parterna skyldigheten att kriminalisera tvångsabortering på en kvinna eller flicka och i punkt b tvångssterilisering. Gärningarna ska ha varit förövade utan ett på förhand lämnat informerat samtycke eller i fråga om tvångssterilisering också utan att offret har förstått proceduren. Kriminaliseringen gäller inte enligt den förklarande rapporten medicinska eller kirurgiska ingrepp i någon annan avsikt än kontroll av kvinnans naturliga reproduktiva förmåga, såsom t.ex. att rädda kvinnans liv.

Bestämmelser om olagligt avbrytande av havandeskap ingår i 22 kap. i strafflagen. Enligt 1 § begår den olagligt avbrytande av havandeskap som utan sådant tillstånd som krävs i lagen om avbrytande av havandeskap (239/1970) eller annars obehörigen avbryter en annans havandeskap. En gärning enligt punkt a ska i princip bedömas som grovt olagligt avbrytande av havandeskap enligt 2 §. Enligt paragrafen begår gärningsmannen grovt olagligt avbrytande av havandeskap om vid olagligt avbrytande av havandeskap brottet begås mot kvinnans vilja och brottet även bedömt som en helhet är grovt. Straffet för gärningen är fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. I regeringspropositionen gällande denna strafflagsbestämmelse (RP 156/2008 rd) konstateras att det i fråga om allvarliga gärningar som innebär kränkning av en kvinnas kroppsliga integritet dock döms i enlighet med bestämmelserna om sammanträffande av brott också för misshandel eller grov misshandel med stöd av 21 kap. 5 och 6 § i strafflagen enligt de förutsättningarna som föreskrivits för brotten i fråga.

Tvångssterilisering enligt artikeln ska där-
emot i första hand bedömas som misshand-
elsbrott enligt 21 kap. i strafflagen. Be-
stämmelserna om olaga tvång i 25 kap. 8 § i
strafflagen kan också bli aktuella.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter
inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 40. Sexuella trakasserier. Artikeln
förutsätter att parterna ska vidta nödvändiga
lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för
att säkerställa att alla oönskade former av
verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av
sexuell karaktär som har till syfte eller följd
att en persons värdighet kränks, särskilt ge-
nom att skapa en skrämmande, fientlig, för-
nedrande, kränkande eller stötande miljö, kan
leda till straffrättsliga eller andra rättsliga
sanktioner.

I den förklarande rapporten konstateras att
syftet med definitionen är att beskriva ett be-
teendemönster, där de enskilda beståndsde-
larna när de analyseras separat inte nödvän-
digtvis leder till påföljder. Dessutom konsta-
teras där att brottsoffret och förövaren av
våldshandlingarna oftast känner varandra,
och ofta representerar de i sitt förhållande
olika hierarki- och maktnivåer. Vidare konsta-
teras att tillämpningsområdet för artikeln
inte begränsar sig till arbetslivet, men kraven
på ansvar kan variera enligt det enskilda fal-
let där förfarandet i fråga förekommer.

I den finska lagstiftningen ingår inget all-
mänt förbud mot sexuella trakasserier med
straffrättslig eller annan påföljd enligt vad
som krävs i artikeln. I de fall som avses i ar-
tikeln kan dock bl.a. bestämmelserna i straff-
lagen om ärekränkning tillämpas. Enligt 24
kap. 9 § i strafflagen begär den ärekränkning
som 1) framför en osann uppgift eller anty-
dan om någon så att gärningen är ägnad att
orsaka skada eller lidande för den kränkte el-
ler utsätta honom eller henne för missakt-
ning, eller 2) på något annat sätt än i 1 punk-
ten avsett sätt förnedrar någon. Straffet är bö-
ter eller fängelse i högst sex månader. Äre-
kränkningen kan anses vara grov bl.a. när
den orsakar stort eller långvarigt lidande eller
särskilt stor eller kännbar skada (24 kap. 10 §
i strafflagen).

För att beakta Europadomstolens rättsprax-
is har i strafflagens bestämmelse om spridan-
de av information som kränker privatlivet

och ärekränkning fogats nya moment som
begränsar straffbarheten, vilken trädde i kraft
den 1 januari 2014. Som spridande av infor-
mation som kränker privatlivet anses inte
framförande av en uppgift, antydan eller bild
som gäller en sådan persons privatliv som
verkar inom politiken, näringslivet, i en of-
fentlig tjänst eller i ett offentligt uppdrag el-
ler i något annat med dessa jämförbart upp-
drag, om uppgiften, antydan eller bilden kan
påverka bedömningen av personens förfaran-
de i nämnda uppdrag och framförandet be-
hövs för behandlingen av någon samhälleligt
betydelsefull sak. Som ett brott anses inte
heller information som lämnats för att en frå-
ga som är av vikt från allmän synpunkt ska
kunna behandlas, om informationen inte tyd-
ligt överskrider det som kan anses som god-
tagbart. Vid bedömningen av saken ska bl.a.
beaktas innehållet i informationen och andra
personers rättigheter. Bedömningen kan bl.a.
gälla lämnande av information om identiteten
på gärningsmän i nyheterna.

Gärningar enligt artikeln kan också uppfyl-
la rekvisitet för tvingande till sexuell hand-
ling (20 kap. 4 § i strafflagen) eller sexuellt
utnyttjande (20 kap. 5 §). I fråga om personer
som inte fyllt 16 år kan dessutom bestäm-
melserna om sexuellt utnyttjande av barn (20
kap. 6 och 7 §) bli tillämpliga. Dessutom kan
i fall som avses i artikeln i vissa situationer
bestämmelserna i strafflagen om misshandel
bli tillämpliga. T.ex. i högsta domstolens av-
görande HD:2012:14 var det fråga om fast-
ställande av ersättning för lidande i ett fall
där en person som varit passagerare i en taxi
i de lägre rättsinstanserna dömts för miss-
handel då denne gjort sexuella närmanden
mot den kvinnliga chauffören under resan.

I de fall som anges i artikeln är det möjligt
att söka skadeersättning antingen i samband
med ett eventuellt brottmål eller genom en
separat skadeståndstalan. Enligt 5 kap. 6 § i
skadeståndslagen har bl.a. den rätt till ersät-
ning för lidande som orsakats av en kränk-
ning vars personliga integritet har blivit all-
varligt kränkt uppsåtligen eller av grov oak-
samhet eller vars människovärde har blivit
allvarligt kränkt uppsåtligen eller av grov
oaksamhet på ett annat sätt. Ersättningen be-
stäms på grundval av det lidande som kränk-
ningen är ägnad att orsaka med särskild hän-

syn tagen till kränkningens art, den kränktes ställning, förhållandet mellan den som har gjort sig skyldig till kränkningen och den kränkte samt kränkningens offentlighet. Ersättning för lidande som bestäms på dessa grunder kräver inte att kränkningen har gjorts genom en brottslig gärning. I regeringspropositionen om denna bestämmelse (RP 167/2003 rd) konstateras att man med kränkning av den personliga integriteten utöver den kroppsliga integriteten också avser ett väsentligt intrång i en persons psykiska integritet till exempel i form av trakasserier eller mobbning. Enligt regeringspropositionen kan trakasserier eller mobbning som ger rätt till ersättning typiskt utgöras av sådana upprepade kränkningar av person som när de betraktas som enskilda handlingar är av mindre betydelse, men som tillsammans utgör en helhet som måste anses vara allvarlig.

Liksom det konstateras ovan i samband med artikel 36, behandlade riksdagen på våren 2014 regeringspropositionen om ändring av bestämmelserna i 20 kap. i strafflagen (RP 216/2013 rd). I detta sammanhang har den godkänt ett nytt brottsrekvisit för sexuellt antastande. Enligt nya 5 a § ska den dömas för sexuellt antastande som "genom beröring utsätter en person för en sexuell handling som är ägnad att kränka personens sexuella självbestämmanderätt". Straffskalan är böter eller fängelse i högst sex månader. I regeringspropositionen var brottsbenämningen sexuellt ofredande i enlighet med konventionen, men i riksdagsbehandlingen ändrades benämningen till sexuellt antastande. Avsikten är att lagändringen ska träda i kraft på hösten 2014.

I jämställdhetslagen förbjuds sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön såsom diskriminering (7 §). Med sexuella trakasserier avses i jämställdhetslagen någon form av oönskat verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell natur som syftar till eller leder till att en persons psykiska eller fysiska integritet kränks, särskilt när en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller tryckande stämning skapas. Med trakasserier på grund av kön avses någon form av oönskat beteende som har samband med en persons könstillhörighet och som inte är av sexuell natur, men som syftar till eller leder till att personens psykiska eller fysiska integ-

ritet kränks och att en hotfull, fientlig, förnedrande, förödmjukande eller tryckande stämning skapas. I och med den ändring av jämställdhetslagen som presenteras i avsnitt 2.1 utgör motsvarande beteende trakasserier på grund av kön också när de hänför sig till könsidentitet eller könsuttryck (RP 19/2014 rd).

Förbudet mot sexuella trakasserier och trakasserier på grund av kön sträcker sig till jämställdhetslagens hela tillämpningsområde. Jämställdhetslagen fyller dock inte till alla delar konventionens krav, eftersom jämställdhetslagen inte tillämpas på förhållanden i privatlivet eller på verksamhet som hänför sig till religiösa samfunds religionsutövning. Dessutom blir gottgörelsepåföljden enligt jämställdhetslagen (11 §) aktuell endast när trakasserier förekommer i arbetslivet, i läroanstalter (utom grundskolan), i intresseorganisationer eller vid tillhandahållande av varor och tjänster (8, 8 b–8 e). På brott mot förbudet mot trakasserier som ingår i det allmänna förbudet mot diskriminering (7 §) kan skadeersättning bli aktuell. Man bör också lägga märke till att gottgörelse enligt jämställdhetslagen ska krävas av den som det ovan nämnda förbudet mot diskriminering riktar sig till. I praktiken riktar sig gottgörelsepåföljden i fall av trakasserier vanligtvis inte mot den person som begått trakasserierna, utan t.ex. mot arbetsgivaren eller läroanstalten som försummat att vidta tillgängliga åtgärder för att avlägsna trakasserierna efter att den har fått kännedom om dem.

Enligt 28 § i arbetarskyddslagen (738/2002) ska, om det i arbetet förekommer trakasserier eller annat osakligt bemötande av en arbetstagare som medför olägenheter eller risker för arbetstagarens hälsa, arbetsgivaren sedan han fått information om saken med till buds stående medel vidta åtgärder för att avlägsna missförhållandet. Med trakasserier och osakligt bemötande avses enligt lagens förarbeten (RP 59/2002 rd) också sexuella trakasserier och osakligt bemötande.

Enligt 65 § i arbetarskyddslagen övervakar arbetarskyddsmyndigheten att arbetarskyddslagen iakttas på det sätt som bestäms i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006).

Det finns relativt lite övervakningspraxis gällande sexuella trakasserier eller trakasserier på grund av kön enligt en utredning som fått av ansvarsområdena för arbetarskydd vid tre regionförvaltningsverk. Inom ansvarsområdena för arbetarskydd följer förfarandet vid övervakningen av sexuella trakasserier de anvisningar för övervakningen som social- och hälsovårdsministeriet utfärdat för arbetarskyddsavdelningens ansvarsområden för arbetarskydd.

1) Sexuella trakasserier kan uppfylla rekvisiten för trakasserier enligt 28 § i arbetarskyddslagen, om förfarandet är så allvarligt att det kan orsaka skada eller fara för arbetstagarens hälsa. På ansvarsområdet övervakas då att arbetsgivaren, efter att ha fått vetskap om trakasserier, med de medel som finns tillgängliga, vidtar åtgärder för att stoppa trakasserier. Till denna del har tillsynspraxis beskrivits i anvisningarna för arbetarskyddstillsynen (1/2011) om tillsyn av trakasserier och annat osakligt bemötande.

2) Sexuella trakasserier kan också utgöra i jämställdhetslagen förbjuden könsdiskriminering. Trots att förbudet mot könsdiskriminering i jämställdhetslagen faller utanför den övervakning som arbetarskyddsmyndigheten utför, är arbetarskyddsmyndigheten dock skyldig att anmäla misstankar om könsdiskriminering som framkommit i samband med annan övervakning till polisen för förundersökning. I anvisningen om övervakning av diskriminering i arbete (1/2012) beskrivs fördelningen av behörighet och samarbetsförfaranden mellan arbetarskyddsmyndigheten och jämställdhetsombudsmannen vid övervakning av könsdiskriminering.

Ikraftsättandet av bestämmelsen kräver inte nödvändigtvis ändringar i den nuvarande regleringen gällande sexuella trakasserier, när man beaktar att artikel 40 om sexuella trakasserier möjliggör att både en straffrättslig och en annan rättslig påföljd fastställs för sexuella trakasserier. Dessa påföljder ingår i redan gällande författningar.

Artikel 41. Medhjälp och försök. Artikeln innehåller en skyldighet att kriminalisera medhjälp och försök i fråga om vissa brott som faller inom ramen för konventionen.

Enligt punkt 1 ska parterna vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder

för att fastställa att uppsåtlig medhjälp till någon av de gärningar som är straffbelagda i enlighet med artiklarna 33 (psykiskt våld), 34 (stalkning), 35 (fysiskt våld), 36 (sexuellt våld), 37 (tvångsäktenskap), 38 a (kvinnlig könsstympling) och 39 (tvångsabortering och tvångssterilisering) i konventionen utgör brottsliga gärningar. Detta krav uppfylls på grundval av 5 kap. 6 § i strafflagen, eftersom uppsåtlig medhjälp till ett uppsåtligt brott eller ett straffbart försök till det är straffbart enligt paragrafen. Alla brott som enligt konventionen ska kriminaliseras är i Finland straffbara när de är uppsåtliga.

I punkt 2 åläggs parterna skyldigheten att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa att uppsåtliga försök till att begå de gärningar som avses i artiklarna 35 (fysiskt våld), 36 (sexuellt våld), 37 (tvångsäktenskap), 38 a (kvinnlig könsstympling) och 39 (tvångsabortering och tvångssterilisering) i konventionen utgör brottsliga gärningar. I strafflagen kriminaliseras försök till misshandel och grov misshandel, försök till alla sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen (med undantag för lockande av barn i sexuella syften enligt 8 b § 1 mom.), försök till människohandel och grov människohandel samt försök till olagligt avbrytande av havandeskap och till grovt olagligt avbrytande av havandeskap.

Av misshandelsbrotten är det endast försök till lindrig misshandel som inte har kriminaliserats. I den förklarande rapporten till konventionen konstateras dock att parterna har möjlighet att utsträcka kriminaliseringen av försök till gärningar som innebär fysiskt våld att endast gälla allvarliga våldshandlingar. I den förklarande rapporten konstateras att en sådan avgränsning är möjlig, eftersom tillämpningsområdet för artikel 35 i sig självt är mycket omfattande och också omfattar lindriga gärningar. Den finska straffrätten kan således anses uppfylla skyldigheterna enligt artikel 35 också i fråga om kriminaliseringen av försök till fysiskt våld.

Artikel 42. Oacceptabelt rättfärdigande av brott, inbegripet brott begångna i den så kallade hederns namn. I punkt 1 bestäms att kultur, sedvänja, religion, tradition, så kallad heder eller någon annan liknande personlig orsak inte får betraktas som ett rättfärdigande

av våldshandlingar som faller inom ramen för konventionen. Enligt punkt 2, om ett barn förmås begå en sådan våldshandling, minskar inte detta det straffrättsliga ansvaret hos anstiftaren för denna gärning.

Det rättfärdigande som avses i punkt 1 är okänt i den finska straffrätten. Däremot kan en skärpningsgrund enligt 6 kap. 5 § i strafflagen vara bl.a. att brottet har begåtts utifrån ett motiv som baserar sig på ras, hudfärg, härstamning, nationellt eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, sexuell läggning eller funktionsnedsättning eller utifrån ett annat motiv som är jämförbart med dessa.

Enligt den förklarande rapporten är syftet med punkt 2 att säkerställa det straffrättsliga ansvaret också i situationer där en myndig familjemedlem eller medlem i ett samfund förmår ett barn som är under åldersgränsen för straffrättsligt ansvar att begå de våldshandlingar som avses i punkt 1. En situation enligt punkt 2 ska i fråga om barn under 15 år bedömas såsom medelbart gärningsmannaskap enligt 5 kap. 4 § i strafflagen. Enligt den nämnda bestämmelsen döms den som gärningsman som har begått ett uppsåtligt brott genom att som redskap använda någon som inte kan bestraffas för brottet på grund av otillräknelighet eller bristande uppsåt eller av någon annan orsak som sammanhänger med förutsättningarna för straffrättsligt ansvar. Åldersgränsen för straffrättsligt ansvar är 15 år enligt strafflagen. Även när det är fråga om ett barn som överskrider gränsen för straffrättsligt ansvar, ska bestämmelsen i 5 kap. 5 § i strafflagen om anstiftan tillämpas, enligt vilken den som uppsåtligen förmår någon till ett uppsåtligt brott eller ett straffbart försök till brottet i fråga ska dömas för anstiftan till brott såsom gärningsman.

Straffrätten kan anses uppfylla skyldigheterna enligt artikeln.

Artikel 43. *Straffbestämmelsernas tillämpning.* I artikeln bestäms att straffbestämmelserna enligt konventionen ska vara tillämpliga oberoende av förhållandet mellan brottsoffret och förövaren.

I rekvisiten till de brott som faller inom ramen för konventionen görs ingen skillnad i fråga om förhållandet mellan brottsoffret och förövaren. De tillämpas oberoende av detta förhållande. Vid vissa brott, såsom vid sexu-

ellt utnyttjande och sexuellt utnyttjande av barn kan förhållandet mellan förövaren och brottsoffret ges betydelse. Då innebär ett nära förhållande mellan parterna vanligen att gärningen bedöms strängare än vanligt.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i strafflagen till denna del.

Artikel 44. *Jurisdiktion.* Artikeln innehåller bestämmelser om räckvidden för parternas jurisdiktion.

Artikeln gäller parternas jurisdiktion i olika situationer. Punkt 1 ålägger parterna skyldigheten att utsträcka sin jurisdiktion till gärningar som är straffbelagda i enlighet med konventionen när brottet har begåtts a) inom dess territorium eller b) ombord på ett fartyg som för flagg från den parten eller c) ombord på ett luftfartyg som är registrerat enligt den partens lagar eller d) av en av dess medborgare eller e) av en person som har sin hemvist inom dess territorium.

Med stöd av 1 kap. 1 § i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som begåtts i Finland. Sådana brott hör således till Finlands jurisdiktion på det sätt som konventionen förutsätter (punkt a). Enligt 1 kap. 2 § i strafflagen tillämpas i huvudsak finsk lag på brott som begåtts ombord på ett finskt fartyg (punkt b) eller luftfartyg (punkt c). Utanför tillämpningsområdet för paragrafen blir dock några situationer, vilka kan anses vara sällsynta, där det på ett brott som begåtts ombord på ett fartyg eller ett luftfartyg inte tillämpas finsk lag, när brottet har begåtts utomlands. Detta gäller t.ex. en situation där en person som hör till hamnpersonalen utomlands begår ett brott ombord på ett finskt fartyg. De begränsningar som föreskrivs i 1 kap. 2 § i strafflagen har i praktiken mycket liten betydelse. En motsvarande diskrepans mellan en internationell förpliktelse och strafflagen gäller t.ex. artikel 15.1 i Förenta Nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet (FördrS 20/2004). Vid sättande i kraft av konventionen ansåg man inte det vara nödvändigt att ändra strafflagen (RP 32/2003 rd). Diskrepansen har också bedömts vara mycket obetydlig till sina konsekvenser i regeringspropositionen om människohandelsbrott, koppleribrott och barnpornografibrott (RP 34/2004 rd).

När det gäller punkt d och e, att brott som begåtts av finska medborgare och i Finland stadigvarande bosatta personer hör till Finlands jurisdiktion, ingår bestämmelser om detta i 1 kap. 6 § i strafflagen. Enligt 1 mom. tillämpas finsk lag på brott som en finsk medborgare har begått utanför Finland. Enligt 3 mom. 1 punkten jämföras med en finsk medborgare en person som vid tidpunkten för brottet bodde eller vid inledandet av rättegången stadigvarande bor i Finland.

För att finsk lag ska kunna tillämpas på ett brott som begåtts utanför Finland av en finsk medborgare eller en person är varaktigt bosatt i Finland, ska gärningen i princip vara straffbar också i den stat där brottet begicks. Ett undantag till detta utgörs av de brott som anges i 1 kap. 7 § och 11 § i strafflagen. Konventionen förutsätter att kravet på s.k. dubbel straffbarhet slopas enbart i fråga om vissa allvarliga brott (se nedan punkt 3). Om brottet har förövats inom ett område som inte tillhör någon stat, är en förutsättning för straffbarheten enligt 1 kap. 6 § i strafflagen att på brottet enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader.

Enligt förarbetena till bestämmelsen (RP 1/1996 rd) är områden som inte tillhör någon stat åtminstone det öppna havet och Antarktis. Av brotten enligt konventionen är lindrig misshandel det enda brott för vilket det inte kan följa ett fängelsestraff som överskrider sex månader. I fråga om de gärningar som faller inom ramen för konventionen gäller avgränsningen alltså bara lindrig misshandel som begåtts på områden som inte hör till någon stats jurisdiktion. På det praktiska planet kan en sådan avgränsning anses ha en tämligen teoretisk betydelse. Med beaktande av punkt 3, enligt vilket kravet på dubbel straffbarhet ska slopas i fråga om gärningar som begåtts i främmande stater endast i fråga om de allvarligaste brotten i konventionen, kan man anse att det undantag från kraven i konventionen som orsakas av avgränsningen gällande områden som inte tillhör någon stat är så obetydlig, på samma sätt som det undantag som gäller avvikelser i fråga om 1 kap. 2 § i strafflagen, att det inte är skäl att ändra bestämmelserna gällande Finlands jurisdiktion av denna orsak.

Enligt punkt 2 ska varje part sträva efter att fastställa jurisdiktion beträffande de gärningar som är straffbelagda i enlighet med konventionen, när brottet har begåtts mot en av dess medborgare eller en person som har sin hemvist inom dess territorium. Punkten är alltså inte förpliktande, utan den uppmanar endast parterna att utvidga sin jurisdiktion i sådana frågor. Brott som riktar sig mot finska medborgare och utlänningar som bor stadigvarande i Finland hör redan nu i stor utsträckning till Finlands jurisdiktion. Enligt 1 kap. 5 § i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts utanför Finland och som riktar sig mot en finsk medborgare, ett finskt samfund, en finsk stiftelse eller någon annan finsk juridisk person eller en i Finland varaktigt bosatt utlänning, om på gärningen enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader.

Punkt 3 hänför sig till kravet på dubbel straffbarhet i fråga om brott som begåtts utomlands. Genom bestämmelsen avlägsnas i fråga om de allvarligaste brott som avses i konventionen den sedvanliga regeln om krav på dubbel straffbarhet, enligt vilken den straffbara gärningen också ska vara straffbar enligt lagstiftningen på gärningsorten. Parterna ska säkerställa att deras jurisdiktion inte är underkastad villkoret att gärningarna ska vara straffbara inom det territorium där de har förövat beträffande de brott som fastställs i artiklarna 36 (sexuellt våld), 37 (tvångsaktenskap), 38 (kvinnlig könsstympning) och 39 (tvångsabortering och tvångssterilisering) i konventionen i de situationer som avses i punkt 1 d och e. Enligt artikel 78 i konventionen är det möjligt att göra ett förbehåll i fråga om denna punkt.

På brott som finska medborgare eller i Finland varaktigt bosatta personer har begått utomlands tillämpas i fråga om vissa separat uppräknade brott enligt 1 kap. 11 § i strafflagen finsk lagstiftning, trots att inget straff föreskrivs för gärningen i lagstiftningen på gärningsorten. I paragrafens förteckning ingår bl.a. sexualbrott mot barn. Människohandelsbrotten definieras åter i 1 kap. 7 § i strafflagen som internationella brott på vilka Finlands lag tillämpas oberoende av lagstiftningen på gärningsorten. Således kan man anse att villkoret för avskaffande av kravet

på dubbel straffbarhet i fråga om tvångsaktenskap enligt artikel 37 uppfylls. Däremot kräver strafflagen att gärningen är straffbar också enligt lagstiftningen på gärningsorten när det gäller sexualbrott som riktar sig mot vuxna, kvinnlig könsstympning samt tvångsabortering och tvångssterilisering, utom när gärningarna ska anses vara internationella brott enligt förordningen om tillämpningen av 1 kap. 7 § strafflagen (627/1996).

Enligt den förklarande rapporten är syftet med bestämmelsen att bekämpa i synnerhet vissa sådana former av våld mot kvinnor, som kan begås utanför tillämpningsområdet för konventionen. Dessa former av våld är bl.a. könsstympning, tvångsabortering och tvångssterilisering. Till brott av denna typ kan därför ofta från Finlands perspektiv hänföra sig att de begås i någon annan stat, där dessa gärningar inte är straffbara. Det vore alltså motiverat att foga brotten i fråga, dvs. gärningarna enligt artikel 38 och 39, i förteckningen i 1 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen över sådana brott i fråga om vilka dubbel straffbarhet inte krävs.

Punkten förutsätter också att kravet på dubbel straffbarhet ska slopas i fråga om sexuellt våld enligt artikel 36. När det gäller gärningarna i fråga, dvs. i praktiken 20 kap. 1–5 § i strafflagen, har man gjort detta när gärningen riktar sig mot en person som inte fyllt 18 år. Trots att man i princip inte kan anse att sexualbrott vore typiskt sådana gärningar som begås framför allt utanför Finlands jurisdiktion, är det dock klart att deras straffbarhet kan variera från land till land. Vissa gärningar som i Finland betraktas som sexualbrott kan vara helt okriminaliserade och å andra sidan kan straffbarheten i vissa länder bero t.ex. på förhållandet mellan brottsoffret och förövaren. Alla gärningar enligt artikel 36 kränker den sexuella integriteten och för dem kan enligt strafflagen utmätas fängelsestraff som kan anses vara stränga. Därför kan det anses vara motiverat att ett sexualbrott som en finsk medborgare eller en i Finland varaktigt bosatt person begår utomlands ska kunna leda till ett straff som utdöms i Finland. Brotten enligt 20 kap. 1–5 § i strafflagen ska alltså också när de riktar sig mot vuxna fogas till förteckningen i 1 kap.

11 § i strafflagen över de brott i fråga om vilka dubbel straffbarhet inte krävs.

Enligt punkt 4 ska parterna säkerställa att deras jurisdiktion beträffande punkterna 1.d och e inte är underkastad villkoret att åtal för brott som anges i artiklarna 36, 37, 38 och 39 och som begåtts utomlands endast kan väckas efter anmälan från brottsoffret eller angivelse från staten där brottet har begåtts. Artikel 55 i konventionen hänför sig till brottsoffrets anmälan och de behandlas i samband med den artikeln. I Finland är en angivelse av en stat inte en förutsättning för inledande av förundersökning eller väckande av åtal.

Punkt 5 gäller situationer där den förmodade förövaren befinner sig inom en parts territorium, och parten vägrar utlämna personen till en annan part bara på grund av medborgarskapet. För sådana situationer ska parterna vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa deras jurisdiktion i fråga om brott som kriminaliseras med stöd av konventionen. Punkten hänför sig alltså till principen "utlämna eller döm" (*aut dedere aut judicare*) som är allmän i straffrättsliga konventioner och andra straffrättsliga internationella instrument. Enligt den förklarande rapporten har man genom bestämmelsen velat säkerställa att parter som vägrar utlämna sina egna medborgare har en juridisk möjlighet att i stället för utlämning undersöka fallet och behandla det i en domstol nationellt. Enligt den förklarande rapporten utgör punkt 4 inget hinder för parterna att anse att saken hör till dess jurisdiktion endast om brottet är straffbart där det begåtts eller att brottet har begåtts på ett område som inte hör till någon stats jurisdiktion. Punkten gäller alltså brott som begåtts av finska medborgare.

I princip utlämnar Finland inte sina egna medborgare. Närmare bestämmelser om förutsättningar och villkor för utlämning ingår i lagen om utlämning för brott Finland och de övriga nordiska länderna emellan (270/1960), lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) och lagen om utlämning för brott (456/1970). Finland är part också i flera internationella överenskommelser som gäller utlämning, såsom europeiska konventionen om utlämning för brott (FördrS 32/1971). Strafflagen möjliggör

dock i sådana situationer att jurisdiktionen utsträcks till att omfatta brott som begåtts av finska medborgare utomlands på det sätt som avses i punkten. Liksom det redan konstaterats ovan, är 1 kap. 6 § i strafflagen tillämplig på sådana situationer. Tillämpningen av paragrafen i fråga förutsätter dock enligt 1 kap. 11 § att gärningen straffbelagts också i lagstiftningen på gärningsorten. I artikeln utsluts inte möjligheten att i sådana situationer ställa som villkor för utsträckningen av jurisdiktionen det även internationellt vedertagna kravet om dubbel straffbarhet. Detta stöds också av stycket gällande punkt 5 i den förklarande rapporten, där det konstateras att punkt 4 inte hindrar parterna från att anse att en sak hör till deras jurisdiktion endast när brottet är straffbart också där det har begåtts. En motsvarande punkt ingår i flera konventioner som Finland antagit tidigare, och detta har inte ansetts vara problematiskt med tanke på lagstiftningen i Finland.

Punkterna 6 och 7 gäller förhandlingar mellan parterna om användningen av jurisdiktionen och om konventionens förhållande till jurisdiktionen enligt den nationella rätten, med beaktande av bestämmelserna i den internationella rätten.

Artikel 45. Påföljder och åtgärder. Punkt 1 ålägger parterna att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de gärningar som är straffbelagda i enlighet med konventionen beläggs med effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner. De straff som strafflagen möjliggör för olika brott har beskrivits i artiklarna ovan. Enligt punkt 2 får parterna även vidta andra åtgärder i fråga om förövare, såsom att övervaka dömda personer eller hålla dem under tillsyn eller att dra in rättigheter som härrör från föräldraskapet, om inte barnets bästa kan garanteras på något annat sätt.

Den finska lagstiftningen känner inte till begreppet "dra in rättigheter som härrör från föräldraskapet". Ett barn kan med stöd av barnskyddslagen omhändertas eller få vård utom hemmet i en familj eller en institution, varvid ett organ inom socialvården beslutar om barnets bostadsort, vård och uppfostran. Föräldrarna är dock fortfarande vårdnadshavare.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 46. Försvärande omständigheter. I artikeln uppräknas straffskärpningsgrunderna. De nämnda faktorerna ska kunna beaktas som försvärande omständigheter vid straffbestämningen för brott som omfattas av konventionen, om de inte redan ingår i brottsrekvisiten. De i artikeln uppräknade försvärande omständigheterna är att a) brottet har begåtts mot en maka/make eller partner eller före detta maka/make eller partner, i enlighet med nationell lagstiftning, av en familjemedlem, en person som bor tillsammans med brottsoffret eller en person som har missbrukat sin ställning, b) brottet, eller liknande brott, har begåtts vid upprepade tillfällen, c) brottet har begåtts mot en person som var särskilt utsatt på grund av vissa omständigheter, d) brottet har begåtts mot eller i närvaro av ett barn, e) brottet har begåtts av två eller flera personer tillsammans, f) brottet har föregåtts eller åtföljts av extremt våld, g) brottet har begåtts med hjälp av vapen eller under vapenhot, h) brottet har orsakat brottsoffret allvarlig fysisk eller psykisk skada, i) förövaren tidigare har dömts för samma slags brott. Punkten förutsätter inte att det lagstiftas om särskilda skärpningsgrunder, utan det väsentliga är att domaren har en möjlighet att beakta sådana faktorer vid straffbestämningen.

En del av de försvärande omständigheterna enligt artikeln är sådana att de gör brottet till ett kvalificerat brott som bestraffas strängare. I samband med de kvalificerade gärningsformerna bedöms dessutom alltid brottets grovhet som helhet, varvid man t.ex. kan beakta de faktorer som nämns i artikeln. T.ex. våldtäkt anses i princip som grov och ska således bestraffas strängare om vid våldtäkt någon tillfogas svår kroppsskada, en allvarlig sjukdom eller försätts i livshotande läge, eller om skjut- eller eggvapen används. Också misshandel anses i sådana fall i allmänhet vara grov. Bestämmelser om allmänna skärpningsgrunder för straff ingår i en förteckning i 6 kap. 5 § i strafflagen, där en av grunderna är gärningsmannens tidigare brottslighet, om förhållandet mellan den tidigare brottsligheten och det nya brottet visar att gärningsmannen, med anledning av att brotten är likartade eller annars, är uppenbart

likgiltig för förbud och påbud i lag. Som en allmän princip förutsätter 4 § i kapitlet i fråga, att straffet ska mätas ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt. Den finska straffrätten ger således domaren en omfattande frihet att bedöma faktorer som har samband med straffmätningen. Ratificeringen kräver således inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 47. *Domar meddelade av en annan part.* I artikeln bestäms om möjligheten att vid straffmätningen beakta domar som avkunnats inom en annan parts territorium för brott som omfattas av konventionen. Bestämmelsen ålägger inte domstols- eller åklagarväsendet någon skyldighet att reda ut om personen eventuellt har dömts i en annan part.

I Finland är utgångspunkten att en tidigare dom som meddelats utomlands kan beaktas vid bestämmande av straffet i enlighet med bestämmelserna i 6 kap. i strafflagen om den tidigare domen är känd vid tidpunkten för straffbestämningen. Det som i praktiken har den största betydelsen är att en dom som meddelas i Finland enligt 6 kap. 5 § 5 punkten i strafflagen kan skärpas genom en dom som tidigare meddelats utomlands.

I fråga om beaktande av domar som avkunnats utomlands har 7 kap. 6 och 7 § i strafflagen en särställning. Av de nämnda paragraferna gäller den första sådana situationer där en person som dömts till ett ovillkorligt fängelsestraff åtalas för ett annat brott som denne begått före ett straff utdömts för det brottet och den senare paragrafen motsvarande situationer där det tidigare straffet är samhällstjänst. I dessa fall kan ett tidigare straff skäligen beaktas vid fastställande av det nya straffet som nedsättande eller förmildrande omständighet. För det nya brottet får också ett fängelsestraff som är kortare än den minimitid som i lag anges för brottet dömas ut eller det tidigare straffet anses som en tillräcklig påföljd också för det brott som senare blivit föremål för behandling. Vid tillämpningen av 7 kap. 6 och 7 § i strafflagen är det alltså fråga om att ett straff som bestäms senare utdöms lindrigare därför att det brott som ingår i den senare domen har be-

gåtts eller i det ingår brott som har begåtts före den tidigare domen.

Enligt 7 kap. 9 § i strafflagen kan vid tillämpningen av 6 och 7 § också ett ovillkorligt fängelsestraff och samhällstjänst samt en jämförbar påföljd som dömts ut i en medlemsstat i Europeiska unionen eller Island och Norge beaktas. När man dessutom beaktar 29 § i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/1963) och 18 § i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/1987), kan domar som avkunnats tidigare någon annanstans än i medlemsstaterna i Europeiska unionen, Island eller Norge inte beaktas vid tillämpningen av 7 kap. 6 och 7 § i strafflagen.

Med beaktande av vad som framförs om artikeln i punkterna 245–249 i den förklarande rapporten är det uttryckligen fråga om att en tidigare dom ska ha en skärpande effekt på den nya domen, vilket på det sätt som anförts ovan är allmänt möjligt enligt den finska lagstiftningen.

Artikel 48. *Förbud mot tvingande alternativa tvistlösningsprocesser eller påföljder.* Enligt punkt 1 är det förbjudet att tvinga brottsoffer att delta i alternativa tvistlösningsprocesser i fråga om de våldsförformer som faller inom ramen för konventionen. Parterna ska säkerställa att fallen kan behandlas i en kontradiktorisk rättegång.

Punkt 2 ålägger parterna att säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till förövarens förmåga att fullgöra sina ekonomiska åtaganden gentemot brottsoffret om böter utdöms. I den förklarande rapporten fästs särskild uppmärksamhet vid att förövarna ofta är familjemedlemmar till brottsoffret och familjens enda försörjare. Enligt 2 a kap. 2 § i strafflagen sänker den bötfälldes försörjningsplikt penningbeloppet på dagsboten. Enligt 3 § i förordningen om dagsbotens belopp (609/1999) avdras från dagsbotens belopp för den bötfälldes make och minderåriga barn samt för makens minderåriga barn ett visst eurobelopp per person. Enligt paragrafen jämföras med make en person som utan att ha ingått äktenskap fortgående lever med den bötfällda i gemensamt hushåll under äkten-skapsliknande förhållanden.

I regeringsprogrammet har man slagit fast att användningen av medlingsförfarande ska begränsas i fråga om våldsbrott i nära relationer. Även i regeringens jämställdhetsprogram ingår en åtgärd avseende harmonisering av medlingspraxis, dock har den ännu inte genomförts. År 2011 utarbetades bästa praxis för medling av våld i nära relationer utifrån praktiska erfarenheter.

Enligt 13 § i lagen om medling vid brott och i vissa tvister (1015/2005) får endast polis- eller åklagarmyndigheten ta initiativ till medling i fall av våld i nära relationer. Medling av våld i nära relationer utförs endast av medlare och som fått en specialutbildning, och de är verksamma under professionella medlars ledning och övervakning och som arbetspar till dem.

Efter att ha fått ett initiativ till medling, utreder och bedömer den ansvarige vid medlingsbyrån om våldsbrottet i en nära relation lämpar sig för medling med beaktande bl.a. av om parterna är frivilliga, om våldet upprepat, brottets natur, brottsoffrets resurser och förhållandet mellan parterna. Om det i fallet framkommer att våldet varit upprepat eller att påtryckning utövats, eller om förövaren bagatelliserar brottet eller anser att våldet var godtagbart eller förnekar våldet, antas brottsmålet inte till medling, utan ett negativt beslut ges i ärendet.

Medlingen kan också avbrytas antingen på initiativ av medlaren eller på initiativ av parterna, om det under processens gång framkommer att villkoren för en fortsatt medling inte uppfylls. Enligt 19 § i den ovan nämnda lagen ska medlingsbyrån omedelbart avbryta medlingen, om en part återtar sitt samtycke eller om det finns skäl att misstänka att samtycket inte varit frivilligt. Medlingen ska avbrytas också om det finns grundad anledning att misstänka att en part inte kan förstå betydelsen av medlingen eller de avgöranden som träffas under den.

Medling av våld i nära relationer inleds alltid med separata möten, där man bl.a. bedömer målsägandes frivillighet, hör parternas berättelser och utreder behoven. Om villkoren för medling fortfarande uppfylls, ordnas gemensamma möten med parterna, vilka kan vara flera. Till medling av våld i nära relationer hör alltid också motivering till fortsatta

tjänster och stödtjänster och hänvisning till tjänster genom vilket man stöder parternas framtid utan våld. Till medlingen fogas också uppföljning av genomförandet av avtalet.

Antalet våldsbrott i nära relationer som hänvisades till medling år 2012 var 2 072. I 1 338 fall inleddes en medlingsprocess i fråga om det föreslagna brottet. Av medlingsförfaranden som inletts avbröts 12 procent. Siffrorna anger att medlingsbyråerna begränsar medlingen på basis av bedömningen av villkoren för medling och de avbryter också medlingen i sådana situationer där uppfyllandet av villkoren för medlingen ifrågasätts under medlingens lopp eller när parterna återtar sitt samtycke till medling.

Den nuvarande lagstiftningen kan anses uppfylla skyldigheterna enligt artikeln.

Kapitel VI. Utredning, lagföring, processrätt och skyddsåtgärder.

Artikel 49. Allmänna skyldigheter. Punkt 1 ålägger parterna skyldigheten att säkerställa att utredningar och rättsliga förfaranden vid alla former av våld som faller inom ramen för konventionen genomförs utan oskäligt dröjsmål och med beaktande av brottsoffrets rättigheter i alla delar av rättsprocessen. Punkt 2 ålägger skyldigheten att effektivt utreda och åtala brott som faller inom ramen för konventionen. Man måste dock beakta grundprinciperna för de mänskliga rättigheterna, i synnerhet bestämmelserna i artikel 6 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna som gäller rättvis rättegång.

I Finland är utgångspunkten att brott ska utredas och behandlas så snabbt som möjligt. Enligt förundersökningslagen (805/2011) ska förundersökning göras utan onödigt dröjsmål. Den åtalsprövning som åklagaren gör ska enligt lagen om åklagarväsendet (439/2011) göras på ett jämlikt, snabbt och ekonomiskt sätt enligt vad parternas rättsskydd och allmänintresset kräver. Under senaste tid har i Finland genomförts också flera lagstiftningsändringar i syfte att påskynda domstolsbehandlingen.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 50. Omedelbara insatser, förebyggande och skydd. Enligt artikeln ska parter-

nas brottsbekämpande myndigheter reagera skyndsamt och erbjuda brottsoffer skydd vid alla former av våld som faller inom ramen för konventionen. Enligt den förklarande rapporten kan förebyggande operativa åtgärder inbegripa bl.a. att gå till stället där personen som är i fara befinner sig, rådgivning till brottsoffer samt hörande av brottsoffer utan dröjsmål i lämpliga utrymmen. Enligt den förklarande rapporten ingår i skyldigheterna enligt artikeln också att garantera en tillräckligt stor kvinnlig brottsbekämpande personal på hög ansvarsnivå.

Enligt 3 kap. 1 § i den nya förundersökningslagen (805/2011, nya förundersökningslagen), vilken träder i kraft den 1 januari 2014, ska när någon anmäler ett brott eller en händelse som han eller hon misstänker vara ett brott till en förundersökningsmyndighet, myndigheten registrera anmälan utan dröjsmål. Skyldigheten att registrera en anmälan om brott gäller även när förundersökningsmyndigheten har fått kännedom om ett misstänkt brott på något annat sätt än vad som avses i 1 mom., om de villkor för att avstå från åtgärder som anges i 9 § 1 mom. inte uppfylls.

Förundersökningsmyndigheten ska göra förundersökning när det på grund av anmälan till den eller annars finns skäl att misstänka att ett brott har begåtts (nya förundersökningslagen 3 kap. 3 § 1 mom.). Förundersökning ska alltid göras utan onödigt dröjsmål.

Ministergruppen för inre säkerhet beslutade den 3 april 2014 att man möjliggör anmälningsrätt på eget initiativ för polisen. Genom anmälningsrätt på eget initiativ avses att myndigheter och serviceproducenter som kan jämföras med dem ska ha rätt att trots sekretessbestämmelserna på eget initiativ till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för säkerställandet av säkerheten hos en klient eller en närstående till en klient, när en motiverad misstanke eller en allvarlig anledning till bekymmer uppstår hos dem i fråga om säkerheten hos en klient eller en närstående till en klient. Frågan bereds i enlighet med ministergruppens beslut och avsikten är att de bestämmelser som behövs ska träda i kraft i början av 2015.

Polisen påträffar i sitt arbete personer som utsatts för brott i utryckningar till hem, på

brottsplatser, i brottsutredning, vid telefonrådgivning, i de sociala medierna och i det förebyggande arbetet. Polisen anser alla de åtgärder vara viktiga genom vilka de som utsatts för brott kan hjälpas. Utöver att hjälpa personer är målet i polisarbetet att förbättra kvaliteten på polisverksamheten, att förebygga brott, att ingripa i brott och att minska utryckningar till hem och våldsbrott. Polisen ska utöver tjänster som ordnas av myndigheter förmedla information om befintliga tjänster som organisationer tillhandahåller och hänvisa hjälpbehövande att använda tjänsterna.

Utbildade och erfarna poliser som är specialiserade på utredning av våldsbrott ansvarar vid polisinsatserna för utredningen av allvarliga och krävande våldsbrott. Den förundersökning som polisen utför leds av en anhållningsberättigad tjänsteman, och när det är möjligt hänvisas utredningsansvaret för våldsbrott som innefattar våld mot kvinnor till kvinnliga poliser som specialiserat sig på uppgiften. Vid polisinsatserna finns det specialiserade utredare som utbildats för intervjuer i samband med våldsbrott som riktar sig mot barn.

Vålds- och sexualbrott mot barn innebär alltid en krävande förundersökning, varvid utredningen ska utföras som ett lag eller i par. Utredningsåtgärder mot barn ska när det är möjligt ges i uppgift till poliser med särskilda insikter i denna uppgift. Polisstyrelsen har den 3 juli 2011 meddelat en anvisning om möte med barn i polisverksamhet och förundersökning (2020/2011/1610, Lapsen kohtaaminen poliisitoiminnassa ja esitutkin-nassa). Syftet med anvisningen är att förenhetliga förfarandet för bemötandet av brottsoffer som är barn eller unga under 18 år, dvs. minderåriga, i polisverksamhet och förundersökning, när det misstänks att barnet utsatts för våld.

Polisstyrelsen har meddelat en föreskrift som trädde i kraft den 1 januari 2012 om samverkan mellan polis, barnskyddsmyndigheter och andra myndigheter gällande anmälningsplikten enligt barnskyddslagen (2020/2011/4132). Genom föreskriften har polisens skyldighet att göra en anmälan till barnskyddsmyndigheten enligt 25 § i barnskyddslagen preciserats, bl.a. när barnet har

utsatts för våld. Genom föreskriften behandlas också övriga myndigheters och barnskyddsmyndigheternas skyldighet enligt 25 § i barnskyddslagen att göra en anmälan till polisen. Polisnrättingarna ska komma överens om praktiska åtgärder i anslutning till anmälningsförfarandet och om samarbete med kommunernas barnskyddsmyndigheter.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 51. Riskbedömning och riskhantering. Artikeln ålägger parterna skyldigheten att säkerställa att alla berörda myndigheter, inklusive polisen, gör en effektiv bedömning av enskilda brottsoffers säkerhetsrisker från fall till fall och lägger fram en plan för hantering av riskerna. Enligt den förklarande rapporten ska man sträva efter att hantera identifierade risker genom att utarbeta en säkerhetsplan för brottsoffret, där det vid behov kan ges samordnat stöd och skydd. Vid riskbedömningen ska på lämpligt sätt beaktas uppgifter enligt vilka förövarna av våld innehar skjutvapen eller andra vapen som kan användas för förövande av allvarligt våld.

Projektet för multiprofessionell riskbedömning (MARAK) har förlängts inom distriktet för de tre polisnrättingar som deltog 2009 – 2011 och dessutom utvidgats till distriktet för fem nya polisnrättingar till 2012 – 2013 (2014). För närvarande används det i Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä, Villmanstrand, Uleåborg, Pajänne-Tavastland, Vasa och Vanda. Projektet ingår i åtgärderna för minskning av allvarligt våld och hot därom i programmet för den inre säkerheten för åren 2012 – 2015. Projektets mål är att identifiera personer med hög risk att utsättas för våld i nära relationer, att förbygga nya allvarliga våldshandlingar och att minska följderna av våld i nära relationer. Målet är dessutom att skapa förutsättningar för att ta i bruk en verksamhetsmodell och arbetsmetod i hela landet utifrån de erfarenheter som erhållits från pilotprojektet.

MARAK är en metod som kommer från England, genom vilken man strävar efter att hjälpa personer som utsatts för allvarligt våld i nära relationer eller som lever under ett sådant hot. Våld i nära relationer kan vara fysiskt, psykiskt eller sexuellt, också fall av s.k. hedersvåld lämpar sig för behandling. För-

övaren av våld kan vara en nuvarande eller före detta äkta make/maka eller sambo eller en person som brottsoffret sällskapar med.

Med riskbedömning i fall av våld i nära relationer avses att man genom olika metoder för riskbedömning i tid försöker identifiera de brottsoffer som mest sannolikt i framtiden på nytt blir utsatta för våld. MARAK-förfarandet består av två skeden: i det första skedet ska arbetstagaren identifiera personer som utsatts för våld i nära relationer och tillsammans med honom eller henne fylla i en riskbedömningsblankett. I förfarandets andra skede startas ett yrkesövergripande arbete med brottsoffrets samtycke. Då kommer man överens om åtgärder för att förbättra brottsoffrets säkerhet, man utser instanser som ansvarar för verkställandet av dessa åtgärder och man följer med hur åtgärderna genomförs.

Social- och hälsovårdsministeriet har utfärdat en verksamhetsmodell för anställda vid mödra- och barnrådgivningsbyråer (Social- och hälsovårdsministeriets utredningar 2004:6 *Naisiin kohdistuva parisuhdeväkivalan seulonta äitiys- ja lastenneuvolassa*). Utgångspunkten för verksamhetsmodellen är att identifiera riskgrupper för våld i nära relationer, utveckla stödåtgärder i synnerhet för unga gravida kvinnor och mödrar för små barn samt ge dem information om våld i nära relationer och dess följdverkningar. Det rekommenderas att man frågar om våld i parförhållandet systematiskt av alla kvinnor. Det rekommenderas att man frågar i mödravårdsbyrån minst en gång under graviditetens två första tredjedelar och i barnrådgivningsbyrån senast under hälsokontrollen när barnet är sex månader gammalt och därefter vid barnets helårskontroller. Som hjälpmedel rekommenderas de screeningfrågeserier som utvecklats inom projektet och som införts i den barnrådgivningshandbok som publicerades år 2004. Dessutom har en anvisning utarbetats för att stödja de anställda vid identifiering och upptagande till diskussion av våld i parrelationer och för myndighetssamarbetet.

Polisförvaltningens tillståndsförvaltning säkerställer för sin del det att skjutvapentillstånd och vapen med tillstånd bara innehas av sådana personer som förmår hantera och förvara skjutvapen säkert. Tillståndsförfaran-

det har effektiviserats genom en ändring av skjutvapenlagen (1/1998) som trädde i kraft den 13 juni 2011 (124/2011). Den nuvarande lagen möjliggör ett effektivt tillståndsförfarande och en effektiv prövning.

I 114 § i 1 mom. i skjutvapenlagen infördes i ovan nämnda reform en skyldighet för läkare och en rätt för andra yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården på de villkor som anges i momentet att trots sekretessbestämmelserna anmäla en person till polisen som han eller hon av motiverade skäl anser vara olämplig att inneha skjutvapen.

I artikel 22 i brottsofferdirektivet bestäms att en personlig bedömning av brottsoffret ska göras i god tid för att fastställa specifika skyddsbehov. Enligt artikel 22.3 ska vid bedömningen särskild uppmärksamhet fästas vid personer som utsatts för könsrelaterat våld, våld i nära relationer, sexuellt våld eller utnyttjande samt vid brottsoffer med funktionsnedsättning.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 52. Akuta förbudsåtgärder. Artikeln ålägger parterna att säkerställa att behöriga myndigheter bemyndigas att, i situationer av överhängande fara, besluta om att den som utövar våld i hemmet under tillräckligt lång tid måste lämna den bostad som brottsoffret eller personen som riskerar att utsättas för våld bor i och att förbjuda förövaren att gå in i bostaden eller kontakta brottsoffret eller den person som riskerar att utsättas för våld. I den förklarande rapporten har uttrycket "tillräckligt lång tid" lämnats öppet för parterna att besluta. Enligt den förklarande rapporten varierar tiden nuförtiden i medlemsstaterna i Europarådet från 10 dagar till 4 veckor, och i vissa stater kan förordnandet förnyas.

Enligt lagen om besöksförbud (898/1998) kan besöksförbud fastställas i situationer där det finns grundad anledning att anta att den person mot vilken förbudet avses gälla kommer att begå brott mot den persons liv, hälsa, frihet eller frid som känner sig hotad eller på annat sätt allvarligt trakassera denna.

Besöksförbud avseende gemensam bostad kan meddelas, om den person mot vilken förbudet avses gälla genom hotelser, tidigare brott eller annat beteende ger anledning att

anta att han eller hon sannolikt kommer att begå ett brott mot den persons liv, hälsa eller frihet som känner sig hotad och ett förbud inte är oskäligt med hänsyn till hur allvarligt det hotande brottet är, de i den gemensamma bostaden boende personernas förhållanden och andra omständigheter i saken. Fastställande av förbud förutsätter inte att ett brott har begåtts. Innehållet i ett s.k. vanligt besöksförbud är i allmänhet att den person som besöksförbudet gäller inte får träffa den person som skyddas eller på något annat sätt ta kontakt. Dessutom ska den person som meddelats besöksförbud avseende gemensam bostad avlägsna sig från bostaden där han eller hon och den som ska skyddas bor stadigvarande, och får inte återvända till bostaden. Genom ett s.k. utvidgat besöksförbud kan förbudet utsträckas att också gälla t.ex. vistelse i närheten av bostaden eller arbetsplatsen hos den som avses bli skyddad.

En anhållningsberättigad tjänsteman får meddela ett tillfälligt besöksförbud, om den som förbudet avses skydda har ett så uppenbart behov av skydd att det förutsätter att förbudet meddelas omedelbart och om det av vad som har framgått i ärendet kan dras slutsatsen att den som förbudet avses skydda, på grund av rädsla för den mot vilken förbudet avses gälla eller av andra orsaker inte själv förmår begära besöksförbud. När en person anmäler att han eller hon vill ha ett besöksförbud, ska polisen inleda nödvändiga åtgärder. En anhållningsberättigad tjänsteman ska meddela tillfälligt besöksförbud alltid när det finns behov därtill och lagen möjliggör det. Ärendet måste dock utan dröjsmål föras till domstol för behandling. Ett omedelbart besöksförbud måste dock iaktas genast. När en domstol meddelar ett besöksförbud, kan det meddelas för högst ett år. Ett besöksförbud avseende gemensam bostad kan dock meddelas för högst tre månader. Vid behov kan förbudet förlängas. Om polisen meddelar ett besöksförbud avseende gemensam bostad, ska i avgörandet preciseras den bostad som den som meddelats förbudet ska avlägsna sig från, samt bestämmas om hur den som meddelats förbudet ska få tillgång till de personliga tillhörigheter som han eller hon behöver. Om polisen bedömer att risken för brott ökar som en följd av meddelandet av ett besöks-

förbud, ska polisen hänvisa brottsoffret att kontakta ett skyddshem eller socialmyndigheterna och vid behov hjälpa brottsoffret att göra detta. Innan ett ärende som gäller tillfälligt besöksförbud avgörs ska både den person mot vilken förbudet avses gälla och den person som förbudet avses skydda ges tillfälle att bli hörda. Ärendet kan dock avgöras utan att den som har del i saken hörs, om det är uppenbart att begäran är ogrundad eller om den person mot vilken förbudet avses gälla inte kan anträffas. Polisstyrelsen har den 21 juni 2010 med stöd av lagen om besöksförbud meddelat en intern anvisning för polisen gällande besöksförbud (POHAD-no/2010/2331). Anvisningen trädde i kraft den 1 juli 2010 och gäller tills vidare.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/99/EU om den europeiska skyddsordern har antagits den 13 december 2011 och ska genomföras nationellt före den 11 januari 2015. Direktivet gäller ömsesidigt erkännande av nationella besöksförbud mellan EU-länder, vilket ger personen en möjlighet att med stöd av en europeisk skyddsorder som meddelats i en medlemsstat få skydd också i andra medlemsstater utan att han eller hon behöver inleda ett nytt förfarande där för att erhålla skydd. Direktivet täcker endast sådana nationella besöksförbud som meddelats till följd av ett brott eller ett påstått brott. Den arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet den 15 mars 2012 för behandling av genomförandet av direktivet har i sitt betänkande (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 11/2013) föreslagit lagstiftning för genomförandet av direktivet.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen om besöksförbud.

Artikel 53. Besöksförbud. I artikeln åläggs parterna säkerställa att det i den nationella lagstiftningen ingår bestämmelser om besöksförbud eller andra skyddsåtgärder och att effektiva, proportionerliga och avskräckande straffrättsliga eller andra rättsliga sanktioner kan fastställas för överträdelse av dem. Punkt 2 innehåller också krav som gäller innehållet i skyddsåtgärderna. Punkten förutsätter bl.a. att besöksförbud vid behov kan utfärdas *ex parte*, så att de träder i kraft omedelbart och

att besöksförbud kan utfärdas oberoende av andra rättegångar eller utöver dem.

Förutsättningarna för fastställande av besöksförbud beskrivs närmare i samband med artikel 52. Brott mot besöksförbud är straffbelagt i strafflagen. Enligt 16 kap. 9 a § i strafflagen kan för brott mot besöksförbud dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

I fråga om punkt 2 kan det konstateras att man strävat efter att göra det lätt att söka besöksförbud och utöver personen som söker skydd kan besöksförbud också sökas av åklagaren, polisen eller socialmyndigheten, om den hotade personen inte själv vågar eller förmår söka det. Förbud kan sökas antingen av polisen eller direkt av tingsrätten, skriftligt eller muntligt. Ett ärende som gäller ett besöksförbud kan behandlas vid tingsrätten trots att den person inte är på plats som besöksförbudet söks mot, om dennes närvaro inte behövs för att utreda ärendet. En ansökan om besöksförbud behandlas i brådskande ordning av tingsrätten. Ärendet behandlas vid en rättegång där man går igenom den utredning som framförts i ärendet och vanligen hör båda parterna och vittnen. Om ett brottmål är anhängigt vid en domstol mot den person mot vilken förbudet avses gälla och ärendet kan vara av betydelse vid avgörande av ärendet som gäller besöksförbud är även den i brottmålet behöriga domstolen behörig att avgöra ärendet.

Direktivet om den europeiska skyddsordern (2011/99/EU) analyseras i samband med artikel 52.

Artikel 54. Utredningar och bevis. Artikeln ålägger parterna skyldigheten att säkerställa att vittnesmål om bevis som hänför sig till brottsoffrets tidigare sexuella erfarenheter och beteende endast är tillåtet i alla civil- och straffrättsliga förfaranden när det är av betydelse och nödvändigt. Även då ska bevisen enligt den förklarande rapporten tas emot på ett sätt som inte leder till att brottsoffret viktiseras på nytt.

Enligt 17 kap. 7 § i rättegångsbalken får domaren inte tillåta framförande av sådana bevis som inte påverkar ärendet. Vid justitieministeriet pågår för närvarande en lagstiftningsreform gällande bevisföring vid allmänna domstolar och en regeringsproposition har överlämnats om saken (46/2014 rd).

Enligt den föreslagna ändringen i 17 kap. 8 § i rättegångsbalken ska domstolen vägra bevis som gäller en sak som inte påverkar ärendet eller som annars är onödiga. Nedan i samband med artikel 56.1 i berättas om möjligheterna att höra sakägare i domstol utan att förövaren är närvarande.

Den nuvarande lagstiftningen möjliggör genomförandet av de skyldigheter som följer av artikeln.

Artikel 55. *Förfaranden ex parte och ex officio.* Enligt punkt 1 ska parterna säkerställa att inte utredning av och åtal för gärningar enligt artiklarna 35 (fysiskt våld), 36 (sexuellt våld), 37 (tvångsäktenskap), 38 (kvinnlig könsstympning) och 39 (tvångsabortering och tvångssterilisering) i konventionen får vara helt beroende av brottsoffrets anmälan, om brottet har begåtts inom den ifrågavarande partens territorium. Dessutom ska rättegången kunna fortsätta trots att brottsoffret återtar sitt yttrande eller anmälan. Artikel 78 i konventionen tillåter förbehåll i fråga om fysiska våldshandlingar enligt artikel 35, när det är fråga om lindriga brott.

En bestämmelse som liknar bestämmelsen i punkt 1 ingår också i Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (CETS 201) som ingicks 2007. Där avviker punktens ordalydelse dock från formuleringen i den nu aktuella konventionen såtillvida att uttrycket "åtal...får [inte] vara *helt* beroende" används i den nu aktuella konventionen. I konventionen om utnyttjande av barn saknas ordet "helt". Således kan man anse att den senare förpliktelsen gällande allmänt åtal är mer absolut.

Den största delen av de brott som anges i artikeln och som faller inom ramen för konventionen står i Finland under allmänt åtal. Väckande av åtal förutsätter således inte att målsäganden framställt en åtalsbegäran.

År 2011 trädde en ändring av strafflagen (1082/2010) i kraft, till följd av vilken lindrig misshandel i nära relationer blev ett brott som står under allmänt åtal. Enligt 21 kap. 16 § i strafflagen får åklagaren väcka åtal för lindrig misshandel trots att målsäganden inte har anmält brottet bl.a. när gärningen har riktat sig mot en person som är yngre än 18 år, eller när gärningen har riktat sig mot gär-

ningsmannens make eller tidigare make mot en person som har eller har haft gemensamt hushåll med gärningsmannen. Annan misshandel än lindrig misshandel står under allmänt åtal oberoende av förhållandet mellan förövaren och brottsoffret och oberoende av mot vem brottet riktar sig.

Trots att misshandelsbrotten nuförtiden, i synnerhet genom ovan nämnda lagstiftningsändring, i fall som faller inom ramen för konventionen i stor utsträckning är brott som står under allmänt åtal, bör man dock överväga behovet att göra ett i artikel 78 tillåtet förbehåll. Förbehållet kunde utsträckas att gälla gärningar enligt konventionen som ska bedömas som lindrig misshandel, och på vilka bestämmelserna om åklagarens allmänna åtalsrätt i 21 kap. 16 § i strafflagen inte är tillämpliga. Det kan t.ex. vara fråga om gärningar som anses utgöra lindrig misshandel, om ingendera parten känner den andra. I sådana fall föreligger i princip inga skäl att frånta målsäganden rätten att besluta om saken ska gå vidare till ett brottsmål. Vanligen är sådana brott som kan anses vara lindriga målsägandebrott. I bakgrunden till undantaget gällande lindrig misshandel i 21 kap. 16 § i strafflagen är behovet att ingripa i gärningar i fråga om vilka man kan anse att brottsoffret av en eller annan orsak är i en sådan position att han eller hon inte fritt kan fatta sitt beslut om att anmäla ett brott för åtal.

Ett visst slags undantag i fråga om de gärningar som förutsätts i artikeln hänför sig också till sexuellt våld. I fråga om sexualbrott enligt 20kap. i strafflagen står alla gärningar som förövas mot minderåriga under allmänt åtal. Också i fråga om myndiga personer står de allvarligaste brotten, såsom våldtäkt och grov våldtäkt under allmänt åtal. När det gäller gärningar enligt 20 kap. 3 § i strafflagen (tvingande till samlag), 4 § (tvingande till sexuell handling) och 5 § 1 mom. 4 punkten (sexuellt utnyttjande) som riktar sig mot myndiga personer får dock åklagaren väcka åtal endast om målsäganden anmäler brottet för åtal eller om ett mycket viktigt allmänt intresse kräver att åtal väcks.

Trots att en del av sexualbrotten på det sätt som beskrivs ovan är s.k. målsägandebrott, har åklagaren också beträffande dem under vissa förutsättningar en självständig åtalsrätt.

Man kan alltså anse att väckande av åtal också i fråga om dessa brott inte nödvändigtvis helt beror på brottsoffrets anmälan.

Riksdagen godkände lagen om ändring av 20 kap. i strafflagen den 6 maj 2014. Genom lagändringen ska alla sexualbrott enligt det nämnda kapitlet stå under allmänt åtal med undantag för sexuellt antastande enligt nya 5 a §, som ska vara ett målsägandebrott när det begås mot en person som har fyllt 18 år. Lagändringarna träder i kraft i början av september 2014.

Enligt punkt 2 ska parterna säkerställa att brottsoffren under rättsliga processer har möjlighet att få stöd- och biståndstjänster. Med detta avses inte juridiska tjänster, utan närmast praktiska och psykologiska tjänster.

Enligt 2 kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) kan en stödperson förordnas en person som kan anses behöva stöd under förundersökningen och rättegången, t.ex. en person som utsatts för ett sexualbrott, våldsbrott eller ett annat brott som riktar sig mot personen. Enligt regeringspropositionen om bestämmelsen i fråga (RP 82/1995 rd) kan en stödperson ha, men behöver inte ha juridisk utbildning. Stödpersonen kan t.ex. vara en sådan person som också annars har uppgifter som innebär att han eller hon hjälper målsäganden för brott av denna typ. Målsäganden själv, förundersökningsledaren eller åklagaren kan ta initiativ till att en stödperson förordnas. Domstolen kan även förordna en stödperson på eget initiativ. Stödpersonens kostnader betalas då av statens medel.

Artikel 56. Skyddsåtgärder. Punkt 1 innehåller en öppen förteckning över de förfaranden som avser skydda offer under rättegångar.

Enligt punkt 1 a ska brottsoffer, deras familjer och vittnena skyddas mot hot, hämnd och upprepad viktimisering. Strafflagen innehåller en separat bestämmelse om hot mot en person som ska höras vid en rättegång (15 kap. 9 § i strafflagen). Dessutom ingår i strafflagen en allmän bestämmelse om olaga hot. Brottsoffer, dennes familj eller andra vittnen kan under en rättegång också skyddas genom besöksförbud.

I punkt 1 b förutsätts att det säkerställs att brottsoffren informeras, åtminstone i de fall

då brottsoffren och deras familjer kan befinna sig i fara, om förövaren flyr eller när denne har blivit temporärt eller slutligt frigiven. I 19 kap. 4 § i fängelselagen (767/2005) föreskrivs att anmälan om att en fånge frigivits eller avlägsnat sig från fängelset får lämnas till målsäganden eller någon annan person, om det på grund av fångens beteende eller av denne framförda hotelser finns grundad anledning att misstänka att fången gör sig skyldig till ett brott som riktar sig mot någondera av de ovan nämndas liv, hälsa eller frihet eller mot en sådan persons liv, hälsa eller frihet som står någondera av dem nära. Har fången meddelats besöksförbud enligt lagen om besöksförbud kan anmälan också göras till den som förbudet avses skydda. Enligt lagen ska anmälan göras finkänsligt. Målsäganden eller någon annan som hotas får inte underrättas mot deras uttryckliga vilja.

I punkt c förutsätts att brottsoffren ska ges information om deras rättigheter och om tjänster som är tillgängliga för dem samt om behandlingen av deras anmälan, åtal, utredning och om rättegångens allmänna gång. I en internationell jämförelse är brottsoffrets, dvs. målsägandes, ställning stark i straffprocesser i Finland och därigenom deras rätt att få information.

I den nya förundersökningslagen ingår en bestämmelse om att förundersökningsmyndigheten när det är möjligt ska meddela målsäganden bl.a. om vilka åtgärder som kommer att vidtas på grund av brottsanmälan. Dessutom ska förundersökningsmyndigheterna informera målsäganden om rätt att få skadestånd, om målsäganden på grund av brottet lidit skada och han eller hon uppenbarligen har rätt att få ersättning med stöd av brottskadelagen.

I 4 kap. 8 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen föreskrivs att domstolen när det gäller en målsägande som inte fyllt 18 år ska förordna en intressebevakare för förundersökningen, om det finns grundad anledning att anta att vårdnadshavaren, en intressebevakare eller någon annan laglig företrädare inte opartiskt kan bevaka partens intresse i ärendet och om det inte är klart onödigt att förordna en intressebevakare. Undersökningsledaren ska vid behov hos domstolen ansöka om att en intressebevakare ska för-

ordnas. Ansökan kan också göras av åklagaren, den magistrat som är förmyndarmyndighet enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) eller ett i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982) avsett organ (socialmyndighet).

Enligt 4 kap. 9 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen ska när en person blir föremål för förundersökningsåtgärder han eller hon så snabbt som möjligt underrättas om sin ställning vid förundersökningen. Skyldigheten att underrätta gäller också när ställningen förändras.

I 4 kap. 10 § 1 och 2 mom. i den nya förundersökningslagen föreskrivs att en part har rätt att vid förundersökningen anlita ett biträde som parten väljer själv. Innan parten hörs ska han eller hon skriftligen underrättas om denna rätt, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. När den som är misstänkt för brott har berövats sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning ska han eller hon utan dröjsmål skriftligen underrättas om denna rätt. Förundersökningsmyndigheten ska också annars se till att en parts rätt att anlita biträde faktiskt tillgodoses när parten önskar det, med hänsyn till de omständigheter som hänför sig till det brott som utreds, utredningen av brottet och personen i fråga.

Undersökningsledaren eller åklagaren ska göra framställning till domstolen om att ett rättegångsbiträde eller en stödperson ska förordnas för målsäganden, när det finns orsak till det enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål, och likaså om att en försvarare ska förordnas för den som är misstänkt för brott, när det finns orsak till det enligt 1 § 3 mom. i det nämnda kapitlet.

I 4 kap. 15 § 1 mom. i den nya förundersökningslagen föreskrivs att efter det att förundersökning har inletts har en part rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen och kommit fram vid den.

Enligt 11 kap. 9 § 1 mom. ska utöver vad som ovan bestäms om underrättelser förundersökningsmyndigheten underrätta målsäganden i möjligaste mån, om vilka åtgärder som kommer att vidtas med anledning av brott som genom anmälan eller på något annat sätt kommit till förundersökningsmyndighetens kännedom, om betydelsen av mål-

sägandens straffyrkande på den som är misstänkt för brott och betydelsen av återtagande av det när straffyrkande förutsätts för att förundersökning ska göras eller fortsättas, samt utan dröjsmål, om att förundersökning av målsägandebrott görs i det fall som avses i 3 kap. 4 § 3 mom.

Om målsäganden har lidit sådan skada på grund av brottet för vilken han eller hon uppenbart har rätt till ersättning med stöd av brottsskadelagen (1204/2005), ska förundersökningsmyndigheten dessutom upplysa målsäganden om denna rätt och vid behov ge anvisningar om hur han eller hon ska söka ersättning.

Enligt punkt d ska brottsoffret tillåtas använda talerätt i brottmål i enlighet med de processuella reglerna i den nationella rätten. Bestämmelser om målsägandes deltagande i straffprocessen ingår i förundersökningslagen och i lagen om rättegång i brottmål.

Enligt punkt e ska brottsoffer tillhandahållas lämpliga stödtjänster så att deras rättigheter och intressen presenteras och beaktas i vederbörlig ordning. Möjligheterna att få en stödperson har beskrivits ovan i samband med artikel 55. Rättsligt biträdande behandlas i samband med artikel 57.

Enligt punkt f ska det säkerställas att åtgärder kan vidtas för att skydda brottsoffrens integritet och bild. Lagstiftningen i Finland möjliggör på många sätt skyddet av målsägandes integritet och identitet i samband med behandlingen av ett brottmål. Vid förundersökningen och behandlingen av åtalsärendet tillämpas lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). I 24 § i den nämnda lagen föreskrivs om handlingar som myndigheter ska hemlighålla. Sådana är bl.a. handlingar som innehåller känsliga omständigheter som gäller privatlivet för någon som misstänks för brott, en målsägande eller någon annan som har samband med ett brottmål samt sådana handlingar som innehåller uppgifter om ett brottsoffer, om utlämnandet av uppgifter kränker offrets rättigheter, minnet av offret eller offrets närstående, förutsatt att utlämnandet av uppgifter inte är nödvändigt för utförande av ett myndighetsuppdrag.

Enligt lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) kan domstolen förordna om hemlighållande av målsä-

gandens identitet i brottmål som gäller omständigheter av synnerligen känslig natur i målsägandens privatliv. Enligt den nämnda lagen är rättegångshandlingar sekretessbelagda till den del de innehåller känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd, eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit. Bestämmelser om förhandling inom stängda dörrar ingår i 15 §. Domstolen kan på yrkande av en part eller av andra särskilda skäl besluta att den muntliga förhandlingen i ett ärende helt eller till behövliga delar ska ske utan att allmänheten är närvarande, om det läggs fram känsliga uppgifter om omständigheter som har samband med någons privatliv, hälsotillstånd eller handikapp eller med socialvård som personen erhållit.

I lagen om rättegång i brottmål och i rättegångsbalken begränsas de uppgifter som ska ges om målsäganden och vittnen till motparten i samband med stämningsansökan och besvär. Enligt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har en part bl.a. inte rätt att ta del av en handling när det gäller sekretessbelagd kontaktinformation som hänför sig till ett vittne eller en målsägande, om utlämnandet av uppgifter äventyrar säkerheten, intressena eller rättigheterna för vittnet eller målsäganden. Enligt den sistnämnda lagen ska kontaktinformation också vara sekretessbelagd, om personen har begärt att den ska hållas hemlig och personen har grundad anledning att misstänka att hans eller hennes egen eller familjens hälsa eller säkerhet kan komma att hotas.

I punkt g förutsätts att det säkerställs att kontakter mellan brottsoffer och förövare om möjligt undviks i domstolens och polismyndighetens lokaler. I Finland är utgångspunkten den att endast den som förhörs är närvarande vid förhör samt dennes eventuella biträde eller stödperson. Rättegångsbalken möjliggör att en målsägande och ett vittne kan höras vid rättegång utan närvaro av en part eller annan person för att skydda den som ska höras mot hot som riktas mot liv eller hälsa. Hörande utan närvaro av en part eller annan person kan också komma i fråga t.ex. när den som ska höras annars skulle låta bli att uttrycka vad han eller hon vet om saken.

Enligt punkt h ska parterna förse brottsoffer med oberoende och kompetenta tolkar när brottsoffren är målsägande eller vittnen i rättegångar. I förundersökningslagen och i lagen om rättegång i brottmål ingår bestämmelser om ordnande av tolkning i brottmål. Andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga målsäganden har i brottmål där åtalet drivs av åklagaren rätt till avgiftsfri tolkning vid behandlingen av brottmålet. Domstolen ska på tjänstens vägnar sörja för tolkning eller kallande av tolk. Enligt förundersökningslagen som trädde i kraft 2014 har andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga rätt att i förundersökningen använda ett språk de förstår och kan tala tillräckligt bra samt teckenspråkiga rätt att använda teckenspråk. Förundersökningsmyndigheten ska sörja för tolkningen eller skaffa en tolk på statens bekostnad. I motiveringen till den nya förundersökningslagen (RP 222/2010 rd) konstateras att man i förundersökningen ska sträva efter att som tolk använda en person som inte är i ett sådant förhållande till ärendet eller till en part att tolkens opartiskhet äventyras på ett sätt som äventyrar utredandet av ärendet eller partens rättigheter. Bestämmelserna om tolkning i den nya förundersökningslagen har förnyats genom lag 770/2013. I lagen ingår en bestämmelse om att som tolk får anlitas en redbar och annars för detta uppdrag lämplig person som har den skicklighet som krävs för uppdraget.

Bestämmelser om brottsoffers rätt till tolkning och översättningar ingår i artikel 7 i brottsofferdirektivet. I artikel 3 bestäms också om brottsoffers rätt att förstå och bli förstådda i all kommunikation med behöriga myndigheter i brottmålets alla skeden. I kommunikationen ska också brottsoffrets personliga egenskaper beaktas, såsom funktionsnedsättning som kan påverka dennes förmåga att förstå eller bli förstådd.

Punkt i förutsätter att brottsoffren i enlighet med reglerna i den nationella lagstiftningen ska få höras i bevissyfte i rättssalen utan att behöva närvara eller åtminstone utan att den misstänkta förövaren är närvarande. Ovan i samband med punkt g har möjligheten att höra målsäganden eller vittnen utan att förövaren är närvarande beskrivits. Utöver detta kan man konstatera att rättegångsbalken ock-

så tillåter att vittnen, andra som ska höras i bevissyfte eller målsägande kan höras vid huvudförhandlingen utan att de är personligen närvarande med anlitan av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring, om domstolen anser att detta är lämpligt och när det t.ex. är fråga om att förfarandet behövs för att den som ska höras, eller någon som står i ett sådant förhållande till denne ska kunna skyddas för hot mot liv eller hälsa.

Också brottsofferdirektivet innehåller flera bestämmelser om skydd av brottsoffer samt om identifiering av brottsoffer som är i behov av särskilt skydd. I artikel 18 i direktivet garanteras en allmän rätt för brottsoffret och dennes familjemedlemmar till skydd bl.a. mot upprepad viktigmisering, hot och hämndaktioner. I artikel 19 möjliggörs undvikande av kontakt mellan brottsoffer och förövare i alla skeden av straffprocessen samt under brottsutredningen. Artikel 23 innehåller bestämmelser om rätt för brottsoffer i behov av särskilt skydd till skydd under straffprocessen.

Punkt 2 ålägger skyldigheten att skydda barn som utsatts för brott och barnvittnen vid behov genom specifika skyddsåtgärder. I de specifika skyddsåtgärderna ska barnets bästa beaktas. Bl.a. förundersökningslagen, rättegångsbalken och lagen om rättegång i brottmål innehåller flera bestämmelser om särskilda åtgärder för personer som inte fyllt 18 eller inte fyllt 15 år.

Artikel 24 i brottsofferdirektivet innehåller bestämmelser om barnoffers rätt till skydd under straffrättsliga förfaranden.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 57. Rättshjälp. Artikeln ålägger parterna skyldigheten att bevilja juridiskt biträde och kostnadsfri rättshjälp för brottsoffer enligt de villkor som ställs upp i nationell rätt. I den förklarande rapporten konstateras att brottsoffren inte har någon automatisk rätt till gratis rättshjälp, utan förutsättningarna för den fastställs enligt den nationella lagstiftningen.

Enligt finsk lagstiftning beviljas rättshjälp helt eller delvis gratis när målsägandes förmogenhetssituation det kräver. Enligt 1 § i rättshjälpslagen (257/2002) beviljas rätts-

hjälp med statlig finansiering till den som behöver sakkunnig hjälp i en rättslig angelägenhet och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala utgifterna för att sköta saken. Rättshjälpen omfattar juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende som bestäms i lagen om rättshjälp.

Enligt rättshjälpslagen befriar beviljande av rättshjälp mottagaren av förmånen helt eller delvis från skyldigheten att betala arvode och ersättning till ett biträde som förordnats eller godkänts samt från skyldigheten att betala arvode och ersättning för sådan hjälp med tolkning och översättning som mottagaren av förmånen har behövt vid behandlingen av saken.

Enligt 2 § i rättshjälpslagen beviljas rättshjälp personer med hemkommun i Finland samt personer som har hemvist eller är bosatta i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Rättshjälp beviljas dessutom oberoende av ovan nämnda förutsättningar, om personens sak behandlas i finsk domstol eller om det finns särskilda skäl att bevilja rättshjälp.

Enligt 2 kap. 1 a § i lagen om rättegång i brottmål kan domstolen förordna ett rättegångsbiträde för att bistå målsäganden under förundersökningen och, om målsäganden har anspråk i ett mål som drivs av åklagaren, under rättegången. Ett rättegångsbiträde kan förordnas i mål som gäller sexualbrott som avses i 20 kap. i strafflagen, om inte ett förordnande av särskilda skäl anses onödigt, i mål som gäller brott som avses i 21 kap. 1–6 § i strafflagen, dvs. brott mot liv eller misshandelsbrott, om ett förordnande ska anses befogat med hänsyn till förhållandet mellan målsäganden och den misstänkte, samt i mål som gäller brott mot liv, hälsa eller frihet, om ett förordnande ska anses befogat med hänsyn till hur allvarligt brottet är, målsägandens personliga förhållanden och övriga omständigheter.

Om målsäganden redan enligt rättshjälpslagen har ett biträde förordnas inte ett sådant rättegångsbiträde som avses här. Både enligt rättshjälpslagen och enligt lagen om

rättegång i brottmål är biträdet i regel ett ofientligt rättsbiträde eller en advokat.

I artikel 13 i brottsofferdirektivet ingår bestämmelser om brottsoffrens rätt till rätts-hjälp.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 58. Preskriptionsregler. Artikeln ålägger skyldigheten att garantera en tillräckligt lång preskriptionstid för vissa brott så att i fråga om brott som avses i artiklarna 36 (sexuellt våld), 37 (tvångsäktenskap), 38 (kvinnlig könsstympning) och 39 (tvångsabortering och tvångssterilisering) en rättegång kan inledas effektivt efter att brottsoffret uppnått myndighetsåldern. En tillräcklig preskriptionstid för ett brott ska bedömas i förhållande till hur allvarligt brottet är. Artikel 78 i konventionen möjliggör förbehåll i fråga om alla andra brott som nämns i artikeln, utom i fråga om sexuellt våld enligt artikel 36.

Liksom det har konstaterats ovan i de avsnitt som gäller artiklarna i fråga, kan dessa gärningar bedömas från den finska lagstiftningens perspektiv i princip som sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen (1-5 §), människohandelsbrott (25 kap. 3 och 3 a § i strafflagen), misshandelsbrott enligt 21 kap. i strafflagen (5 och 6 §) och som grovt olagligt avbrytande av havandeskap enligt 22 kap i strafflagen.

Bestämmelser om straffrättslig preskription ingår i 8 kap. i strafflagen. Preskription av åtalsrätten enligt 1 § i kapitlet bygger på den princip som också är allmän internationellt sett att preskription av åtalsrätten i regel beror på hur allvarligt brottet är, varvid brottets maximistraff är det avgörande. Enligt 8 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen preskriberas åtalsrätten om åtal inte har väckts inom 1) tjugo år, om det för brottet föreskrivna strängaste straffet är fängelse på viss tid över åtta år, 2) tio år, om det strängaste straffet är fängelse i över två och högst åtta år, 3) fem år, om det strängaste straffet är fängelse i över ett och högst två år, och 4) två år, om det strängaste straffet är fängelse i högst ett år eller böter.

På grundval av 8 kap. 2 § 1 mom. räknas preskriptionen av åtalsrätten från den dag då brottet begicks. Preskriptionstiden för åtalsrätten kan under vissa villkor förlängas en

gång med ett år med stöd av 8 kap. 4 § i strafflagen.

I synnerhet i fråga om sexualbrott mot barn är det typiskt att gärningarna kan upptäckas årtal senare när brottsoffret eventuellt redan blivit myndigt. Flera orsaker bidrar till detta. Brotten i fråga lämnar sällan synliga skador, vilket beror på att förövarna till dessa brott ofta är i en sådan dominerande ställning i förhållande till sina offer, att de får sin vilja igenom också utan våld. Psykiska skador som hänför sig till brottsoffrets sexuella och psykiska utveckling kan dock vara allvarliga och långvariga. Karaktären av sexualbrott som riktar sig mot barn kan avslöjas även för brottsoffret först flera år efter gärningen. Vid sexualbrott mot barn kan brottsoffret också ha obefogade skuld känslor som hindrar honom eller henne från att berätta om det.

Eftersom det finns en betydande risk att sexualbrott mot barn upptäcks sent, har det ansetts att ett välfungerande straffrättsligt påföljdssystem har en viktig betydelse för förebyggande och bestraffning av dessa brott. Därför har 8 kap. 1 § i strafflagen under de senaste åren ändrats exceptionellt så att största delen av sexualbrott mot barn preskriberas tidigast när målsäganden fyller 28 år. Det samma gäller människohandel och grov människohandel i fråga om personer som inte har fyllt 18 år. I samband med ändringen av 8 kap. 1 § i strafflagen (RP 169/2005 rd, s. 23) ansåg man att de grunder som ligger i bakgrund till straffrättslig preskription talar för att åtalsrätten också i fråga om dessa brott inte kan vara i kraft en särskilt lång tid. Sexualbrott mot barn är redan då de avslöjas snart efter förövandet svåra att utreda och de problem som anknyter till utredningen framhävs ytterligare årtal, t.o.m. årtionden, efter att de misstänkta gärningarna förövades.

Av brotten enligt artikeln preskriberas således sexuellt våld och med människohandelsbrott jämförbart tvångsäktenskap tidigast när målsäganden har fyllt 28 år. Grovt olagligt avbrytande av havandeskap enligt 22 kap. i strafflagen preskriberas efter tio år, eftersom maximistraffet för brottet är fängelse i fyra år. Liksom det konstateras ovan i samband med artikel 39 om tvångsabortering, kan brottet utöver som grovt olagligt avbrytande av havandeskap också bli bestraffat

som misshandel eller grov misshandel enligt 21 kap. i strafflagen. Därför förlängs tiden för väckande av åtal för tvångsabortering till tjugo år, om det är fråga om en gärning som innebär en allvarlig kränkning av kvinnans fysiska integritet där rekvisitet för grov misshandel anses bli uppfyllt. I praktiken kan abortering inte utföras på riktigt unga barn. Brottet preskriberas alltså vanligen först klart efter att personen hunnit uppnå myndighetsåldern.

Kvinnlig könsstympning och tvångssterilisering blir antingen bedömda som misshandel eller som grov misshandel. Ovan i samband med artikel 33 konstateras att misshandeln blir grov när någon tillfogas en svår kroppsskada, brottet begås på ett synnerligen rätt eller grymt sätt eller skjut- eller eggvapen eller något annat jämförbart livsfarligt hjälpmedel används för förövandet av brottet. Dessutom ska gärningen bedömd som helhet vara grov. Könsstympning och tvångssterilisering bedöms båda i princip som grov misshandel, eftersom man kan förmoda att de uppfyller flera av kvalificeringsgrunderna för grov misshandel. När det är fråga om ett minderårigt brottsoffer, talar detta dessutom starkt för att gärningen också bedömd som helhet anses vara grov. Då är preskriptionstiden för brottet tjugo år. Brottsoffret hinner alltså bli myndigt innan brottet preskriberas också i situationer där brottet har begåtts medan barnet var mycket litet.

De nuvarande bestämmelserna i strafflagen kan anses uppfylla skyldigheterna enligt artikeln.

Kapitel VII. Migration och asyl.

Artikel 59. Uppehållstillstånd. I punkt 1 åläggs parterna skyldigheten att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer med migrantbakgrund, vars rätt att vistas i landet är beroende av äktenskap eller förhållande, beviljas efter att förhållandet har upplösts ett tidsbegränsat självständigt uppehållstillstånd, om brottsoffrets omständigheter är särskilt svåra. Enligt den förklarande rapporten anses särskilt svåra omständigheter vara för handen bl.a. när brottsoffret har utsatts för våld som orsakats eller godkänts av maken/makan.

Uppehållstillståndet ska beviljas oberoende av äktenskapets eller förhållandets varaktighet.

I punkt 2 bestäms att utvisningsförfaranden ska kunna avbrytas för att trygga ansökan om ett självständigt uppehållstillstånd, om utvisningsförfarandet inletts med anledning av att maken eller partnern förlorat sin uppehållsrätt.

I punkt 3 bestäms om skyldigheten att bevilja ett förnybart uppehållstillstånd till brottsoffer som utsatts för våld mot kvinnor eller våld i hemmet. Ett förnybart uppehållstillstånd ska beviljas i någotdera eller i båda av de följande fallen: om en behörig myndighet anser att brottsoffrens vistelse i landet är nödvändig på grund av deras personliga situation (punkt a) eller om en behörig myndighet anser att brottsoffrens vistelse i landet är nödvändig för att de ska kunna samarbeta med de behöriga myndigheterna i utredningen eller i ett straffrättsligt mål (punkt b).

Enligt punkt 4 ska offer för tvångsäktenskap som har förts till ett annat land för att ingå äktenskap och som, på grund av detta, har förlorat sin rätt att vistas i det land där de har sin hemvist, ha rätt att få tillbaka denna rätt.

I utlänningslagen (301/2004) infördes år 2004 i samband med helhetsreformen av lagen en bestämmelse (54 § 6 mom.) som möjliggör beviljande av ett nytt uppehållstillstånd när familjebandet bryts på den grund att personen har fast anknytning till Finland, såsom arbete eller studier. Således bör inte rädslan att mista uppehållstillståndet eller att bli avlägsnad från landet hindra ingripande i våldet eller anmälan om det. Inom Migrationsverket har det getts anvisningar om att i situationer där familjeliv upphör beakta de omständigheter i vilka familjebandet upphör, alltså t.ex. bakomliggande våld i hemmet. Fortsatta tillstånd beviljas i princip av bostadsortens polisinskrifning, varför tillståndsprövningen i situationer som involverar våld i hemmet i stor utsträckning torde utföras av polisen. Dock överförs sådana ansökningar från fall till fall till Migrationsverket för avgörande.

I utlänningslagen jämföras med makar personer, oavsett kön, som fortlöpande lever i gemensamt hushåll under äktenskapsliknan-

de förhållanden. En förutsättning är att de har bott tillsammans minst två år. Boendetid förutsätts inte, om personerna i fråga gemensamt har vårdnaden om ett barn eller om det finns andra vägande skäl.

T.ex. i Sverige finns ett särskilt undantagsvillkor för situationer där personen utsatts för våld i en nära relation och uppehållstillståndet är beroende av maken/makan. I sådana situationer kan personen i undantagsfall få ett personligt uppehållstillstånd, om förhållandet har upphört på grund av våld.

Trots att lagstiftningen och tolkningspraxis uppfyller villkoren i artikel 59.1, är det för klarläggande av det rättsliga läget och för förbättrandet av förutsebarheten motiverat att överväga införande av en ny grund för beviljande av uppehållstillstånd i utlänningslagen för personer som utsatts för sådant våld som faller inom ramen för konventionen. Genom den nya grunden för beviljande av uppehållstillstånd skulle det vara möjligt att klarlägga situationer där uppehållstillståndet för den som utsatts för våld, inklusive tvångsaktenskap, beror på makens eller partners uppehållsrätt och parförhållandet upphör på grund av våldet. I sådana situationer kunde brottsoffret få ett självständigt uppehållstillstånd på grund av våldet utan att längden på det avslutade äktenskapet eller förhållandet prövas som villkor för uppehållstillståndet. Dessutom ska i prövningen av brottsoffrets synnerligen svåra situation i första hand beaktas brottsoffrets ställning som våldsoffer.

Beviljande av ett i punkt 3 avsett uppehållstillstånd kunde vara möjligt enligt 52 § 1 mom. i utlänningslagen, där det föreskrivs om individuella, mänskliga orsaker för beviljande av uppehållstillstånd. Enligt bestämmelsen i fråga beviljas en utlänningsperson som befinner sig i Finland kontinuerligt uppehållstillstånd, om det med hänsyn till utlänningspersonens hälsotillstånd, de band som knutits till Finland eller av någon annan individuell, mänsklig orsak är uppenbart oskäligt att vägra uppehållstillstånd, särskilt med beaktande av de förhållanden i vilka han eller hon skulle hamna i sitt hemland eller hans eller hennes sårbara ställning. I regeringspropositionens (RP 28/2003 rd) motivering konstateras det dock att paragrafen tillämpas sekundärt och beviljande av uppehållstillstånd är ex-

ceptionellt. Momentet ska alltså tolkas restriktivt. Enligt nuvarande praxis är det t.ex. möjligt att en finsk mans hustru, som är medborgare i ett tredjeland, blir utan ett fortsatt tillstånd efter att familjebandet brutits på grund av skilsmässa, trots att det i förhållandet hade förekommit våld. Också en miss-handlad make/maka, vars förhållande är färskt och som inte har fasta band till Finland, kunde enligt nuvarande praxis bli utan fortsatt tillstånd efter att familjebandet brutits. I sådana fall kunde enligt den gällande lagstiftningen 52 § i utlänningslagen tillämpas och ett uppehållstillstånd beviljas på basis av individuella mänskliga orsaker, men då bedöms personens situation i tillståndsprövningen också med beaktande av hans eller hennes hemland. Man känner också till fall där en invandrarmake/-maka inte har vågat lämna ett förhållande där våld förekommit på grund av att tillståndsgrunden hade gått förlorad. Av dessa orsaker kan man anse att 52 § 1 mom. i utlänningslagen inte i tillräcklig grad tryggar rättigheterna enligt konventionen och att punkterna i artikel 59 i konventionen förutsätter att 54 § 6 mom. i utlänningslagen (beviljande av fortsatt tillstånd) ändras.

Enligt den förklarande rapporten till konventionen kan partsstaterna i enlighet med den egen nationella lagstiftningen fastställa grunderna för beviljande av ett självständigt uppehållstillstånd och längden på tillståndets giltighet, inklusive beslut om behöriga myndigheter samt den visning som krävs av sökanden som förutsättning för beviljande av ett uppehållstillstånd. I arbetsgruppens förklarande rapport har som möjlig visning uppräknats straffregister, dom som avkunnats för brott, besöksförbud, medicinsk bevisning, beslut om äktenskapsskillnad, socialtjänstens handlingar eller medborgarorganisationers rapporter. Upphållstillstånd bör beviljas oberoende av hur länge äktenskapet eller parförhållandet har varat. Beviljande av uppehållstillstånd ska också gälla registrerade partnerskap.

Dessutom är det skäl att i utlänningslagen också införa ett tillägg enligt artikel 59.3 b, eftersom utlänningslagen i sin nuvarande form inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om rätt för den som utsatts för

våld i hemmet att få ett självständigt uppehållstillstånd på grund av medverkan i brottsutredningen när förhållandet bryts.

Dessutom kunde det övervägas att utlänningslagen kompletteras utifrån punkt 4. I sin nuvarande form innehåller utlänningslagen inte någon uttrycklig bestämmelse, med stöd av vilken den som utsatts för tvångsaktenskap kunde få sin hemvist tillbaka.

Artikel 60. Könsrelaterade asylansökningar. Punkt 1 hänvisar till artikel 1 A 2) i 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/1968), och ålägger parterna skyldigheten att säkerställa att könsrelaterat våld mot kvinnor kan betraktas som en form av förföljelse i den mening som avses iden nämnda punkten och som en form av allvarligt hot som kan ge rätt till alternativt eller subsidiärt skydd.

Punkt 2 ålägger skyldigheten att tolka 1951 års konvention på ett genussensitivt sätt och erkänna flyktingstatus till brottsoffer om förföljelsen hänför sig till minst en av de orsaker till förföljelse som fastställs i den konventionen. Enligt den förklarande rapporten till konventionen betraktas våld mot kvinnor ofta enligt konventionen från 1951 som "tillhörighet till en viss samhällsgrupp" och utan avseende på andra grunder.

Punkt 3 ålägger parterna skyldigheten att utveckla förfaranden för mottagande av flyktingar och asylförfaranden samt stödtjänster.

I samband med helhetsreformen av utlänningslagen år 2004 ansåg man att könspecifik förföljelse av kvinnor kan beaktas separat som en av faktorerna i tolkningen av tillhörighet till en viss samhällsgrupp som grund för eventuell asyl. Genom en ändring i utlänningslagen som trädde i kraft i juni 2009 sattes i Finland i kraft Europeiska unionens direktiv 2004/83/EG om miniminormer för när tredjelandsmedborgare eller statslösa personer ska betraktas som flyktingar eller som personer som av andra skäl behöver internationellt skydd samt om dessa personers rättsliga ställning och om innehållet i det beviljade skyddet (det s.k. definitionsdirektivet). Direktivet innehåller en förteckning över exempel på gärningar som ska anses utgöra förföljelse. Enligt förteckningen kan bl.a. förföljelse ta sig uttryck i köns- eller barnspecifika handlingar. Förteckningen har införts i sin

helhet i 87 a § 2 mom. i utlänningslagen. Till lagen fogades också en ny 87 b §, där det i likhet med direktivet föreskrivs om orsakerna till förföljelse. I motiveringen till bestämmelsen konstateras att könspecifik förföljelse av kvinnor också kan beaktas separat som en faktor i tolkningen av tillhörighet till en viss samhällsgrupp. Kvinnor kan i vissa fall också förföljas av orsaker som inte kan anses grunda sig på ursprung, religion, nationalitet eller politisk åskådning. Då kan orsaken till förföljelse anses vara tillhörighet till en viss samhällsgrupp.

Utöver en genussensitiv tolkning av definitionen av flykting, beaktas könsspecifika synpunkter i asylförfarandet. En kvinna är som asylsökande en självständig aktör och kan ha egna grunder till sin asylansökan. Om ett äkta par söker internationellt skydd, är det möjligt att makarna har självständiga grunder för sina ansökningar som de inte vill att den andra maken ska få vetskap om. En sådan grund kan t.ex. vara sexuellt våld som den ena maken har utsatts för eller våld i hemmet eller förhållandet. Detta beaktas i asylutredningen, i synnerhet i asylintervjun, samt i beslutsfattandet. Båda makarna intervjuas separat och individuellt i asylintervjun. Man strävar efter att använda en kvinnlig intervjuare i asylintervjun i synnerhet när en kvinnlig asylsökande kan antas ha svårigheter att framföra alla grunder för sin ansökan på grund av de händelser som hon utsatts för eller på grund av orsaker som hänför sig till den egna kulturella bakgrunden. Makarna tillfrågas också i asylintervjun om de vill ha separata beslut och vid behov beviljas de sådana.

En ny lag om mottagande av personer som söker internationellt skydd (746/2011) trädde i kraft den 1 september 2011. Lagen strävar efter ett förbättrat beaktande av de särskilda behov som beror på en persons sårbara ställning, såsom ålder eller fysiskt eller psykiskt tillstånd. Lagen förutsätter uttryckligen att behoven ska beaktas hos personer som ansöker om internationellt skydd, personer som beviljas tillfälligt skydd samt personer som utsatts för människohandel. Bestämmelsen grundar sig på artikel 17 i rådets direktiv 2003/9/EG av den 27 januari 2003 om miniminormer för mottagande av asylsökande i

medlemsstaterna (mottagningsdirektivet), enligt vilken underåriga, i synnerhet underåriga utan medföljande vuxen, funktionshindrade, äldre, gravida, ensamstående föräldrar med underåriga barn, och personer som utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykologiskt, fysiskt eller sexuellt våld kan anses utgöra personer i en sårbar situation. De särskilda behoven bedöms av en yrkesutbildad person inom social- och hälsovården så snabbt som möjligt efter att ärendet blivit anhängigt. I praktiken inleds arbetet vanligen inom en vecka från ankomsten till förläggningen. Också de anställda vid förläggningen är skyldiga att tala om för myndigheterna när de märker eventuella särskilda behov hos en klient. Man strävar efter att ordna inkvarteringen och de övriga tjänsterna vid förläggningarna så att personer i en sårbar situation känner sig så trygga som möjligt.

I samband med artikel 15 behandlas den utbildning som tjänstemännen vid Migrationsverket och personalen vid förläggningarna får för att bemöta asylsökande som utsatts för våld.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 61. Non-refoulement. Punkt 1 ålägger parterna skyldigheten att iaktta principen om förbudet mot tillbakasändning (non-refoulement).

Punkt 2 kompletterar bestämmelsen i punkt 1 genom att ålägga parterna skyldigheten att avhålla sig från att sända tillbaka kvinnor som har utsatts för våld till ett land där deras liv riskeras eller där de kan utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

I 147 § i utlänningslagen föreskrivs om förbudet mot tillbakasändning. Enligt bestämmelsen får ingen avvisas eller utvisas till ett område där han eller hon kan bli utsatt för dödsstraff, tortyr, förföljelse eller annan behandling som kränker människovärdet eller till ett område från vilket han eller hon kan bli sänd till ett sådant område. Bestämmelser om förbudet mot tillbakasändning ingår också i 9 § 4 mom. i grundlagen, i artikel 33 i konventionen om flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/1968, s.k. Genèvekonventionen), i artikel 3 i europeiska konventionen

om de mänskliga rättigheterna samt i vissa andra internationella konventioner som gäller mänskliga rättigheter och som är bindande för Finland.

Med stöd av 40 § 3 mom. i utlänningslagen får en utlänning lagligen vistas i landet under den tid ansökan behandlas tills ärendet har avgjorts genom ett beslut som vunnit laga kraft eller ett verkställbart beslut har fattats om att utlänningen ska avlägsnas från landet.

Utlänningar som ska avlägsnas från landet tillförsäkras alltid de rättsliga garantier som ingår i utlänningslagen med i lagen fastställda tidsfrister. I garantierna ingår som ett viktigt element möjligheten att av domstol söka förbud mot eller avbrytande av verkställighet samt rätt att överklaga till förvaltningsdomstolen.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Kapitel VIII. Internationellt samarbete.

Artikel 62. Allmänna principer. Punkt 1 ålägger parterna skyldigheten att samarbeta med varandra i civil- och straffrättsliga ärenden med hjälp av relevanta internationella och regionala instrument i de syften som avses i underpunkterna. Av dessa instrument nämns i den förklarande rapporten bl.a. europeiska konventionen om utlämning för brott (FördrS 32/1971), europeiska konventionen om ömsesidigt bistånd i straffrättsliga ärenden (FördrS 30/1981) jämte tilläggsprotokoll samt konventionen om penningtvätt, efterforskning, beslag och förverkande av vinning av brott (FördrS 53/1994). Genom dessa konventioner, vilka Finland således har anslutit sig till, genomförs internationellt samarbete också i fråga om brott enligt konventionen. I den förklarande rapporten konstateras att detta är orsaken till att man inte i konventionen har infört bestämmelser som redan finns i tidigare ingångna konventioner.

Också brottsofferdirektivet innehåller bestämmelser om samarbete mellan EU:s medlemsstater och om samordning av tjänster (artikel 26).

Punkt 2 ålägger skyldigheten att säkerställa att brottsoffer kan göra en anmälan till myndigheterna i bosättningsstaten, trots att brottet hade begåtts i en annan part. Bestämmelser

om förundersökning av ett brott som förövats utomlands ingår i 3 kap. 8 § i den nya förundersökningslagen som trädde i kraft vid ingången av 2014. Enligt 1 mom. får förundersökningsmyndigheten undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands, om finsk lag kan tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. i strafflagen och om det av skäl som gäller undersökningen och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökning görs i Finland. Bestämmelser om överföring av en brottsanmälan till en annan medlemsstat i Europeiska unionen ingår i 2 mom. När målsäganden anmäler till en förundersökningsmyndighet om ett brott som begåtts inom territoriet för en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, ska målsägandens anmälan och dennes yrkanden skickas till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat, på vars område brottet har begåtts, om förundersökningsmyndigheten inte undersöker brottet enligt 1 mom. En förutsättning för skickandet är dessutom att målsäganden inte har kunnat göra en anmälan och framföra sina yrkanden i gärningsortens stat, eller när det är fråga om ett allvarligt brott, han eller hon inte har velat förfara så.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Enligt punkt 3 kan konventionen vid behov anses utgöra rättslig grund i ett brottmål, i ärenden som gäller utlämning för brott eller i ärenden som gäller verkställande av en civil- eller straffrättslig dom.

Enligt punkt 4 ska parterna sträva efter att införliva förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet i sina utvecklingsprogram.

Ett övergripande mål i Finlands utvecklingspolitik är bl.a. främjande av jämställdheten mellan kvinnor och män samt minskning av ojämlikhet. I Finlands utvecklingspolitiska åtgärdsprogram 2012 har införts Finlands mål att främja och stödja kvinnors deltagande i beslutsfattande samt att bekämpa sådana former av diskriminering som bidrar till brist på jämställdhet mellan kvinnor och män, såsom sexuellt våld och våld i hemmet. En av prioriteterna i Finlands utvecklingspolitik och utvecklingssamarbete är ett samhälle som främjar de mänskliga rättigheterna och som är demokratiskt och ansvarskännande. I

enlighet härmed beaktas i utvecklingspolitiken på ett integrerat sätt den lokala befolkningens rätt att få information om sina egna grundläggande och mänskliga rättigheter. Samtidigt stöds funktionsdugligheten hos de myndigheter som ansvarar för tillsynen och genomförandet av de mänskliga rättigheterna i partnerländerna. Integrerade mål främjas också genom riktade åtgärder. Vid valet av mål för utvecklingssamarbetet stöds i synnerhet sådana projekt och program, där kvinnor deltar jämställt i planeringen, genomförandet och övervakningen, och som medvetet strävar efter avskaffande av ojämställdhet mellan kvinnor och män. Genom projekten stöds myndigheters och lokala kvinno- och mansorganisationers initiativ för avskaffande av våld mot kvinnor och flickor, förbättras täckningen av samarbetsländernas nätverk av grundskolor, i synnerhet skolgångsmöjligheterna och säkerheten för flickor på landsbygden, projekt för bekämpning av kvinno- och barnhandel samt utreds och följs upp situationen beträffande kvinno- och barnhandel i samarbetsländerna.

Finland har också bundit upp sig vid genomförandet av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 "Kvinnor, fred och säkerhet". I Finlands nationella handlingsprogram för åren 2012–2016 ingår mål och principer samt konkreta åtgärder genom vilka Finland genomför resolutionen bl.a. genom utvecklingssamarbete.

Artikel 63. Åtgärder beträffande personer som riskerar att utsättas för våld. Syftet med artikeln är att uppmuntra till snabbt och effektivt informationsutbyte mellan stater i situationer där det finns skäligen anledning att tro att det finns en omedelbar risk för att en person kan komma att utsättas för någon av de våldshandlingar som avses i denna konvention inom en annan parts territorium, och på detta sätt säkerställa att lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Det är fråga om förebyggande verksamhet i syfte att förebygga våldshandlingar.

I Finland är det polisens uppgift att förebygga och bekämpa brott. Också tullen och gränsbevakningsväsendet förebygger och bekämpar brottslighet inom sina ansvarsområden.

Bestämmelser om polisens, tullverkets och gränsbevakningsväsendets rätt att överlåta uppgifter till andra stater i synnerhet i 37-40 § i lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet (761/2003), nedan polisens personuppgiftslag, i 27 § i tullagen (1466/1994) och i 38 och 39 § i lagen om behandling av personuppgifter vid gränsbevakningsväsendet (579/2005, nedan gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag).

Bestämmelserna i 27 § i tullagen täcker också andra uppgifter än dem som finns i tullmyndigheternas register. Bestämmelserna i 37 och 40 § i polisens personuppgiftslag fastställer de allmänna villkoren för utlämnande av uppgifter till andra stater medan 38 och 39 § föreskriver om utlämnande av uppgifter till Europol och Schengenstater. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter till en annan medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsrådet ingår i 27 § i tullagen och i 38 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag.

Bestämmelserna i 37 och 40 § i polisens personuppgiftslag och i 38 och 39 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag möjliggör utlämnande av uppgifter till andra staters myndigheter när uppgifterna är nödvändiga för mottagaren för att kunna utföra sina uppgifter. Enligt 27 § i tullagen kan uppgifterna lämnas ut om de är nödvändiga. Bestämmelser om utlämnande av uppgifter nationellt mellan olika myndigheter ingår i 19 § i polisens personuppgiftslag, i 26 och 26 a § i tullagen och i 28 § i gränsbevakningsväsendets personuppgiftslag. Förutsättningen för utlämnande av uppgifter i dessa bestämmelser är att de är nödvändiga.

I fråga om polisen och gränsbevakningsväsendet möjliggör de ovannämnda bestämmelserna att uppgifter lämnas ut till alla sådana myndigheter som har i uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, förebygga brott, utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning. Enligt 27 § 1 mom. 4 punkten i tullagen får tullmyndigheten lämna ut uppgifter till en annan myndighet än en tullmyndighet, om uppgifterna är nödvändiga för förebyggande eller utredning av ett sådant brott för vilket kunde utdömas fängelse, om brottet hade begåtts i Finland.

Ikraftsättandet av bestämmelsen förutsätter inga lagstiftningsåtgärder.

Artikel 64. Information. Enligt punkt 1 ska den som mottar en internationell rättshjälpsbegäran utan dröjsmål meddela den begärande parten om att de åtgärder som begärts har verkställts eller inte verkställs. Enligt punkt 2 kan en part även utan begäran till en part lämna upplysningar om ett avslöjande av dessa upplysningar kan hjälpa att förebygga gärningar som avses i konventionen eller att främja deras utredning eller det internationella samarbetet mellan parterna. Enligt punkt 3 kan en part använda uppgifter den fått med stöd av punkt 2 i relevanta civil- och straffrättsliga förfaranden.

Artikel 65. Dataskydd. Artikeln bekräftar att konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (ETS 108) iakttas vid behandling av personuppgifter. Finland har ratificerat konventionen år 2007 (FördrS 60/2007).

Kapitel IX. Uppföljningsmekanism.

Artikel 66. Expertgrupp för bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet. I artikeln bestäms om sammansättningen av expertgruppen för bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (GREVIO) och om val av gruppens ledamöter. Enligt punkt 1 är GREVIOs uppgift att övervaka tillämpningen av konventionen. Enligt punkt 2 har GREVIO minst 10 och högst 15 ledamöter som väljs av den i artikel 67 definierade partskommittén bland kandidater som parterna uppställt. Mandatperioden är fyra år och den kan förnyas en gång. Vid valet av ledamöter ska en jämn könsfördelning och geografisk jämvikt samt tvärvetenskaplig sakkunskap beaktas. Enligt punkt 3 ska valet av de 10 första ledamöterna göras inom en period av ett år efter att konventionen har trätt i kraft. Ytterligare fem ledamöter ska väljas efter den tjugofemte ratifikationen eller avslutningen. I punkt 4 fastställs närmare de principer som styr valet av ledamöter; de viktigaste är oavhängighet och sakkunskap. Enligt punkt 5 ska förfarandet för val av ledamöter till GREVIO inom sex månader efter konventionens ikraftträdande fastställas av Europarådets ministerkommitté efter samråd

med parterna och sedan dessa har gett sitt enhälliga samtycke. Enligt punkt 6 ska GREVIO anta sin egen arbetsordning.

Artikel 67. Partskommitté. Enligt punkt 1 består partskommittén av företrädare för parterna i konventionen. Enligt punkt 2 ska partskommittén sammankallas av Europarådets generalsekreterare. Dess första möte ska hållas inom ett år efter konventionens ikraftträdande för att välja ledamöterna av GREVIO. Partskommittén ska sedan sammanträda på begäran av en tredjedel av parterna, partskommitténs ordförande eller generalsekreteraren. Enligt punkt 3 ska partskommittén anta sin egen arbetsordning.

Artikel 68. Förfarande. I artikeln bestäms om ett utvärderingsförfarande och om växelverkan mellan GREVIO och partskommittén. Enligt punkt 1 och 2 behandlar GREVIO tillsammans med respektive partsrepresentant den rapport som parten sammanställt utifrån ett frågeformulär som GREVIO utarbetat om de lagstiftnings- och andra åtgärder som har vidtagits för genomförande av konventionens bestämmelser.

Enligt punkt 3 ska de utvärderingsförfaranden som följer på den första rapporten delas upp i omgångar, vars längd ska bestämmas av GREVIO, utifrån substanshelheter som baserar sig på enskilda bestämmelser. Enligt punkt 4 fastställer GREVIO det lämpligaste sättet för genomförandet av utvärderingsförfarandet. I detta kan ingå ett frågeformulär eller någon annan begäran om information som parterna ska svara på. Enligt punkt 5 kan GREVIO få information om genomförandet av konventionen av det civila samhället och av nationella människorättsorgan. Enligt punkterna 6-8 ska GREVIO ta hänsyn till befintlig information som är tillgänglig från andra regionala och internationella instrument och organ inom de områden som faller inom ramen för konventionen samt datainsamlingen och forskningen enligt artikel 11 i parterna. Dessutom får GREVIO ta emot information från Europarådets kommissionär för de mänskliga rättigheterna, Europarådets parlamentariska församling och relevanta fackorgan, samt från organ som har inrättats enligt andra internationella instrument. Enligt punkt 9 får GREVIO som stöd ordna landbesök.

I enlighet med punkt 10 och 11 ska GREVIO utarbeta ett rapportutkast med dess analys av tillämpningen av de bestämmelser som ligger till grund för utvärderingen och komma med förslag om hur den berörda parten kan hantera påträffade problem. Den granskade parten får kommentera utkastet. Rapporten och slutsatserna skickas till parten och partskommittén och rapporten och slutsatserna publiceras tillsammans med partens eventuella kommentarer. Enligt punkt 12 kan partskommittén avge rekommendationer om åtgärder som parterna ska vidta i anslutning till GREVIOs slutsatser. Den kan också fastställa ett datum då upplysningar om att de har genomförts ska vara inlämnade.

I punkt 13-15 bestäms om specialförfaranden. Utifrån tillförlitlig information får GREVIO begära att en särskild rapport snabbt ges in beträffande vilka åtgärder som har vidtagits för att förebygga ett allvarligt, omfattande eller varaktigt mönster av våld mot kvinnor. Utifrån den information som den berörda parten ger in samt all annan tillförlitlig information som GREVIO har till sitt förfogande får GREVIO ge en eller flera av dess ledamöter i uppdrag att genomföra en brådskande utredning och rapportera till GREVIO. Utredningen kan med partens samtycke också innehålla ett besök på partens territorium. Resultatet från en sådan utredning ska skickas till den berörda parten och, när så är lämpligt, till partskommittén och till Europarådets ministerkommitté.

Artikel 69. Allmänna rekommendationer. Enligt artikeln får GREVIO också utfärda allmänna rekommendationer om tillämpningen av konventionen.

Artikel 70. Parlamentarisk medverkan vid övervakning. I artikeln uppmanas nationella parlament att medverka i övervakningen av de åtgärder som vidtas för att tillämpa konventionen. Parterna ska också skicka GREVIOs rapporter till de nationella parlamenten. Europarådets parlamentariska församling uppmanas också bedöma tillämpningen av konventionen.

Kapitel X. Samband med andra internationella instrument.

Artikel 71. Samband med andra internationella instrument. I punkt 1 bestäms att konventionen inte ska påverka rättigheter och skyldigheter enligt andra internationella instrument i vilka parterna i konventionen är parter eller kommer att bli parter och som innehåller bestämmelser i frågor som styrs av konventionen. Enligt punkt 2 kan parterna i konventionen ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som konventionen behandlar i syfte att göra tillägg till eller stärka dess bestämmelser eller underlätta tillämpningen av dess principer.

Kapitel XI. Ändringar i konventionen.

Artikel 72. Ändringar. Artikelns innehåller bestämmelser om ändringar i konventionen. Förslag till ändring av konventionen som en part har utarbetat ska lämnas in till Europarådets generalsekreterare, till Europarådets medlemsstater, undertecknande stater, parter, Europeiska unionen och till varje stat som har erbjudits att underteckna konventionen eller ansluta sig till den. Ministerkommittén ska överväga den föreslagna ändringen och kan anta ändringen sedan parterna i konventionen efter samråd gett sitt enhälliga samtycke. Varje textändring som ministerkommittén antar ska vidarebefordras till parterna för godkännande. Ändringen ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om att de godtagit ändringen.

Kapitel XII. Slutbestämmelser.

Artikel 73. Konventionens verkan. Enligt artikelns påverkar konventionen inte sådana bestämmelser i nationella lagar och bindande internationella instrument som är eller kan komma att träda i kraft enligt vilka mer förmånliga rättigheter tillerkänns eller kommer att tillerkännas den enskilde när det gäller att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Artikel 74. Tvistlösning. Enligt artikelns ska en tvist som gäller konventionens tolkning eller tillämpning i första hand lösas genom förhandlingar eller förlikning, skiljeför-

farande eller något annat fredligt medel för tvistlösning. Europarådets ministerkommitté kan ta i bruk förlikningsförfaranden.

Artikel 75. Undertecknande och ikraftträdande. Enligt artikelns ska konventionen vara öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, de stater som inte är medlemmar men som har deltagit i utarbetandet av den och Europeiska unionen. Konventionen ska ratificeras, godtas eller godkännas. Konventionen ska träda i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då tio undertecknande stater, av vilka minst åtta är medlemmar av Europarådet, har ratificerat, godtagit eller godkänt konventionen. För parter som ratificerar, godtar eller godkänner konventionen senare träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader från den dag då staten deponerade sitt ratificerings-, godtagande- eller godkännandeinstrument.

Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 augusti 2014.

Åtgärder för att göra Europeiska unionen till part i konventionen är inte aktuella.

Artikel 76. Anslutning till konventionen. I artikelns bestäms om det förfarande genom vilket stater som inte är medlemmar av Europarådet eller som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen, kan ansluta sig till konventionen.

Artikel 77. Territoriell tillämpning. Enligt punkt 1 kan varje stat eller Europeiska unionen när den undertecknar konventionen eller när den ratificerar, godtar, godkänner eller ansluter sig till den ange för vilket eller vilka territorier konventionen ska gälla. Punkt 2 gäller varje parts möjlighet att utvidga tillämpningen av konventionen till områden för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller för vars räkning den är bemyndigad att ingå förpliktelser. I punkt 3 bestäms om återtagande av de förklaringar som nämnts ovan.

Artikel 78. Förbehåll. Enligt punkt 1 får inga förbehåll göras med avseende på någon bestämmelse i konventionen med undantag av förbehållen enligt punkterna 2 och 3. Förbehållet ska göras i samband med undertecknandet eller ratificeringen, godtagandet, god-

kännandet eller anslutningen till konventionen. Ett förbehåll kan återtas genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekretärare.

Finland avser göra ett enligt punkt 2 tillåtet förbehåll i samband med ratificeringen i fråga om artikel 55.1 till den del som den gäller lindrig misshandel enligt artikel 35. Artikel 55.1 kräver att utredning eller åtal av någon av misshandels gärningarna inte helt får bero på brottsoffrets brottsanmälan och att rättegången kan fortsätta trots att brottsoffret återtar sitt yttrande eller anmälan.

I Finland är lindrig misshandel ett målsägandebrott där åklagaren inte får väcka åtal utan målsägandens begäran. Lindrig misshandel i nära relationer står dock under allmänt åtal. Detsamma gäller lindrig misshandel när gärningen riktar sig mot en minderårig person eller en person på grund av dennes arbetsuppgift, och förövaren inte hör till arbetsplatsens personal. Bestämmelsen om åtalsrätt i fråga om lindrig misshandel ingår i 21 kap. 16 § 1 mom. i strafflagen. Eftersom det till övriga delar inte är ändamålsenligt att frånta målsäganden rätten att besluta om han eller hon vill inleda ett brottmål, måste det göras ett förbehåll till konventionen om detta. I samband med deponeringen av ratificeringsinstrumentet avges en förklaring om saken.

Artikel 79. Giltighet och översyn av förbehåll. Enligt punkt 1 kan förbehåll vara gällande i fem år och de kan förnyas. I punkt 2 bestäms om det förfarande enligt vilket förbehåll som inte har förnyats upphör att gälla utan separata åtgärder. Enligt punkt 3 ska parten ge GREVIO en utredning över motiveringen till vidmakthållandet av förbehållet.

Artikel 80. Uppsägning. En part kan när som helst säga upp konventionen genom en underrättelse till Europarådets generalsekretärare och uppsägningen ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekretären mottog underrättelsen.

Artikel 81. Anmälan. I artikeln uppräknas de underrättelser som Europarådets generalsekretärare ska göra i egenskap av depositarie för konventionen och adressaterna för dessa underrättelser.

2 Lagförslag

2.1 Lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet

1 §. Paragrafen ska innehålla en bestämmelse om att de bestämmelser i konventionen som hör till området för lagstiftningen gäller som lag i Finland sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §. Om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i konventionen och om ikraftträdandet av denna lag ska bestämmas genom förordning av statsrådet. Lagen avses träda i kraft samtidigt som konventionen träder i kraft för Finland. Konventionen har trätt i kraft internationellt den 1 augusti 2014. Konventionen träder i kraft för Finland den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter dagen för deponeringen av ratificeringsinstrumentet.

2.2 Strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

11 §. Kravet på dubbel straffbarhet. I 2 mom. föreskrivs om sådana fall där finsk lag tillämpas, trots att det inte föreskrivs något straff för gärningen i lagstiftningen på gärningsorten. En förutsättning för tillämpningen är att brottet har begåtts av en finsk medborgare eller av en person som avses i 6 § 3 mom. 1 punkten. Enligt den nämnda punkten jämställs med finsk medborgare en person som vid tidpunkten för brottet bodde eller som när rättegången inleds stadigvarande bor i Finland.

Momentet ska ändras på grund av artikel 44.3 så att till förteckningen i momentet fogas de gärningar enligt konventionen som anges i punkten. Punkt 6 och 7 i momentet hänför sig till straffbarheten av sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen. I punkterna i fråga har kravet på dubbel straffbarhet i fråga

om sexualbrott slopas när gärningen riktar sig mot en person som inte har fyllt 18 år. Konventionen förutsätter dock att kravet på dubbel straffbarhet också ska slopas i fråga om sexuella våldshandlingar mot myndiga personer. I samband med motiveringen till artikel 36 konstateras att sådana gärningar motsvarar gärningar enligt 20 kap. 1, 2, 4 och 5 § i strafflagen. Ändringen ska göras så att från punkt 7 överförs hänvisningen till 20 kap. 1, 2, 4, och 5 § till föregående punkt 6, varvid dessa paragrafer inte längre omfattas av avgränsningen att gärningarna ska rikta sig mot personer som är under 18 år. I punkt 7 blir hänvisningen till 20 kap. 9 och 9 a § fortfarande kvar oförändrad, dvs. till koppleri och grovt koppleri.

Konventionen förutsätter avskaffande av kravet på dubbel straffbarhet också i fråga om gärningar enligt artikel 38 och 39 (kvinnlighet, könsstympning, tvångsabortering och tvångssterilisering). Därför ska till momentet fogas en ny punkt, där kravet på dubbel straffbarhet i fråga om sådana gärningar slopas. På det sätt som anges i samband med motiveringen till artikel 38 och 39 kan sådana gärningar bedömas beroende på fallet såsom misshandel enligt 21 kap. i strafflagen (5 §), eller grov misshandel (6 §), som olagligt avbrytande av havandeskap enligt 22 kap. (1 §) eller som grovt olagligt avbrytande av havandeskap (2 §) samt som olaga tvång enligt 25 kap. (8 §). Eftersom dessa straffbestämmelser också är tillämpliga på andra gärningar än gärningar enligt konventionen, är det skäl att avgränsa slopan det av kravet på dubbel straffbarhet endast till gärningar som avses i konventionen. Till momentet ska fogas en ny punkt 8, enligt vilken finsk lag ska tillämpas på de fall som avses i momentet när gärningen straffbelagts i 21 kap. 5 eller 6 §, 22 kap. 1 eller 2 § eller i 25 kap. 8 §, om gärningen innebär sådan kvinnlig könsstympning, tvångsabortering eller tvångssterilisering som avses i artikel 38 och 39 i konventionen.

Nuvarande punkt 8 i momentet blir punkt 9 och nuvarande punkt 9 blir punkt 10, varvid förteckningens numrering ändras. Eftersom förteckningen över bestämmelserna i strafflagen i momentet angetts i storleksordning sedan tidigare, är det motiverat att också i

detta sammanhang foga en ny punkt i stället för nuvarande punkt 8.

2.3 Utlänningslagen

54 §. Beviljande av fortsatt tillstånd. Till 6 mom. ska fogas en möjlighet att bevilja uppehållstillstånd efter att familjebandet brutits också i sådana fall där individers personliga situation är särskilt svår på grund av våld eller utnyttjande som maken eller maken riktat mot honom eller henne eller hans eller hennes barn medan familjebandet varade, eller som maken eller maken godkänt. För att ett uppehållstillstånd ska kunna beviljas, ska sökanden som bevis om våld uppvisa t.ex. ett straffregister, en dom som avkunnats för ett brott, ett beslut om besöksförbud, läkarintyg, ett skilsmässobeslut, ett beslut om upplösning av registrerat partnerskap eller uppgifter och handlingar som erhållits av socialvårdsmyndigheterna. Vid bedömning av en svår personlig situation ska uppmärksamhet i synnerhet fästas vid personens och hans eller hennes barns säkerhet, hälsotillstånd och familjesituation. Tillstånd ska beviljas i synnerhet i situationer där det med beaktande av omständigheterna vore oskäligt att förutsätta att personen avlägsnar sig från landet. Upppehållstillståndet ska i princip beviljas för ett år och i samband med följande ansökan om uppehållstillstånd ska det övervägas om förut-sättningarna för beviljande av tillstånd fortfarande är gällande.

I artikel 59.1 åläggs parterna skyldigheten att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer vars uppehållstillstånd (residence status) är beroende av en i den nationella lagstiftningen erkänd makes/makas eller partners uppehållstillstånd, beviljas efter att äktenskapet eller relationen har upplösts ett tidsbegränsat självständigt uppehållstillstånd, om brottsoffrets omständigheter är särskilt svåra. Enligt den förklarande rapporten till konventionen anses omständigheterna vara särskilt svåra bl.a. när brottsoffret har utsatts för våld som orsakats eller godkänts av maken/makan.

Artikel 59.3 i konventionen förutsätter att parterna ger brottsoffer förnybara uppehållstillstånd i någotdera eller båda av följande

fall: a) när den behöriga myndigheten anser att deras vistelse är nödvändig på grund av deras personliga situation, b) när den behöriga myndigheten anser att deras vistelse krävs för deras samarbete med de behöriga myndigheterna i utredningsförfaranden eller straffrättsliga förfaranden. Bestämmelserna i den gällande utlänningslagen täcker inte i tillräcklig grad de situationer som avses i konventionen, där ett familjeband som utgjort grund för beviljandet av ett tidigare tillstånd har brutits, och personen under parförhållandets lopp utsatts för våld som maken/makan orsakat eller godkänt.

3 Ikraftträdande

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet träder i kraft internationellt enligt dess artikel 75.3 när 10 undertecknande parter, av vilka minst åtta är medlemsstater i Europarådet, har ratificerat, godtagit eller godkänt konventionen. Konventionen trädde i kraft internationellt den 1 augusti 2014.

Med avseende på stater eller Europeiska unionen som ratificerar, godtar eller godkänner konventionen senare träder konventionen enligt artikel 75.4 i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period på tre månader från den dag då staten deponerade sitt ratificerings-, godtagande- eller godkännandeinstrument.

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet innehåller bestämmelser som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till landskapet Ålands lagstiftningsbehörighet, såsom de bestämmelser som gäller frågor som hör till hälso- och sjukvård, socialvård och undervisning, kultur och ungdomsarbete samt statistik över landskapets förhållanden. Därför ska lagtinget godkänna den i 59 § 1 mom. i självstyrelselagen för Åland avsedda författningen genom vilken internationella konventionsbestämmelser sätts i kraft, för att de bestämmelser som hör till Ålands behörighet ska träda i kraft också i landskapet Åland. Det föreslås att lagen om sättande i kraft av konventionen ska träda i kraft vid en tidpunkt som fastställs

genom förordning av statsrådet samtidigt som konventionen träder i kraft för Finland.

Lagen om ändring av strafflagen och lagen om ändring av utlänningslagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt, senast när konventionen träder i kraft för Finland.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande.

Konventionen är ett s.k. blandavtal, i vilket en del av bestämmelserna omfattas av Europeiska unionens behörighet och en del av medlemsstaternas behörighet. Enligt artikel 75.1 är konventionen öppen för undertecknande också för Europeiska unionen. Europeiska unionen har inte undertecknat konventionen och inte heller fattat beslut om att godkänna den. Inget i unionsrätten hindrar dock Finland från att ratificera konventionen trots att Europeiska unionen inte har anslutit sig till den. Av Europeiska unionens medlemsstater har Danmark, Italien, Portugal, Spanien och Österrike ratificerat konventionen.

Medlemsstaterna saknar behörighet i fråga om de bestämmelser där det bestäms om saker som hör till Europeiska unionens exklusiva behörighet. Enligt vedertagen praxis gäller riksdagens godkännande inte dessa delar i konventionen (t.ex. GrUU 31/2001 rd, GrUU 16/2004 rd och GrUU 24/2004 rd). Grundlagsutskottet har ansett det vara viktigt att det fästs tillräckligt med uppmärksamhet vid fördelningen av behörigheten vid utarbetandet av regeringspropositioner om konventioner med delad behörighet. Av propositionerna ska framgå till vilka delar konventionerna hör till medlemsstaternas behörighet (se t.ex. GrUU 6/2001 rd, GrUU 31/2001 rd och GrUU 6/2005 rd).

Inom ramen för Europeiska unionen har ett brottsofferdirektiv (2012/29/EU) antagits,

vilket gäller brottsoffers rättigheter och stöd till och skydd av alla brottsoffer. I direktivet fås särskild uppmärksamhet vid personer i särskilt sårbar ställning, såsom kvinnliga offer för könsrelaterat våld och våld i hemmet samt barn.

Direktivet säkerställer brottsoffren möjligheten att förstå och bli förstådda samt rätten till tolkning och översättningar i alla skeden av straffrättsliga förfaranden. Dessutom säkerställer direktivet offren rättigheten att använda stödtjänster avsedda för brottsoffer, såsom rådgivning, emotionell och psykologiskt stöd samt vid behov t.ex. skyddat eller annat lämpligt tillfälligt boende. Direktivet tryggar också brottsoffrets rätt till rättshjälp samt rätt att få ersättning av brottets förövare. Direktivet innehåller också bestämmelser om brottsoffers rätt till skydd under brottmål, rätt till skydd av privatlivet samt rätt till personlig bedömning för fastställande av behov av särskilt skydd.

Brottsofferdirektivet har inte ännu genomförts i Finland. Detta måste göras före den 16 november 2015. Genom konventionen påverkas inte i förhållande till offerdirektivet EU-lagstiftningen på det sätt som avses i artikel 3.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

En bestämmelse i ett fördrag eller en annan internationell förpliktelse ska enligt riksdagens grundlagsutskott anses höra till området för lagstiftningen 1) om den gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) om den i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak som bestämmelsen gäller enligt grundlagen ska föreskrivas i lag, 4) om det finns lagbestämmelser om den sak som bestämmelsen gäller eller 5) det enligt rådande uppfattning i Finland ska lagstiftas om saken. Enligt grundlagsutskottet hör på dessa grunder en bestämmelse i internationella förpliktelser till området för lagstiftningen oavsett om den strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11/2000 rd, GrUU 12/2000 rd, och GrUU 45/2000 rd).

Konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen delvis därför att det i grundlagen finns uttryckliga

bestämmelser om att om vissa rättigheter som tryggas i konventionen ska föreskrivas genom lag. Utöver de bestämmelser som enligt grundlagen kräver lagstiftning innehåller de nedan individualiserade artiklarna i konventionen sådana bestämmelser som väsentligen påverkar individens rättsställning och enligt gällande uppfattning i Finland kräver lagstiftning, och som därför förutsätter riksdagens samtycke för att träda i kraft. I detaljmotiveringen analyseras förhållandet mellan bestämmelserna i konventionen och den finska lagstiftningen.

I artikel 1 bestäms om förebyggande och avskaffande av våld mot kvinnor och våld i hemmet samt om främjande av faktisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Artikeln hänför sig till den jämlikhet som föreskrivs i 6 § i grundlagen och den rätt till liv och personlig frihet och integritet som föreskrivs i 7 §.

De definitioner som ingår i artikel 3 i konventionen fastställer innehållet och tillämpningen av sådana andra artiklar i konventionen som innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen (GrUU 11 och 12/2000 rd).

I artikel 4 bestäms om grundläggande rättigheter, jämställdhet och jämlikhet. På det sätt som anges ovan om artikel 1 är det fråga om jämlikhet samt personlig frihet och integritet, vilka tryggas i grundlagen. Också jämställdhetslagen, lagen om likabehandling och strafflagen är relevanta för artikeln.

I artikel 11 ingår bestämmelser om datainsamling och forskning. Statistiklagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, personuppgiftslagen, lagen om riksfattande personregister för hälsovården samt lagen om statistikväsendet vid forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården är relevanta i detta sammanhang. Dessutom kan olika lagar som gäller olika forskningsinstitut bli aktuella, såsom lagen om Rättspolitiska forskningsinstitutet.

Lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen, lagen om yrkesutbildning, universitetslagen och yrkeshögskolelagen har samband med artikel 14 som gäller utbildning.

Bestämmelser om allmänna och specialiserade stödtjänster som avses i artikel 20 och

22 i konventionen ingår i 19 § 3 mom. i grundlagen, i kommunallagen, lagen om planering av och statsunderstöd för social- och hälsovården, socialvårdslagen, lagen om missbrukarvården, mentalvårdslagen, barnskyddslagen, lagen om utkomststöd, lagen om service och stöd på grund av handikapp, lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda och i hälso- och sjukvårdslagen.

I artikel 21 förutsätts att brottsoffer får information om och tillgång till tillämpliga regionala och internationella mekanismer för enskilda/kollektiva klagomål och att parterna främjar tillgängligheten av rådgivning och bistånd i samband med sådana klagomål. I Finland ingår bestämmelser om rättshjälp och dess förutsättningar i rättshjälpslagen. Rättshjälpen omfattar juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende.

I artikel 26 förutsätts att rättigheterna och behoven hos barn som utsatts för våld beaktas i tjänsterna till brottsoffer. I Finland ingår bestämmelser om saken i barnskyddslagen och i hälso- och sjukvårdslagen.

I artikel 28 förutsätts att parterna säkerställer att inte reglerna om tystnadsplikt för vissa yrkesgrupper inte utgör ett hinder för möjligheten att göra en anmälan om våldshandlingar. Bestämmelser om tystnadsplikt som hänför sig till anmälningsskyldighet och om avvikelser från den ingår i strafflagen, i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården och i barnskyddslagen.

I artikel 29 i konventionen förutsätts att brottsoffret garanteras lämpliga civilrättsliga rättsmedel mot förövare av våldshandlingar och mot myndigheter. Bestämmelser om dessa ingår i strafflagen och i skadeståndslagen. Också bestämmelserna i grundlagen om de högsta laglighetsövervakarna ska beaktas.

I artikel 30 bestäms om brottsoffrets rätt att ansöka om skadestånd för våldshandlingar. En person som utsatts för våld kan i Finland ansöka om ersättning med stöd av skadeståndslagen. Brottsoffret har med stöd av brottsskadelagen rätt att få ersättning av statens medel.

I artikel 31 bestäms om vårdnad, umgängesrätt och säkerheten vid verkställandet av

umgängesrätten. Bestämmelser om saken ingår i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och i lagen om besöksförbud.

De civilrättsliga konsekvenserna av tvångsäktenskap, om vilket det ingår bestämmelser i artikel 32, regleras i äktenskapslagen.

I artikel 33–41 förutsätts kriminalisering av medhjälp och försök till de gärningar som uppräknas i artiklarna. Bestämmelser om dessa ingår i strafflagen. Dessutom ingår bestämmelser om tvångsabortering i lagen om avbrytande av havandeskap samt om sexuella trakasserier eller trakasserier på grund av kön i jämställdhetslagen, arbetarskyddslagen samt i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen.

Artikel 42 förbjuder beaktande av kultur, sedvänja, religion, tradition eller så kallad heder som ett rättfärdigande av våldshandlingar. Frågan har samband med jämlikhet om vilken det föreskrivs i 6 § i grundlagen. Dessutom kan sådana faktorer bli aktuella som skärpningsgrunder enligt strafflagen.

Enligt artikel 43 ska straffbestämmelserna tillämpas oberoende av förhållandet mellan brottsoffret och förövaren. I rekvisiten till de brott som ingår i strafflagen görs ingen skillnad i fråga om förhållandet mellan brottsoffret och förövaren.

Bestämmelser om jurisdiktion enligt artikel 44, påföljder enligt artikel 45 samt om försvårande omständigheter enligt artikel 46 ingår i strafflagen.

Artikel 47 innehåller bestämmelser om beaktande av straff som en annan part fastställt. Det finns reglering om detta i strafflagen, i lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål samt i lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder.

Artikel 48 innehåller ett förbud mot tvingande alternativa tvistlösningsprocesser. Bestämmelser om saken ingår i lagen om medling vid brott och i vissa tvister.

Bestämmelser om utredning, åtal, andra processrättsliga frågor och om skyddsåtgärder enligt artiklarna 49, 50, 54 och 56 i konventionen ingår i förundersökningslagen, lagen om åklagarväsendet, barnskyddslagen,

rättegångsbalken, strafflagen, fängelselagen, lagen om förmyndarverksamhet, socialvårdslagen, brottsskadelagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar samt i lagen om rättegång i brottmål.

Artikel 51 i konventionen ålägger parterna skyldigheten att säkerställa att de berörda myndigheterna gör en effektiv bedömning av enskilda brottsoffers säkerhetsrisker och lägger fram en plan för hantering av riskerna. Vid riskbedömningen ska information om skjutvapen eller andra vapen för allvarligt våld som finns hos förövarna beaktas. I skjutvapenlagen ingår bestämmelser om förfarandet för erhållande av tillstånd för skjutvapen och om den prövning som anknyter därtill.

I Finland tillämpas lagen om besöksförbud och strafflagen på besöksförbud mot förövare av våld i hemmet som avses i artikel 52 och 53 i konventionen.

Artikel 55 innehåller bestämmelser om inledande av en straffprocess antingen genom åtgärder av en part eller av en myndighet samt om stöd- och hjälptjänster som brottsoffret ska ha rätt till under processens gång. Bestämmelser om saken ingår i strafflagen och i lagen om rättegång i brottmål. Avsikten är att Finland ska göra ett i artikel 78 tillåtet förbehåll mot artikel 55.1 gällande allmänt åtal för lindrig misshandel i andra fall än i våld i nära relationer. Eftersom förbehållet på grund av sin natur gäller omfattningen och innehållet i konventionsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen, krävs riksdagens samtycke för förbehållet (GrUU 16/2005 rd).

Bestämmelser om rättshjälp enligt artikel 57 ingår i rättshjälpslagen.

Bestämmelser om preskriptionstider för brott enligt artikel 58 i konvention ingår i strafflagen.

I artikel 59–61 bestäms om immigration och asyl. Bestämmelser om saken ingår i utlänningslagen och i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd.

Artikel 62.2 gäller brottsoffers rätt att lämna en brottsanmälan till myndigheterna i den stat där han eller hon är bosatt, trots att brottet hade begåtts inom territoriet för en annan

part än inom staten där brottsoffret är bosatt. Bestämmelser om saken ingår i den nya förundersökningslagen som träder i kraft i början av 2014.

Kapitel IX (artikel 66–69) innehåller bestämmelser om en internationell övervakningsmekanism för konventionen. Sådana supranationella övervakningssystem gäller statens suveränitet och hör därför till området för lagstiftningen. Eftersom de dock ska anses vara sedvanliga arrangemang i ett sådant internationellt samarbete som Finland deltar i för att trygga de mänskliga rättigheterna enligt 1 § 3 mom. i grundlagen, är en sådan övervakningsbefogenhet inte i strid med statens suveränitet (GrUU 11/2000 rd, 12/2000 rd och GrUU 19/2000 rd).

Eftersom bestämmelserna i artikel 71 om konventionens förhållande till andra internationella instrument och bestämmelserna i artikel 73 om konventionens övriga verkningar på ett väsentligt sätt påverkar tillämpningen av bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, hör också dessa bestämmelser till området för lagstiftningen.

Bestämmelsen i artikel 74 gäller tvistlösning och Europarådets ministerkommittés möjligheter att använda förlikningsförfaranden. En tvist som gäller konventionens tolkning eller tillämpning ska i första hand lösas genom förhandlingar eller förlikning, skiljeförfarande eller någon annan fredlig tvistlösningsmetod. Europarådets ministerkommitté kan ta i bruk förlikningsförfaranden. Om det i en konvention som även annars innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen ingår bestämmelser om ett tvingande och för parterna bindande förfarande för lösning av tvister mellan parterna gällande konventionens tolkning eller tillämpning, kan lösningen av tvisten påverka hur en bestämmelse om en sak som i Finland införts på lagnivå ska tillämpas. I sådana fall hör en bestämmelse som gäller tvistlösning till området för lagstiftningen (GrUU 31/2001 rd).

I artikel 78.2 ingår en förteckning över tillåtna förbehåll. Finland har för avsikt att göra ett förbehåll i fråga om artikel 55.1, vilken kräver att utredning eller åtal av någon av misshandels gärningarna inte helt får bero på brottsoffrets brottsanmälan och att rättegången kan fortsätta trots att brottsoffret återtar

sitt yttrande eller anmälan. Lindrig misshandel enligt 21 kap. 7 § i strafflagen är i regel ett målsägandebrott. Brottet står under allmänt åtal endast när det riktar sig mot personer som avses i 21 kap. 16 § 1 mom. i strafflagen. Förbehållet hör således till området för lagstiftningen och lämnande av ett förbehåll förutsätter riksdagens samtycke.

Enligt artikel 79 kan förbehåll vara gällande i fem år och de kan förnyas för en lika lång period. Avsikten är att den reservation som Finland gör mot artikel 55.1 ska vara i kraft långvarigt, eftersom det inte planeras någon ändring avseende lindrig misshandel så att brottet, när det inte förövats i en nära relation, skulle ändras från att vara ett målsägandebrott till ett brott som står under allmänt åtal.

Grundlagsutskottet har vid behandlingen av förlängningen av giltighetstiden för tidsbundna förbehåll till Europarådets straffrättsliga konvention mot korruption (RP 220/2005 rd) ansett att utskottet inte anser att 94 § 1 mom. i grundlagen utgör hinder för ett beslut där riksdagen, i samband med godkännandet av förbehållet, ger sitt samtycke till att giltighetstiden för ett tidsbundet förbehåll fortsätter tills vidare (GrUU 4/2006 rd). Då kan förbehållet förnyas utan att riksdagen i varje enskilt fall separat ger ett samtycke till förnyande av förbehållet. Det att ett i propositionen avsett femårigt tidsbundet förbehåll får hållas i kraft tills vidare innebär att det för en förlängning av giltighetstiden av förbehållet i skenet av grundlagsutskottets ståndpunkt inte är nödvändigt att med fem års mellanrum på nytt föra frågan till riksdagen för godkännande på det sätt som avses i 94 § 1 mom. i grundlagen. Eftersom det tillfälliga förbehållet på detta sätt de facto blir ett förbehåll som är i kraft tills vidare, skulle ett

eventuellt avgörande i framtiden att inte förlänga förbehållet däremot kräva riksdagens samtycke (GrUU 4/2006 rd).

4.2 Behandlingsordning

Konventionen innehåller inga bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i 94 § 2 mom. eller 95 § 2 mom. i grundlagen. Enligt regeringens uppfattning kan konventionen och förbehållet till den godkännas med enkel majoritet och ikraftträdandelagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Detsamma gäller lagen om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen samt lagen om ändring av 54 § i utlänningslagen.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

riksdagen godkänner Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, vilken ingicks i Istanbul den 11 maj 2011, till den del som konventionen hör till Finlands behörighet

och att riksdagen godkänner att det avges en förklaring enligt artikel 78.2, genom vilken Finland förbehåller sig rätten att inte tillämpa artikel 55.1 på lindring misshandel enligt 21 kap. 7 § i strafflag när brottet riktar sig mot andra personer än sådana som avses i 21 kap. 16 § 1 mom. i strafflagen.

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom konventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen, föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Lag**

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, vilken ingicks i Istanbul den 11 maj 2011, gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i konventionen och om ikraftträdandet av denna lag bestäms genom förordning av statsrådet.

2.

Lag**om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i strafflagen (39/1889) 1 kap. 11 § 2 mom., sådant det lyder i lag 637/2011, som följer:

11 §
Kravet på dubbel straffbarhet

Även om det i lagen på gärningsorten inte föreskrivs något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

1) i 11 kap. 5 eller 6 §, om gärningen utgör sådan krigsförbrytelse eller grov krigsförbrytelse eller medverkan till sådana, som avses i artikel 15 i det andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt,

2) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1–9 § i det kapitlet,

3) i 16 kap. 1–3 § och även om en person som avses i 40 kap. 11 § 2, 3 eller 5 punkten eller en sådan utländsk tjänsteman som är anställd hos Internationella brottmålsdomstolen är föremål för brottet,

4) i 16 kap. 13, 14, 14 a eller 14 b § och även om dessa paragrafer tillämpas med stöd av 20 § i det kapitlet,

5) i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §,
6) i 20 kap. 1, 2, 4, 5, 6, 7 eller 8 a–8 c §,
7) i 20 kap. 9 eller 9 a §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år,

8) i 21 kap. 5 eller 6 §, 22 kap. 1 eller 2 § eller 25 kap. 8 §, om gärningen är sådan kvinnlig könsstympning som avses i artikel 38 eller sådan tvångsabortering eller tvångsterilisering avses i artikel 39 i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (/),

9) i 30 kap. 7, 7 a, 8 och 8 a § och även om dessa paragrafer tillämpas med stöd av 14 § i det kapitlet, eller

10) i 40 kap. 1–4 eller 4 a §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

3.

Lag**om ändring av 54 § i utlänningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 54 § 6 mom., sådant det lyder i lag 34/2006, som följer:

54 §
Beviljande av fortsatt tillstånd

_____

Ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas på nya grunder, om utlänningen kunde beviljas första uppehållstillstånd på dessa nya grunder. En utlänning som beviljats tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kan beviljas uppehållstillstånd efter det att familjebandet brutits, om han eller hon har fast anknytning till Finland

eller, om hans eller hennes personliga situation är särskilt svår på grund av våld eller utnyttjande som maken riktat mot honom eller henne eller hans eller hennes barn eller som maken godkänt medan familjebandet bestod och en vägran att bevilja tillstånd skulle vara oskälig med beaktande av omständigheterna.

_____

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

_____

Helsingfors den 18 september 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Utrikeminister *Erkki Tuomioja*

2.

Lag**om ändring av 1 kap. 11 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut ändras i strafflagen (39/1889) 1 kap. 11 § 2 mom., sådant det lyder i lag 637/2011, som följer:

*Gällande lag**Förslag*11 §
Kravet på dubbel straffbarhet11 §
Kravet på dubbel straffbarhet

Även om lagen på gärningsorten inte föreskriver något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

1) i 11 kap. 5 eller 6 §, om gärningen utgör sådan krigsförbrytelse eller grov krigsförbrytelse eller medverkan till sådana, som avses i artikel 15 i det andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt,

2) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i det kapitlet,

3) i 16 kap. 1—3 § och även om en person som avses i 40 kap. 11 § 2, 3 eller 5 punkten eller en sådan utländsk tjänsteman som är anställd hos Internationella brottmålsdomstolen är föremål för brottet,

4) i 16 kap. 13, 14, 14 a eller 14 b § och även om dessa paragrafer tillämpas med stöd av 20 § i det kapitlet,

5) i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §,

6) i 20 kap. 6, 7 eller 8 a—8 c §,

7) i 20 kap. 1—5 eller 9 eller 9 a §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år,

8) i 30 kap. 7, 7 a, 8 eller 8 a § och även om dessa paragrafer tillämpas med stöd av 14 § i det kapitlet, eller

Även om det i lagen på gärningsorten inte föreskrivs något straff för gärningen, tillämpas finsk lag på gärningen om den har begåtts av en finsk medborgare eller en i 6 § 3 mom. 1 punkten avsedd person och straff för gärningen föreskrivs

1) i 11 kap. 5 eller 6 §, om gärningen utgör sådan krigsförbrytelse eller grov krigsförbrytelse eller medverkan till sådana, som avses i artikel 15 i det andra protokollet till Haagkonventionen från år 1954 om skydd för kulturegendom i händelse av väpnad konflikt,

2) med stöd av 15 kap. 12 a § i 1—9 § i det kapitlet,

3) i 16 kap. 1—3 § och även om en person som avses i 40 kap. 11 § 2, 3 eller 5 punkten eller en sådan utländsk tjänsteman som är anställd hos Internationella brottmålsdomstolen är föremål för brottet,

4) i 16 kap. 13, 14, 14 a eller 14 b § och även om dessa paragrafer tillämpas med stöd av 20 § i det kapitlet,

5) i 17 kap. 18, 18 a eller 19 §,

6) i 20 kap. 1, 2, 4, 5, 6, 7 eller 8 a—8 c §,

7) i 20 kap. 9 eller 9 a §, om gärningen riktar sig mot en person som är under aderton år,

8) i 21 kap. 5 eller 6 §, 22 kap. 1 eller 2 § eller 25 kap. 8 §, om gärningen är sådan kvinnlig könsstympning som avses i artikel 38 eller sådan tvångsabortering eller tvångs-

9) i 40 kap. 1—4 eller 4 a §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament.

sterilisering avses i artikel 39 i Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (/),

9) i 30 kap. 7, 7 a, 8 och 8 a § och även om dessa paragrafer tillämpas med stöd av 14 § i det kapitlet, eller

10) i 40 kap. 1—4 eller 4 a §, om gärningsmannen är en riksdagsledamot, en utländsk tjänsteman eller en ledamot av ett utländskt parlament.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

3.

Lag**om ändring av 54 § i utlänningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 54 § 6 mom., sådant det lyder i lag 34/2006, som följer:

*Gällande lag**Förslag*

54 §
Beviljande av fortsatt tillstånd

54 §
Beviljande av fortsatt tillstånd

Ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas på nya grunder, om utlänningen kunde beviljas första uppehållstillstånd på dessa nya grunder. En utlänning som beviljats tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kan beviljas uppehållstillstånd efter det att familjebandet brutits, om han eller hon har fast anknytning till Finland.

Ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas på nya grunder, om utlänningen kunde beviljas första uppehållstillstånd på dessa nya grunder. En utlänning som beviljats tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kan beviljas uppehållstillstånd efter det att familjebandet brutits, om han eller hon har fast anknytning till Finland *eller, om hans eller hennes personliga situation är särskilt svår på grund av våld eller utnyttjande som maken riktat mot honom eller henne eller hans eller hennes barn eller som maken godkänt medan familjebandet bestod och en vägran att bevilja tillstånd skulle vara oskälig med beaktande av omständigheterna.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Konventionstext

**EUROPARÅDETS KONVENTION OM
FÖREBYGGANDE OCH BEKÄMPNING
AV VÅLD MOT KVINNOR OCH AV
VÅLD I HEMMET**

**CONVENTION DU CONSEIL DE
L'EUROPE SUR LA PREVENTION ET
LA LUTTE CONTRE LA VIOLENCE A
L'EGARD DES FEMMES ET LA
VIOLENCE DOMESTIQUE**

Ingress

Europarådets medlemsstater och övriga stater som har undertecknat denna konvention,

som erinrar om konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (ETS nr. 5, 1950) och dess protokoll, Europeiska sociala stadgan (ETS nr 35, 1961, reviderad 1996, ETS nr. 163), Europarådets konvention om bekämpande av människohandel (CETS nr. 197, 2005) och Europarådets konvention om skydd för barn mot sexuell exploatering och sexuella övergrepp (CETS nr. 201, 2007),

som erinrar om följande rekommendationer från ministerkommittén till Europarådets medlemsstater: rekommendation Rec(2002)5 om skydd av kvinnor mot våld, rekommendation CM/Rec(2007)17 om normer och mekanismer för jämställdhet mellan kvinnor och män, rekommendation CM/Rec(2010)10 om kvinnors och mäns roll när det gäller att förebygga och lösa konflikter och skapa fred samt andra relevanta rekommendationer,

som beaktar en växande rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna som fastställer viktiga principer inom området våld mot kvinnor,

som beaktar den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (1966), den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (1966), Förenta nationernas konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor ("CEDAW", 1979) och dess fakulta-

Préambule

Les Etats membres du Conseil de l'Europe et les autres signataires de la présente Convention,

Rappelant la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (STE n° 5, 1950) et ses Protocoles, la Charte sociale européenne (STE n° 35, 1961, révisée en 1996, STE n° 163), la Convention du Conseil de l'Europe sur la lutte contre la traite des êtres humains (STCE n° 197, 2005) et la Convention du Conseil de l'Europe sur la protection des enfants contre l'exploitation et les abus sexuels (STCE n° 201, 2007);

Rappelant les recommandations suivantes du Comité des Ministres aux Etats membres du Conseil de l'Europe : la Recommandation Rec(2002)5 sur la protection des femmes contre la violence, la Recommandation CM/Rec(2007)17 sur les normes et mécanismes d'égalité entre les femmes et les hommes, la Recommandation CM/Rec(2010)10 sur le rôle des femmes et des hommes dans la prévention et la résolution des conflits et la consolidation de la paix, et les autres recommandations pertinentes;

Tenant compte du volume croissant de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme qui établit des normes importantes en matière de violence à l'égard des femmes;

Ayant à l'esprit le Pacte international relatif aux droits civils et politiques (1966), le Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels (1966), la Convention des Nations Unies sur l'élimination de toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes («

tiva protokoll (1999) samt CEDAW-kommitténs allmänna rekommendation nr. 19 om våld mot kvinnor, Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (1989) och dess fakultativa protokoll (2000) och Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (2006),

som beaktar Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen (2002),

som erinrar om de grundläggande principerna i den internationella humanitära rätten och särskilt Genèvekonventionen (IV) angående skydd för civilpersoner under krigstid (1949) och tilläggsprotokoll I och II till denna (1977),

som fördömer alla former av våld mot kvinnor och våld i hemmet,

som anser att det för att förebygga våld mot kvinnor är av avgörande betydelse att uppnå såväl formell som reell jämställdhet mellan kvinnor och män,

som anser att våld mot kvinnor är ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män och att det är dessa förhållanden som har lett till att män dominerar och diskriminerar kvinnor och som hindrar kvinnors utveckling,

som konstaterar att våld mot kvinnor är könsrelaterat på strukturell nivå och att våldet mot kvinnor är en av de viktigaste orsakerna till att kvinnor är underordnade män,

som med stor oro konstaterar att kvinnor och flickor ofta utsätts för allvarliga former av våld, såsom våld i hemmet, sexuella trakasserier, våldtäkt, tvångsäktenskap, hedersrelaterade brott och könsstympning, vilket är en allvarlig kränkning av kvinnors och flickors mänskliga rättigheter och utgör ett stort hinder för att uppnå jämställdhet mellan kvinnor och män,

om konstaterar att det pågår brott mot de mänskliga rättigheterna i väpnade konflikter

CEDEF », 1979) et son Protocole facultatif (1999) ainsi que la Recommandation générale n° 19 du Comité de la CEDEF sur la violence à l'égard des femmes, la Convention des Nations Unies relative aux droits de l'enfant (1989) et ses Protocoles facultatifs (2000) et la Convention des Nations Unies relative aux droits des personnes handicapées (2006);

Ayant à l'esprit le Statut de Rome de la Cour pénale internationale (2002);

Rappelant les principes de base du droit humanitaire international, et en particulier la Convention (IV) de Genève relative à la protection des personnes civiles en temps de guerre (1949) et ses Protocoles additionnels I et II (1977);

Condamnant toutes les formes de violence à l'égard des femmes et de violence domestique;

Reconnaissant que la réalisation de jure et de facto de l'égalité entre les femmes et les hommes est un élément clé dans la prévention de la violence à l'égard des femmes;

Reconnaissant que la violence à l'égard des femmes est une manifestation des rapports de force historiquement inégaux entre les femmes et les hommes ayant conduit à la domination et à la discrimination des femmes par les hommes, privant ainsi les femmes de leur pleine émancipation;

Reconnaissant que la nature structurelle de la violence à l'égard des femmes est fondée sur le genre, et que la violence à l'égard des femmes est un des mécanismes sociaux cruciaux par lesquels les femmes sont maintenues dans une position de subordination par rapport aux hommes;

Reconnaissant avec une profonde préoccupation que les femmes et les filles sont souvent exposées à des formes graves de violence telles que la violence domestique, le harcèlement sexuel, le viol, le mariage forcé, les crimes commis au nom du prétendu « honneur » et les mutilations génitales, lesquelles constituent une violation grave des droits humains des femmes et des filles et un obstacle majeur à la réalisation de l'égalité entre les femmes et les hommes;

Reconnaissant les violations constantes des droits de l'homme en situation de conflits

vilka drabbar civilbefolkningen, framför allt kvinnor som utsätts för utbredda och systematiska övergrepp i form av våldtäkter och sexuellt våld och att det finns en risk för att det könsrelaterade våldet ökar både under och efter konflikter,

som konstaterar att kvinnor och flickor riskerar att utsättas för könsrelaterat våld i större utsträckning än män,

som konstaterar att våld i hemmet drabbar kvinnor i oproportionellt stor utsträckning och att även män kan utsättas för våld i hemmet,

som konstaterar att barn är offer för våld i hemmet, inbegripet som vittnen till våld i familjen,

som önskar skapa ett Europa där det inte förekommer något våld mot kvinnor eller våld i hemmet,

har kommit överens om följande.

Kapitel I

Syfte, definitioner, jämställdhet och icke-diskriminering samt allmänna skyldigheter

Artikel 1

Konventionens syfte

1. Syftet med denna konvention är
  - a. att skydda kvinnor mot alla former av våld och att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet,
  - b. att bidra till att avskaffa alla former av diskriminering av kvinnor och att främja faktisk jämställdhet mellan kvinnor och män, bland annat genom att stärka kvinnors ställning och bland annat genom ökat medinflytande för kvinnor.
  - c. att utarbeta ett omfattande system, principer och åtgärder för att skydda och hjälpa alla kvinnor som utsätts för våld och alla som utsätts för våld i hemmet,
  - d. att främja internationellt samarbete som

armés affectant la population civile, et en particulier les femmes, sous la forme de viols et de violences sexuelles généralisés ou systématiques et la potentialité d'une augmentation de la violence fondée sur le genre aussi bien pendant qu'après les conflits;

Reconnaissant que les femmes et les filles sont exposées à un risque plus élevé de violence fondée sur le genre que ne le sont les hommes;

Reconnaissant que la violence domestique affecte les femmes de manière disproportionnée et que les hommes peuvent également être victimes de violence domestique;

Reconnaissant que les enfants sont des victimes de la violence domestique, y compris en tant que témoins de violence au sein de la famille;

Aspirant à créer une Europe libre de violence à l'égard des femmes et de violence domestique,

Sont convenus de ce qui suit :

Chapitre I

Buts, définitions, égalité et non - discrimination, obligations générales

Article 1

Buts de la Convention

- 1 La présente Convention a pour buts :
  - a de protéger les femmes contre toutes les formes de violence, et de prévenir, poursuivre et éliminer la violence à l'égard des femmes et la violence domestique;
  - b de contribuer à éliminer toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes et de promouvoir l'égalité réelle entre les femmes et les hommes, y compris par l'autonomisation des femmes;
  - c de concevoir un cadre global, des politiques et des mesures de protection et d'assistance pour toutes les victimes de violence à l'égard des femmes et de violence domestique;
  - d de promouvoir la coopération internatio-

syftar till att avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet,

e. att organisationer och brottsbekämpande myndigheter ska få stöd och hjälp så att de kan samarbeta effektivt och ta ett helhetsgrepp för att få ett slut på våldet mot kvinnor och våldet i hemmet.

2. Genom denna konvention inrättas en särskild övervakningsmekanism för att säkerställa att parterna effektivt tillämpar dess bestämmelser.

Artikel 2

Konventionens tillämpningsområde

1. Denna konvention gäller alla former av våld mot kvinnor, inbegripet våld i hemmet, som drabbar kvinnor i oproportionellt stor utsträckning.

2. Parterna uppmanas till att tillämpa konventionen på alla som utsätts för våld i hemmet. Parterna ska vid tillämpningen av bestämmelserna i konventionen ägna särskild uppmärksamhet åt kvinnor som utsätts för könsrelaterat våld.

3. Denna konvention gäller både i fredstid och under väpnad konflikt.

Artikel 3

Definitioner

I denna konvention avses med

a. våld mot kvinnor: ett brott mot de mänskliga rättigheterna och en form av diskriminering av kvinnor och avser varje fall av könsrelaterat våld som leder till, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell, psykisk eller ekonomisk skada eller fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt lidande för kvinnor, inbegripet hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, oavsett om det sker i ett offentligt eller privat sammanhang,

b. våld i hemmet: varje fall av fysiskt, sexuellt, psykiskt eller ekonomiskt våld som ut-

nale en vue d'éliminer la violence à l'égard des femmes et la violence domestique;

e de soutenir et assister les organisations et services répressifs pour coopérer de manière effective afin d'adopter une approche intégrée visant à éliminer la violence à l'égard des femmes et la violence domestique.

2 Afin d'assurer une mise en oeuvre effective de ses dispositions par les Parties, la présente Convention établit un mécanisme de suivi spécifique.

Article 2

Champ d'application de la Convention

1 La présente Convention s'applique à toutes les formes de violence à l'égard des femmes, y compris la violence domestique, qui affecte les femmes de manière disproportionnée.

2 Les Parties sont encouragées à appliquer la présente Convention à toutes les victimes de violence domestique. Les Parties portent une attention particulière aux femmes victimes de violence fondée sur le genre dans la mise en oeuvre des dispositions de la présente Convention.

3 La présente Convention s'applique en temps de paix et en situation de conflit armé.

Article 3

Définitions

Aux fins de la présente Convention :

a le terme « violence à l'égard des femmes » doit être compris comme une violation des droits de l'homme et une forme de discrimination à l'égard des femmes, et désigne tous les actes de violence fondés sur le genre qui entraînent, ou sont susceptibles d'entraîner pour les femmes, des dommages ou souffrances de nature physique, sexuelle, psychologique ou économique, y compris la menace de se livrer à de tels actes, la contrainte ou la privation arbitraire de liberté, que ce soit dans la vie publique ou privée;

b le terme « violence domestique » désigne tous les actes de violence physique, sexuelle,

övas inom familjen eller i hemmiljön eller mellan makar eller partner eller före detta makar eller partner, oavsett om förövaren delar eller har delat bostad med brottsoffret eller inte,

c. genus: de socialt konstruerade roller, beteenden, aktiviteter och attribut som ett visst samhälle anser passande för kvinnor respektive män,

d. könsrelaterat våld mot kvinnor: våld som riktas mot en kvinna på grund av att hon är kvinna eller som drabbar kvinnor oproportionerligt,

e. brottsoffer: varje fysisk person som utsätts för de handlingar som avses i punkterna a och b,

f. kvinnor: omfattar även flickor under 18 år.

psychologique ou économique qui survient au sein de la famille ou du foyer ou entre des anciens ou actuels conjoints ou partenaires, indépendamment du fait que l'auteur de l'infraction partage ou a partagé le même domicile que la victime;

c le terme « genre » désigne les rôles, les comportements, les activités et les attributions socialement construits, qu'une société donnée considère comme appropriés pour les femmes et les hommes;

d le terme « violence à l'égard des femmes fondée sur le genre » désigne toute violence faite à l'égard d'une femme parce qu'elle est une femme ou affectant les femmes de manière disproportionnée;

e le terme « victime » désigne toute personne physique qui est soumise aux comportements spécifiés aux points a et b;

f le terme « femme » inclut les filles de moins de 18 ans.

Artikel 4

Grundläggande rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att främja och skydda alla människors, särskilt kvinnors, rätt att leva utan att behöva utsättas för våld vare sig offentligt eller privat.

2. Parterna fördömer alla former av diskriminering av kvinnor och vidtar utan dröjsmål nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att förhindra diskriminering, särskilt genom att

– i sina nationella grundlagar eller annan lämplig lagstiftning införa principen om jämställdhet mellan kvinnor och män och säkerställa att denna princip får genomslag i praktiken,

– förbjuda diskriminering av kvinnor och använda sanktioner när det är lämpligt,

– avskaffa lagar och praxis som diskriminerar kvinnor.

3. Parterna ska tillämpa bestämmelserna i denna konvention, särskilt åtgärderna för att skydda brottsoffrens rättigheter, utan åtskill-

Article 4

Droits fondamentaux, égalité et non - discrimination

1 Les Parties prennent les mesures législatives et autres nécessaires pour promouvoir et protéger le droit de chacun, en particulier des femmes, de vivre à l'abri de la violence aussi bien dans la sphère publique que dans la sphère privée.

2 Les Parties condamnent toutes les formes de discrimination à l'égard des femmes et prennent, sans retard, les mesures législatives et autres nécessaires pour la prévenir, en particulier :

en inscrivant dans leurs constitutions nationales ou toute autre disposition législative appropriée, le principe de l'égalité entre les femmes et les hommes, et en assurant l'application effective dudit principe;

en interdisant la discrimination à l'égard des femmes, y compris le cas échéant par le recours à des sanctions;

en abrogeant toutes les lois et pratiques qui discriminent les femmes.

3 La mise en oeuvre des dispositions de la présente Convention par les Parties, en particulier les mesures visant à protéger les droits des victimes, doit être assurée sans discrimi-

nad såsom på grund av kön, genus, ras, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung, tillhörighet till en nationell minoritet, förmögenhet, börd, sexuell läggning, könsidentitet, ålder, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, civilstånd, status som migrant eller flykting eller ställning i övrigt.

4. Särskilda åtgärder som är nödvändiga för att förebygga och skydda kvinnor mot könsrelaterat våld ska inte betraktas som diskriminering enligt denna konvention.

Artikel 5

Statens skyldigheter och tillbörlig aktsamhet

1. Parterna ska inte medverka till några som helst våldshandlingar mot kvinnor utan säkerställa att myndigheter, tjänstemän, ombud, institutioner och andra aktörer som handlar på uppdrag av staten handlar i enlighet med denna skyldighet.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att med tillbörlig aktsamhet förebygga, utreda, straffa och gottgöra våldshandlingar som faller inom ramen för denna konvention och som begås av icke-statliga aktörer.

Artikel 6

Genusmedvetet förhållningssätt

Parterna ska åta sig att anlägga ett genusperspektiv då de införlivar och utvärderar konsekvenserna av bestämmelserna i denna konvention och att främja och effektivt tillämpa principer om jämställdhet mellan kvinnor och män och att stärka kvinnors ställning.

Kapitel II

nation aucune, fondée notamment sur le sexe, le genre, la race, la couleur, la langue, la religion, les opinions politiques ou toute autre opinion, l'origine nationale ou sociale, l'appartenance à une minorité nationale, la fortune, la naissance, l'orientation sexuelle, l'identité de genre, l'âge, l'état de santé, le handicap, le statut marital, le statut de migrant ou de réfugié, ou toute autre situation.

4 Les mesures spécifiques qui sont nécessaires pour prévenir et protéger les femmes contre la violence fondée sur le genre ne sont pas considérées comme discriminatoires en vertu de la présente Convention.

Article 5

Obligations de l'Etat et diligence voulue

1 Les Parties s'abstiennent de commettre tout acte de violence à l'égard des femmes et s'assurent que les autorités, les fonctionnaires, les agents et les institutions étatiques, ainsi que les autres acteurs qui agissent au nom de l'Etat se comportent conformément à cette obligation

2 Les Parties prennent les mesures législatives et autres nécessaires pour agir avec la diligence voulue afin de prévenir, enquêter sur, punir, et accorder une réparation pour les actes de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention commis par des acteurs non étatiques.

Article 6

Politiques sensibles au genre

Les Parties s'engagent à inclure une perspective de genre dans la mise en oeuvre et l'évaluation de l'impact des dispositions de la présente Convention et à promouvoir et mettre en oeuvre de manière effective des politiques d'égalité entre les femmes et les hommes, et d'autonomisation des femmes.

Chapitre II

Integrerad politik och datainsamling**Politiques intégrées et collecte des données**

Artikel 7

Article 7

*Omfattande och samordnad politik**Politiques globales et coordonnées*

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att anta och genomföra en nationell, effektiv, omfattande och samordnad politik som innefattar alla lämpliga åtgärder för att förebygga och bekämpa alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention och bemöta våld mot kvinnor utifrån ett helhetsperspektiv.

2. Parterna ska säkerställa att den politik som avses i punkt 1 sätter brottsoffrets rättigheter i centrum vid alla åtgärder och att den genomförs genom ett effektivt samarbete mellan alla berörda myndigheter, institutioner och organisationer.

3. De åtgärder som vidtas enligt denna artikel ska där så är lämpligt omfatta alla berörda aktörer, såsom regeringsorgan, de nationella, regionala och lokala beslutande församlingarna och myndigheterna, nationella människorättsinstitutioner och organisationer i det civila samhället.

1 Les Parties prennent les mesures législatives et autres nécessaires pour adopter et mettre en oeuvre des politiques nationales efficaces, globales et coordonnées, incluant toutes les mesures pertinentes pour prévenir et combattre toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention, et offrir une réponse globale à la violence à l'égard des femmes.

2 Les Parties veillent à ce que les politiques mentionnées au paragraphe 1 placent les droits de la victime au centre de toutes les mesures et soient mises en oeuvre par le biais d'une coopération effective entre toutes les agences, institutions et organisations pertinentes.

3 Les mesures prises conformément au présent article doivent impliquer, le cas échéant, tous les acteurs pertinents tels que les agences gouvernementales, les parlements et les autorités nationales, régionales et locales, les institutions nationales des droits de l'homme et les organisations de la société civile.

Artikel 8

Article 8

*Ekonomiska resurser**Ressources financières*

Parterna ska anslå lämpliga ekonomiska resurser och personalresurser för att den integrerade politiken, åtgärderna och programmen för att förebygga och bekämpa alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention ska kunna genomföras på ett adekvat sätt, inbegripet sådant som utförs av frivilligorganisationer och det civila samhället.

Les Parties allouent des ressources financières et humaines appropriées pour la mise en oeuvre adéquate des politiques intégrées, mesures et programmes visant à prévenir et combattre toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention, y compris ceux réalisés par les organisations non gouvernementales et la société civile.

Artikel 9

Article 9

*Frivilligorganisationer och det civila**Organisations non gouvernementales et*

samhället

Parterna ska på alla nivåer erkänna, uppmuntra och stödja det arbete som berörda frivilligorganisationer och det civila samhället utför för att bekämpa våld mot kvinnor och skapa ett effektivt samarbete med dessa organisationer.

Artikel 10

Samordningsorgan

1. Parterna ska utse eller inrätta ett eller flera offentliga organ som ansvarar för att samordna, genomföra, bevaka och utvärdera politiken och åtgärderna för att förebygga och bekämpa alla former av våld som omfattas av denna konvention. Dessa organ ska samordna insamlingen av de uppgifter som avses i artikel 11, analysera och sprida resultaten.

2. Parterna ska säkerställa att de organ som utses eller inrättas i enlighet med denna artikel får allmän information om de åtgärder som vidtas enligt kapitel VIII.

3. Parterna ska säkerställa att de organ som utses eller inrättas i enlighet med denna artikel kan kommunicera direkt med varandra och främja förbindelserna med deras motsvarigheter i andra parter.

Artikel 11

Datainsamling och forskning

1. För att genomföra denna konvention ska parterna åta sig att

a. regelbundet samla in uppdelade relevanta statistiska uppgifter om ärenden om alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention,

b. stödja forskning om alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention för att ta reda på våldets grundorsaker, konsekvenser och förekomst och antal fallande domar samt hur effektiva åtgärderna för att genomföra denna konvention är.

société civile

Les Parties reconnaissent, encouragent et soutiennent, à tous les niveaux, le travail des organisations non gouvernementales pertinentes et de la société civile qui sont actives dans la lutte contre la violence à l'égard des femmes et établissent une coopération effective avec ces organisations.

Article 10

Organe de coordination

1 Les Parties désignent ou établissent un ou plusieurs organes officiels responsables pour la coordination, la mise en oeuvre, le suivi et l'évaluation des politiques et des mesures prises afin de prévenir et combattre toutes les formes de violence couvertes par la présente Convention. Ces organes coordonnent la collecte des données mentionnées à l'article 11, analysent et en diffusent les résultats.

2 Les Parties veillent à ce que les organes désignés ou établis conformément au présent article reçoivent des informations de nature générale portant sur les mesures prises conformément au chapitre VIII.

3 Les Parties veillent à ce que les organes désignés ou établis conformément au présent article aient la capacité de communiquer directement et d'encourager des relations avec leurs homologues dans les autres Parties.

Article 11

Collecte des données et recherche

1 Aux fins de la mise en oeuvre de la présente Convention, les Parties s'engagent :

a à collecter les données statistiques désagrégées pertinentes, à intervalle régulier, sur les affaires relatives à toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention;

b à soutenir la recherche dans les domaines relatifs à toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention, afin d'étudier leurs causes profondes et leurs effets, leur fréquence et les taux de condamnation, ainsi que l'efficacité des mesures prises pour mettre en oeuvre la

2. Parterna ska sträva efter att regelbundet utföra befolkningsbaserade undersökningar för att bedöma den allmänna förekomsten av och utvecklingstendenser för alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention.

3. Parterna ska förse den expertgrupp som avses i artikel 66 i denna konvention med de insamlade uppgifterna enligt denna artikel för att stimulera ett internationellt samarbete och göra internationella riktmärken möjliga.

4. Parterna ska säkerställa att de insamlade uppgifterna enligt denna artikel görs tillgängliga för allmänheten.

Kapitel III

Förebyggande

Artikel 12

Allmänna skyldigheter

1. Parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja förändringar i kvinnors och mäns sociala och kulturella beteendemönster i syfte att utrota fördomar, sedvänjor, traditioner och all annan praxis som utgår från föreställningen om kvinnors underordning eller från stereotypa roller för kvinnor och män.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder för att förebygga alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention och som utövas av en fysisk eller juridisk person.

3. Alla åtgärder som vidtas enligt detta kapitel ska genomföras med beaktande av de särskilda behov som vissa personer har på grund av särskilda omständigheter som har gjort dem särskilt utsatta. Alla brottsoffers mänskliga rättigheter ska sättas i centrum.

4. Parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att uppmuntra alla samhällsmedlemmar, särskilt män och pojkar, att aktivt bidra till att förebygga alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention.

présente Convention.

2 Les Parties s'efforcent d'effectuer des enquêtes basées sur la population, à intervalle régulier, afin d'évaluer l'étendue et les tendances de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention.

3 Les Parties fournissent les informations collectées conformément au présent article au groupe d'experts, mentionné à l'article 66 de la présente Convention, afin de stimuler la coopération internationale et de permettre une comparaison internationale.

4 Les Parties veillent à ce que les informations collectées conformément au présent article soient mises à la disposition du public.

Chapitre III

Prévention

Article 12

Obligations générales

1 Les Parties prennent les mesures nécessaires pour promouvoir les changements dans les modes de comportement socioculturels des femmes et des hommes en vue d'éradiquer les préjugés, les coutumes, les traditions et toute autre pratique fondés sur l'idée de l'infériorité des femmes ou sur un rôle stéréotypé des femmes et des hommes.

2 Les Parties prennent les mesures législatives et autres nécessaires afin de prévenir toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention par toute personne physique ou morale.

3 Toutes les mesures prises conformément au présent chapitre tiennent compte et traitent des besoins spécifiques des personnes rendues vulnérables du fait de circonstances particulières, et placent les droits de l'homme de toutes les victimes en leur centre.

4 Les Parties prennent les mesures nécessaires afin d'encourager tous les membres de la société, en particulier les hommes et les garçons, à contribuer activement à la prévention de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention.

5 Les Parties veillent à ce que la culture, la

5. Parterna ska säkerställa att kultur, sedvänja, religion, tradition eller så kallad heder inte ska kunna betraktas som ett rättfärdigande av någon våldshandling som faller inom ramen för denna konvention.

6. Parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja program och aktiviteter för att stärka kvinnors ställning, bland annat genom ökat medinflytande för kvinnor.

Artikel 13

Ökad medvetenhet

1. Parterna ska regelbundet och på alla nivåer främja eller genomföra kampanjer och program för ökad medvetenhet, inbegripet i samarbete med nationella människorättsinstitutioner och jämställdhetsorgan, det civila samhället och frivilligorganisationer, särskilt kvinnoorganisationer, när så är lämpligt, för att öka allmänhetens medvetenhet om och förståelse för hur alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention tar sig uttryck, dess konsekvenser för barn och behovet av att förebygga detta våld.

2. Parterna ska säkerställa att informationen om vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga de våldshandlingar som faller inom ramen för denna konvention får stor spridning hos allmänheten.

Artikel 14

Utbildning

1. Parterna ska, när det är lämpligt, vidta nödvändiga åtgärder för att utbildningsmaterial om till exempel jämställdhet mellan kvinnor och män, icke-stereotypa könsroller, ömsesidig respekt, fredlig lösning av konflikter i mellanmännskliga relationer, könsrelaterat våld mot kvinnor och rätten till personlig integritet, ska ingå i formella läroplaner på alla utbildningsnivåer och vara anpassade till elevernas utvecklingsförmåga.

coutume, la religion, la tradition ou le prétendu « honneur » ne soient pas considérés comme justifiant des actes de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention.

6 Les Parties prennent les mesures nécessaires pour promouvoir des programmes et des activités visant l'autonomisation des femmes.

Article 13

Sensibilisation

1 Les Parties promeuvent ou conduisent, régulièrement et à tous les niveaux, des campagnes ou des programmes de sensibilisation y compris en coopération avec les institutions nationales des droits de l'homme et les organes compétents en matière d'égalité, la société civile et les organisations non gouvernementales, notamment les organisations de femmes, le cas échéant, pour accroître la prise de conscience et la compréhension par le grand public des différentes manifestations de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention et leurs conséquences sur les enfants, et de la nécessité de les prévenir.

2 Les Parties assurent une large diffusion parmi le grand public d'informations sur les mesures disponibles pour prévenir les actes de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention.

Article 14

Education

1 Les Parties entreprennent, le cas échéant, les actions nécessaires pour inclure dans les programmes d'étude officiels et à tous les niveaux d'enseignement du matériel d'enseignement sur des sujets tels que l'égalité entre les femmes et les hommes, les rôles non stéréotypés des genres, le respect mutuel, la résolution non violente des conflits dans les relations interpersonnelles, la violence à l'égard des femmes fondée sur le

2. Parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja de principer som avses i punkt 1 i informell utbildningsverksamhet samt i idrotts-, kultur- och fritidsaktiviteter och i media.

Artikel 15

Utbildning av yrkesgrupper

1. Parterna ska anordna eller förstärka lämplig utbildning för yrkesgrupper som kommer i kontakt med brottsoffer eller förövare av alla våldshandlingar som faller inom ramen för denna konvention om hur man kan förebygga och upptäcka sådant våld, jämställdhet mellan kvinnor och män, brottsoffrens behov och rättigheter, samt hur sekundär viktisering kan förebyggas.

2. Parterna ska verka för att den utbildning som avses i punkt 1 även omfattar utbildning i myndighetssamverkan för att möjliggöra en heltäckande och lämplig hantering av ärenden som innefattar sådant våld som faller inom ramen för denna konvention.

Artikel 16

Förebyggande ingripanden och behandlingsprogram

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att inrätta eller stödja program som syftar till att förövare som har utövat våld i hemmet ska lära sig att inte bete sig våldsamt i mellanmänskliga relationer i avsikt att förebygga ytterligare våld och förändra ett våldsamt beteendemönster.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att inrätta eller stödja behandlingsprogram i avsikt att förebygga att förövare, särskilt sexualförbrytare, begår nya brott.

genre, et le droit à l'intégrité personnelle, adapté au stade de développement des apprenants.

2 Les Parties entreprennent les actions nécessaires pour promouvoir les principes mentionnés au paragraphe 1 dans les structures éducatives informelles ainsi que dans les structures sportives, culturelles et de loisirs, et les médias.

Article 15

Formation des professionnels

1 Les Parties dispensent ou renforcent la formation adéquate des professionnels pertinents ayant affaire aux victimes ou aux auteurs de tous les actes de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention, sur la prévention et la détection de cette violence, l'égalité entre les femmes et les hommes, les besoins et les droits des victimes, ainsi que sur la manière de prévenir la victimisation secondaire.

2 Les Parties encouragent l'inclusion dans la formation mentionnée au paragraphe 1, d'une formation sur la coopération coordonnée interinstitutionnelle afin de permettre une gestion globale et adéquate des orientations dans les affaires de violence couverte par le champ d'application de la présente Convention.

Article 16

Programmes préventifs d'intervention et de traitement

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour établir ou soutenir des programmes visant à apprendre aux auteurs de violence domestique à adopter un comportement non violent dans les relations interpersonnelles en vue de prévenir de nouvelles violences et de changer les schémas comportementaux violents.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour établir ou soutenir des programmes de traitement destinés à prévenir la récidive des auteurs d'infractions, en particulier des auteurs d'infractions à caractère sexuel.

3. När parterna vidtar de åtgärder som avses i punkterna 1 och 2 ska de säkerställa att stöd till brottsoffren samt deras säkerhet och mänskliga rättigheter ska komma i första hand och att dessa program, när det är lämpligt, inrättas och genomförs i nära samarbete med specialiserade stödtjänster för brottsoffer.

3 En prenant les mesures mentionnées aux paragraphes 1 et 2, les Parties veillent à ce que la sécurité, le soutien et les droits de l'homme des victimes soient une priorité et que, le cas échéant, ces programmes soient établis et mis en oeuvre en étroite coordination avec les services spécialisés dans le soutien aux victimes.

Artikel 17

Den privata sektorns och mediernas deltagande

1. Parterna ska uppmuntra den privata sektorn, sektorn för informations- och kommunikationsteknik och medierna, med vederbörlig hänsyn till yttrandefriheten och deras oberoende, att delta i utvecklingen och genomförandet av politiken och att fastställa riktlinjer och normer för självreglering för att förebygga våld mot kvinnor och för att stärka respekten för kvinnors värdighet.

2. Parterna ska, i samarbete med aktörer inom den privata sektorn, utveckla och främja barns, föräldrars och lärars kunskaper om hur de bör hantera den informations- och kommunikationsteknikmiljö som ger tillgång till förnedrande innehåll av sexuell eller våldsam karaktär och som kan vara skadlig.

Article 17

Participation du secteur privé et des médias

1 Les Parties encouragent le secteur privé, le secteur des technologies de l'information et de la communication et les médias, dans le respect de la liberté d'expression et de leur indépendance, à participer à l'élaboration et à la mise en oeuvre des politiques, ainsi qu'à mettre en place des lignes directrices et des normes d'autorégulation pour prévenir la violence à l'égard des femmes et renforcer le respect de leur dignité.

2 Les Parties développent et promeuvent, en coopération avec les acteurs du secteur privé, les capacités des enfants, parents et éducateurs à faire face à un environnement des technologies de l'information et de la communication qui donne accès à des contenus dégradants à caractère sexuel ou violent qui peuvent être nuisibles.

Kapitel IV

Skydd och stöd

Artikel 18

Allmänna skyldigheter

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att skydda alla brottsoffer mot ytterligare våldshandlingar.

2. Parterna ska, i enlighet med nationell rätt, vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att alla berörda myndigheter, inbegripet domstolar, åklagare, brottsbekämpande myndigheter, lo-

Chapitre IV

Protection et soutien

Article 18

Obligations générales

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour protéger toutes les victimes contre tout nouvel acte de violence.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires, conformément à leur droit interne, pour veiller à ce qu'il existe des mécanismes adéquats pour mettre en oeuvre une coopération effective entre toutes

kala och regionala myndigheter samt frivilligorganisationer och andra berörda organisationer och verksamheter, kan samarbeta effektivt med varandra för att skydda och stödja brottsoffer och vittnen till alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention, vilket också innefattar att erbjuda allmänna och specialiserade stödtjänster i enlighet med artiklarna 20 och 22 i denna konvention.

3. Parterna ska säkerställa att de åtgärder som vidtas enligt detta kapitel

utgår från en genusteoretisk förståelse av våld mot kvinnor och våld i hemmet och fokuserar på brottsoffrets mänskliga rättigheter och säkerhet,

utgår från en helhetssyn som tar hänsyn till relationen mellan brottsoffren, förövarna, barnen och den sociala miljö de lever i,

syftar till att undvika sekundär viktimitisering,

syftar till att stärka de våldsutsatta kvinnornas ställning och att de ska bli ekonomiskt oberoende,

ser till att olika skydds- och stödtjänster finns i samma lokaler när så är lämpligt,

tillgodoser särskilt utsatta personers särskilda behov, inbegripet när barn är brottsoffer, och att göra åtgärderna tillgängliga för dem.

4. Tjänsterna ska tillhandahållas oavsett om brottsoffret vill göra en anmälan eller vittna mot förövaren eller inte.

5. Parterna ska vidta lämpliga åtgärder för att ge konsulärt och annat skydd och stöd till sina medborgare och andra brottsoffer som är berättigade till sådant skydd i överensstämmelse med sina åtaganden enligt internationell rätt.

Artikel 19

Upplýsingar

les agences étatiques pertinentes, y compris les autorités judiciaires, les procureurs, les services répressifs, les autorités locales et régionales, ainsi que les organisations non gouvernementales et les autres organisations ou entités pertinentes pour la protection et le soutien des victimes et des témoins de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention, y compris en se référant aux services de soutien généraux et spécialisés visés aux articles 20 et 22 de la présente Convention.

3 Les Parties veillent à ce que les mesures prises conformément à ce chapitre:

soient fondées sur une compréhension fondée sur le genre de la violence à l'égard des femmes et de la violence domestique, et se concentrent sur les droits de l'homme et la sécurité de la victime;

soient fondées sur une approche intégrée qui prenne en considération la relation entre les victimes, les auteurs des infractions, les enfants et leur environnement social plus large;

visent à éviter la victimisation secondaire;

visent l'autonomisation et l'indépendance économique des femmes victimes de violence;

permettent, le cas échéant, la mise en place d'un ensemble de services de protection et de soutien dans les mêmes locaux;

répondent aux besoins spécifiques des personnes vulnérables, y compris les enfants victimes, et leur soient accessibles.

4 La fourniture de services ne doit pas dépendre de la volonté des victimes d'engager des poursuites ou de témoigner contre tout auteur d'infraction.

5 Les Parties prennent les mesures adéquates pour garantir une protection consulaire ou autre, et un soutien à leurs ressortissants et aux autres victimes ayant droit à cette protection conformément à leurs obligations découlant du droit international.

Article 19

Information

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer skyndsamt och på ett språk som de förstår får adekvat information om vilka stödtjänster och rättsliga åtgärder som finns.

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes reçoivent une information adéquate et en temps opportun sur les services de soutien et les mesures légales disponibles, dans une langue qu'elles comprennent.

Artikel 20

Allmänna stödtjänster

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att personer som har utsatts för våld har tillgång till tjänster som underlättar deras återhämtning. Dessa åtgärder ska, när det behövs, omfatta tjänster som juridisk och psykologisk rådgivning, ekonomiskt bistånd, boende, utbildning, fortbildning och hjälp med att hitta en anställning.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer har tillgång till en hälso- och sjukvård och socialtjänst som har tillräckliga resurser och personal som är utbildad för att hjälpa brottsoffer och kan hänvisa dem till lämpliga tjänster.

Article 20

Services de soutien généraux

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes aient accès à des services facilitant leur rétablissement. Ces mesures devraient inclure, si nécessaire, des services tels que le conseil juridique et psychologique, l'assistance financière, les services de logement, l'éducation, la formation et l'assistance en matière de recherche d'emploi.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes aient accès à des services de santé et des services sociaux, que les services disposent des ressources adéquates et que les professionnels soient formés afin de fournir une assistance aux victimes et de les orienter vers les services adéquats.

Artikel 21

Hjälp vid enskilda/kollektiva klagomål

Parterna ska säkerställa att brottsoffer har information om och tillgång till tillämpliga regionala och internationella mekanismer för enskilda/kollektiva klagomål. Parterna ska verka för att brottsoffer får lyhörd och kunnig hjälp när de lägger fram sina klagomål.

Article 21

Soutien en matière de plaintes individuelles/collectives

Les Parties veillent à ce que les victimes bénéficient d'informations sur les mécanismes régionaux et internationaux de plaintes individuelles/collectives applicables et de l'accès à ces mécanismes. Les Parties promeuvent la mise à disposition d'un soutien sensible et avisé aux victimes dans la présentation de leurs plaintes.

Artikel 22

Specialiserade stödtjänster

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att ord-

Article 22

Services de soutien spécialisés

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour fournir ou

na så att personer som har utsatts för någon av de våldshandlingar som faller inom ramen för denna konvention får tillgång till omedelbara, kort- och långsiktiga specialiserade stödtjänster, med lämplig geografisk spridning.

2. Parterna ska ordna så att alla kvinnor som har utsatts för våld och deras barn får tillgång till specialiserade stödtjänster för kvinnor.

aménager, selon une répartition géographique adéquate, des services de soutien spécialisés immédiats, à court et à long terme, à toute victime ayant fait l'objet de tout acte de violence couvert par le champ d'application de la présente Convention.

2 Les Parties fournissent ou aménagent des services de soutien spécialisés pour toutes les femmes victimes de violence et leurs enfants.

Artikel 23

Skyddat boende

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att tillhandahålla lämpliga och lättillgängliga skyddade boenden i tillräckligt antal så att brottsoffren ska vara trygga och för att aktivt vända sig till brottsoffer, särskilt kvinnor och deras barn.

Article 23

Refuges

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour permettre la mise en place de refuges appropriés, facilement accessibles et en nombre suffisant, afin d'offrir des logements sûrs pour les victimes, en particulier les femmes et leurs enfants, et pour les aider de manière proactive.

Artikel 24

Hjälptelefon

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att inrätta nationella hjälptelefoner som är gratis och bemannade dygnet runt alla dagar i veckan för att ge råd till den som söker stöd, konfidentiellt eller med vederbörlig hänsyn till hans eller hennes anonymitet, beträffande alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention.

Article 24

Permanences téléphoniques

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour mettre en place à l'échelle nationale des permanences téléphoniques gratuites, accessibles vingt - quatre heures sur vingt - quatre, sept jours sur sept, pour fournir aux personnes qui appellent, de manière confidentielle ou dans le respect de leur anonymat, des conseils concernant toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention.

Artikel 25

Hjälp till personer som har utsatts för sexuellt våld

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att inrätta lämpliga och lättillgängliga mottag-

Article 25

Soutien aux victimes de violence sexuelle

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour permettre la mise en place de centres d'aide d'urgence pour les victimes de viols et de violences

ningscenter i tillräckligt antal för personer som har blivit våldtagna eller utsatta för sexuellt våld så att en medicinsk och rättsmedicinsk undersökning ska kunna göras och traumastöd och rådgivning ska kunna erbjudas.

Artikel 26

Skydd och hjälp för barnvittnen

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att skydd och stödtjänster för brottsoffer tillhandahålls med vederbörlig hänsyn till barns rättigheter och behov när de har bevitnat sådant våld som faller inom ramen för denna konvention.

2. De åtgärder som vidtas i enlighet med denna artikel ska omfatta åldersanpassad psykosocial rådgivning för barn som har bevitnat sådant våld som faller inom ramen för denna konvention och ska genomföras med hänsyn till barnets bästa.

Artikel 27

Underrättelser

Parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att uppmuntra personer som har bevitnat en sådan våldshandling som faller inom ramen för denna konvention eller som har rimlig anledning att anta att en sådan handling kan komma att begås eller att ytterligare våldshandlingar kan förväntas, att anmäla detta till behöriga organisationer eller myndigheter.

Artikel 28

Anmälan av yrkesgrupper

Parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de regler om tystnadsplikt som den nationella lagstiftningen uppställer för vissa yrkesgrupper inte utgör ett hinder för möjligheten att under särskilda omstän-

sexuelles, appropriés, facilement accessibles et en nombre suffisant, afin de leur dispenser un examen médical et médico - légal, un soutien lié au traumatisme et des conseils.

Article 26

Protection et soutien des enfants témoins

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que, dans l'offre des services de protection et de soutien aux victimes, les droits et les besoins des enfants témoins de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention soient dûment pris en compte.

2 Les mesures prises conformément au présent article incluent les conseils psychosociaux adaptés à l'âge des enfants témoins de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention et tiennent dûment compte de l'intérêt supérieur de l'enfant.

Article 27

Signalement

Les Parties prennent les mesures nécessaires pour encourager toute personne témoin de la commission de tout acte de violence couvert par le champ d'application de la présente Convention, ou qui a de sérieuses raisons de croire qu'un tel acte pourrait être commis ou que des nouveaux actes de violence sont à craindre, à les signaler aux organisations ou autorités compétentes.

Article 28

Signalement par les professionnels

Les Parties prennent les mesures nécessaires pour que les règles de confidentialité imposées par leur droit interne à certains professionnels ne constituent pas un obstacle à la possibilité, dans les conditions appropriées,

digheter göra en anmälan till behöriga organisationer eller myndigheter om de har rimlig anledning att anta att en allvarlig våldshandling som faller inom ramen för denna konvention har begåtts och att ytterligare allvarliga våldshandlingar kan förväntas.

d'adresser un signalement aux organisations ou autorités compétentes s'ils ont de sérieuses raisons de croire qu'un acte grave de violence couvert par le champ d'application de la présente Convention a été commis et que de nouveaux actes graves de violence sont à craindre.

Kapitel V

Chapitre V

Materiell rätt

Droit matériel

Artikel 29

Article 29

Civilrättsliga processer och medel

Procès civil et voies de droit

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att ge brottsoffren tillgång till adekvata civilrättsliga medel mot förövaren.

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour fournir aux victimes des recours civils adéquats à l'encontre de l'auteur de l'infraction.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att ge brottsoffren, i enlighet med allmänna principer i internationell rätt, tillgång till adekvata civilrättsliga medel mot en myndighet som inte har fullgjort sin skyldighet att vidta de nödvändiga förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder som faller inom myndighetens ansvarsområde.

2 Conformément aux principes généraux du droit international, les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour fournir aux victimes des réparations civiles adéquates à l'encontre des autorités étatiques ayant manqué à leur devoir de prendre des mesures de prévention ou de protection nécessaires dans la limite de leurs pouvoirs.

Artikel 30

Article 30

Ersättning

Indemnisation

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer har rätt att begära skadestånd av förövare till någon av de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention.

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes aient le droit de demander une indemnisation de la part des auteurs de toute infraction établie conformément à la présente Convention.

2. Adekvat statlig ersättning ska tillerkännas personer som har drabbats av svår kroppsskada eller allvarligt försämrade hälsa, i den mån skadan inte täcks av andra källor såsom förövaren, försäkringar eller statligt finansierad sjuk- och socialvård. Detta utesluter inte att parterna får återkräva ersättningen från förövaren så länge vederbörlig hänsyn tas till brottsoffrets säkerhet.

2 Une indemnisation adéquate par Etat devrait être octroyée à ceux qui ont subi des atteintes graves à l'intégrité corporelle ou à la santé, dans la mesure où le préjudice n'est pas couvert par d'autres sources, notamment par l'auteur de l'infraction, par les assurances ou par les services sociaux et médicaux financés par l'Etat. Cela n'empêche pas les Parties de demander à l'auteur de l'infraction le remboursement de l'indemnisation octroyée, à condition que la sécurité de la victime

3. 3 Åtgärder som vidtas i enlighet med punkt 2 ska säkerställa att ersättningen tillerkänns inom skäligen tid.

Artikel 31

Vårdnad, umgängesrätt och säkerhet

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att förekomsten av sådant våld som faller inom ramen för denna konvention beaktas när frågor om vårdnad av barn och barns umgängesrätt ska avgöras.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att utövandet av umgängesrätt eller vårdnad inte äventyrar brottsfrets eller barnens rättigheter och säkerhet.

Artikel 32

Civillrättsliga konsekvenser av tvångsäktenskap

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att äktenskap som ingås under tvång kan upphävas, ogiltigförklaras eller upplösas utan att detta blir oskäligt ekonomiskt och administrativt betungande för brottsoffret.

Artikel 33

Psykiskt våld

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som innebär en allvarlig kränkning av en persons psykiska integritet genom tvång eller hot är straffbelagda.

Artikel 34

Stalkning

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som innebär

soit dûment prise en compte.

3 Les mesures prises conformément au paragraphe 2 doivent garantir l'octroi de l'indemnisation dans un délai raisonnable.

Article 31

Garde, droit de visite et sécurité

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que, lors de la détermination des droits de garde et de visite concernant les enfants, les incidents de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention soient pris en compte.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que l'exercice de tout droit de visite ou de garde ne compromette pas les droits et la sécurité de la victime ou des enfants.

Article 32

Conséquences civiles des mariages forcés

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les mariages contractés en ayant recours à la force puissent être annulables, annulés ou dissous sans faire peser sur la victime une charge financière ou administrative excessive.

Article 33

Violence psychologique

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infraction pénale le fait, lorsqu'il est commis intentionnellement, de porter gravement atteinte à l'intégrité psychologique d'une personne par la contrainte ou les menaces.

Article 34

Harcèlement

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infraction pénale le fait, lorsqu'il est commis

ett upprepat hotfullt beteende gentemot en annan person och som orsakar att han eller hon känner fruktan för sin säkerhet är straffbelagda.

Artikel 35

Fysiskt våld

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som innebär att fysiskt våld utövas mot en annan person är straffbelagda.

Artikel 36

Sexuellt våld, inbegripet våldtäkt

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga gärningar är straffbelagda:

a. Att sexuellt penetrera en annan persons kropp vaginalt, analt eller oralt med en kroppsdel eller ett föremål utan dennes samtycke.

b. Att utföra andra handlingar av sexuell karaktär med en person utan dennes samtycke.

c. Att förmå en annan person att utföra handlingar av sexuell karaktär med en tredje person utan dennes samtycke.

2. Samtycke ska lämnas av egen fri vilja och bedömas med hänsyn till förhållandena i det enskilda fallet.

3. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att bestämmelserna i punkt 1 även gäller för gärningar som begås mot tidigare eller nuvarande makar eller partner som erkänns i nationell rätt.

Artikel 37

Tvångsäktenskap

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som består i

intentionnellement, d'adopter, à plusieurs reprises, un comportement menaçant dirigé envers une autre personne, conduisant celle-ci à craindre pour sa sécurité.

Article 35

Violence physique

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infraction pénale le fait, lorsqu'il est commis intentionnellement, de commettre des actes de violence physique à l'égard d'une autre personne.

Article 36

Violence sexuelle, y compris le viol

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infraction pénale, lorsqu'ils sont commis intentionnellement:

a la pénétration vaginale, anale ou orale non consentie, à caractère sexuel, du

corps d'autrui avec toute partie du corps ou avec un objet;

b les autres actes à caractère sexuel non consentis sur autrui;

c le fait de contraindre autrui à se livrer à des actes à caractère sexuel non consentis avec un tiers.

2 Le consentement doit être donné volontairement comme résultat de la volonté libre de la personne considérée dans le contexte des circonstances environnantes.

3 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les dispositions du paragraphe 1 s'appliquent également à des actes commis contre les anciens ou actuels conjoints ou partenaires, conformément à leur droit interne.

Article 37

Mariages forcés

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infraction pénale le fait, lorsqu'il est commis

att tvinga en vuxen person eller ett barn att ingå äktenskap är straffbelagda.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att uppsåtliga gärningar som består i att förleda en vuxen person eller ett barn till en annan parts eller stats territorium där han eller hon inte är bosatt i syfte att den vuxna personen eller barnet ska tvingas ingå äktenskap är kriminaliserade.

Artikel 38

Kvinnlig könsstympning

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga gärningar är straffbelagda:

a. Att skära bort eller på annat sätt stympa hela eller delar av en kvinnas yttre eller inre blygdläppar eller klitoris.

b. Att tvinga eller förmå en kvinna att genomgå någon av de handlingar som anges i punkt a.

c. Att mana, tvinga eller förmå en flicka att genomgå någon av de handlingar som anges i punkt a.

Artikel 39

Tvångsabortering och tvångssterilisering

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga gärningar är straffbelagda:

a. Att utföra en abort på en kvinna utan att hon på förhand har lämnat ett informerat samtycke.

b. Att utföra ett kirurgiskt ingrepp som har till syfte eller följd att en kvinnas naturliga fortplantningsförmåga upphävs utan att hon på förhand har lämnat ett informerat samtycke eller har förstått proceduren.

Artikel 40

Sexuella trakasserier

intentionnellement, de forcer un adulte ou un enfant à contracter un mariage.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infraction pénale le fait, lorsqu'il est commis intentionnellement, de tromper un adulte ou un enfant afin de l'emmener sur le territoire d'une Partie ou d'un Etat autre que celui où il réside avec l'intention de le forcer à contracter un mariage.

Article 38

Mutilations génitales féminines

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infractions pénales, lorsqu'ils sont commis intentionnellement :

a l'excision, l'infibulation ou toute autre mutilation de la totalité ou partie des labia majora, labia minora ou clitoris d'une femme;

b le fait de contraindre une femme à subir tout acte énuméré au point a ou de lui fournir les moyens à cette fin;

c le fait d'inciter ou de contraindre une fille à subir tout acte énuméré au point a ou de lui fournir les moyens à cette fin.

Article 39

Avortement et stérilisation forcés

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infractions pénales, lorsqu'ils sont commis intentionnellement :

a le fait de pratiquer un avortement chez une femme sans son accord préalable et éclairé;

b le fait de pratiquer une intervention chirurgicale qui a pour objet ou pour effet de mettre fin à la capacité d'une femme de se reproduire naturellement sans son accord préalable et éclairé ou sans sa compréhension de la procédure.

Article 40

Harcèlement sexuel

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att alla oönskade former av verbalt, icke-verbalt eller fysiskt beteende av sexuell karaktär som har till syfte eller följd att en persons värdighet kränks, särskilt genom att skapa en skrämmande, fientlig, förnedrande, kränkande eller stötande miljö, kan leda till straffrättsliga eller andra rättsliga sanktioner.

Artikel 41

Medhjälp och försök

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa att uppsåtlig medhjälp till någon av de gärningar som är straffbelagda i enlighet med artiklarna 33, 34, 35, 36, 37, 38 a och 39 i denna konvention utgör brottsliga gärningar.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa att uppsåtliga försök till att begå de gärningar som avses i artiklarna 35, 36, 37, 38 a och 39 i denna konvention utgör brottsliga gärningar.

Artikel 42

Oacceptabelt rättfärdigande av brott, inbegripet brott begångna i den så kallade hederns namn

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att kultur, sedvänja, religion, tradition eller så kallad heder inte i straffrättsliga förfaranden som inleds när sådana våldshandlingar har begåtts får betraktas som ett rättfärdigande av sådana våldshandlingar. Detta omfattar särskilt påståenden om att brottsoffret har överträtt kulturella, religiösa, sociala eller traditionella normer eller sedvänjor för vad som kan anses vara passande.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att sä-

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que toute forme de comportement non désiré, verbal, non-verbal ou physique, à caractère sexuel, ayant pour objet ou pour effet de violer la dignité d'une personne, en particulier lorsque ce comportement crée un environnement intimidant, hostile, dégradant, humiliant ou offensant, soit soumise à des sanctions pénales ou autres sanctions légales.

Article 41

Aide ou complicité et tentative

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infractions pénales, lorsqu'elles sont commises intentionnellement, l'aide ou la complicité dans la commission des infractions établies conformément aux articles 33, 34, 35, 36, 37, 38.a et 39 de la présente Convention.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour ériger en infractions pénales, lorsqu'elles sont commises intentionnellement, les tentatives de commission des infractions établies conformément aux articles 35, 36, 37, 38.a et 39 de la présente Convention.

Article 42

Justification inacceptable des infractions pénales, y compris les crimes commis au nom du prétendu « honneur »

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour s'assurer que, dans les procédures pénales diligentées à la suite de la commission de l'un des actes de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention, la culture, la coutume, la religion, la tradition ou le prétendu « honneur » ne soient pas considérés comme justifiant de tels actes. Cela couvre, en particulier, les allégations selon lesquelles la victime aurait transgressé des normes ou coutumes culturelles, religieuses, sociales ou traditionnelles relatives à un comportement approprié.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que

kerställa att om en person förmår ett barn att utföra någon av de handlingar som avses i punkt 1 ska detta inte minska personens straffrättsliga ansvar för de begångna handlingarna.

Artikel 43

Straffbestämmelsernas tillämpning

De gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention ska utgöra brott oavsett vilket slags förhållande brottsoffret och förövaren har till varandra.

Artikel 44

Domsrätt

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa dess jurisdiktion beträffande någon av de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention, när brottet har begåtts

- a. inom dess territorium eller
- b. ombord på ett fartyg som för flagg från den parten eller
- c. ombord på ett luftfartyg som är registrerat enligt den partens lagar eller
- d. av en av dess medborgare eller
- e. av en person som har sin hemvist inom dess territorium.

2. Parterna ska sträva efter att vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa jurisdiktion beträffande någon av de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention, när brottet har begåtts mot en av dess medborgare eller en person som har sin hemvist inom dess territorium.

3. Beträffande lagföring av de brott som fastställs i artiklarna 36, 37, 38 och 39 i denna konvention, ska parterna vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att deras jurisdiktion inte är underkastad villkoret att gärningarna ska vara straffbara inom det territorium där de har utförts.

4. Beträffande lagföring av de brott som fastställs i artiklarna 36, 37, 38 och 39 i denna konvention, ska parterna vidta nödvändiga

l'incitation faite par toute personne à un enfant de commettre tout acte mentionné au paragraphe 1 ne diminue pas la responsabilité pénale de cette personne pour les actes commis.

Article 43

Application des infractions pénales

Les infractions établies conformément à la présente Convention s'appliquent indépendamment de la nature de la relation entre la victime et l'auteur de l'infraction.

Article 44

Compétence

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour établir leur compétence à l'égard de toute infraction établie conformément à la présente Convention, lorsque l'infraction est commise :

- a sur leur territoire; ou
- b à bord d'un navire battant leur pavillon; ou
- c à bord d'un aéronef immatriculé selon leurs lois internes; ou
- d par un de leurs ressortissants; ou
- e par une personne ayant sa résidence habituelle sur leur territoire.

2 Les Parties s'efforcent de prendre les mesures législatives ou autres nécessaires pour établir leur compétence à l'égard de toute infraction établie conformément à la présente Convention, lorsque l'infraction est commise contre l'un de leurs ressortissants ou contre une personne ayant sa résidence habituelle sur leur territoire.

3 Pour la poursuite des infractions établies conformément aux articles 36, 37, 38 et 39 de la présente Convention, les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que l'établissement de leur compétence ne soit pas subordonné à la condition que les faits soient également incriminés sur le territoire où ils ont été commis.

4 Pour la poursuite des infractions établies conformément aux articles 36, 37, 38 et 39 de la présente Convention, les Parties prennent les mesures législatives ou autres néces-

lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att deras jurisdiktion beträffande punkterna l.d och e inte är underkastad villkoret att åtal endast kan väckas efter anmälan från brottsoffret eller angivelse från staten där brottet har begåtts.

5. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att fastställa deras jurisdiktion beträffande de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention, i de fall då en uppgiven gärningsman befinner sig inom deras territorium och de inte utlämnar honom eller henne till en annan part, enbart på grund av hans eller hennes nationalitet.

6. När fler än en part hävdar jurisdiktion beträffande en gärning som är straffbelagd i enlighet med denna konvention ska de berörda parterna, där så är lämpligt, samråda med målsättningen att bestämma den lämpligaste behörigheten för lagföring.

7. Om inte annat följer av allmänna bestämmelser i internationell rätt, utesluter inte denna konvention straffrättslig jurisdiktion som utövas av en part i enlighet med den nationella rätten.

Artikel 45

Påföljder och åtgärder

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention beläggs med effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner med hänsyn till deras svårhetsgrad. Dessa sanktioner ska, när så är lämpligt, omfatta påföljder som medför frihetsberövande vilket kan leda till utlämning.

2. Parterna får vidta andra åtgärder när det gäller förövare, till exempel

att övervaka dömda personer eller hålla dem under tillsyn,

att dra in rättigheter som härrör från föräldraskapet, om barnets bästa, vilket kan omfatta brottsoffrets säkerhet, inte kan garanteras på något annat sätt.

Artikel 46

saires pour que l'établissement de leur compétence au titre des points d et e du paragraphe 1 ne soit pas subordonné à la condition que la poursuite soit précédée d'une plainte de la victime ou d'une dénonciation de l'Etat du lieu où l'infraction a été commise.

5 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour établir leur compétence à l'égard de toute infraction établie conformément à la présente Convention, dans les cas où l'auteur présumé est présent sur leur territoire et ne peut être extradé vers une autre Partie uniquement en raison de sa nationalité.

6 Lorsque plusieurs Parties revendiquent leur compétence à l'égard d'une infraction présumée établie conformément à la présente Convention, les Parties concernées se concertent, le cas échéant, afin de déterminer la mieux à même d'exercer les poursuites.

7 Sans préjudice des règles générales de droit international, la présente Convention n'exclut aucune compétence pénale exercée par une Partie conformément à son droit interne.

Article 45

Sanctions et mesures

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les infractions établies conformément à la présente Convention soient passibles de sanctions effectives, proportionnées et dissuasives, au regard de leur gravité. Celles-ci incluent, le cas échéant, des peines privatives de liberté pouvant donner lieu à l'extradition.

2 Les Parties peuvent adopter d'autres mesures à l'égard des auteurs d'infractions, telles que :

le suivi ou la surveillance de la personne condamnée;

la déchéance des droits parentaux si l'intérêt supérieur de l'enfant, qui peut inclure la sécurité de la victime, ne peut être garanti d'aucune autre façon.

Article 46

Försvårande omständigheter

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att följande omständigheter, såtillvida de inte redan utgör en del av brottsrekvisiten, i överensstämmelse med tillämpliga bestämmelser i nationell rätt, kommer att tas under övervägande som försvårande omständigheter när påföljd ska bestämmas för de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention:

a. Att brottet har begåtts mot en maka/make eller partner eller före detta maka/make eller partner, i enlighet med nationell lagstiftning, av en familjemedlem, en person som bor tillsammans med brottsoffret eller en person som har missbrukat sin ställning.

b. Att brottet, eller liknande brott, har begåtts vid upprepade tillfällen.

c. Att brottet har begåtts mot en person som var särskilt utsatt på grund av vissa omständigheter.

d. Att brottet har begåtts mot eller i närvaro av ett barn.

e. Att brottet har begåtts av två eller flera personer tillsammans.

f. Att brottet har föregåtts eller åtföljts av extremt våld.

g. Att brottet har begåtts med hjälp av vapen eller under vapenhot.

h. Att brottet har orsakat brottsoffret allvarlig fysisk eller psykisk skada.

i. Att förövaren tidigare har dömts för samma slags brott.

Artikel 47

Domar meddelade av en annan part

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att skapa möjlighet att beakta lagakraftvunna domar som har meddelats av en annan part och som avser gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention när påföljden ska bestämmas.

Circonstances aggravantes

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires afin que les circonstances suivantes, pour autant qu'elles ne relèvent pas déjà des éléments constitutifs de l'infraction, puissent, conformément aux dispositions pertinentes de leur droit interne, être prises en compte en tant que circonstances aggravantes lors de la détermination des peines relatives aux infractions établies conformément à la présente Convention :

a l'infraction a été commise à l'encontre d'un ancien ou actuel conjoint ou partenaire, conformément au droit interne, par un membre de la famille, une personne cohabitant avec la victime, ou une personne ayant abusé de son autorité;

b l'infraction, ou les infractions apparentées, ont été commises de manière répétée;

c l'infraction a été commise à l'encontre d'une personne rendue vulnérable du fait de circonstances particulières;

d l'infraction a été commise à l'encontre ou en présence d'un enfant;

e l'infraction a été commise par deux ou plusieurs personnes agissant ensemble;

f l'infraction a été précédée ou accompagnée d'une violence d'une extrême gravité;

g l'infraction a été commise avec l'utilisation ou la menace d'une arme;

h l'infraction a entraîné de graves dommages physiques ou psychologiques pour la victime;

i l'auteur a été condamné antérieurement pour des faits de nature similaire.

Article 47

Condamnations dans une autre Partie

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour prévoir la possibilité de prendre en compte, dans le cadre de l'appréciation de la peine, les condamnations définitives prononcées dans une autre Partie pour les infractions établies conformément à la présente Convention.

Artikel 48

Förbud mot tvingande alternativa tvistlösningsprocesser eller påföljder

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att förbjuda tvingande alternativa tvistlösningsprocesser, inbegripet medling och förlikning, när det gäller alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att vederbörlig hänsyn tas till förövarens förmåga att fullgöra sina ekonomiska åtaganden gentemot brottsoffret om böter utdöms.

Kapitel VI

Utredning, lagföring, processrätt och skyddsåtgärder

Artikel 49

Allmänna skyldigheter

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att utredningar och rättsliga förfaranden vid alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention genomförs utan oskäligt dröjsmål och med beaktande av brottsoffrets rättigheter i alla delar av rättsprocessen.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder, i enlighet med de mänskliga rättigheternas grundläggande principer och med beaktande av en genusteoretisk förståelse av våldet, för att säkerställa att de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention utreds och lagförs effektivt.

Artikel 50

Article 48

Interdiction des modes alternatifs de résolution des conflits ou des condamnations obligatoires

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour interdire les modes alternatifs de résolution des conflits obligatoires, y compris la médiation et la conciliation, en ce qui concerne toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que, si le paiement d'une amende est ordonné, la capacité de l'auteur de l'infraction à faire face aux obligations financières qu'il a envers la victime soit dûment prise en compte.

Chapitre VI

Enquêtes, poursuites, droit procédural et mesures de protection

Article 49

Obligations générales

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les enquêtes et les procédures judiciaires relatives à toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention soient traitées sans retard injustifié tout en prenant en considération les droits de la victime à toutes les étapes des procédures pénales.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires, conformément aux principes fondamentaux des droits de l'homme et en prenant en considération la compréhension de la violence fondée sur le genre, pour garantir une enquête et une poursuite effectives des infractions établies conformément à la présente Convention.

Article 50

Omedelbara insatser, förebyggande och skydd

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de ansvariga brottsbekämpande myndigheterna skyndsamt och på lämpligt sätt kan erbjuda brottsoffer adekvat och omedelbart skydd vid alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de ansvariga brottsbekämpande myndigheterna skyndsamt och på lämpligt sätt arbetar för att förebygga och erbjuda skydd mot alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention, inbegripet genom att vidta förebyggande operativa åtgärder och samla in bevis.

Artikel 51

Riskbedömning och riskhantering

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att alla berörda myndigheter gör en bedömning av om liv riskeras, hur allvarlig situationen är och risken för upprepat våld i syfte att förhindra detta och vid behov ge samordnat skydd och stöd.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att vid den bedömning som avses i punkt 1, i alla delar av utredningen och vid tillämpningen av skyddsåtgärder, vederbörlig hänsyn tas till om förövarna av sådana våldshandlingar som faller inom ramen för denna konvention innehar eller har tillgång till skjutvapen.

Artikel 52

Akuta förbudsåtgärder

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att behöriga myndigheter bemyndigas att, i situationer av överhängande fara,

Réponse immédiate, prévention et protection

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les services répressifs responsables répondent rapidement et de manière appropriée à toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention en offrant une protection adéquate et immédiate aux victimes.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les services répressifs responsables engagent rapidement et de manière appropriée la prévention et la protection contre toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention, y compris l'emploi de mesures opérationnelles préventives et la collecte des preuves.

Article 51

Appréciation et gestion des risques

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour qu'une appréciation du risque de létalité, de la gravité de la situation et du risque de réitération de la violence soit faite par toutes les autorités pertinentes afin de gérer le risque et garantir, si nécessaire, une sécurité et un soutien coordonnés

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que l'appréciation mentionnée au paragraphe 1 prenne dûment en compte, à tous les stades de l'enquête et de l'application des mesures de protection, le fait que l'auteur d'actes de violence couverts par le champ d'application de la présente Convention possède ou ait accès à des armes à feu.

Article 52

Ordonnances d'urgence d'interdiction

Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les autorités compétentes se voient reconnaître le pouvoir d'ordonner, dans des situations de dan-

besluta om att den som utövar våld i hemmet under tillräckligt lång tid måste lämna den bostad som brottsoffret eller personen som riskerar att utsättas för våld bor i och att förbjuda förövaren att gå in i bostaden eller kontakta brottsoffret eller den person som riskerar att utsättas för våld. Säkerheten för brottsoffren eller de personer som riskerar att utsättas för våld ska prioriteras vid åtgärder som vidtas i enlighet med denna artikel.

Artikel 53

Besöksförbud

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att beslut om lämpliga besöksförbud är tillgängliga för personer som har utsatts för våld som faller inom ramen för denna konvention.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att de besöksförbud som avses i punkt 1

- är tillgängliga för omedelbart skydd och utan att vara oskäligt ekonomiskt eller administrativt betungande för brottsoffret,
- utfärdas för en viss period eller tills beslutet ändras eller upphävs,
- utfärdas ex parte och med omedelbar verkan när så är nödvändigt,
- är tillgängliga oberoende av, eller utöver, andra rättsliga förfaranden,
- får presenteras i efterföljande rättsliga förfaranden.

3. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att överträdelse av besöksförbud som har utfärdats enligt punkt 1 är föremål för effektiva, proportionerliga och avskräckande straffrättsliga eller andra rättsliga sanktioner.

Artikel 54

Utredningar och bevis

Parterna ska vidta nödvändiga lagstift-

ger immédiate, à l'auteur de violence domestique de quitter la résidence de la victime ou de la personne en danger pour une période de temps suffisante et d'interdire à l'auteur d'entrer dans le domicile de la victime ou de la personne en danger ou de la contacter. Les mesures prises conformément au présent article doivent donner la priorité à la sécurité des victimes ou des personnes en danger.

Article 53

Ordonnances d'injonction ou de protection

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que des ordonnances d'injonction ou de protection appropriées soient disponibles pour les victimes de toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les ordonnances d'injonction ou de protection mentionnées au paragraphe 1 soient :

- disponibles pour une protection immédiate et sans charge financière ou administrative excessive pesant sur la victime;
- émises pour une période spécifiée, ou jusqu'à modification ou révocation;
- le cas échéant, émises ex parte avec effet immédiate;
- disponibles indépendamment ou cumulativement à d'autres procédures judiciaires;
- autorisées à être introduites dans les procédures judiciaires subséquentes.

3 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que la violation des ordonnances d'injonction ou de protection émises conformément au paragraphe 1 fasse l'objet de sanctions pénales, ou d'autres sanctions légales, effectives, proportionnées et dissuasives.

Article 54

Enquêtes et preuves

Les Parties prennent les mesures législati-

ningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att bevis som hänför sig till brotts-offrets tidigare sexuella erfarenheter och be-teende endast är tillåtet i alla civil- och straff-rättsliga förfaranden när det är av betydelse och nödvändigt.

ves ou autres nécessaires pour que, dans toute procédure civile ou pénale, les preuves relatives aux antécédents sexuels et à la conduite de la victime ne soient recevables que lorsque cela est pertinent et nécessaire.

Artikel 55

Förfaranden ex parte och ex officio

1. Parterna ska säkerställa att utredningar eller lagföring av de brott som avses i artiklarna 35, 36, 37, 38 och 39 i denna konvention inte förutsätter att brottsoffret anmäler det eller anger brottet till åtal, om brottet helt eller delvis har begåtts inom partens territorium samt att förfarandet får fortsätta även om brottsoffret tar tillbaka sin utsaga eller sin angivelse.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att, i enlighet med de villkor som ställs upp i nationell rätt, säkerställa att statliga och icke-statliga organisationer och rådgivare i frågor som rör våld i hemmet ges möjlighet att hjälpa och/eller stödja brottsoffer, om de så önskar, under utredningar och rättsliga förfaranden som avser de brott som faller inom ramen för denna konvention.

Article 55

Procédures ex parte et ex officio

1 Les Parties veillent à ce que les enquêtes ou les poursuites d'infractions établies conformément aux articles 35, 36, 37, 38 et 39 de la présente Convention ne dépendent pas entièrement d'une dénonciation ou d'une plainte de la victime lorsque l'infraction a été commise, en partie ou en totalité, sur leur territoire, et à ce que la procédure puisse se poursuivre même si la victime se rétracte ou retire sa plainte.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour garantir, conformément aux conditions prévues par leur droit interne, la possibilité pour les organisations gouvernementales et non gouvernementales et les conseillers spécialisés dans la violence domestique, d'assister et/ou de soutenir les victimes, sur demande de leur part, au cours des enquêtes et des procédures judiciaires relatives aux infractions établies conformément à la présente Convention.

Artikel 56

Skyddsåtgärder

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att skydda brottsoffrens rättigheter och intressen, inbegripet deras särskilda behov som bevispersoner, under alla stadier i utredningar och rättsliga förfaranden, främst genom att:

a. Vidta åtgärder för att ge dem, samt deras familjer och vittnen, skydd mot hotelser, hämnd och upprepad viktisering.

b. Säkerställa att brottsoffren informeras, åtminstone i de fall då brottsoffren och deras familjer kan befinna sig i fara, om förövaren

Article 56

Mesures de protection

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour protéger les droits et les intérêts des victimes, y compris leurs besoins spécifiques en tant que témoins, à tous les stades des enquêtes et des procédures judiciaires, en particulier :

a en veillant à ce qu'elles soient, ainsi que leurs familles et les témoins à charge, à l'abri des risques d'intimidation, de représailles et de nouvelle victimisation;

b en veillant à ce que les victimes soient informées, au moins dans les cas où les victimes et la famille pourraient être en danger,

flyr eller när denne har blivit temporärt eller slutligt frigiven.

c. Informera dem, enligt villkoren i nationell rätt, om deras rättigheter och de tjänster som står till deras förfogande och uppföljningen av deras anmälan, åtalspunkterna, de allmänna framstegen i utredningen eller förfarandet och deras roll i detta samt utfallet i deras mål.

d. Göra det möjligt för brottsoffer, på ett sätt som är förenligt med nationella processrättsliga regler, att höras, inge bevis och få sina åsikter och behov och sin sak presenterade, direkt eller via en mellanhand, och pröva de.

e. Tillhandahålla brottsoffer lämpliga stöd-tjänster så att deras rättigheter och intressen presenteras och beaktas i vederbörlig ordning.

f. Säkerställa att åtgärder kan vidtas för att skydda brottsoffrens integritet och bild.

g. Säkerställa att kontakter mellan brottsoffer och förövare om möjligt undviks i domstolens och polismyndighetens lokaler.

h. Förse brottsoffer med oberoende och kompetenta tolkar när brottsoffren är parter i förfarandet eller när de ger in bevis.

i. Göra det möjligt för brottsoffer att, i enlighet med reglerna i nationell rätt, höras i bevissyfte i rättssalen utan att behöva närvara eller åtminstone utan att den misstänkta förövaren är närvarande, särskilt genom att använda lämplig kommunikationsteknik när sådan är tillgänglig.

2. Särskilda skyddsåtgärder med beaktande av barnets bästa ska vidtas, när så är lämpligt, för barn som är brottsoffer eller vittnen till våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Artikel 57

Rättshjälp

Parterna ska vidta åtgärder för rätt till juridiskt biträde och kostnadsfri rättshjälp för

lorske l'auteur de l'infraction s'évade ou est libéré temporairement ou définitivement;

c en les tenant informées, selon les conditions prévues par leur droit interne, de leurs droits et des services à leur disposition, et des suites données à leur plainte, des chefs d'accusation retenus, du déroulement général de l'enquête ou de la procédure, et de leur rôle au sein de celle - ci ainsi que de la décision rendue;

d en donnant aux victimes, conformément aux règles de procédure de leur droit interne, la possibilité d'être entendues, de fournir des éléments de preuve et de présenter leurs vues, besoins et préoccupations, directement ou par le recours à un intermédiaire, et que ceux - ci soient examinés;

e en fournissant aux victimes une assistance appropriée pour que leurs droits et intérêts soient dûment présentés et pris en compte;

f en veillant à ce que des mesures pour protéger la vie privée et l'image de la victime puissent être prises;

g en veillant, lorsque cela est possible, à ce que les contacts entre les victimes et les auteurs d'infractions à l'intérieur des tribunaux et des locaux des services répressifs soient évités;

h en fournissant aux victimes des interprètes indépendants et compétents, lorsque les victimes sont parties aux procédures ou lorsqu'elles fournissent des éléments de preuve;

i en permettant aux victimes de témoigner en salle d'audience, conformément aux règles prévues par leur droit interne, sans être présentes, ou du moins sans que l'auteur présumé de l'infraction ne soit présent, notamment par le recours aux technologies de communication appropriées, si elles sont disponibles.

2 Un enfant victime et témoin de violence à l'égard des femmes et de violence domestique doit, le cas échéant, se voir accorder des mesures de protection spécifiques prenant en compte l'intérêt supérieur de l'enfant.

Article 57

Aide juridique

Les Parties veillent à ce que les victimes aient droit à une assistance juridique et à une

brottsoffer enligt de villkor som ställs upp i nationell rätt.

Artikel 58

Preskriptionsregler

Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att preskriptionstiderna avseende gärningar som är straffbelagda i enlighet med artiklarna 36, 37, 38 och 39 i denna konvention ska fortsätta att löpa under en tidsperiod som är tillräcklig och som står i proportion till det aktuella brottets svårhetsgrad, för att rättegången ska kunna inledas på ett effektivt sätt efter det att brottsoffret har uppnått myndighetsålder.

Kapitel VII

Migration och asyl

Artikel 59

Uppehållstillstånd

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer, vars rätt att vistas i landet är beroende av makan/maken eller partnern enligt nationell lagstiftning, vid upplösning av äktenskapet eller förhållandet och under särskilt svåra omständigheter, efter ansökan kan beviljas ett självständigt uppehållstillstånd oberoende av hur länge äktenskapet eller förhållandet har varat. Villkoren för att bevilja det självständiga uppehållstillståndet och dess längd fastställs i nationell lagstiftning.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att brottsoffer har möjlighet till uppskov i utvisningsförfaranden, som inletts med anledning av en uppehållsrätt som är beroende av att makan/maken eller partnern enligt nationell rätt har rätt att vistas i landet, för att kunna ansöka om ett självständigt uppehållstillstånd.

3. Parterna ska utfärda ett förnyelsebart uppehållstillstånd till brottsoffer i endera av föl-

aide juridique gratuite selon les conditions prévues par leur droit interne.

Article 58

Prescription

Les Parties prennent les mesures législatives et autres nécessaires pour que le délai de prescription pour engager toute poursuite du chef des infractions établies conformément aux articles 36, 37, 38 et 39 de la présente Convention, continue de courir pour une durée suffisante et proportionnelle à la gravité de l'infraction en question, afin de permettre la mise en oeuvre efficace des poursuites, après que la victime a atteint l'âge de la majorité.

Chapitre VII

Migration et asile

Article 59

Statut de résident

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour garantir que les victimes, dont le statut de résident dépend de celui de leur conjoint ou de leur partenaire, conformément à leur droit interne, se voient accorder, sur demande, dans l'éventualité de la dissolution du mariage ou de la relation, en cas de situations particulièrement difficiles, un permis de résidence autonome, indépendamment de la durée du mariage ou de la relation. Les conditions relatives à l'octroi et à la durée du permis de résidence autonome sont établies conformément au droit interne.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes puissent obtenir la suspension des procédures d'expulsion initiées du fait que leur statut de résident dépend de celui de leur conjoint ou de leur partenaire, conformément à leur droit interne, pour leur permettre de demander un permis de résidence autonome.

3 Les Parties délivrent un permis de résidence renouvelable aux victimes, dans l'une ou les deux situations suivantes :

jande situationer, eller i båda:

a. När den behöriga myndigheten anser att deras vistelse är nödvändig på grund av deras personliga situation.

b. När den behöriga myndigheten anser att deras vistelse krävs för deras samarbete med de behöriga myndigheterna i utredningsförfaranden eller straffrättsliga förfaranden.

4. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att offer för tvångsäktenskap som har förts till ett annat land för att ingå äktenskap och som, på grund av detta, har förlorat sin rätt att vistas i det land där de har sin hemvist, kan återfå denna rätt.

Artikel 60

Könsrelaterade asylansökningar

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att könsrelaterat våld mot kvinnor kan betraktas som en form av förföljelse i den mening som avses i artikel 1 A 2) i 1951 års konvention om flyktingars rättsliga ställning och som en form av allvarligt hot som kan ge rätt till alternativt/subsidiärt skydd.

2. Parterna ska säkerställa att varje grund i konventionen tolkas utifrån ett genusperspektiv och att sökanden beviljas flyktingstatus i enlighet med tillämpliga instrument då det kan fastställas att rädslan för förföljelse kan kopplas till en eller flera av dessa grunder.

3. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att utveckla mottagningsförfaranden och stödtjänster för asylsökanden där hänsyn tas till genusperspektivet samt riktlinjer och asylofförfaranden utifrån ett genusperspektiv, inbegripet för bestämning av en persons flyktingstatus och ansökan om internationellt skydd.

Artikel 61

a lorsque l'autorité compétente considère que leur séjour est nécessaire au regard de leur situation personnelle;

b lorsque l'autorité compétente considère que leur séjour est nécessaire aux fins de leur coopération avec les autorités compétentes dans le cadre d'une enquête ou de procédures pénales.

4 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes de mariages forcés amenées dans un autre pays aux fins de ce mariage, et qui perdent en conséquence leur statut de résident dans le pays où elles résident habituellement, puissent récupérer ce statut.

Article 60

Demandes d'asile fondées sur le genre

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que la violence à l'égard des femmes fondée sur le genre puisse être reconnue comme une forme de persécution au sens de l'article 1, A (2), de la Convention relative au statut des réfugiés de 1951 et comme une forme de préjudice grave donnant lieu à une protection complémentaire/subsidaire.

2 Les Parties veillent à ce qu'une interprétation sensible au genre soit appliquée à chacun des motifs de la Convention et à ce que les demandeurs d'asile se voient octroyer le statut de réfugié dans les cas où il a été établi que la crainte de persécution est fondée sur l'un ou plusieurs de ces motifs, conformément aux instruments pertinents applicables.

3 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour développer des procédures d'accueil sensibles au genre et des services de soutien pour les demandeurs d'asile, ainsi que des lignes directrices fondées sur le genre et des procédures d'asile sensibles au genre, y compris pour l'octroi du statut de réfugié et pour la demande de protection internationale.

Article 61

Non-refoulement

1. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att respektera principen om non-refoulement i överensstämmelse med befintliga skyldigheter enligt internationell rätt.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att kvinnor som har utsatts för våld och som är i behov av skydd, oavsett deras ställning eller hemvist, under inga omständigheter får skickas tillbaka till ett land där deras liv riskeras eller där de kan utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Non - refoulement

1 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour respecter le principe de non - refoulement, conformément aux obligations existantes découlant du droit international.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes de violence à l'égard des femmes nécessitant une protection, indépendamment de leur statut ou lieu de résidence, ne puissent en aucune circonstance être refoulées vers un pays où leur vie serait en péril ou dans lequel elles pourraient être victimes de torture ou de peines ou traitements inhumains ou dégradants.

Kapitel VIII

Internationellt samarbete

Artikel 62

Allmänna principer

1. Parterna ska, i enlighet med bestämmelserna i denna konvention och med tillämpning av gällande internationella och regionala instrument om samarbete i civil- och straffrättsliga frågor, överenskommelser på grundval av enhetlig eller ömsesidig lagstiftning och nationell rätt, samarbeta med varandra i största möjliga utsträckning, i syfte att

a. förebygga, bekämpa och lagföra alla former av våld som faller inom ramen för denna konvention,

b. skydda och stödja brottsoffer,

c. utreda eller inleda förfaranden gällande de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention,

d. verkställa relevanta civil- och straffrättsliga avgöranden som har meddelats av parternas rättsliga myndigheter, inbegripet beslut om besöksförbud.

2. Parterna ska vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller andra åtgärder för att säkerställa att en person som har utsatts för en gärning som är straffbelagd i enlighet med denna konvention och som har begåtts inom

Chapitre VIII

Coopération internationale

Article 62

Principes généraux

1 Les Parties coopèrent, conformément aux dispositions de la présente Convention, et en application des instruments internationaux et régionaux pertinents, relatifs à la coopération en matière civile et pénale, des arrangements reposant sur des législations uniformes ou réciproques et de leur droit interne, dans la mesure la plus large possible, aux fins :

a de prévenir, combattre, et poursuivre toutes les formes de violence couvertes par le champ d'application de la présente Convention;

b de protéger et assister les victimes;

c de mener des enquêtes ou des procédures concernant les infractions établies

conformément à la présente Convention;

d d'appliquer les jugements civils et pénaux pertinents rendus par les autorités

judiciaires des Parties, y compris les ordonnances de protection.

2 Les Parties prennent les mesures législatives ou autres nécessaires pour que les victimes d'une infraction établie conformément à la présente Convention et commise sur le

en parts territorium där han eller hon inte är bosatt kan göra en anmälan till behöriga myndigheter i bosättningsstaten.

3. Om en part, som kräver ett avtal för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, utlämning eller verkställighet av civil- eller straffrättsliga avgöranden som har meddelats av en annan part i denna konvention, får en förfrågan om sådant rättsligt samarbete från en part med vilken den inte har ingått något sådant avtal, kan denna konvention betraktas som rättslig grund för ömsesidig rättslig hjälp i brottmål, utlämning eller verkställighet av civil- eller straffrättsliga avgöranden som har meddelats av den andra parten när det gäller de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention.

4. Parterna ska sträva efter att i sina biståndsprogram som har utarbetats till förmån för tredje stat, där så är lämpligt, införliva förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet, inbegripet att ingå bilaterala och multilaterala avtal med tredje stat i syfte att främja skyddet av brottsoffer i enlighet med artikel 18.5.

territoire d'une Partie autre que celui sur lequel elles résident puissent porter plainte auprès des autorités compétentes de leur Etat de résidence.

3 Si une Partie qui subordonne l'entraide judiciaire en matière pénale, l'extradition ou l'exécution de jugements civils ou pénaux prononcés par une autre Partie à la présente Convention à l'existence d'un traité reçoit une demande concernant cette coopération en matière judiciaire d'une Partie avec laquelle elle n'a pas conclu pareil traité, elle peut considérer la présente Convention comme la base légale de l'entraide judiciaire en matière pénale, de l'extradition ou de l'exécution de jugements civils ou pénaux prononcés par une autre Partie à la présente Convention à l'égard des infractions établies conformément à la présente Convention.

4 Les Parties s'efforcent d'intégrer, le cas échéant, la prévention et la lutte contre la violence à l'égard des femmes et la violence domestique dans les programmes d'assistance au développement conduits au profit d'Etats tiers, y compris la conclusion d'accords bilatéraux et multilatéraux avec des Etats tiers dans le but de faciliter la protection des victimes, conformément à l'article 18, paragraphe 5.

Artikel 63

Åtgärder beträffande personer som riskerar att utsättas för våld

När en part, med stöd av upplysningar som den har till sitt förfogande, har skälig anledning att tro att det finns en omedelbar risk för att en person kan komma att utsättas för någon av de våldshandlingar som avses i artiklarna 36, 37, 38 och 39 i denna konvention inom en annan parts territorium, uppmanas den part som har upplysningarna att skyndsamt överföra dem till den senare parten i syfte att säkerställa att lämpliga skyddsåtgärder vidtas. I förekommande fall ska dessa upplysningar innehålla uppgifter om vilken typ av skydd som den utsatta personen åtnjuter.

Article 63

Mesures relatives aux personnes en danger

Lorsqu'une Partie a, sur la base d'informations à sa disposition, de sérieuses raisons de penser qu'une personne risque d'être soumise de manière immédiate à l'un des actes de violence visés par les articles 36, 37, 38 et 39 de la présente Convention sur le territoire d'une autre Partie, la Partie disposant de l'information est encouragée à la transmettre sans délai à l'autre Partie dans le but d'assurer que les mesures de protection appropriées soient prises. Cette information doit contenir, le cas échéant, des indications sur des dispositions de protection existantes établies au bénéfice de la personne en danger.

Artikel 64

Upplysningar

1. Den anmodade parten ska utan dröjsmål upplysa den begärande parten om det slutliga resultatet av åtgärder som vidtas enligt detta kapitel. Den anmodade parten ska också utan dröjsmål upplysa den begärande parten om eventuella omständigheter som gör att den önskade åtgärden inte kan utföras eller avsevärt kan försenas.

2. En part kan utan föregående begäran, inom ramen för sin nationella lagstiftning, till en part lämna upplysningar som den har fått i sina egna utredningar, om den anser att ett avslöjande av dessa upplysningar kan hjälpa den mottagande parten att förebygga de gärningar som är straffbelagda i enlighet med denna konvention eller att inleda eller genomföra utredningar eller förfaranden beträffande sådana gärningar eller som kan ge anledning till en begäran om samarbete från den parten enligt detta kapitel.

3. En part som tar emot upplysningar i enlighet med punkt 2 ska skicka denna information till sina behöriga myndigheter så att förfaranden kan inledas om det anses lämpligt eller så att upplysningarna kan beaktas i relevanta civil- och straffrättsliga förfaranden.

Artikel 65

Dataskydd

Personuppgifter ska lagras och användas i enlighet med de åtaganden som parterna har gjort genom konventionen om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter (ETS nr. 108).

Kapitel IX

Övervakningsmekanism

Article 64

Information

1 La Partie requise doit rapidement informer la Partie requérante du résultat final de l'action exercée conformément au présent chapitre. La Partie requise doit également informer rapidement la Partie requérante de toutes les circonstances qui rendent impossible l'exécution de l'action envisagée ou qui sont susceptibles de la retarder de manière significative.

2 Une Partie peut, dans la limite des règles de son droit interne, sans demande préalable, transférer à une autre Partie les informations obtenues dans le cadre de ses propres investigations lorsqu'elle considère que la divulgation de telles informations pourrait aider la Partie qui les reçoit à prévenir les infractions pénales établies conformément à la présente Convention, ou à entamer ou poursuivre les investigations ou les procédures relatives à de telles infractions pénales, ou qu'elle pourrait aboutir à une demande de coopération formulée par cette Partie conformément au présent chapitre.

3 La Partie qui reçoit toute information conformément au paragraphe 2 doit la communiquer à ses autorités compétentes de manière à ce que des procédures puissent être engagées si elles sont considérées comme étant appropriées, ou que cette information puisse être prise en compte dans les procédures civiles et pénales pertinentes.

Article 65

Protection des données

Les données personnelles sont conservées et utilisées conformément aux obligations contractées par les Parties à la Convention pour la protection des personnes à l'égard du traitement automatisé des données à caractère personnel (STE n° 108).

Chapitre IX

Mécanisme de suivi

Artikel 66

*Expertgrupp för bekämpning av
våld mot kvinnor och våld
i hemmet*

1. Expertgruppen för bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet (the Group of Experts on action against violence against women and domestic violence, nedan kallad GREVIO) ska övervaka parternas tillämpning av denna konvention.

2. GREVIO ska bestå av minst 10 och högst 15 ledamöter, varvid en jämn könsfördelning och geografisk jämvikt samt tvärvetenskaplig sakkunskap ska beaktas. Partskommittén ska för en mandatperiod av fyra år, som ska kunna förnyas en gång, välja ledamöterna bland de kandidater som är medborgare i parterna och som parterna har nominerat.

3. Valet av de 10 första ledamöterna ska göras inom en period av ett år efter att denna konvention har trätt i kraft. Ytterligare fem ledamöter ska väljas efter den tjugofemte ratifikationen eller anslutningen.

4. Valet av ledamöter till GREVIO ska grundas på följande principer:

a. Ledamöterna ska väljas i ett öppet förfarande bland personer med gott moraliskt anseende och erkänd kompetens när det gäller mänskliga rättigheter, jämställdhet mellan kvinnor och män, våld mot kvinnor och våld i hemmet eller hjälp till och skydd av brottsoffer, eller som har påvisad yrkeserfarenhet på de områden som denna konvention omfattar.

b. Det får inte finnas två ledamöter av GREVIO som är medborgare i samma stat.

c. Ledamöterna bör företräda de viktigaste rättssystemen.

d. Ledamöterna bör företräda relevanta aktörer och myndigheter inom området för våld mot kvinnor och våld i hemmet.

e. Ledamöterna ska delta i sin personliga kapacitet och vara oberoende, opartiska vid utövandet sina funktioner och vara tillgängliga så att de kan uppfylla sina åligganden på

Article 66

*Groupe d'experts sur la lutte contre la
violence à l'égard des femmes et la violence
domestique*

1 Le Groupe d'experts sur la lutte contre la violence à l'égard des femmes et la violence domestique (ci - après dénommé « GREVIO ») est chargé de veiller à la mise en oeuvre de la présente Convention par les Parties.

2 Le GREVIO est composé de 10 membres au minimum et de 15 membres au maximum, en tenant compte d'une participation équilibrée entre les femmes et les hommes, et d'une participation géographiquement équilibrée, ainsi que d'une expertise multidisciplinaire. Ses membres sont élus par le Comité des Parties parmi des candidats désignés par les Parties, pour un mandat de quatre ans, renouvelable une fois, et choisis parmi des ressortissants des Parties.

3 L'élection initiale de 10 membres est organisée dans un délai d'un an suivant la date d'entrée en vigueur de la présente Convention. L'élection de 5 membres additionnels est organisée après la vingt - cinquième ratification ou adhésion.

4 L'élection des membres du GREVIO se fonde sur les principes suivants :

a ils sont choisis selon une procédure transparente parmi des personnalités de haute moralité connues pour leur compétence en matière de droits de l'homme, d'égalité entre les femmes et les hommes, de violence à l'égard des femmes et de violence domestique ou d'assistance et protection des victimes, ou ayant une expérience professionnelle reconnue dans les domaines couverts par la présente Convention;

b le GREVIO ne peut comprendre plus d'un ressortissant du même Etat;

c ils devraient représenter les principaux systèmes juridiques;

d ils devraient représenter les acteurs et instances pertinents dans le domaine de la violence à l'égard des femmes et la violence domestique;

e ils siègent à titre individuel, sont indépendants et impartiaux dans l'exercice de leurs mandats et se rendent disponibles pour

ett effektivt sätt.

5. Förfarandet för val av ledamöter till GREVIO ska inom sex månader efter denna konventions ikraftträdande fastställas av Europarådets ministerkommitté efter samråd med parterna och sedan dessa har gett sitt enhälliga samtycke.

6. GREVIO ska anta sin egen arbetsordning.

7. Ledamöterna av GREVIO, och andra medlemmar av delegationer som gör landbesök i enlighet med artikel 68.9 och 14 ska ges den immunitet och de privilegier som fastställs i bilagan till denna konvention.

Artikel 67

Partskommitté

1. Partskommittén ska bestå av företrädare för parterna i konventionen.

2. Partskommittén ska sammankallas av Europarådets generalsekreterare. Dess första möte ska hållas inom ett år efter denna konventions ikraftträdande för att välja ledamöterna av GREVIO. Den ska sedan sammanträda på begäran av en tredjedel av parterna, partskommitténs ordförande eller generalsekreteraren.

3. Partskommittén ska anta sin egen arbetsordning.

Artikel 68

Förfarande

1. Parterna ska till Europarådets generalsekreterare lämna in en rapport om lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som införlivar bestämmelserna i denna konvention. Rapporten ska bygga på ett frågeformulär som har utarbetats av GREVIO.

2. GREVIO ska ta ställning till den inlämnade rapporten i enlighet med punkt 1 med företrädare för den berörda parten.

3. Efterföljande utvärderingsförfaranden ska delas upp i omgångar, vars längd ska be-

remplir leurs fonctions de manière effective.

5 La procédure d'élection des membres du GREVIO est fixée par le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe, après consultation et assentiment unanime des Parties, dans un délai de six mois à compter de l'entrée en vigueur de la présente Convention.

6 Le GREVIO adopte son propre règlement intérieur.

7 Les membres du GREVIO et les autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans les pays tel qu'établi dans l'article 68, paragraphes 9 et 14, bénéficient des privilèges et immunités prévus par l'annexe à la présente Convention.

Article 67

Comité des Parties

1 Le Comité des Parties est composé des représentants des Parties à la Convention.

2 Le Comité des Parties est convoqué par le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Sa première réunion doit se tenir dans un délai d'un an suivant l'entrée en vigueur de la présente Convention afin d'élire les membres du GREVIO. Il se réunira par la suite à la demande d'un tiers des Parties, du Président du Comité des Parties ou du Secrétaire Général.

3 Le Comité des Parties adopte son propre règlement intérieur.

Article 68

Procédure

1 Les Parties présentent au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, sur la base d'un questionnaire préparé par le GREVIO, un rapport sur les mesures d'ordre législatif et autres donnant effet aux dispositions de la présente Convention, pour examen par le GREVIO.

2 Le GREVIO examine le rapport soumis conformément au paragraphe 1 avec les représentants de la Partie concernée.

3 La procédure d'évaluation ultérieure est divisée en cycles dont la durée est déterminée

stämmas av GREVIO. Vid början av varje omgång ska GREVIO välja ut de särskilda bestämmelser som ska ligga till grund för utvärderingen och skicka ut ett frågeformulär.

4. GREVIO ska fastställa det lämpligaste sättet att genomföra denna utvärdering. GREVIO kan bland annat anta ett frågeformulär för varje utvärderingsomgång, som ska ligga till grund för utvärderingen av parternas tillämpning av konventionen. Detta frågeformulär ska ställas till alla parter. Parterna ska besvara detta frågeformulär och eventuella andra krav på upplysningar från GREVIO.

5. GREVIO får ta emot information om tillämpningen av konventionen från frivilligorganisationer och det civila samhället samt från nationella institutioner till skydd för de mänskliga rättigheterna.

6. GREVIO ska ta vederbörlig hänsyn till befintlig information som är tillgänglig från andra regionala och internationella instrument och organ inom de områden som faller inom ramen för denna konvention.

7. När GREVIO antar ett frågeformulär för varje utvärderingsomgång ska expertgruppen ta vederbörlig hänsyn till befintlig datainsamling och forskning i parterna i enlighet med artikel 11 i denna konvention.

8. GREVIO får ta emot information om tillämpningen av konventionen från Europarådets kommissionär för de mänskliga rättigheterna, Europarådets parlamentariska församling och relevanta fackorgan, samt från organ som har inrättats enligt andra internationella instrument. Klagomål som förs fram till dessa organ och utfallet av dem kommer att göras tillgängliga för GREVIO.

9. GREVIO får som stöd, i samarbete med de nationella myndigheterna och med bistånd från oberoende nationella experter, anordna landbesök om erhållen information är otillräcklig eller i de fall som avses i punkt 14. Under dessa besök får GREVIO bistås av specialister inom särskilda områden.

par le GREVIO. Au début de chaque cycle, le GREVIO sélectionne les dispositions particulières sur lesquelles va porter la procédure d'évaluation et envoie un questionnaire.

4 Le GREVIO détermine les moyens appropriés pour procéder à cette évaluation. Il peut, en particulier, adopter un questionnaire pour chacun des cycles qui sert de base à l'évaluation de la mise en oeuvre par les Parties. Ce questionnaire est adressé à toutes les Parties. Les Parties répondent à ce questionnaire ainsi qu'à toute autre demande d'information du GREVIO.

5 Le GREVIO peut recevoir des informations concernant la mise en oeuvre de la Convention des organisations non gouvernementales et de la société civile, ainsi que des institutions nationales de protection des droits de l'homme.

6 Le GREVIO prend dûment en considération les informations existantes disponibles dans d'autres instruments et organisations régionaux et internationaux dans les domaines entrant dans le champ d'application de la présente Convention.

7 Lorsqu'il adopte le questionnaire pour chaque cycle d'évaluation, le GREVIO prend dûment en considération la collecte des données et les recherches existantes dans les Parties, telles que mentionnées à l'article 11 de la présente Convention.

8 Le GREVIO peut recevoir des informations relatives à la mise en oeuvre de la Convention de la part du Commissaire aux droits de l'homme du Conseil de l'Europe, de l'Assemblée parlementaire et d'autres organes spécialisés pertinents du Conseil de l'Europe ainsi que ceux établis par d'autres instruments internationaux. Les plaintes présentées devant ces organes et les suites qui leur sont données seront mises à la disposition du GREVIO.

9 Le GREVIO peut organiser, de manière subsidiaire, en coopération avec les autorités nationales et avec l'assistance d'experts nationaux indépendants, des visites dans les pays concernés, si les informations reçues sont insuffisantes ou dans les cas prévus au paragraphe 14. Lors de ces visites, le GREVIO peut se faire assister par des spécialistes dans des domaines spécifiques.

10. GREVIO ska utarbeta ett rapportutkast med dess analys av tillämpningen av de bestämmelser som ligger till grund för utvärderingen och GREVIO:s råd och förslag om hur den berörda parten kan hantera påträffade problem. Rapportutkastet ska överlämnas till den granskade parten för kommentarer. GREVIO ska beakta partens kommentarer innan rapporten antas.

11. På grundval av all information som har erhållits och parternas kommentarer ska GREVIO anta sin rapport och sina slutsatser om de åtgärder som den berörda parten har vidtagit för att tillämpa bestämmelserna i denna konvention. Rapporten och slutsatserna ska skickas till den berörda parten och till partskommittén. GREVIO:s rapport och slutsatser ska offentliggöras sedan de antagits, tillsammans med eventuella kommentarer från den berörda parten.

12. Utan att tillämpningen av förfarandet i punkterna 1 till 8 påverkas, får partskommittén på grundval av GREVIO:s rapport och slutsatser anta de rekommendationer som riktas till parten i fråga a) om de åtgärder som ska vidtas för att genomföra GREVIO:s slutsatser, om så är nödvändigt med fastställande av ett datum då upplysningar om att de har genomförts ska vara inlämnade och b) i syfte att främja samarbetet med parten i fråga för en riktig tillämpning av denna konvention.

13. Om GREVIO erhåller tillförlitlig information som ger vid handen att en situation kräver omedelbara åtgärder för att förebygga eller begränsa omfattningen av eller antalet allvarliga överträdelser av konventionen, får expertgruppen begära att en särskild rapport snabbt ges in beträffande vilka åtgärder som har vidtagits för att förebygga ett allvarligt, omfattande eller varaktigt mönster av våld mot kvinnor.

14. Med beaktande av informationen som den berörda parten ger in samt all annan tillförlitlig information som GREVIO har till sitt förfogande, får GREVIO ge en eller flera av

10 Le GREVIO établit un projet de rapport contenant ses analyses concernant la mise en oeuvre des dispositions sur lesquelles porte la procédure d'évaluation, ainsi que ses suggestions et propositions relatives à la manière dont la Partie concernée peut traiter les problèmes identifiés. Le projet de rapport est transmis pour commentaire à la Partie faisant l'objet de l'évaluation. Ses commentaires sont pris en compte par le GREVIO lorsqu'il adopte son rapport.

11 Sur la base de toutes les informations reçues et des commentaires des Parties, le GREVIO adopte son rapport et ses conclusions concernant les mesures prises par la Partie concernée pour mettre en oeuvre les dispositions de la présente Convention. Ce rapport et les conclusions sont envoyés à la Partie concernée et au Comité des Parties. Le rapport et les conclusions du GREVIO sont rendus publics dès leur adoption, avec les commentaires éventuels de la Partie concernée.

12 Sans préjudice de la procédure prévue aux paragraphes 1 à 8, le Comité des Parties peut adopter, sur la base du rapport et des conclusions du GREVIO, des recommandations adressées à cette Partie (a) concernant les mesures à prendre pour mettre en oeuvre les conclusions du GREVIO, si nécessaire en fixant une date pour la soumission d'informations sur leur mise en oeuvre, et (b) ayant pour objectif de promouvoir la coopération avec cette Partie afin de mettre en oeuvre la présente Convention de manière satisfaisante.

13 Si le GREVIO reçoit des informations fiables indiquant une situation dans laquelle des problèmes nécessitent une attention immédiate afin de prévenir ou de limiter l'ampleur ou le nombre de violations graves de la Convention, il peut demander la soumission urgente d'un rapport spécial relatif aux mesures prises pour prévenir un type de violence grave, répandu ou récurrent à l'égard des femmes.

14 Le GREVIO peut, en tenant compte des informations soumises par la Partie concernée ainsi que de toute autre information fiable disponible, désigner un ou plusieurs de ses membres pour conduire une enquête et pré-

dess ledamöter i uppdrag att genomföra en brådskande utredning och rapportera till GREVIO. När det är motiverat och om parten samtycker får utredningen omfatta ett besök på partens territorium.

15. GREVIO ska gå igenom resultatet av den utredning som avses i punkt 14 och överlämna detta resultat till den berörda parten och, när så är lämpligt, till partskommittén och till Europarådets ministerkommitté tillsammans med eventuella kommentarer och rekommendationer.

Artikel 69

Allmänna rekommendationer

GREVIO kan, när så är lämpligt, anta allmänna rekommendationer om tillämpningen av denna konvention.

Artikel 70

Parlamentarisk medverkan vid övervakning

1. Nationella parlament ska erbjudas att delta i övervakningen av de åtgärder som vidtas för att tillämpa denna konvention.

2. Parterna ska lämna över GREVIO:s rapporter till sina nationella parlament.

3. Europarådets parlamentariska församling ska erbjudas att regelbundet följa upp tillämpningen av denna konvention.

Kapitel X

Förhållande till andra internationella instrument

Artikel 71

Förhållande till andra internationella instrument

1. Denna konvention ska inte påverka de skyldigheter som följer av andra internationella instrument som parterna i denna konvention har anslutit sig till eller kommer att ansluta sig till och som innehåller bestämmelser om frågor som regleras av denna konvention.

senter de manière urgente un rapport au GREVIO. Lorsque cela est nécessaire et avec l'accord de la Partie, l'enquête peut comprendre une visite sur son territoire.

15 Après avoir examiné les conclusions relatives à l'enquête mentionnée au paragraphe 14, le GREVIO transmet ces conclusions à la Partie concernée et, le cas échéant, au Comité des Parties et au Comité des Ministres du Conseil de l'Europe avec tout autre commentaire et recommandation.

Article 69

Recommandations générales

Le GREVIO peut adopter, le cas échéant, des recommandations générales sur la mise en oeuvre de la présente Convention.

Article 70

Participation des parlements au suivi

1 Les parlements nationaux sont invités à participer au suivi des mesures prises pour la mise en oeuvre de la présente Convention.

2 Les Parties soumettent les rapports du GREVIO à leurs parlements nationaux.

3 L'Assemblée parlementaire du Conseil de l'Europe est invitée à faire le bilan, de manière régulière, de la mise en oeuvre de la présente Convention.

Chapitre X

Relations avec d'autres instruments internationaux

Article 71

Relations avec d'autres instruments internationaux

1 La présente Convention ne porte pas atteinte aux obligations découlant d'autres instruments internationaux auxquels les Parties à la présente Convention sont Parties ou le deviendront, et qui contiennent des dispositions relatives aux matières régies par la présente Convention.

2. Parterna i denna konvention kan ingå bilaterala eller multilaterala överenskommelser med varandra i frågor som denna konvention behandlar i syfte att komplettera eller förstärka dess bestämmelser eller främja tillämpningen av de principer som konventionen inbegriper.

2 Les Parties à la présente Convention peuvent conclure entre elles des accords bilatéraux ou multilatéraux relatifs aux questions réglées par la présente Convention, aux fins de compléter ou de renforcer les dispositions de celle-ci ou pour faciliter l'application des principes qu'elle consacre.

Kapitel XI

Ändringar i konventionen

Artikel 72

Ändringar

1. Alla förslag till ändring i denna konvention som en part har utarbetat ska lämnas in till Europarådets generalsekreterare och vidarebefordras av honom eller henne till Europarådets medlemsstater, undertecknande stater, parter, Europeiska unionen, varje stat som har erbjudits att underteckna konventionen enligt bestämmelserna i artikel 75 samt varje stat som har erbjudits att ansluta sig till konventionen enligt bestämmelserna i artikel 76.

2. Europarådets ministerkommitté ska överväga den föreslagna ändringen och får anta ändringen med den majoritet som fastställs i artikel 20.d i Europarådets stadga efter samråd med de konventionsstater som inte är medlemmar av Europarådet.

3. Varje textändring som ministerkommittén antar enligt punkt 2 ska vidarebefordras till parterna för godkännande.

4. Varje ändring som antas enligt punkt 2 träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då samtliga parter har underrättat generalsekreteraren om sitt godkännande.

Kapitel XII

Slutbestämmelser

Artikel 73

Chapitre XI

Amendements à la Convention

Article 72

Amendements

1 Tout amendement à la présente Convention proposé par une Partie devra être communiqué au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe et être transmis par ce dernier aux Etats membres du Conseil de l'Europe, à tout signataire, à toute Partie, à l'Union européenne, à tout Etat ayant été invité à signer la présente Convention conformément aux dispositions de l'article 75 et à tout Etat invité à adhérer à la présente Convention, conformément aux dispositions de l'article 76.

2 Le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe examine l'amendement proposé et, après consultation des Parties à la Convention qui ne sont pas membres du Conseil de l'Europe, peut adopter l'amendement à la majorité prévue à l'article 20.d du Statut du Conseil de l'Europe.

3 Le texte de tout amendement adopté par le Comité des Ministres conformément au paragraphe 2 sera communiqué aux Parties, en vue de son acceptation.

4 Tout amendement adopté conformément au paragraphe 2 entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période d'un mois après la date à laquelle toutes les Parties auront informé le Secrétaire Général de leur acceptation.

Chapitre XII

Clauses finales

Article 73

Konventionens verkan

Denna konventions bestämmelser ska inte hindra tillämpningen av bestämmelser i nationell rätt och bindande internationella instrument som är eller kan komma att träda i kraft enligt vilka mer förmånliga rättigheter tillerkänns eller kommer att tillerkännas den enskilde när det gäller att förebygga och bekämpa våld mot kvinnor och våld i hemmet.

Artikel 74

Tvistlösning

1. Parterna i en tvist om tillämpningen eller tolkningen av bestämmelserna i denna konvention ska i första hand försöka lösa den genom förhandling, förlikning, skiljeförfarande eller med andra fredliga medel som parterna kommer överens om.

2. Europarådets ministerkommitté får inrätta tvistlösningsmekanismer som parterna i tvisten kan använda om de kommer överens om det.

Artikel 75

Undertecknande och ikraftträdande

1. Denna konvention ska vara öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater, de stater som inte är medlemmar men som har deltagit i utarbetandet av den och Europeiska unionen.

2. Denna konvention ska ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3. Denna konvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då tio undertecknande stater, av vilka minst åtta är medlemmar av Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av

Effets de la Convention

Les dispositions de la présente Convention ne portent pas atteinte aux dispositions du droit interne et d'autres instruments internationaux contraignants déjà en vigueur ou pouvant entrer en vigueur, et en application desquels des droits plus favorables sont ou seraient reconnus aux personnes en matière de prévention et de lutte contre la violence à l'égard des femmes et la violence domestique.

Article 74

Règlement de différends

1 Les Parties à tout litige qui surgit au sujet de l'application ou de l'interprétation des dispositions de la présente Convention devront en rechercher la solution, avant tout par voie de négociation, de conciliation, d'arbitrage, ou par tout autre mode de règlement pacifique accepté d'un commun accord par elles.

2 Le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra établir des procédures de règlement qui pourraient être utilisées par les Parties à un litige, si elles y consentent.

Article 75

Signature et entrée en vigueur

1 La présente Convention est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe, des Etats non membres ayant participé à son élaboration ainsi que de l'Union européenne.

2 La présente Convention est soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation sont déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

3 La présente Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle 10 signataires, dont au moins 8 Etats membres du Conseil de l'Europe, auront exprimé leur consentement à être liés

konventionen enligt bestämmelserna i punkt 2.

4. För varje stat som avses i punkt 1 eller Europeiska unionen som senare uttryckt sitt samtycke till att vara bunden av konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument deponerades.

Artikel 76

Anslutning till konventionen

1. Efter det att denna konvention har trätt i kraft kan Europarådets ministerkommitté, efter samråd med parterna i konventionen och efter att ha fått deras enhälliga samtycke, erbjuda en stat som inte är medlem av Europarådet och som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen att ansluta sig till den genom ett beslut som tas med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av ombuden för parterna som är berättigade att vara ledamöter i ministerkommittén.

2. För varje stat som ansluter sig till konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då dess anslutningsinstrument deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 77

Territoriell tillämpning

1. Varje stat eller Europeiska unionen kan när den undertecknar denna konvention eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange för vilket eller vilka territorier konventionen ska gälla.

2. Varje part kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utvidga konventionens tillämpning till varje annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller för

par la Convention, conformément aux dispositions du paragraphe 2.

4 Si un Etat visé au paragraphe 1 ou l'Union européenne exprime ultérieurement son consentement à être lié par la Convention, cette dernière entrera en vigueur, à son égard, le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 76

Adhésion à la Convention

1 Après l'entrée en vigueur de la présente Convention, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra, après consultation des Parties à la présente Convention et en avoir obtenu l'assentiment unanime, inviter tout Etat non membre du Conseil de l'Europe n'ayant pas participé à l'élaboration de la Convention à adhérer à la présente Convention par une décision prise à la majorité prévue à l'article 20.d du Statut du Conseil de l'Europe, et à l'unanimité des voix des représentants des Etats contractants ayant le droit de siéger au Comité des Ministres.

2 Pour tout Etat adhérent, la Convention entrera en vigueur le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 77

Application territoriale

1 Tout Etat ou l'Union européenne peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires auxquels s'appliquera la présente Convention.

2 Toute Partie peut, à tout autre moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention à tout autre territoire désigné dans cette déclaration dont elle assure les relations in-

vars räkning den är bemyndigad att ingå förpliktelser. För ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot förklaringen.

3. Varje förklaring som har lämnats enligt de två föregående punkterna får, med avseende på ett i förklaringen angivet territorium, återtogs genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.

Artikel 78

Förbehåll

1. Inga förbehåll får göras med avseende på någon bestämmelse i denna konvention med undantag av förbehållen enligt punkterna 2 och 3.

2. Varje stat och Europeiska unionen får, vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, i en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att den förbehåller sig rätten att inte tillämpa, eller att endast i särskilda fall eller under särskilda förhållanden, tillämpa de bestämmelser som föreskrivs i

artikel 30.2,

artikel 44.1 e, 3 och 4,

artikel 55.1 med avseende på artikel 35 om ringa brott,

artikel 58 med avseende på artiklarna 37, 38 och 39,

artikel 59.

3. Varje stat och Europeiska unionen får, vid undertecknandet eller vid deponeringen av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, i en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, förklara att den förbehåller sig rätten att använda icke-strafrättsliga sanktioner, i stället för straffrättsliga påföljder, för de betenden som avses i artiklarna 33 och 34.

ternationales ou au nom duquel elle est autorisée à prendre des engagements. La Convention entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3 Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra, à l'égard de tout territoire désigné dans cette déclaration, être retirée par notification adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Ce retrait prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 78

Réserves

1 Aucune réserve n'est admise à l'égard des dispositions de la présente Convention, à l'exception de celles prévues aux paragraphes 2 et 3.

2 Tout Etat ou l'Union européenne peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, dans une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, préciser qu'il se réserve le droit de ne pas appliquer, ou de n'appliquer que dans des cas ou conditions spécifiques, les dispositions établies à :

l'article 30, paragraphe 2;

l'article 44, paragraphes 1.e, 3 et 4;

l'article 55, paragraphe 1 en ce qui concerne l'article 35 à l'égard des infractions mineures;

l'article 58 en ce qui concerne les articles 37, 38 et 39;

l'article 59.

3 Tout Etat ou l'Union européenne peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, dans une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, préciser qu'il se réserve le droit de prévoir des sanctions non pénales, au lieu de sanctions pénales, pour les comportements mentionnés aux articles 33 et 34.

4. Varje part får helt eller delvis återta ett förbehåll genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare. Denna förklaring träder i kraft den dag den tas emot av generalsekreteraren.

4 Toute Partie peut retirer en tout ou en partie une réserve au moyen d'une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe. Cette déclaration prendra effet à la date de sa réception par le Secrétaire Général.

Artikel 79

Giltighet och översyn av förbehåll

1. De förbehåll som avses i artikel 78.2 och 3 gäller i fem år från den dag då denna konvention träder i kraft för parten i fråga. Sådana förbehåll får emellertid förnyas med samma giltighetstid.

2. Arton månader före utgången av förbehållets giltighetstid ska Europarådets generalsekretariat underrätta parten i fråga om upphörandet. Senast tre månader före upphörandet ska parten meddela generalsekreteraren om den vidmakthåller, ändrar eller återtar sitt förbehåll. Om inget meddelande har lämnats av parten i fråga ska generalsekretariatet meddela parten att dess förbehåll anses ha förlängts automatiskt i sex månader. Om parten i fråga inte meddelar sin avsikt att vidmakthålla eller ändra sitt förbehåll före denna tids utgång, ska förbehållet upphöra att gälla.

3. Om en part gör ett förbehåll enligt artikel 78.2 och 3 ska den, innan den förnyar förbehållet eller på begäran, lämna GREVIO en förklaring om motiven för dess vidmakthållande.

Artikel 80

Uppsägning

1. En part får när som helst säga upp denna konvention genom en underrättelse till Europarådets generalsekreterare om detta.

2. Uppsägningen ska gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader räknat från den dag då generalsekreteraren tog emot underrättelsen.

Article 79

Validité et examen des réserves

1 Les réserves prévues à l'article 78, paragraphes 2 et 3, sont valables cinq ans à compter du premier jour de l'entrée en vigueur de la Convention pour la Partie concernée. Toutefois, ces réserves peuvent être renouvelées pour des périodes de la même durée.

2 Dix - huit mois avant l'expiration de la réserve, le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe informe la Partie concernée de cette expiration. Trois mois avant la date d'expiration, la Partie notifie au Secrétaire Général son intention de maintenir, de modifier ou de retirer la réserve. Dans le cas contraire, le Secrétaire Général informe cette Partie que sa réserve est automatiquement prolongée pour une période de six mois. Si la Partie concernée ne notifie pas sa décision de maintenir ou modifier ses réserves avant l'expiration de cette période, la ou les réserves tombent.

3 Lorsqu'une Partie formule une réserve conformément à l'article 78, paragraphes 2 et 3, elle fournit, avant son renouvellement ou sur demande, des explications au GREVIO quant aux motifs justifiant son maintien.

Article 80

Dénonciation

1 Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2 Cette dénonciation prendra effet le premier jour du mois suivant l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Artikel 81

Underrättelser

Europarådets generalsekreterare ska underätta Europarådets medlemsstater, stater som inte är medlemmar men som har deltagit i utarbetandet av konventionen, alla undertecknande stater, parter, Europeiska unionen och varje stat som har erbjudits att ansluta sig till konventionen om

- a. undertecknanden,
- b. deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c. datum för denna konventions ikraftträdande enligt artiklarna 75 och 76,
- d. ändringar som har antagits enligt artikel 72 och datumet då en sådan ändring träder i kraft,
- e. förbehåll och återtaganden av förbehåll enligt artikel 78,
- f. uppsägningar som har gjorts med stöd av bestämmelserna i artikel 80,
- g. andra handlingar, underrättelser eller meddelanden som avser denna konvention.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Istanbul den 11 maj 2011 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända bestyrkta kopior till var och en av Europarådets medlemsstater, till stater som inte är medlemmar men som har deltagit i utarbetandet av denna konvention, till Europeiska unionen samt till alla stater som har erbjudits att ansluta sig till konventionen.

Article 81

Notification

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil de l'Europe, aux Etats non membres du Conseil de l'Europe ayant participé à l'élaboration de la présente Convention, à tout signataire, à toute Partie, à l'Union européenne, et à tout Etat invité à adhérer à la présente Convention:

- a toute signature;
- b le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
- c toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention, conformément aux articles 75 et 76;
- d tout amendement adopté conformément à l'article 72, ainsi que la date d'entrée en vigueur dudit amendement;
- e toute réserve et tout retrait de réserve faits en application de l'article 78;
- f toute dénonciation faite en vertu des dispositions de l'article 80;
- g tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention.

Fait à Istanbul, le 11 mai 2011, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe, aux Etats non membres ayant participé à l'élaboration de la présente Convention, à l'Union européenne et à tout Etat invité à adhérer à la présente Convention.

Bilaga - Immunitet och privilegier (artikel 66)

1. Denna bilaga ska gälla för de medlemmar av GREVIO som anges i artikel 66 i konventionen och andra medlemmar av delegationer som gör landbesök. I denna bilaga avses med andra medlemmar av delegationer som gör landbesök de oberoende nationella experter och specialister som anges i artikel 68.9 i konventionen, Europarådets personal och tolkar som är anställda av Europarådet och som följer med GREVIO under landbesöken.

2. Medlemmarna av GREVIO och andra medlemmar av delegationer som gör landbesök ska, under den tid de utövar uppdrag som avser förberedelser inför och genomförande av landbesök samt uppföljningen av dessa och resor i anslutning till dessa uppdrag, åtnjuta följande immunitet och privilegier:

a. Immunitet som förhindrar att personen grips eller frihetsberövas och att det privata bagaget beslagtas och fullständig rättslig immunitet när det gäller tal och skrift och alla handlingar som utförs av dem i tjänsten.

b. Befrielse från alla slags begränsningar av rörelsefriheten vid utresa från och återvändande till det land där personen har sin hemvist och inresa i och utresa från det land i vilket de utövar uppdrag och från registrering som utlänning i det land de besöker eller genom vilket de reser under utövandet av uppdraget.

3. Vid resor som genomförs under utövande av uppdrag ska medlemmarna av GREVIO och de andra medlemmar av delegationer som gör landbesök ges samma möjligheter avseende tull- och valutakontroll som utländska regeringars företrädare med tillfälliga uppdrag.

Annexe - Privilèges et Immunités (article 66)

1 La présente annexe s'applique aux membres du GREVIO mentionnés à l'article 66 de la Convention ainsi qu'aux autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays. Aux fins de la présente annexe, l'expression « autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays » comprend les experts nationaux indépendants et les spécialistes visés à l'article 68, paragraphe 9, de la Convention, les agents du Conseil de l'Europe et les interprètes employés par le Conseil de l'Europe qui accompagnent le GREVIO lors de ses visites dans le pays.

2 Les membres du GREVIO et les autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays bénéficient des privilèges et immunités mentionnées ci - après dans l'exercice de leurs fonctions liées à la préparation et à la mise en oeuvre des visites ainsi qu'aux suites données à celles - ci et aux voyages liés à ces fonctions :

a immunité d'arrestation ou de détention et de saisie de leurs bagages personnels et, en ce qui concerne les actes accomplis par eux en leur qualité officielle, y compris leurs paroles et écrits, immunité de toute juridiction;

b exemption à l'égard de toutes mesures restrictives relatives à leur liberté de mouvement : sortie de et entrée dans leur pays de résidence et entrée dans le et sortie du pays dans lequel ils exercent leurs fonctions, ainsi qu'à l'égard de toutes les formalités d'enregistrement des étrangers, dans les pays visités ou traversés par eux dans l'exercice de leurs fonctions.

3 Au cours des voyages accomplis dans l'exercice de leurs fonctions, les membres du GREVIO et les autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays se voient accorder, en matière de douane et de contrôle des changes, les mêmes facilités que celles reconnues aux représentants de gouvernements étrangers en mission offi-

cielle temporaire.

4. De dokument som avser utvärderingen av tillämpningen av konventionen och som genomförs av medlemmarna av GREVIO och andra medlemmar av delegationer som gör landbesök ska vara okränkbara i den utsträckning de rör GREVIO:s verksamhet. GREVIO:s officiella skriftväxling och officiell kommunikation mellan medlemmarna av GREVIO och andra medlemmar av delegationer som gör landbesök får inte spärras eller censureras.

5. För att medlemmarna av GREVIO och andra medlemmar av delegationer som gör landbesök ska tillförsäkras fullständig yttrandefrihet och fullständigt oberoende vid utövandet av uppdraget ska rättslig immunitet avseende tal och skrift och alla handlingar som de företar under utövandet av uppdraget fortsätta att gälla, även om personerna i fråga inte längre deltar i utövandet av sådana uppdrag.

6. Immunitet och privilegier beviljas de personer som avses i punkt 1 i denna bilaga för att ett oberoende utövande av uppdraget i GREVIO:s intresse ska kunna garanteras och inte för att gynna den enskilde. Europarådets generalsekreterare ska upphäva immuniteten för de personer som avses i punkt 1 i denna bilaga i varje fall där han eller hon anser att immuniteten skulle hindra rättskipningen och där den kan upphävas utan att det påverkar GREVIO:s intressen.

4 Les documents relatifs à l'évaluation de la mise en oeuvre de la Convention transportés par les membres du GREVIO et les autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays, sont inviolables dans la mesure où ils concernent l'activité du GREVIO. Aucune mesure d'interception ou de censure ne peut s'appliquer à la correspondance officielle du GREVIO ou aux communications officielles des membres du GREVIO et des autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays

5 En vue d'assurer aux membres du GREVIO et aux autres membres des délégations chargées d'effectuer les visites dans le pays une complète liberté de parole et une complète indépendance dans l'accomplissement de leurs fonctions, l'immunité de juridiction en ce qui concerne les paroles ou les écrits ou les actes émanant d'eux dans l'accomplissement de leurs fonctions continuera à leur être accordée même après que le mandat de ces personnes aura pris fin.

6 Les privilèges et immunités sont accordés aux personnes mentionnées au paragraphe 1 de la présente annexe, non pour leur bénéfice personnel, mais dans le but d'assurer en toute indépendance l'exercice de leurs fonctions dans l'intérêt du GREVIO. La levée des immunités accordées aux personnes mentionnées au paragraphe 1 de la présente annexe est effectuée par le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, dans tous les cas où, à son avis, l'immunité empêcherait que justice soit faite et où l'immunité peut être levée sans nuire aux intérêts du GREVIO.